

Dokument nr. 15:5

(2011–2012)

Spørsmål til skriftlig besvarelse med svar

Spørsmål nr. 601 – 750

10. – 31. januar 2012

Innhold

Spørsmål	Side
601. Fra stortingsrepresentant Ulf Leirstein, vedr. togtilbudet i indre Østfold, besvart av samferdselsministeren	13
602. Fra stortingsrepresentant Ulf Leirstein, vedr. den varslede budsjettøkningen for Follo politidistrikt, besvart av justisministeren	14
603. Fra stortingsrepresentant Per Sandberg, vedr. utenlandsoppdrag, besvart av justisministeren	14
604. Fra stortingsrepresentant Per Sandberg, vedr. grensen for hvilke militære operasjoner norsk politi skal delta i når det er i utenlandstjeneste sammen militære styrker, besvart av forsvarsministeren	15
605. Fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen, vedr. skatt, besvart av finansministeren	15
606. Fra stortingsrepresentant Eivind Nævdal-Bolstad, vedr. bedring av trafikksikkerheten gjennom avgiftspolitikken, besvart av finansministeren	17
607. Fra stortingsrepresentant Torgeir Trældal, vedr. retten til å drive næringsvirksomhet med husdyr, besvart av landbruks- og matministeren	18
608. Fra stortingsrepresentant Ingjerd Schou, vedr. skoleskyssordning for psykisk utviklingshemmede barn i nedre Buskerud, besvart av samferdselsministeren	18
609. Fra stortingsrepresentant Ingjerd Schou, vedr. lagret informasjon om innhold i mobildatatrafikk, besvart av samferdselsministeren	19
610. Fra stortingsrepresentant André Oktay Dahl, vedr. palestinske flyktninger fra Libanon, besvart av justisministeren	20
611. Fra stortingsrepresentant Trine Skei Grande, vedr. ROP-pasienter, besvart av helse- og omsorgsministeren	20
612. Fra stortingsrepresentant Arve Kambe, vedr. oppbevaringstiden for regnskapsmateriale, besvart av finansministeren	22
613. Fra stortingsrepresentant Vigdis Giltun, vedr. pleiepenger, besvart av arbeidsministeren	23
614. Fra stortingsrepresentant Per Arne Olsen, vedr. sykehusdirektør Bente Mikkelsens planlagte studietur til Roma, besvart av helse- og omsorgsministeren	24
615. Fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen, vedr. opprusting av ny E6 gjennom Helgeland i Nordland, besvart av samferdselsministeren	25
616. Fra stortingsrepresentant Øyvind Håbrekke, vedr. Stortingets debatt om kor, besvart av kulturministeren	26
617. Fra stortingsrepresentant Oskar J. Grimstad, vedr. kommunesammenslåing, besvart av kommunal- og regionalministeren	27

	Side
618. Fra stortingsrepresentant Hans Olav Syversen, vedr. at personer med diabetes i dag er utelukket fra å kunne søke opptak på politihøgskolen, besvart av justisministeren	28
619. Fra stortingsrepresentant Trine Skei Grande, vedr. voldsoffererstatning for barnehjemsbarn, besvart av justisministeren	29
620. Fra stortingsrepresentant Jon Jæger Gåsvatn, vedr. legedekning på sykehjem, besvart av helse- og omsorgsministeren	29
621. Fra stortingsrepresentant Jon Jæger Gåsvatn, vedr. medisinsk utredningstilbud for el-overfølsomhet, besvart av helse- og omsorgsministeren	31
622. Fra stortingsrepresentant Harald T. Nesvik, vedr. oppbevaring av fisk, besvart av fiskeri- og kystministeren	32
623. Fra stortingsrepresentant Per Roar Bredvold, vedr. reduksjon av registreringsavgift på snøscooter, besvart av finansministeren	33
624. Fra stortingsrepresentant Per Roar Bredvold, vedr. salg av jakt og jaktoplevelser uten moms, besvart av finansministeren	33
625. Fra stortingsrepresentant Bård Hoksrud, vedr. skogdrift, besvart av samferdselsministeren	34
626. Fra stortingsrepresentant Dagfinn Høybråten, vedr. hviterussiske myndigheters trusler mot grunnleggere av partiet Belarusian Christian Democracy (BCD), besvart av utenriksministeren	35
627. Fra stortingsrepresentant Ine M. Eriksen Søreide, vedr. kompensasjon for soldater i utenlandsoperasjoner, besvart av forsvarsministeren	36
628. Fra stortingsrepresentant Gunnar Gundersen, vedr. jerv og gaupe, besvart av miljø- og utviklingsministeren	36
629. Fra stortingsrepresentant Gunnar Gundersen, vedr. rovviltforliket, besvart av miljø- og utviklingsministeren	37
630. Fra stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen, vedr. kraftlinjen i Bremanger kommune, besvart av olje- og energiministeren	38
631. Fra stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen, vedr. skattelettelse, besvart av finansministeren	39
632. Fra stortingsrepresentant Bård Hoksrud, vedr. politipatruljer i Telemark, besvart av justisministeren	40
633. Fra stortingsrepresentant Øyvind Korsberg, vedr. saksbehandlingstiden i Tromsø forliksråd, besvart av justisministeren	40
634. Fra stortingsrepresentant Per Sandberg, vedr. problemstillingen med dem som begår straffbare handlinger og er for syk for fengsel og for frisk til tvangsbehandling, besvart av justisministeren	41
635. Fra stortingsrepresentant Bård Hoksrud, vedr. Bamble Lensmannskontor, besvart av justisministeren	42
636. Fra stortingsrepresentant Svein Flåtten, vedr. salg av TV2 til Egmont A/S, besvart av nærings- og handelsministeren	47
637. Fra stortingsrepresentant Vigdis Giltun, vedr. hjelpemidler til pasienter som er skrevet ut fra sykehuset, besvart av helse- og omsorgsministeren	47
638. Fra stortingsrepresentant Arne Sortevik, vedr. E-16 langs Oppheimsvatnet, besvart av samferdselsministeren	48
639. Fra stortingsrepresentant Torgeir Trældal, vedr. pelsdyrnæringen, besvart av landbruks- og matministeren	49

	Side
640. Fra stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde, vedr. finanstransaksjoner, besvart av finansministeren	49
641. Fra stortingsrepresentant Per Sandberg, vedr. sentralt bevisarkiv for tinglige beviser i straffesaker, besvart av justisministeren	50
642. Fra stortingsrepresentant Jan Arild Ellingsen, vedr. FSK i Kabul, besvart av forsvarsministeren	51
643. Fra stortingsrepresentant Laila Marie Reiertsen, vedr. legestudiet i EU, besvart av forsknings- og høyere utdanningsministeren	52
644. Fra stortingsrepresentant Dagfinn Høybråten, vedr. palestinske politiske og religiøse lederes forhold til jøder, besvart av utenriksministeren	53
645. Fra stortingsrepresentant Per-Willy Amundsen, vedr. økte strømpriser, besvart av olje- og energiministeren	53
646. Fra stortingsrepresentant Arve Kambe, vedr. kolonnekjøringer over fjellovergangene, besvart av samferdselsministeren	54
647. Fra stortingsrepresentant Ingebjørg Godskesen, vedr. vinterskodde, tunge kjøretøyer, besvart av samferdselsministeren	55
648. Fra stortingsrepresentant Arve Kambe, vedr. mva-refusjon til utenlandske transportører som har direktetransporter fra utlandet til mottaker i Norge, besvart av finansministeren	56
649. Fra stortingsrepresentant Vigdis Giltun, vedr. rett til dyrehold, besvart av justisministeren	58
650. Fra stortingsrepresentant Åse Michaelsen, vedr. omvendt voldsalarm, besvart av justisministeren	59
651. Fra stortingsrepresentant Kjell Ingolf Ropstad, vedr. sprengningsulykker, besvart av justisministeren	59
652. Fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen, vedr. kontrakter i forbindelse med olje- og gassleting, besvart av olje- og energiministeren	60
653. Fra stortingsrepresentant Jørund Rytman, vedr. Altinn, besvart av finansministeren	61
654. Fra stortingsrepresentant Solveig Horne, vedr. ligningsverdiene på fritidseiendom og eiendom i utlandet, besvart av finansministeren ..	63
655. Fra stortingsrepresentant Solveig Horne, vedr. redusere kapitalbeskatningen ved å fjerne arveavgiften, besvart av finansministeren	66
656. Fra stortingsrepresentant Jan-Henrik Fredriksen, vedr. jordbruksfradraget, besvart av finansministeren	70
657. Fra stortingsrepresentant Jan-Henrik Fredriksen, vedr. fjerning av fagforeningsfradraget, besvart av finansministeren	74
658. Fra stortingsrepresentant Øyvind Vaksdal, vedr. redusere inntektsskatten ved at toppskatt trinn 1 (9 pst.), besvart av finansministeren	78
659. Fra stortingsrepresentant Øyvind Vaksdal, vedr. redusere inntektsskatten ved at minstefradrag for alderspensjon, besvart av finansministeren	81
660. Fra stortingsrepresentant Harald T. Nesvik, vedr. fradrag for gaver til frivillige organisasjoner, besvart av finansministeren	85
661. Fra stortingsrepresentant Harald T. Nesvik, vedr. redusere inntektsskatten ved å øke grensen for lønnsoppgaveplikt i frivillige organisasjoner, besvart av finansministeren	88

	Side
662. Fra stortingsrepresentant Gjermund Hagesæter, vedr. å redusere inntektsskatten ved å forbedre BSU, besvart av finansministeren	92
663. Fra stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen, vedr. å redusere inntektsskatten ved minstefradrag, besvart av finansministeren	95
664. Fra stortingsrepresentant Laila Dāvøy, vedr. Servicesenter for utenlandske arbeidstagere (SUA) i Bergen, besvart av arbeidsministeren	99
665. Fra stortingsrepresentant Gunnar Gundersen, vedr. skattyters rettsikkerhet, besvart av finansministeren	100
666. Fra stortingsrepresentant Åse Michaelsen, vedr. hjemsendte kriminelle til soning i utlandet, besvart av justisministeren	101
667. Fra stortingsrepresentant Peter Skovholt Gitmark, vedr. innsamlingskontroll, besvart av kulturministeren	102
668. Fra stortingsrepresentant Torgeir Trældal, vedr. boligmassen til studentsamskipnaden i Narvik, besvart av forsknings- og høyere utdanningsministeren	102
669. Fra stortingsrepresentant Jon Jæger Gåsvatn, vedr. å redusere skatten ved å øke grensen for arbeidsgiveravgiften, besvart av finansministeren	103
670. Fra stortingsrepresentant Jon Jæger Gåsvatn, vedr. å redusere skatten ved å fjerne arbeidsgiveravgift for lærlinger, besvart av finansministeren	107
671. Fra stortingsrepresentant Mette Hanekamhaug, vedr. grunnrentebeskatning til for småraftverk, besvart av finansministeren	110
672. Fra stortingsrepresentant Ib Thomsen, vedr. å redusere skatten i forhold til ved å ikke fjerne lønnsfradraget, besvart av finansministeren	114
673. Fra stortingsrepresentant Ib Thomsen, vedr. å redusere skatten ved å øke avskrivningssatsen for saldogruppe d) maskiner, besvart av finansministeren	118
674. Fra stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde, vedr. å redusere skatten ved å fjerne lønnstaket i Skattefunnordningen, besvart av finansministeren	122
675. Fra stortingsrepresentant Per Arne Olsen, vedr. å redusere kapitalbeskatningen ved økt fradrag for individuelle pensjonsordninger, besvart av finansministeren	126
676. Fra stortingsrepresentant Per Arne Olsen, vedr. å redusere kapitalbeskatningen ved at satsen i formuesskatt reduseres fra 1,1% til 0,9% (statens andel reduseres), besvart av finansministeren	130
677. Fra stortingsrepresentant Oskar J. Grimstad, vedr. styremedlemmer i Norfund, besvart av miljø- og utviklingsministeren	134
678. Fra stortingsrepresentant Laila Dāvøy, vedr. pleiepenger til barn med ME, besvart av arbeidsministeren	135
679. Fra stortingsrepresentant Per-Willy Amundsen, vedr. skattefri rabatt ved ansattes kjøp av aksjer i egen bedrift, besvart av finansministeren	136
680. Fra stortingsrepresentant Jørund Rytman, vedr. frikortgrensen, besvart av finansministeren	139
681. Fra stortingsrepresentant Per Sandberg, vedr. fredede bygninger, besvart av finansministeren	143

	Side
682. Fra stortingsrepresentant Kenneth Svendsen, vedr. engangsvgiften på drosjer, besvart av finansministeren	147
683. Fra stortingsrepresentant Kari Kjønnaas Kjos, vedr. alkoholavgifter, besvart av finansministeren	150
684. Fra stortingsrepresentant Robert Eriksson, vedr. Enova, besvart av finansministeren	154
685. Fra stortingsrepresentant Robert Eriksson, vedr. losavgiften, besvart av finansministeren	158
686. Fra stortingsrepresentant Kari Kjønnaas Kjos, vedr. sjokoladeavgiften, besvart av finansministeren	161
687. Fra stortingsrepresentant Morten Ørsal Johansen, vedr. å heve grensen på tollfri import, besvart av finansministeren	165
688. Fra stortingsrepresentant Morten Ørsal Johansen, vedr. å redusere dokumentavgiften, besvart av finansministeren	169
689. Fra stortingsrepresentant Per Roar Bredvold, vedr. å fjerne toll på varer fra U-land, besvart av finansministeren	173
690. Fra stortingsrepresentant Per Roar Bredvold, vedr. å redusere tobakksavgiften, besvart av finansministeren	177
691. Fra stortingsrepresentant Ingebjørg Godskesen, vedr. å redusere effektkomponenten i engangsvgiften fra 2012 med 50 pst., besvart av finansministeren	181
692. Fra stortingsrepresentant Oskar J. Grimstad, vedr. å redusere veibruksavgifter, besvart av finansministeren	184
693. Fra stortingsrepresentant Øyvind Korsberg, vedr. å ikke øke mva. på mat fra 14 pst. til 15 pst., besvart av finansministeren	188
694. Fra stortingsrepresentant Trine Skei Grande, vedr. å kreve utlevering av studentinformasjon til kommersielle formål, besvart av forsknings- og høyere utdanningsministeren	192
695. Fra stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen, vedr. om statsbudsjettet 2012 er godt tilpasset dagens økonomiske situasjon, besvart av finansministeren	193
696. Fra stortingsrepresentant Hans Olav Syversen, vedr. Det Mosaiske Trossamfunn, besvart av justisministeren	194
697. Fra stortingsrepresentant Bård Hoksrud, vedr. en ukrainsk kvinne som har barn med en nordmann, der barnet er norsk statsborger og hvor moren nå må reise ut av Norge for å søke om familiegjenforening, besvart av justisministeren	194
698. Fra stortingsrepresentant Trine Skei Grande, vedr. varslere, besvart av arbeidsministeren	195
699. Fra stortingsrepresentant Anders Anundsen, vedr. gifte og samboendes lik rett til pendlerfradrag, besvart av finansministeren .	197
700. Fra stortingsrepresentant Gunnar Gundersen, vedr. Staur Gård AS, besvart av landbruks- og matministeren	197
701. Fra stortingsrepresentant Torgeir Trældal, vedr. finansieringen av Hålogalandsbrua, besvart av samferdselsministeren	198
702. Fra stortingsrepresentant Bård Hoksrud, vedr. farlig skolevei, besvart av kunnskapsministeren	199
703. Fra stortingsrepresentant Bård Hoksrud, vedr. TEN-samarbeidet, besvart av samferdselsministeren	199
704. Fra stortingsrepresentant Siri A. Meling, vedr. monopolbedrift og konkurranseutsatt virksomhet, besvart av olje- og energiministeren	200

	Side
705. Fra stortingsrepresentant Trond Helleland, vedr. nytt sykehus i Drammen, besvart av helse- og omsorgsministeren	201
706. Fra stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen, vedr. Norges Bank som en del av "førstelinjeforsvaret", besvart av finansministeren	201
707. Fra stortingsrepresentant Svein Flåtten, vedr. kollektivselskapers merverdiavgiftsrettslige stilling, besvart av finansministeren	202
708. Fra stortingsrepresentant Ine M. Eriksen Søreide, vedr. havforskning, besvart av utenriksministeren	203
709. Fra stortingsrepresentant Ulf Leirstein, vedr. bevilgning til Follo politidistrikt, besvart av justisministeren	204
710. Fra stortingsrepresentant Jan Tore Sanner, vedr. dissidenten Wilmar Villars død i fengsel på Cuba, besvart av utenriksministeren	205
711. Fra stortingsrepresentant Arne Sortevik, vedr. bruk av elbiler, besvart av miljø- og utviklingsministeren	205
712. Fra stortingsrepresentant Arne Sortevik, vedr. konfliktnivå kommune - fylkesmann i Bergen, besvart av fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren	206
713. Fra stortingsrepresentant Jan Arild Ellingsen, vedr. kostnadene ved operasjonen i Libya, besvart av forsvarsministeren	207
714. Fra stortingsrepresentant Jan Arild Ellingsen, vedr. knivstikking i Lødingen kommune hvor helsepersonell måtte vente i 45 minutter på politiet, besvart av justisministeren	208
715. Fra stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen, vedr. boliglån, besvart av finansministeren	209
716. Fra stortingsrepresentant Torgeir Trældal, vedr. ambulanshelikopter i Hålogaland-regionen, besvart av helse- og omsorgsministeren	210
717. Fra stortingsrepresentant Elisabeth Aspaker, vedr. dyslektiske elever, besvart av kunnskapsministeren	211
718. Fra stortingsrepresentant Solveig Horne, vedr. selvforsvarskurs for jenter, besvart av barne-, likestillings- og inkluderingsministeren	212
719. Fra stortingsrepresentant Per Sandberg, vedr. å innføre lyd- og bilde opptak ved alle landets domstoler, besvart av justisministeren	213
720. Fra stortingsrepresentant Rigmor Andersen Eide, vedr. urimelige portoøkninge, besvart av samferdselsministeren	214
721. Fra stortingsrepresentant Anders B. Werp, vedr. Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence, CCDCOE, besvart av forsvarsministeren	215
722. Fra stortingsrepresentant Per Roar Bredvold, vedr. 4-felts motorvei - E6 i Åkersvika, besvart av miljø- og utviklingsministeren	215
723. Fra stortingsrepresentant Anders Anundsen, vedr. såkalte innholdstjenester på mobil, besvart av samferdselsministeren	216
724. Fra stortingsrepresentant Åge Starheim, vedr. demokrati i helseføretaka, besvart av helse- og omsorgsministeren	217
725. Fra stortingsrepresentant Afshan Rafiq, vedr. kvinnehelse, besvart av helse- og omsorgsministeren	218
726. Fra stortingsrepresentant Torbjørn Røe Isaksen, vedr. operasjonskapasiteten for prostatakreft, besvart av helse- og omsorgsministeren	220
727. Fra stortingsrepresentant Robert Eriksson, vedr. revisjon av sjømannsloven, besvart av nærings- og handelsministeren	221

	Side
728. Fra stortingsrepresentant Linda C. Hofstad Helleland, vedr. trafikkssikkerhet for snøscooter, besvart av samferdselsministeren ...	222
729. Fra stortingsrepresentant Afshan Rafiq, vedr. tiltak for å styrke skolehelsetjenesten, besvart av helse- og omsorgsministeren	223
730. Fra stortingsrepresentant André Oktay Dahl, vedr. EUs nye personvernregler for behandling av nettdata, besvart av justisministeren	224
731. Fra stortingsrepresentant Vigdis Giltun, vedr. ventetider på hjelpemidler i Akeshus, besvart av arbeidsministeren	225
732. Fra stortingsrepresentant Vigdis Giltun, vedr. innstramming på hjelpemiddelområdet, besvart av arbeidsministeren	226
733. Fra stortingsrepresentant Dagfinn Høybråten, vedr. sjømannskirkene, besvart av utenriksministeren	227
734. Fra stortingsrepresentant Erna Solberg, vedr. Syria, besvart av utenriksministeren	228
735. Fra stortingsrepresentant Hans Frode Kielland Asmyhr, vedr. økonomisk politikk, besvart av finansministeren	229
736. Fra stortingsrepresentant André Oktay Dahl, vedr. Hovedredningsentralene, besvart av justisministeren	229
737. Fra stortingsrepresentant Arne Sortevik, vedr. manglende bruk av nynorsk ved Haukeland universitetssykehus, besvart av helse- og omsorgsministeren	230
738. Fra stortingsrepresentant Bård Hoksrud, vedr. Blomquists vogntog, besvart av samferdselsministeren	230
739. Fra stortingsrepresentant Bård Hoksrud, vedr. tunnelsikkerhet, besvart av samferdselsministeren	231
740. Fra stortingsrepresentant Hans Frode Kielland Asmyhr, vedr. tingrettsdommere i Lagmannsretten, besvart av justisministeren	231
741. Fra stortingsrepresentant Hans Frode Kielland Asmyhr, vedr. barn og rettssaker, besvart av justisministeren	232
742. Fra stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen, vedr. økt oljepris, besvart av finansministeren	233
743. Fra stortingsrepresentant Anders B. Werp, vedr. forlikråd, besvart av justisministeren	234
744. Fra stortingsrepresentant Siri A. Meling, vedr. Bjerkreim Vindpark (tidligere Eikeland/Steinsland), Moi-/Laksesvelafjellet, Gravdal og Skinansfjellet ja på konsesjonssøknadene fra NVE, besvart av olje- og energiministeren	235
745. Fra stortingsrepresentant Sonja Irene Sjøli, vedr. kapasitetesoppbygging i de fire regionale helseforetakene, besvart av helse- og omsorgsministeren	235
746. Fra stortingsrepresentant Bente Thorsen, vedr. boforhold, besvart av arbeidsministeren	236
747. Fra stortingsrepresentant Laila Marie Reiertsen, vedr. dødsfall og begravelse, besvart av fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren	238
748. Fra stortingsrepresentant Erling Sande, vedr. sentralisering av skatteetaten, besvart av finansministeren	239
749. Fra stortingsrepresentant Vigdis Giltun, vedr. personer som er fradømt retten til dyrehold, besvart av justisministeren	240

	Side
750. Fra stortingsrepresentant Torgeir Trældal, vedr. kvote på felling av jerv, besvart av miljø- og utviklingsministeren	241

*Oversikt over spørsmålsstillere og
besvarte spørsmål (601 - 750) for sesjonen 2011-2012.*

Partibetegnelse:

*A Det norske Arbeiderparti
FrP Fremskrittspartiet
H Høyre
KrF Kristelig Folkeparti*

*Sp Senterpartiet
SV Sosialistisk Venstreparti
V Venstre*

Amundsen, Per-Willy (FrP)	645, 679
Anundsen, Anders (FrP)	699, 723
Asmyhr, Hans Frode Kielland (FrP)	735, 740, 741
Aspaker, Elisabeth (H)	717
Bredvold, Per Roar (FrP)	623, 624, 689, 690, 722
Dahl, André Oktay (H)	610, 730, 736
Dåvøy, Laila (KrF)	664, 678
Eide, Rigmor Andersen (KrF)	720
Ellingsen, Jan Arild (FrP)	642, 713, 714
Eriksson, Robert (FrP)	684, 685, 727
Flåtten, Svein (H)	636, 707
Fredriksen, Jan-Henrik (FrP)	656, 657
Giltun, Vigdis (FrP)	613, 637, 649, 731, 732, 749
Gitmark, Peter Skovholt (H)	667
Godskesen, Ingebjørg (FrP)	647, 691
Grande, Trine Skei (V)	611, 619, 694, 698
Grimstad, Oskar J. (FrP)	617, 677, 692
Gundersen, Gunnar (H)	628, 629, 665, 700
Gåsvatn, Jon Jæger (FrP)	620, 621, 669, 670
Hagesæter, Gjermund (FrP)	662
Hanekamhaug, Mette (FrP)	671
Helleland, Linda C. Hofstad (H)	728
Helleland, Trond (H)	705
Hoksrud, Bård (FrP)	625, 632, 635, 697, 702, 703, 739, 738
Horne, Solveig (FrP)	654, 655, 718
Høybråten, Dagfinn (KrF)	626, 644, 733
Håbrekke, Øyvind (KrF)	616
Isaksen, Torbjørn Røe (H)	726
Johansen, Morten Ørsal (FrP)	687, 688
Kambe, Arve(H)	612, 646, 648
Kjos, Kari Kjønnaas (FrP)	683, 686
Korsberg, Øyvind (FrP)	633, 693
Leirstein, Ulf (FrP)	601, 602, 709
Meling, Siri A. (H)	704, 744
Michaelsen, Åse (FrP)	650, 666
Nesvik, Harald T. (FrP)	622, 660, 661
Nævdal-Bolstad, Eivind (H)	606
Olsen, Per Arne (FrP)	614, 675, 676
Rafiq, Afshan (H)	725, 729

Reiertsen, Laila Marie (FrP)	643, 747
Ropstad, Kjell Ingolf (KrF)	651
Rytman, Jørund (FrP)	653, 680
Sandberg, Per (FrP)	603, 604, 634, 641, 681, 719
Sande, Erling (Sp)	748
Sanner, Jan Tore (H)	710
Schou, Ingjerd (H)	608, 609
Sjøli, Sonja Irene (H)	745
Solberg, Erna (H)	734
Solvik-Olsen, Ketil (FrP)	630, 631, 663, 695, 706, 715, 742
Sortevik, Arne (FrP)	638, 711, 712, 737
Starheim, Åge (FrP)	724
Svendsen, Kenneth (FrP)	605, 615, 652, 682
Syversen, Hans Olav (KrF)	618, 696
Søreide, Ine M. Eriksen (H)	627, 708
Thomsen, Ib (FrP)	672, 673
Thorsen, Bente (FrP)	746
Trældal, Torgeir (FrP)	607, 639, 668, 701, 716, 750
Tybring-Gjedde, Christian (FrP)	640, 674
Vaksdal, Øyvind (FrP)	658, 659
Werp, Anders B. (H)	721, 743

Dokument nr. 15:5

(2011–2012)

Spørsmål til skriftlig besvarelse med svar

SPØRSMÅL NR. 601

Innlevert 10. januar 2012 av stortingsrepresentant Ulf Leirstein

Besvart 17. januar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«Kan samferdselsministeren redegjøre for hva som blir konsekvensen for togtilbudet i indre Østfold med den nye trafikkavtalen, og om dette er i tråd med regjeringens satsning på kollektivtrafikk?»

BEGRUNNELSE:

Ifølge Smaalenenes Avis 10. januar 2012 vil toget til Rakkestad opphøre fra 2014.

NSB vil legge ned jernbanetrafikken mellom Mysen og Rakkestad. I trafikkavtalen står det at trafikken vil halveres i 2012 og 2013, og opphøre fra 2014.

NSB foreslår at man sanerer alle avganger fra Mysen til Rakkestad, og at man allerede fra i år halverer antall avganger. Hvilke avganger som vil forsvinne er foreløpig noe uklart, men i følge Trafikkavtalen mellom Samferdselsdepartementet og NSB AS, vil det gå kun to avganger fra og til Rakkestad, en om morgenen og en på sen ettermiddagstid.

Dette får mange til å reagere, og spesielt de berørte lokale myndigheter og brukere. Ber derfor om en redegjørelse fra samferdselsministeren.

Svar:

Den nye Trafikkavtalen mellom NSB og Samferdselsdepartementet sikrer togpassasjerene et bedre og mer attraktivt togtilbud i årene fremover. Nye tog og bedre kapasitet på sporet gjør det mulig med flere avganger, økt setekapasitet, redusert reisetid og bedre punktlighet. I seksårsperioden som avtalen dekker, skal nye tog og et nytt og bedre ruteopplegg på Østlandet gradvis fases inn. Dette gjelder ikke minst for InterCity-trafikken og for lokaltrafikken i Osloområdet hvor 85 % av togreisene i Norge gjennomføres.

NSB og Samferdselsdepartementet har ikke hatt til hensikt å avvikle eller redusere togtilbudet mellom Mysen og Rakkestad. NSB skal opprettholde uendret togtilbud på strekningen, med 3 avganger Mysen - Rakkestad og 4 avganger Rakkestad - Mysen mandag til fredag i avtaleperioden.

Misforståelsen rundt togtilbudet til Rakkestad skyldes et feil tall i bilag A til Trafikkavtalen samt en feil ved innskanningen av dokumentet der deler av teksten hadde falt ut. Dette er nå rettet opp.

SPØRSMÅL NR. 602**Innlevert 10. januar 2012 av stortingsrepresentant Ulf Leirstein****Besvart 17. januar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Kan justisministeren redegjøre for og konkretisere hva den varslede budsjettøkningen for Follo politidistrikt går ut på?»

BEGRUNNELSE:

I Smaalenenes Avis 10. januar 2012 kan vi lese at en stortingsrepresentant fra regjeringspartiene kommer med lekkasjer fra budsjettet for inneværende år som skal fordeles på politidistriktene.

Slik det fremstår i avisen har denne lekkasjen kommet med aksept fra justisministeren. Da er det fint om samme informasjon kan tilflyte opposisjonen og offentligheten. Ber derfor om en nærmere rede-

gjørelse om hva denne varslede budsjettøkningen innebærer.

Svar:

Da Politidirektoratet ble opprettet i 2001 ble ansvaret for etatsstyring og ressursfordeling delegert fra Justisdepartementet. Det er Politidirektoratet som fordeler budsjettet til politidistriktene, basert på en rekke kriterier hvor kriminalitetsbekjempelse og trygghet representerer de viktigste områdene.

Justisdepartementet kan derfor ikke svare på spørsmål om bevilgningen til det enkelte politidistrikt for 2012 før Politidirektoratet har foretatt den endelige fordelingen.

SPØRSMÅL NR. 603**Innlevert 10. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Sandberg****Besvart 17. januar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Hva skal til for å miste sikkerhetsklarering som politimann etter utenlandsoppdrag når Spesialenheten for politisaker ikke finner at det foreligger straffbare forhold?»

BEGRUNNELSE:

Bergens Tidende slo opp en sak 30. desember i fjor om en politimann som mistet sikkerhetsklarering etter å ha uttalt seg til pressen. Politimannen fikk sin karriere i politiet ødelagt som følge av manglende sikkerhetsklarering og sto uten mulighet for ytterligere oppdrag utenlands. Tilbakekallelsen av sikkerhetsklareringen skjedde til tross for at Spesialenheten for politisaker henla straffesaken mot han og således ikke fant noe å kritisere politimannen for.

Det fremstår også som merkelig at Politidirektoratet suspenderte sikkerhetsklareringen frem til avgjørelse fra Spesialenheten forelå, for deretter å trekke den tilbake etter en negativ påtaleavgjørelse.

Etter min oppfatning har politimannen i denne saken stilt legitime spørsmål ved organiseringen og forholdet mellom politisjere og militære oppgaver i utenlandstjeneste.

Svar:

Saken det blir vist til i representantens spørsmål er en sak hvor klareringsavgjørelse er fattet av Politidirektoratet og hvor en klage over vedtaket for tiden ligger til behandling i Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Jeg kan ikke gå inn på enkeltheter i denne.

Når det gjelder klareringsavgjørelser generelt, viser jeg til sikkerhetsloven § 21 hvor det blant annet fremgår at en sikkerhetsklarering skal bare gis eller opprettholdes dersom det ikke foreligger tvil om vedkommendes sikkerhetsmessige skikkethet. Ved avgjørelse om sikkerhetsmessig skikkethet skal en vurdere vedkommendes pålitelighet, lojalitet og sunne dømmekraft i forhold til behandling av skjermingsverdige informasjon.

Av samme bestemmelse fremgår det også at avgjørelser i klareringssaker skal baseres på en konkret og individuell vurdering av de foreliggende opplysninger. Det fremgår videre at klareringssaken skal være så godt opplyst som mulig før klareringsavgjørelse fattes. Av bestemmelsen fremgår det også at sikkerhetssamtale skal gjennomføres der dette ikke ansees som åpenbart unødvendig.

SPØRSMÅL NR. 604**Innlevert 10. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Sandberg****Besvart 18. januar 2012 av forsvarsminister Espen Barth Eide****Spørsmål:**

«Hvor går grensen for hvilke militære operasjoner norsk politi skal delta i når det er i utenlandstjeneste sammen med militære styrker?»

BEGRUNNELSE:

Bergens Tidende skrev en artikkel 30. desember i fjor som viste at politifolk i Afghanistan skal ha blitt presset av militære til å delta i offensive militære operasjoner. Slik jeg forstår det, er dette utenfor mandatet til polititjenestemenn i slike operasjoner.

Det fremstår uheldig dersom tjenestemenn fra politiet blir utsatt for press til å gjennomføre handlinger de ikke er trent til og således må ta på seg en større risiko enn forutsatt.

Svar:

Jeg viser til brev fra Stortingets president av 11. januar 2012, med spørsmål fra stortingsrepresentant Per Sandberg om hvor grensen går for hvilke militære operasjoner norsk politi skal delta i når det er i utenlandstjeneste sammen med militære styrker.

Norsk sivilt politi skal ikke, og deltar heller ikke i militære operasjoner i Afghanistan. Deres mandat i Afghanistan er å gi råd om etablering av en afghansk politistyrke, bygget på rettsstatlige prinsipper og respekt for menneskerettighetene, samt bidra i opplæring av afghansk politi.

Når det gjelder hendelsen som stortingsrepresentant Sandberg viser til, er det ikke riktig at norske politirådgivere har blitt presset av Forsvaret til deltakelse i oppgaver utenfor deres mandat. I det aktuelle tilfellet ble politikontingenten spurt av den norske militære sjefen i Faryab om de kunne delta i en militær operasjon. Svaret på denne henvendelsen var nei, noe som ble godtatt av den militære sjefen. Jeg ser på dette som et enkelttilfelle, der den daværende militære sjefen ikke var godt nok informert om mandatet til det norske politiet i Afghanistan og dets begrensninger. Det er i dag stor bevissthet rundt politiets mandat og handlingsrom hos de norske militære sjefene i Afghanistan.

SPØRSMÅL NR. 605**Innlevert 10. januar 2012 av stortingsrepresentant Kenneth Svendsen****Besvart 19. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«Mener finansministeren skattemyndighetenes oppgave er å kreve inn mest mulig skatt, eller fastsette skatten riktigst mulig?»

Svar:

Det er utvilsomt at skattemyndighetenes klare oppgave er å fastsette riktig skatt ut fra de regler Stortinget til enhver tid har vedtatt. For å sikre at skattemyndighetene har tillit og legitimitet hos publikum er det viktig at borgerne sikres en rettferdig og korrekt behandling. Finansdepartementet har i styringsdialogen med skatteetaten uttrykt at det er et hovedmål at skattene skal fastsettes riktig og til rett tid. Jeg er opp-

tatt av at både regelverket og skattemyndighetenes praksis skal gi skattyterne en betryggende behandling og jeg har tillit til at skattyterne er godt ivaretatt i så måte. Det vil likevel alltid være behov for regelmessig å se på regelverket og praktiseringen av dette, slik at kvaliteten på saksbehandlingen og rettssikkerheten er best mulig.

I langt de fleste tilfellene er fastsettelsen av riktig skatt uproblematisk, ved at skattyternes egne oppgaver sammen med tredjemannsopplysninger gjør det klart hvilken skatteplikt som foreligger. Særlig ligningen av skattytere med kompliserte skatteforhold kan imidlertid være utfordrende. Dette gjelder blant annet mange personer og selskaper som driver næringsvirksomhet, ikke minst når det foretas omstruk-

tureringer eller transaksjoner over landegrensene. Det vil ofte kunne oppstå spørsmål både knyttet til hvilke faktiske forhold grunnlaget for beskatningen skal bygge på, og knyttet til anvendelsesområdet for de enkelte rettsregler. Også i disse sakene er skattemyndighetenes oppgave å fastsette riktig skatt. Skatteetaten skal ha fokus på kvalitet i alle deler av sitt arbeid, og hensynet til borgernes rettssikkerhet står sentralt.

Et viktig rettssikkerhetsprinsipp er den lovfestede klageretten skattyterne har når de ikke er enig i ligningsfastsettelsen. Antall klagesaker kan stå som et uttrykk for omfanget av uenighet knyttet til ligningsfastsettelsen. Av et totalt skattyterantall på ca. 4 millioner årlig, påklager ca. 65 000 ligningen til skattekontoret, dvs. ca. 1,5 %. Av disse påklager ca. 3500 ligningen videre til skatteklagenemnda, dette utgjør altså mindre enn 0,1 % av skattytermassen. Videre er det ca. 120 saker i året som blir brakt inn for rettsapparatet, og av disse stadfestes ligningen i over 2/3 av tilfellene.

Tallene ovenfor viser at klageordningen fungerer godt selv om vi ser at det er enkeltsaker som får en annen løsning i rettsapparatet enn det skattemyndighetene har falt ned på. Dette er en del av legalitetskontrollen med forvaltningen som er en av domstolenes viktige oppgaver. Det at domstolene i noen saker kommer til at feil skatt er ilagt, kan ikke tas til inntekt for at kvaliteten på ligningsfastsettelsen er for dårlig eller at skattemyndighetene benytter seg av ”høyeste skatts prinsipp”.

Det har den seneste tid versert en debatt i media hvor temaet har vært hvorfor ikke skatt fastsatt på grunnlag av riktige faktiske opplysninger blir det endelige resultat når opplysningene foreligger på et senere tidspunkt enn ved ligningsvedtaket. Jeg kan ikke gå inn på enkeltsaker, men kan derimot si noe generelt om hvorfor skatten kan bli fastholdt til tross for nye opplysninger i en skattesak.

Ligningsforvaltningen bygger på et selvangivelsesprinsipp, der avgjørelsene i første rekke er basert på opplysninger man har fått på grunnlag av oppgaveplikter. Begrunnelsen for dette er at det dreier seg om en masseforvaltning, der det treffes tusenvis av avgjørelser i løpet av kort tid. Opplysningene fra skattyter er en grunnleggende forutsetning for en korrekt ligning og et velfungerende ligningssystem. Dette inkluderer ansvaret for å kontrollere og eventuelt korrigere forhåndsutfylte opplysninger i selvangivelsen. Skattyters opplysningsplikt er derfor en viktig faktor for reglene om endring av ligning. Reglene er til dels detaljerte og utfyllende. Kommer skattyteren

senere fram med korrigerende opplysninger til egen gunst, vil han kunne få lagt slike opplysninger til grunn i klagesak, men ikke nødvendigvis senere.

Ved domstolsbehandlingen av skattesaker gjelder som på andre forvaltningsområder det grunnleggende prinsipp at domstolene bare skal kontrollere rettmessigheten av forvaltningens myndighetsutøvelse, og ikke selv utøve forvaltningsmyndighet. Det vil si at domstolene skal prøve om det konkrete ligningsvedtaket er riktig, basert på de faktiske opplysningene som forelå da vedtaket ble truffet. Domstolene kan derfor ikke bygge på nye faktiske opplysninger i skattyters favør. Dersom det under domstolsbehandlingen kommer fram nye slike opplysninger, vil imidlertid ligningsmyndighetene kunne åpne endringssak hvis de finner at de alminnelige vilkårene for dette er oppfylt. Om ligningen skal tas opp til endring, vil bero på en helhetsvurdering.

For tilleggsskatt er domstolsprøvingen mer omfattende. Klassifiseringen som straff i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen gjør at domstolen har full prøvningsrett over tilleggsskattevedtak. Også nye opplysninger til gunst kan da hensyntas.

Reglene bør ikke være urimelige eller strengere enn nødvendig, selv når opplysningsplikten ikke er overholdt. Derfor har Finansdepartementet allerede utvidet området for unnskyldningsgrunner, og har i tillegg gått inn for å endre tilleggsskatten fra 30 til 15 % i de tilfellene der skattyter har gitt ligningsmyndighetene uriktige eller ufullstendige opplysninger om poster i selvangivelsen som senere blir oppgitt ukrevet av arbeidsgiver eller andre tredjeparter. I samme høringsnotat går Finansdepartementet inn for å fjerne regelen om at klageadgangen kan bortfalle i enkelte tilfeller der skattyter ikke har oppfylt sin opplysningsplikt. Dette er eksempler på at Finansdepartementet utvikler og forbedrer forvaltningsregelverket samt styrker skattyters rettssikkerhet. Det kan også vises til at det framover vil gjøres et revisjonsarbeid rundt regelverket om forvaltning av skatter og avgifter, herunder klagereglene.

Avslutningsvis vil jeg også peke på skattemyndighetenes ønske om dialog med skattyterne. Det inviteres til at skattyterne kan inngå dialog med Skatteetaten for at konsekvensen av transaksjoner så langt mulig kan avklares. Ordningen med bindende forhåndsuttalelser er videre et tilbud til de skattytere som ønsker visshet om de skatte- og avgiftsmessige virkninger av en påtenkt transaksjon. Dette viser at skattemyndighetene bestreber seg på å hjelpe skattyterne til sammen å forutberegne deres skatteplikt hvor siktemålet er fastsettelse av riktig skatt til rett tid.

SPØRSMÅL NR. 606**Innlevert 10. januar 2012 av stortingsrepresentant Eivind Nævdal-Bolstad****Besvart 19. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«1.1.2012 ble det klart at 2011 var det året med færrest drepte i trafikken siden tidlig 50-tall. Det er et resultat av flere faktorer, men alle midler må tas i bruk for å trygge veiene våre.

Vil finansministeren sørge for at også avgiftspolitikken for kjøretøy bidrar til å bedre trafikksikkerheten på norske veier?»

BEGRUNNELSE:

2011 var det året med færrest drepte i trafikken på omtrent 60 år. Det er en gledelig utvikling. Samtidig vet vi at gjennomsnittsalderen for (registrerte) norske biler er 10,5 år. Tall fra Opplysningsrådet for veitrafikken viser en sterk teknologisk utvikling i både aktivt og passivt sikkerhetsutstyr. I november 1999 var antispinn tilgjengelig på 32,6 pst. av bilene tilbudt på det norske markedet. I januar 2010 var dette tallet økt til hele 96,2 pst. I november 1999 var fihjulstrekk tilbudt på kun 14,8 pst. av bilene på det norske markedet. I 2010 var dette økt til 21,3 pst.

Trendfremskrivning av fornyelsen i kjøretøyparken er en av hovedårsakene til at man regner med at antallet drepte og hardt skadde i trafikken blir redusert også i kommende år. En nyere bilpark vil kunne akselerere denne utviklingen. En omlegging av avgiftene knyttet til kjøretøy vil kunne gi nordmenn større incentiver til å kjøpe nyere biler. En slik økning i utskiftningstakten vil følgelig bedre trafikksikkerheten. Med regjeringens vilje kan altså flere liv enkelt redde i trafikken.

Svar:

Det er gledelig å se at antallet drepte i trafikken er redusert de siste årene. Det kan være flere mulige

årsaker for denne reduksjonen, men jeg vil forsikre om at trafikksikkerhet er et hensyn som allerede blir vektlagt ved utformingen av bilavgiftene. Dette skjer både gjennom veibruksavgiften på drivstoff og engangsavgiften.

Veitrafikken påfører samfunnet kostnader. Ulykker er en viktig faktor, men kostnadene påføres også i form av kø, støy, veislitasje og helse- og miljøskadelige utslipp. Veibruksavgiften på drivstoff har, i tillegg til å skaffe staten inntekter, til hensikt å stille brukeren overfor disse eksterne kostnadene som kjøring på vei medfører. Dette er noe av bakgrunnen for at Regjeringen i budsjettet for 2012 varslet at innen 2020 skal alle drivstoff ilegges veibruksavgift etter energiinnholdet i drivstoffet.

Engangsavgiften skal først og fremst skaffe staten inntekter. Avgiften er i tillegg utformet slik at det tas hensyn til blant annet miljø og trafikksikkerhet. For eksempel er det slik at tyngre biler kan medføre større skadeomfang ved en eventuell ulykke. Tunge biler kan gi økt sikkerhet for den som sitter inni bilen, men kan medføre større skader på dem bilen eventuelt møter i en ulykke. Vektkomponenten i engangsavgiften motiverer til valg av lettere biler ved bilkjøp.

En relativt høy gjennomsnittsalder på bilparken i Norge skyldes nok mange forhold. Ifølge Opplysningsrådet for veitrafikken var gjennomsnittsalderen på personbilbestanden i Norge 10,3 år i 2008. Til sammenligning var tilsvarende tall for Sverige 9,5 år og 11,0 år for Finland. Dette til tross for at Finland har lavere engangsavgift enn Norge, mens Sverige ikke har engangsavgift. I Tyskland og Storbritannia var tilsvarende tall henholdsvis 8,2 år og 6,9 år. Dette indikerer at andre forhold enn utformingen av bilavgiftene har stor betydning for gjennomsnittsalderen på bilparken.

SPØRSMÅL NR. 607**Innlevert 10. januar 2012 av stortingsrepresentant Torgeir Trældal****Besvart 16. januar 2012 av landbruks- og matminister Lars Peder Brekk****Spørsmål:**

«Kan statsråden redegjøre for i hvilken utstrekning det forekommer informasjonsflyt mellom landene, når det kommer til personer som er blitt fradømt retten til å drive næringsvirksomhet med husdyr?»

BEGRUNNELSE:

I Dagbladet 7. januar 2012 er det en artikkel om en person som ble fradømt retten til å holde husdyr i Norge for alltid. Vedkommende er nå flyttet til Sverige, der hun på nytt har anskaffet seg husdyr.

Svar:

Det finnes i dag ingen rutiner eller systemer der det utveksles informasjon mellom land om personer som er fradømt retten til å drive med dyr.

En slik informasjonsflyt ville forutsette oppret-

telse av en eller annen form for internasjonalt register. Et slikt register reiser en rekke spørsmål knyttet til personvern og rettsikkerhet for enkeltmennesker.

Det er ikke krav om at personer som har mistet retten til å ha dyr, har meldeplikt ved flytting til utlandet. Det finnes heller ikke noen oppdatert oversikt over personer som har flyttet ut av land og hvor de i tilfelle befinner seg nå.

Sanksjoner vedrørende dyrehold ilagt i et land vil ikke være rettskraftige i andre land. En avgjørelse om rettighetstap i et land vil derfor neppe kunne håndheves i et annet land, selv om det kunne bidra til at man holdt et særskilt oppsyn med et evt. fremtidig dyrehold i det nye landet.

Selv om det isolert sett kunne vært nyttig med et slikt internasjonalt register, kan jeg ikke se at det ville være et forholdsmessig verktøy for å fremme dyrevelferden.

SPØRSMÅL NR. 608**Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant Ingjerd Schou****Besvart 18. januar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa****Spørsmål:**

«Mange psykisk utviklingshemmede barn i nedre Buskerud har ikke skoletilbudet i nærområdet. De har derfor behov for en skoleskyssordning inn mot hovedstaden. "Skolebussen" til disse barna kan ikke bruke kollektivfeltet.

Hvilke mulige løsninger mener statsråden det finnes for disse trafikantene?»

BEGRUNNELSE:

Psykisk utviklingshemmede barn er avhengige av et best mulig skoletilbud for å kunne ha gode muligheter for personlig utvikling og mestring. Det er ikke alle kommuner og fylkeskommuner som tilbyr de riktige opplæringsmulighetene. Derfor oppstår det et behov for skoleskyss, ofte over lengre strekninger.

Slik situasjonen er i dag, blir de barn fra nedre Buskerud som ikke har lokalt skoletilbud fraktet inn mot hovedstaden. Flere av barna er autister. Å stå i kø gjør dem svært utagerende. Dette skaper problemer for dem resten av dagen i en skolesituasjon der de

egentlig burde hatt fokus på læring og mestring. I dette spørsmålet gjelder det å være løsningsorientert å finne en minnelig ordning. For eksempel kan skoletransporten for disse elevene få tillatelse til å bruke kollektivfelt inn mot Oslo. Det ville gjort skolehverdagen for en sårbar gruppe svært mye bedre.

Svar:

Jeg ser det slik at transporten av de nevnte barna bør kunne foretas med den type kjøretøy, eventuelt med det antall passasjerer, som etter gjeldende regler har adgang til å kjøre i kollektivfeltet.

Det er i utgangspunktet kjøretøykategorien, slik denne fremkommer i vognkortet, som er avgjørende for det enkelte kjøretøys adgang til kollektivfelt. Minibuss, dvs. buss registrert for 16 passasjerplasser i tillegg til førerplass, kan imidlertid etter skilteforskriften bare brukes i kollektivfeltet ved utøvelse av løyvepliktig persontransport eller med minst 7 passasjerer i tillegg til fører.

SPØRSMÅL NR. 609**Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant Ingjerd Schou****Besvart 18. januar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa****Spørsmål:**

«Den siste måneden har det blitt avdekket at norske telekomaktører har lagret informasjon om innhold i mobildatatrafikk.

Hva vil statsråden gjøre for å hindre ulovlig lagring av innhold i elektronisk kommunikasjon, og hvilke sanksjoner vurderer statsråden?»

BEGRUNNELSE:

I nettutgaven av Aftenposten 4.1.12 kan vi lese at Datatilsynet mistenker at Telenor og Netcom lagrer informasjon om innhold i mobilsurfing. Selskapene på sin side avviser dette.

Dinside.no skrev i 11.12.11 at operatøren Network Norway lagret nettlogger i ti dager. Det betyr at de i en periode har oversikt over hvilke nettsider kundene deres har surfet på. Det betyr for eksempel også at de kan se hva du søker etter på Google. At det var mulig å hente ut informasjon om hvor kundene har surfet, bekreftet teknisk direktør i Network Norway.

Datatilsynet vil nå undersøke flere av leverandørene. En av konsekvensene av Datalagringsdirektivet er at kontaktdata nå kan bli lagret. Likevel fremstår det ulovlig å lagre selve innholdet i denne kommunikasjonen.

Datatilsynets direktør Bjørn Erik Thon har slått fast at dette var nye opplysninger for dem. Han uttalte at dette «helt klart (reiser) problemer med lovligheten, uten at jeg kan konkludere umiddelbart».

Stortinget behandlet Datalagringsdirektivet april 2011 – og understreket at det å lagre innhold er ulovlig. Det er statsråden og regjeringens ansvar å følge opp vedtakene i Datalagringsdirektivet. Det er videre statsråden og regjeringens ansvar å sikre personvernet i tråd med de vedtak som ble gjort i 2011.

Svar:

Ekommyndigheten har ikke grunnlag for å si at tilbydere av Internett lagrer data om innhold. Det refereres i begrunnelsen for spørsmålet fra representant Schou til nettlogger og at lagring av disse medfører at også innhold kan lagres. Med en nettlogg forstår

ekommyndigheten lagring av hvilke nettsider som er besøkt under en sesjon på Internett. Lagringen vil foregå ved lagring av IP-adresse og eventuelt ved lagring av domenenavn. Det vil rent teknisk også være mulig å lagre data om innhold, men innholdsdata vil ikke være nødvendige for gjennomføring av kommunikasjonen. En nettlogg, i form av logg over IP-adresse og domenenavn, anses ikke som innhold etter ekomregelverket, men som trafikkdata (etter DLD er IP-adresse i kategorien bruker- og abonnementsdata). Ekomloven § 2-7 annet ledd oppstiller en sletteplikt for denne type data når disse ikke lenger er nødvendige til fakturerings- eller kommunikasjonsformål.

Det er Datatilsynet som gir tilbyderne konsesjon til å behandle opplysninger om abonnenters bruk av ekomtjenester. Formålet med behandlingen er kundeadministrasjon, opplysningstjeneste, fakturering og gjennomføring av tjenester i forbindelse med abonnentens bruk av elektroniske kommunikasjonsnett, inklusive samtrafikkavregning. I Datatilsynets konsesjoner fremgår det at det bare kan "behandles opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen og faktureringen av tjenesten". Med mindre innholdsdata i nettloggene er nødvendige for faktureringen, er det ikke anledning til å behandle disse.

Etter gjeldende regler vil tilbyder kunne sanksjoneres både i henhold til ekomregelverket og personopplysningsregelverket. Post- og teletilsynet kan ilegge sanksjoner etter ekomregelverket. Det tilligger Datatilsynet å vurdere pålegg etter personopplysningsregelverket.

Reglene om gjennomføring av datalagringsdirektivet skal tre i kraft 1. juli 2012. Det fremgår av Stortingets vedtak at innhold ikke skal lagres. Datatilsynet og Post- og teletilsynet er nå i ferd med å utarbeide detaljerte regler for hvordan lagring og behandling av de lagringspliktige data skal utføres. Det følger av vedtaket om datalagringsdirektivet i Stortinget at tilsynet med tilbydere av elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester som etter 1. juli 2012 får en lagringsplikt, skal skjerpes. Både Datatilsynet og Post- og teletilsynet skal føre tilsyn med lagringen og behandling av de lagrede data.

SPØRSMÅL NR. 610**Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant André Oktay Dahl****Besvart 17. januar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Hvilke ordninger finnes det for legitimasjon som knytter personnummer og bilde sammen for denne gruppen flyktninger?»

BEGRUNNELSE:

Av palestinske flyktninger fra Libanon får ca 35 % oppholdstillatelse i Norge. Disse blir av både palestinske og libanesiske myndigheter ansett som "statsløse", og flere har problemer med å få norske legitimasjonspapirer med bilde til tross for at de har fått oppholdstillatelse i Norge.

Svar:

Innledningsvis vil jeg bemerke at spørsmålet kunne vært noe klarere formulert. Blant annet opplyses det ikke konkret hvilke vanskeligheter de aktuelle personene har hatt med å få utstedt legitimasjonspapirer. I det følgende vil jeg derfor redegjøre for muligheter og begrensninger for å få legitimasjonsdokumenter på utlendingsfeltet.

Statsløse palestinere fra Libanon som gis beskyttelse (asyl) i Norge, kan tildeles reisebevis for flyktninger på samme vilkår som alle andre som innvilges asyl. Regelverket om reisebevis for flyktninger finnes i utlendingsloven § 64 og i utlendingsforskriften §§ 12-1 flg. De fleste som får asyl får utstedt reisebevis, med mindre det foreligger "særlige grunner" som taler imot.

Statsløse palestinere fra Libanon som får en annen type oppholdstillatelse enn beskyttelse, for ek-

sempel en tillatelse på humanitært grunnlag, får etter det Utlendingsdirektoratet opplyser som hovedregel ikke norske reisedokumenter. Det er direktoratets erfaring at de fleste statsløse palestinere fra Libanon vil kunne få utstedt reisedokumenter og ev. legitimasjonsdokumenter fra libanesiske myndigheter. Der- som det er sannsynliggjort at dette ikke lar seg gjøre, og det for øvrig ikke er tvil om vedkommendes identitet, vil norske myndigheter etter søknad kunne utstede utlendingspass. Reglene om utlendingspass fremgår av utlendingsloven § 64 og utlendingsforskriften §§ 12-5 flg.

Når det gjelder tildeling av fødselsnummer til personer som innvilges oppholdstillatelse i Norge, har Utlendingsdirektoratet gitt egne retningslinjer (RS 2012-001) for hvordan man skal gå frem for å få tildelt dette (fødselsdato og personnummer).

Jeg vil også nevne at det vil bli innført en ordning med utstedelse av standardiserte oppholdskort med elektronisk lagret biometri til alle utlendinger (unntatt EU/EØS-borgere) som innvilges oppholdstillatelse i Norge. Oppholdskortet er ikke ment å være et legitimasjonsdokument, men kortet vil inneholde personopplysninger som kan være av betydning for eksempel for en bank som vurderer om utlendingens identitet er tilstrekkelig dokumentert for å kunne opprette et kundeforhold.

Jeg vil understreke at det er viktig for regjeringen at de som får oppholdstillatelse i Norge ikke møter unødvendige praktiske hindringer for sitt videre liv her.

SPØRSMÅL NR. 611**Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant Trine Skei Grande****Besvart 18. januar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen****Spørsmål:**

«Kan statsråden konkretisere hvilke tilbud som vil være tilgjengelige for ROP-pasienter etter 1. mars 2012 og inntil Helse Sør-Øst har utredet ferdig muligheten for å etablere et spesialtilbud til pasientgruppen?»

BEGRUNNELSE:

I spørretimen onsdag 11. januar 2012, ble Helse- og omsorgsministeren utfordret gjentatte ganger på kuttene i tilbudet til pasienter med dobbeldiagnose, rus- og psykiatripasienter (ROP). Helse- og omsorgsministeren fremhevet at ROP-pasienter fortsatt skal ha et godt tilbud.

Det er varslet omfattende kutt i tilbudet til denne gruppen, blant annet skal Tverrfaglig enhet for dobbeldiagnose (TEDD) legges ned. Spørsmålsstiller har fått opplyst at det etter 1.mars 2012 ikke vil drives spesialisert døgnbehandling Oslo i tråd med de nye retningslinjene for behandling av ROP-pasienter, verken ved Diakonhjemmet sykehus eller andre sykehus i Oslo-området. Denne opplysningen bekreftes av utkast til Områdeplan for psykisk helse i Oslo. Planen er behandlet på klinikkledelsesnivå i Oslo universitetssykehus og skal til videre behandling til sykehusledelsen og direktørnivå. Det siteres fra s.7:

”Dagens tilbud: Pasienter med både psykiske lidelser og rusavhengighet behandles ofte i allmennpsykiatriske avdelinger eller i enheter for rusbehandling. Diakonhjemmet sykehus har en Tverrfaglig enhet for dobbeldiagnose (TEDD) som vil bli nedlagt første halvår 2012 som følge av endrede rammebetingelser og ny inntektsmodell. Ut over dette vil det ikke finnes noen spesialisert tilbud til denne pasientgruppen i dag.

Utvikling av tilbudet: De tre sykehusene vil utrede muligheten for å etablere et spesialtilbud til pasientgruppen.”

Av det spørsmålsstiller kan lese av overnevnte, bekreftes det fra Helse Sør-Øst at ROP-pasientene vil stå helt uten et spesialtilbud, med mindre det finnes egnede tilbud Helse- og omsorgsministeren vet om, som ingen andre kjenner til.

Svar:

Som representanten Skei Grande er også jeg opp-tatt av pasienter med samtidig rus- og psykiske lidelser – ROP-lidelser, får et behandlingstilbud som er tilpasset deres behov og i tråd med Helsedirektoratets nasjonale retningslinjer for denne pasientgruppen. Jeg kan forstå den usikkerhet som er oppstått i forbindelse med nedleggelsen av driften ved TEDD/ Diakonhjemmet sykehus, Vindern DPS, i sin nåværende form. For å forsikre meg om at pasienter med ROP-lidelser i Oslo-området fortsatt skal få et godt og forsvarlig tilbud tilpasset pasientgruppens sammensatte behov, har jeg blitt orientert av Helse Sør-Øst RHF i sakens anledning.

I Helse Sør-Øst sin styresak, 061/2010 - Regionale utviklingsområder psykisk helsevern – fremgår det av ett av vedtakspunktene:

”Innenfor alle sykehusområder skal det sikres særskilt fokus på oppfølging av pasienter med selvmordsproblematikk, spiseforstyrrelser, sammensatte lidelser og dobbeltdiagnoser”.

Helse Sør-Øst RHF har orientert meg om at de har hatt løpende drøftinger med Diakonhjemmet sykehus om sykehusets planer for omstrukturering av sitt omfattende behandlingstilbud til pasienter med ROP-lidelser. Noe av bakgrunnen for arbeidet med

denne omstruktureringen er at omlag 15 prosent av alle pasientene med omfattende ROP-lidelser i Diakonhjemmets sektor hører inn under pasientgruppen som har hatt behov for det døgntilbudet som TEDD har gitt. De øvrige pasientene i denne gruppen har over år mottatt tilbud om forsvarlig helsehjelp i form av poliklinisk tilbud og døgnopphold i akutt-/subakutt- og allmennpsykiatriske sengeenheter. Det finnes således betydelig med erfaring og kompetanse i hele Voksenpsykiatrisk avdeling Vindern til å utrede og behandle denne pasientgruppen. Tilsvarende erfaring og kompetanse eksisterer også ved Vor Frues hospital, som Diakonhjemmet og Lovisenberg driver i fellesskap. Diakonhjemmet sykehus vil derfor fortsatt ha mange fagfolk (leger, psykologer og treårig høyskoleutdannet personell) med erfaring fra TEDD i arbeid i sykehusets enheter, og disse vil være en ytterligere kilde til kompetanse og sikre god oppfølging av denne pasientgruppen.

Helse Sør-Øst opplyser videre at Diakonhjemmet Sykehus videreutvikler sitt tilbud i tråd med foretaksgruppens mål og lovmessige krav og standarder. Et sentralt formål i denne sammenhengen er å få en bedre utnyttelse av sengeplasser og fagpersonell, samt en bedre behandlingseffekt, bl.a. ved at bedre samhandling gjør at pasienter uten bopel (som ofte kan gjelde for ROP-pasienter) raskere sikres bolig og bo-trening. Dermed kan varigheten av oppholdene for denne pasientgruppen reduseres og flere pasienter gis et behandlingstilbud, samtidig som en øker ressursinnsatsen på ambulante tjenester med oppfølging av sykehusets fagpersonell i bolig etter utskrivning. Både pasientene, sykehuset og kommunen/bydelene vil ha gjensidig behov og nytte av mer planmessig og styrket samarbeid og samhandling. I tillegg opplyses det at som ledd i omstruktureringen vil Diakonhjemmet sykehus for å kunne yte effektive og forsvarlige helsetjenester til pasienter med dobbeldiagnose, styrke poliklinisk og ambulant oppfølging til den aktuelle pasientgruppen slik at lengden på døgnopphold i spesialisthelsetjenesten kan søkes redusert.

Jeg er videre orientert om at Diakonhjemmets sykehus i løpet av våren 2012 planlegger å etablere dedikerte ambulante tjenester til denne pasientgruppen - jf såkalte ROP-team, det vil si spesialiserte ambulante tjenester som har til oppgave å følge opp pasienter med dobbeldiagnose så lenge det er behov for spesialisthelsetjeneste. I tillegg vil sykehuset utvikle et tettere samarbeid med sine bydeler innenfor prosjektet PSYKSAM - bl.a. når det gjelder oppfølging i egnede boformer til denne pasientgruppen - ACT-liknende tiltak. Etableringen av nye ACT-tiltak er også i tråd med det jeg i oppdragsdokumentet til de regionale helseforetakene har bedt disse om å prioritere. I den sammenheng er det også viktig å nevne at Oslo kommune arbeider med å få etablert flere egne-

de boformer som kan ivareta den enkeltes behov på en fleksibel måte.

Jeg har fått forsikringer fra Helse Sør-Øst om at pasienter med ROP-lidelser og som har behov for døgnopphold i tilknytning til utredning og behandling, vil ha samme tilgang på døgnbehandling som alle andre med rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten. Denne døgnbehandlingen ved Diakonhjemmet sykehus vil etter 1.3.2012 ikke lenger foregå ved bruk av elektive innleggelser i en egen døgnenhet, men vil ivaretas av enheter innenfor eller tilknyttet Diakonhjemmet sykehus - Enhet for akutt-psykiatri, allmennpsykiatrisk sengeenhet og subakuttenhet ved Vor Frue hospital. Samlet sett utgjør dette en sengekapasitet på 41 døgnplasser som skal dekke sektorens behov for døgnbehandling av ulike psykiske lidelser, inkludert pasienter med ROP-lidelser.

I tillegg vil Diakonhjemmet videreutvikle samarbeidet med RusAkuttMottaket (RAM) ved OUS slik at denne kapasiteten utgjør en integrert del av et helhetlig pasientforløp. Dette for å sikre effektiv bruk av Diakonhjemmets sengeplasser også etter 1.3.2012. Videre har jeg fått opplyst at Helse Sør-Øst RHF i 2010 inngikk avtale om kjøp av 12 avtaleplasser for ROP-pasienter ved Manifestsenteret, plasser som er tilgjengelige for hele regionen.

Når det gjelder tilbudet til pasienter med ROP-lidelser i Oslo universitetssykehus sitt opptaksområde (6 bydeler i Oslo), opplyser Helse Sør-Øst at Akutt-psykiatrisk avdeling har en egen sengeenhet "Akut-

tenhet for rus og psykose". Det er etablert et ROP-team i samarbeid med bydelene ved Josefinegaten DPS, og det er planer om å etablere tilsvarende ved Søndre Oslo DPS.

Helse Sør-Øst opplyser i tillegg at pasienter med samtidig alvorlige psykiske lidelser og alvorlige rus- og avhengighetslidelser kan få behandling på alle poliklinikker og døgntilbud både ved DPS og mer spesialiserte tilbud innen psykisk helsevern (poliklinikk og døgn). Det er også et utstrakt samarbeid med poliklinikker og døgnbehandlingstilbud i Tverrfaglig spesialisert behandling (TSB), samt med Oslo kommune.

Dessuten har Helse Sør-Øst RHF tatt initiativ til at en i 2012 vil etablere et samarbeid mellom de tre sykehusene i Oslo sykehusområde (Oslo universitetssykehus HF, Diakonhjemmet sykehus og Lovisenberg Diakonale sykehus) for å vurdere en felles områdefunksjon for pasienter med ROP-lidelser i Oslo. Jeg har fått opplyst at dette utredningsarbeidet vil starte ca 1. mars 2012.

Som det fremgår av det jeg har redegjort for, er Helse Sør-Øst sitt tilbud til ROP-pasienter i kontinuerlig utvikling. Helse Sør-Øst er opptatt av å videreutvikle tilbudet i regionen og spesielt i hovedstadsområdet, der konsentrasjonen av denne pasientgruppen er relativt høy. Jeg har fått forsikringer fra Helse Sør-Øst om at alle pasienter med ROP-lidelser i spesialisthelsetjenesten vil få et godt, forsvarlig og egnet tilbud i Oslo.

SPØRSMÅL NR. 612

Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant Arve Kambe

Besvart 20. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«Mange bedrifter er opptatt av å redusere oppbevaringstiden for regnskapsmateriale, slik Høyre har tatt til orde for. Men denne saken ligger fortsatt til behandling i Finansdepartementet, selv om den er ferdig utredet. Finansministeren har flere ganger sagt at forslaget skulle komme i 2011. Høyre er opptatt av konkrete forenklingstiltak for næringslivet.

Kan statsråden derfor nå gi informasjon om regelverket blir vesentlig forenklet, og når han tar sikte på å fremme saken for Stortinget?»

BEGRUNNELSE:

Høyre er svært opptatt av forenkling for næringslivet, og regjeringen har etter press fra opposisjonen

uttalt at den ønsker å forenkle med 5 milliarder kroner i denne stortingsperioden.

Næringsministeren lovet også tilsvarende beløp i neste stortingsperiode.

Blant de tiltakene bedriftene har etterspurt er en halvering av oppbevaringstiden for regnskapsmateriale fra ti til fem år. Dette er en forpliktelse som koster bedriftene hundrevis av millioner kroner hvert år. Forslaget er for lenge ferdig utredet, og Sverige har nylig gjennomført tilsvarende forenklinger for næringslivet.

I forbindelse med et representantforslag høsten 2010 skrev finansministeren til finanskomiteen at han tok sikte på å komme med et lovforslag våren 2011. Det samme stod i Nasjonalbudsjettet for 2011. Men noe forslag kom ikke.

Da vi debatterte frivillig revisjon i Stortinget i april 2011, sa finansministeren at han ville komme med et lovforslag om revisjonsplikten slik at Stortinget skulle få "behandle det i løpet av året 2011." Men heller ikke høsten 2011 kom noe forslag.

Svar:

Som representanten Kambe påpeker, var det et siktemål for regjeringen å legge frem en proposisjon om endringer i bokføringsloven i løpet av høsten 2011. Arbeidet er blitt noe forsinket i departementet som følge av andre saker som det har vært nødvendig å prioritere. Lovproposisjonen vil etter planen bli fremmet for Stortinget i løpet av våren 2012. Der vil også gjeldende krav til oppbevaringstid for regnskapsmateriale bli vurdert, jf. utredningene fra Skattedirektoratet og Økokrim, som ble sendt på høring sammen med Bokføringsstandardstyrets rapport om evaluering av bokføringsregelverket. For en nærmere omtale av disse utredningene viser jeg til mitt brev til finanskomiteen 23. november 2010. I brevet ble det bl.a. vist til at disse etatene har reist vesentlige innvendinger mot å korte ned oppbevaringstiden for primærdokumentasjon.

Representant Kambe viser til at det koster bedriftene "hundrevis av millioner kroner hvert år" å etterleve dagens regler for oppbevaring av regnskapsmateriale. Ved vurderingen av konkrete forenklinger i regelverket er det viktig å veie hensynet til forenkling

opp mot andre viktige hensyn, slik som korrekt beregning av skatter og avgifter og bekjempelse av økonomisk kriminalitet, jf. mitt brev av 23. november 2010. Selv om bruttokostnadene i sum isolert sett kan fremstå som betydelige, utgjør de en liten del av bedriftenes samlede bokføringskostnader, og den samlede nettobesparelsen som oppnås ved å korte ned oppbevaringstiden for primærdokumentasjon, vil være mer begrenset. Dessuten gir oppbevaring av dokumentasjon en nytteverdi også for bedriftene selv.

For øvrig viser jeg til at loven som har blitt vedtatt i Sverige, og som representanten viser til, har redusert oppbevaringstiden der fra 10 til 7 år. Dette må imidlertid ses i sammenheng med at fristen for skattemyndighetenes endringsadgang i Sverige som hovedregel er 5 år, mens det i Norge som hovedregel gjelder en frist på 10 år. Fristen for skattemyndighetenes endringsadgang har vært oppe til vurdering i Stortinget senest i forbindelse med behandlingen av Ot. prp. nr. 22 (2008-2009). Stortinget konkluderte i denne saken med at gjeldende tiårsfrist burde videreføres.

Jeg understreker for ordens skyld at spørsmålet fortsatt er til vurdering i departementet og at saken som nevnt vil bli lagt fram for Stortinget i forbindelse med lovproposisjonen om oppfølgingen av Bokføringsstandardstyrets evaluering av bokføringsregelverket.

SPØRSMÅL NR. 613

Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant Vigdis Giltun

Besvart 17. januar 2012 av arbeidsminister Hanne Inger Bjurstrøm

Spørsmål:

«Det skal alltid følge en legeerklæring som bekrefter at søkeren har et sykt barn når det søkes om pleiepenger for en periode. Behandlingen av søknad tar lang tid, og i mange tilfeller overprøver saksbehandlere legens erklæring og avslår søknaden.

Mener statsråden at NAV-ansatte har en bedre faglig kompetanse til å vurdere helsetilstanden og behovet for pleiepenger enn legene, og hvorfor er det ikke fastsatt kort behandlingstid for slike saker?»

BEGRUNNELSE:

Det er mange tilfeller hvor de som søker om pleiepenger opplever at de får avslag på sin søknad. Det

gjelder også i tilfeller hvor legen har bekreftet sykdom hos barnet, hvor situasjonen er midlertidig, og behovet for pleiepenger er akutt. Når søkeren i tillegg til den vanskelige situasjonen det er å ha et alvorlig sykt barn med stort pleiebehov, må vente 4 måneder på svar fra NAV er det en ekstra belastning. I de tilfellene hvor foreldre får avslag på sin søknad oppstår et nytt problem. Når de ikke får dekket sin lønn for 4 måneder med pleiepenger vil sannsynligvis heller ikke arbeidsgiver ha denne utgiften. Med andre ord kan de risikere å måtte betale flere månedslønner tilbake til sin arbeidsgiver, noe mange ikke har mulighet til.

Det kan være nødvendig med klarere rettigheter

hvor legens faglige vurdering legges til grunn og mindre skjønnsvurderinger, samt rask behandlingstid for å unngå at søkere som får avslag havner i et økonomisk uføre ved at de ikke får dekket lønn i fraværperioden.

Svar:

Pleiepenger er kompensasjon for tapt arbeidsinntekt for yrkesaktive i forbindelse med barns sykdom. Pleiepenger beregnes som sykepenge, dvs. 100 pst. av grunnlaget inntil 6 G. Pleiepenger etter folketrygdloven § 9-11 gis ved svært alvorlig sykdom hos barnet. For å få rett til pleiepenger er det et vilkår at sykdommen ikke er varig, med mindre det er snakk om sykdommens startfase eller ustabile perioder.

Stortinget har i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 4 gitt Arbeids- og velferdsetaten kompetanse til å forvalte folketrygdloven. Det er Arbeids- og velferdsetaten som må ta stilling til om vilkårene for rett til pleiepenger er oppfylt. Legeerklæringen vil alltid være en sentral premiss i vurderingen av om vilkårene er oppfylt i det enkelte tilfelle. Diagnose og prognose i legeerklæringen vil da bli vurdert opp mot regelverket. Eksempelvis vil legeerklæringen kunne si noe om hvor lenge sykdommen vil kunne antas å vare. Staten må da vurdere hvorvidt den beskrevne tilstanden oppfyller vilkåret om at det ikke skal være en

varig sykdom, slik dette vilkåret generelt må fortolkes i lys av lovtekst, forarbeider, rettspraksis og andre relevante kilder man bygger på ved lovtolkning. Det samme gjelder de øvrige lovvilråene for rett til pleiepenger.

I tillegg til tilstrekkelig dokumentasjon om helse-tilstanden, må det foreligge informasjon om arbeidsforholdet, herunder inntektsopplysninger fra arbeidsgiver. Det gjør det ikke i alle tilfeller, og da må man be om flere opplysninger. Dette kan ta tid å innhente.

I begrunnelsen for spørsmålet er det spesielt vist til at lang saksbehandlingstid kan være problematisk for arbeidstakere som har arbeidsgivere som utbetaler lønn og så krever refusjon etter avslag på pleiepenger. Jeg er enig i at lang saksbehandlingstid generelt kan gjøre det vanskelig å innrette seg og at fire måneders saksbehandlingstid er for lenge dersom all informasjon er tilgjengelig. Noe saksbehandlingstid vil det imidlertid alltid være, sakene skal også være forsvarlig belyst.

Jeg kan opplyse om at saker om pleiepenger er blant de ytelsene som er høyt prioritert i Arbeids- og velferdsetaten. Arbeids- og velferdsdirektoratet har for andre halvår av 2011 satt krav om at man som hovedregel skulle få svar på krav om pleiepenger innen én måned. Direktoratet har opplyst at de aller fleste nå får avgjort saken sin i løpet av en måneds tid.

SPØRSMÅL NR. 614

Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Arne Olsen

Besvart 19. januar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen

Spørsmål:

«Undertegnede viser til prosessen rundt sykehusdirektør Bente Mikkelsens planlagte studietur til Roma i fem måneder. Så sent som 20. desember uttalte helseministeren fra Stortingets talerstol at god og tilstedeværende ledelse er avgjørende for å lykkes i vanskelige omstillingsprosesser.

Hvilke vurderinger lå til grunn for at departementet åpenbart ikke vurderte Mikkelsen som en viktig del av ledelsen, all den tid man hadde godkjent hennes permisjonssøknad i god tid før 20. desember?»

BEGRUNNELSE:

Undertegnede viser til prosessen rundt sykehusdirektør Bente Mikkelsens planlagte studietur til Roma i fem måneder.

Oslo Universitetssykehus og Helse Sør-Øst er inne i svært krevende omstillingsprosesser, noe som

har ført til stor offentlig debatt. Gjentatte ganger i denne debatten har helseministeren understreket at ledelsen både var viktig og riktig. Når departementet samtidig anbefaler eller godkjenner den øverste lederens ønske om permisjon i fem måneder fremstår dette som en motsigelse.

Det er derfor viktig å få kartlagt hvilke vurderinger som lå til grunn for at helseministeren anbefalte Bente Mikkelsen å dra på studietur i fem måneder, samtidig som hun informerte Stortinget om at hun mente god og tilstedeværende ledelse var viktig i omstillingsprosessen.

Svar:

Min uttalelse i Stortinget 20. desember 2011 var i forbindelse med behandling av Dokument 8:24 S (2011-2012) der Per Arne Olsen var en av forslagsstillerne. Ett av forslagene var å be regjeringen om å

”pålegge Helse Sør-Øst å styrke den stedlige ledelse ved de ulike avdelingene i deres underliggende helseforetak”. Dette var altså et innlegg som dreide seg om organisering og ledelse internt i Oslo universitetssykehus HF. Det er riktig at jeg la vekt på at god ledelse er viktig, og at ledelsen må komme tett på fagmiljøene for å forstå deres virkelighets- og målforståelse. Jeg poengterte også i mitt innlegg at jeg mener at lederspørsmålet internt i Oslo universitetssykehus HF må håndteres av det nye styret, den nye ledelsen og de ansatte ved Oslo universitetssykehus, og at jeg har tillit til at de vil finne gode løsninger.

Det er styrets ansvar å tilsette administrerende direktør og fastsette ansettelsesvilkårene for denne. Det går fram av Bente Mikkelsens ansettelsesavtale at hun har krav på inntil 5 måneder fri med lønn for kompetanseutvikling for hvert 5 år hun har vært an-

satt. Dette er en rettighet som er videreført fra hun ble ansatt som viseadministrerende direktør i daværende Helse Øst RHF i 2001. Hun har til nå i følge styreleder ikke funnet anledning til å ta permisjon for kompetanseutvikling.

Bente Mikkelsen søkte kurset ved Nato defense college, hun ble i tråd med vanlig prosedyre anbefalt fra HOD til Forsvarsdepartementet som en kvalifisert søker. Det er deretter Forsvarsdepartementet som prioriterer norske søkere.

Det er styret for Helse Sør-Øst RHF, ikke departementet, som avgjør søknad om permisjon for administrerende direktør. Det var også et enstemmig styre som sluttet seg til permisjonssøknaden 20. desember 2011, og som 9. januar 2012 godtok at permisjon ble utsatt.

SPØRSMÅL NR. 615

Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant Kenneth Svendsen

Besvart 19. januar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«I gjeldene NTP er det satt av over 2 mrd. kroner som skal brukes på opprusting av ny E6 gjennom Helgeland i Nordland. I forbindelse med at kommunestyret i Hemnes har sagt nei til bompenger truer Regionsveisjef Torbjørn Naimak med at disse midlene kan bli fjernet fra Helgeland. Dette selv om Helgeland er det området i Nordland som har mest behov for investeringer i E6.

Har regionsveisjefen rett til å fjerne midler som stortinget har vedtatt i gjeldene NTP, og i så fall støtter statsråden at midlene fjernes?»

BEGRUNNELSE:

I svar på spørsmål nr. 501, datert 4.12.2011 skriver statsråden at det er tenkt en forsering av blant annet utbyggingen av veinettet, hvor det er lokalpolitisk vilje til det. På Helgeland i Nordland har blant annet Hemnes sagt nei til en slik finansiering. Det betyr at det ikke er lokalt vilje til å bruke bompenger til å forserer byggingen. Det er likevel satt av statlige midler i NTP for 2010-2019. Det betyr at en kan starte utbyggingen og gjennomføre den så langt midlene strekker til. Flere, blant annet Regionsveisjefen reiser nå Helgeland rundt med trusler om at midlene som ligger i NTPen vil bli fjernet hvis ikke kommunesty-

rene gjør som han sier. Dette har vel lite med lokalt initiativ å gjøre, men heller en direkte utpressing av lokaldemokratiet.

Svar:

I St.meld. nr. 16 (2008-2009) Nasjonal transportplan 2010-2019 er det lagt til grunn statlige midler til utbedring/ombygging av E6 på strekningen E6 Brenna – Brattås – Lien på Helgeland. Det er lagt opp til anleggsstart i første fireårsperiode og fullføring i siste seksårsperiode. I tillegg er det vurdert som aktuelt å prioritere statlige midler til å starte utbedringer av E6 på strekningene Mo – Bolna og Mosjøen – Osen i siste seksårsperiode. Det framgår videre at dersom det blir tilslutning til et opplegg for delvis bompengefinansiering av E6-utbyggingen på Helgeland, vil det være mulig å forserer utbyggingen.

Jeg vil vise til at lokale myndigheter i 2009/2010 sluttet seg til et opplegg for delvis bompengefinansiering av E6 på Helgeland. Etter det siste vedtaket i Hemnes kommune har Statens vegvesen, i tråd med det som er lagt til grunn i Nasjonal transportplan 2010-2019, påpekt overfor lokale myndigheter at det neppe blir noen forsering av utbyggingen dersom det ikke blir tilslutning til et bompengeplegg.

Utbedring av E6 på strekningen Brenna –

Kapskarmo startet i 2011, jf. Prop. 1 S (2010-2011). Arbeidene videreføres i 2012 med sikte på fullføring i 2013. Endelig prioritering av statlige midler til videre utbygging av E6 på Helgeland etter 2013, vil på

vanlig måte finne sted gjennom arbeidet med Nasjonal transportplan 2014-2023. Jeg kan imidlertid forsikre at jeg ser det som viktig å sikre god standard på E6 både på Helgeland og videre nordover.

SPØRSMÅL NR. 616

Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant Øyvind Håbrekke

Besvart 19. januar 2012 av kulturminister Anniken Huitfeldt

Spørsmål:

«Viser til Stortingets debatt om kor 15. desember 2011, samt statsrådens uttalelser om kor til Dagsrevyen 11. januar i år.

Hvor mye mener statsråden at regjeringen bevilger til kor i 2012, og kan det gis en detaljert oversikt

over hvordan dette beløpet framkommer?»

Svar:

Det gis tilskudd til ulike koraktiviteter over flere poster i budsjettet til kulturformål:

Kap 315 Frivillighetsformål (tall fra 2011)

Post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner		3 763 296
• Ung i kor	863 296	
• Norges Korforbund	2 890 000	

Kap 320 Allmenne kulturformål

Post 56 Norsk kulturfond – Norges ungdomskor.....		397 000

Kap 320 Allmenne kulturformål

Post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd		kr 8 321 000
• Aktivitetsmidler til kor	1 195 000	
• Det Norske Solistkor	2 155 500	
• Kor Vest.....	1 444 500	
• Nordic Voices	1 264 500	
• Trondheim Voices	1 264 500	
• Vocal Nord	997 000	

Kap 323 Musikkformål

Post 55/post 56 Norsk kulturfond - ensemblestøtten		4 470 000

For 2012 utgjør disse bevilgningene til sammen nær 17 mill. kroner til ulike korvirksomheter landet rundt.

I tillegg til dette er det koraktivitet knyttet til alle landets operaer. Det eneste fullt ut profesjonelle kor i Norge er operakoret ved Den Norske Opera &

Ballett. Operaen anslår at om lag 56 mill. kroner brukes på operakoret i 2012. Til region- og distriktsoperaene bevilges det i 2012 om lag 62,5 mill. kr. Alle disse operaene er viktige for den lokale og regionale koraktiviteten. Tilskuddene til region- og distriktsoperaene fordeler seg slik:

Kap 324 Scenekunstformål

Post 73 Region- og distriktsopera:		kr 50 858 000
• Opera Nordfjord.....	3 281 000	
• Opera Sør	6 803 000	
• Operaen i Kristiansund	13 312 000	
• Ringsakeroperaen	3 453 000	
• Steinvikholm Musikkteater.....	3 551 000	
• Opera Østfold.....	2 962 000	
• Oscarsborgoperaen	1 431 000	
• Den Nye Opera	16 065 000	

Videre bevilges midler til musikkteater- og operavirksomheten til orkestre som har innlemmet tidligere region- og distriktsoperaer i sin ordinære virksomhet. Dette gjelder Nordnorsk Opera og Symfoni-

orkestre som har innlemmet Musikkteatret i Bodø og Opera Nord i sin organisasjon og Trondheim Symfoniorkestre som har fusjonert med Musikkteatret i Trondheim.

Kap 323 Musikkformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.....		kr 11 600 000
• Nordnorsk Opera og Symfoniorkestre.....	ca 5,9 mill kroner	
(Musikkteatret i Bodø og Opera Nord)		
• Trondheim Symfoniorkestre.....	kr 11 600 000	
(Musikkteatret i Trondheim)		

Også landets symfoniorkestre fremfører korverk, men vi har ikke tall på hvor mye av aktiviteten eller budsjettene som brukes på koraktivitet.

SPØRSMÅL NR. 617

Innlevert 12. januar 2012 av stortingsrepresentant Oskar J. Grimstad

Besvart 20. januar 2012 av kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete

Spørsmål:

«Er statsråden innstilt på å legge til rette for denne typen insitament for å oppnå målet om færre og dermed meir robuste kommunar?»

GRUNNGJEVING:

Debatten om talet på kommunar og størrelsen på desse har gått over lang tid og ulike insitament har vore brukt for å slå saman kommunar. Som eksempel kan nemnast Tustna og Aure kommunar i Møre og Romsdal der statlig bidrag til ei felles bru vart brukt som insitament for å slå saman desse to kommunane.

På søre Sunnmøre er fastlandsamband mellom Hareid og Ålesund (Hafast) eit prosjekt som kommunar og næringsliv i fellesskap har arbeid med i lang tid og kunne være eit prosjekt som med statlig med-

finansiering ville kunne realiserast med overkomelige brukarkostnader. Det ville føre til at fire kommunar med omlag 25 000 innbyggjarar og eit internasjonalt maritimt næringsliv får fastlandsamband mot regionsenteret og byen Ålesund. Prosjektet vil og bli eit fergeavløysingsprosjekt som i størrelse er blant landets store. Realisering av eit slikt prosjekt ville være svært positivt for kommunar, innbyggjarar og næringsliv.

Svar:

Stortinget vedtok i 1995 at frivilligheit skal ligge til grunn for samanslåing av kommunar, og regjeringa har vidareført dette i Soria Mora I og II-erklæringane.

Denne regjeringa har ingen planar om å innføre

eit incentivsystem for å fremme kommunesamanslåingar. Eg meiner at ein sentralt styrt prosess, enten med tvang eller ved hjelp av incentiv ("gulrøter"), ikkje vil fremje god lokalsamfunnsutvikling. Dersom kommunar ønskjer å slå seg saman, må det vere fordi innbyggjarane og lokalpolitikarane sjølve meiner at det vil gje eit betre tilbod og at det blir ei betre kommune å bu i.

Eg ynskjer å leggja til rette for oversiktlege og stabile rammevilkår for kommunar som på frivillig grunnlag ynskjer å slå seg saman. Denne regjeringa har slått fast at staten skal dekkje dei faktiske kostnadene knytt til samanslåing. Tidlegare dekte staten 40-

60 prosent. Vi har også aukt lengda på inndelingstilskotet til 20 år, der dei første 15 åra gjer full dekning, med ei nedtrapping dei siste 5 åra slik som i dag.

Eg støttar samanslåingar som har vakse fram etter lokale initiativ og prosessar, som til dømes Mosvik og Inderøy som slo seg saman frå 1. januar 2012.

Norske kommunar har mange utfordringar. Eg meiner at storleik ikkje er ein av dei. Regjeringa ynskjer å ta heile landet i bruk, og at innbyggjarane skal ha ei reell moglegheit til å busetje seg der dei ynskjer. Dagens finmaska kommunestruktur er eit viktig verkemiddel for å oppretthalde dagens busetnadsmønster.

SPØRSMÅL NR. 618

Innlevert 12. januar 2012 av stortingsrepresentant Hans Olav Syversen

Besvart 30. januar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Personer med diabetes er i dag utelukket fra å kunne søke opptak på politihøgskolen. Årsaken til dette er at man er avskåret fra å få førerkort i klasse D.

Vil justisministeren ta et initiativ til en ny vurdering, slik at personer med diabetes ikke automatisk utelukkes fra å kunne bli politi?»

Svar:

Politihøgskolens opptakskrav, herunder medisinske krav, er for tiden oppe til vurdering i Justisdepartementet. I den forbindelse er Justisdepartementet opptatt av at det kun fastsettes spesielle opptakskrav som er nødvendige for gjennomføringen av politistudiet.

I henhold til Forskrift om krav til opplæring, prøve og kompetanse for utrykningskjøring, (utrykningsforskriften), vil personer med diabetes ikke kunne gjennomføre faget utrykningskjøring så lenge de ikke oppfyller de medisinske kravene til førerkortklasse D.

Klasse D gjelder i utgangspunktet føring av motorvogn med flere enn 8 passasjerplasser (buss) og stiller således de strengeste medisinske krav til føreren. Utrykningskjøring er svært krevende og krever høy oppmerksomhet og rask reaksjonsevne. Føreren må forutse trafikkbildet, bedømme mulige situasjoner som kan oppstå, og foreta valg av handlinger i en helt annen grad enn alminnelige bilførere. Dette er årsaken til at ett av vilkårene for å erverve kompetansebevis for utrykningskjøring er at føreren må dokumentere at de medisinske krav for førerekortklasse D er oppfylt.

Utrykningskjøring inngår som en del av bachelorgraden i politistudier, og bestått eksamen i dette faget er en forutsetning for å få utstedt vitnemål. Bakgrunnen for dette er at utrykningskjøring er en viktig del av politiets arbeid og i mange tilfeller en forutsetning for å løse sine oppgaver tilfredsstillende. Både utrykningsforskriften og de konkrete helsekravene til førerekortklasse D i førerekortforskriften fastsettes for øvrig av Samferdselsdepartementet.

SPØRSMÅL NR. 619**Innlevert 12. januar 2012 av stortingsrepresentant Trine Skei Grande****Besvart 18. januar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Hva mener justisministeren med at foreldelseskravet på 20 år ”gjelder normalt ikke” dersom skadelidte var under 18 år, og hva mener justisministeren er normalt og ikke normalt hensett til hva lov om foreldelse § 9 sier?»

BEGRUNNELSE:

I statsrådens svar nr. 15:499 (2011-2012) vedrørende at barnehjemsbarn som er påført posttraumatiske stresskader skal kunne reise krav om voldsoffererstatning uten hensyn til foreldelse, i tråd med Stortingets retningslinjer, står det blant annet:

”Psykiske skader kan gjøre at den skadelidte ikke får tilstrekkelig kunnskap om skaden før lenge etter at den erstatningsbetingende handlingen opphørte. Kravet foreldes likevel senest 20 år etter at den skadevoldende handlingen opphørte. Denne 20 årsfristen gjelder normalt ikke for de tilfellene hvor skadelidte var under 18 år da den skadevoldende handlingen skjedde”.

Foreldelsesloven synes å være klar på dette punkt, jf § 9 nr. 2 bokstav a, annet alternativ.

Svar:

Stortingsrepresentanten viser til at det i brev 6. januar 2012 med svar på spørsmål nr. 499 fremkom-

mer at 20-årsfristen i foreldelsesloven § 9 nr. 2 «normalt ikke» gjelder hvor skadelidte var under 18 år da den skadevoldende handlingen skjedde.

Foreldelsesloven § 9 nr. 2 lyder:

«Kravet foreldes likevel senest 20 år etter at den skadegjørende handling eller annet ansvar grunnlag opphørte. Dette gjelder likevel ikke ved personskade, dersom

(a) skaden er voldt i ervervsvirksomhet eller dermed likestilt virksomhet, eller er voldt mens skadelidte er under 18 år, og

(b) den ansvarlige, eller noen denne hefter for, før opphøret av det skadegjørende forhold kjente eller burde kjenne til at dette kunne medføre fare for liv eller alvorlig helseskade.»

Som det fremkommer av bestemmelsen, er det et krav for at 20 årsfristen ikke skal komme til anvendelse, at vilkårene i både bokstav a og bokstav b er oppfylt, jf. Ot.prp. nr. 23 (2006-2007) side 74.

I de aktuelle ansvarssituasjonene er det grunn til å tro at vilkåret i bokstav b normalt vil være oppfylt, i tillegg til annet alternativ i bokstav a. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det kan oppstå tilfeller hvor vilkåret i bokstav b ikke er oppfylt, og da vil 20 årsfristen gjelde.

SPØRSMÅL NR. 620**Innlevert 12. januar 2012 av stortingsrepresentant Jon Jæger Gåsvatn****Besvart 18. januar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen****Spørsmål:**

«Mener statsråden at regjeringens målsetting om legedekning på sykehjem er tilstrekkelig, og hvordan vil regjeringen sikre at eldre på sykehjem får forsvarlig medisinsk faglig utredning og diagnostisering før medikamenter skrives ut, samt forsvarlig oppfølging slik at medisiner seponeres når behovet ikke lenger er tilstede?»

BEGRUNNELSE:

I Dagbladet 12. januar omtales en kvalitativ, publisert studie som viser at beboere på sykehjem får antidepressiva uten utredning, og fortsetter med medisinen selv om personalet er usikre på effekten. Det fremholdes at leger skriver ut medisiner basert på informasjon fra sykepleiere, helsefagarbeidere og ufaglærte, uten selv å ha foretatt en systematisk diagnostisering. Årsaken til en slik praksis hevdes å være

mangel på tid. Studien viser også at 17 prosent flere eldre over 90 år fikk antidepressiva i 2010 i forhold til for 5 år siden. For mange av pasientene er det usikkert om de har noen effekt av medikamentene, men pasientene risikerer å bli stående på medikamentet livet ut, med den faren for bivirkninger som måtte følge med.

Fremskrittspartiet fremmet forslag om at legedekningen i kommunal institusjon skulle dobles fra 2006-nivå. Regjeringspartiene gikk for en 50 prosent økning. I forbindelse med behandlingen av samhandlingsmeldingen (nr.47 2008–2009) gikk opposisjonspartiene inn for å få en bemanningsnorm på legedekning på sykehjem. Regjeringspartiene gikk i mot. Det er derfor ønskelig å få vite hvordan regjeringen nå vil sørge for at vi i fremtiden unngår at eldre i stor grad dopes ned uten diagnose på landets sykehjem.

Svar:

For regjeringen har det vært viktig å styrke legedekningen i sykehjem, og siden 2005 har vi lyktes ved at økningen i legeårsverk har vært på nærmere 50 prosent.

Bakgrunn for dette var blant annet undersøkelser fra Helsedirektoratet fra 2005, som viste at legedekningen i sykehjem ikke generelt var uforsvarlig, men at svært mange kommuner hadde for lav legedekning til å innfri de krav direktoratet stiller til god kvalitet.

Regjeringen tok i 2007 initiativ til å be kommunene om å fastsette lokale normer for legedekningen i sykehjem. Oppsummeringen av kommunenes lokale normeringsprosess viste at det ble planlagt en vekst i legeårsverk på om lag 40 pst., fra og med 2006. Antallet legeårsverk i sykehjem økt med til sammen om lag 47 pst. fra 2005 til og med 2010.

Til sammen er veksten i legeårsverk og kommunenes egne behovsanslag i tråd med målsettingen om å øke innsatsen av legeårsverk i sykehjem med 50 pst. fra 2005-2010. Økningen i legeårsverk i sykehjem er viktig for å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet i sykehjem. For å bidra til å styrke den medisinske oppfølgingen av beboere i sykehjem, har Helsedirektoratet utarbeidet en faglig veileder for legetjenesten i sykehjem.

Regjeringen har i tillegg gjennom særskilte introduksjonstilskudd lagt til rette for at alle norske kommunene knytter sine sykehjem til NOKLUS (Norsk kvalitetsforbedring av laboratorievirksomhet utenfor sykehus). NOKLUS bidrar til å sikre diagnostisering og prøvetaking, reduserer antall unødvendige henvisninger til spesialisthelsetjenesten og minsker risiko for feilbehandling. NOKLUS ble i 2010 innført i alle fylker i landet. Per juni 2011 deltar 832 sykehjem i NOKLUS. Dette utgjør 92 % av sykehjemmene.

Undersøkelser viser at 80 pst. av beboere i sykehjem har demens. Vi vet fra flere undersøkelser at

mange personer med demensliknede symptomer ikke er tilstrekkelig utredet. Samtidig vet vi at riktig diagnostisering er avgjørende for å sikre riktig behandling. Som del av regjeringens Demensplan 2015 er det derfor iverksatt en satsing på utredning og diagnostisering av demens. Resultater fra nasjonal kartlegging av tjenestetilbudet til personer med demens i kommunene fra 2010 viser at over 243 kommuner har etablert demensteam eller demenskoordinator. Dette er over dobbelt så mange som i 2007. Demensteam har ansvar for utredning og diagnostisering av personer med mistanke om demens.

Feilmedisinering er i dag dessverre en stor utfordring i helse- og omsorgstjenesten. Derfor er legemiddelbruk valgt som et av flere innsatsområder i den nasjonale pasientsikkerhetskampanjen ”I trygge hender”. ”Riktig legemiddelbruk i sykehjem” er et av temaene.

Nygård sykehjem i Sandefjord har som utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester vært pilot på innsatsområdet ”Sikker legemiddelbehandling i sykehjem”. Prosjektet omfatter utvikling og utprøving av rutiner for strukturerte legemiddelgjennomganger i tverrfaglige team i sykehjem for pasienter med vedtak om langtidsopphold. Teamene har bestått av lege, sykepleier og farmasøyt. Resultatene fra piloten viser at legemiddelgjennomganger fremmer det tverrfaglige samarbeidet, avdekker legemiddelrelaterte problemer og bidrar i vesentlig grad til endringer av pasientens legemiddelbehandling.

Helsedirektoratet har utarbeidet et utkast til en veileder på området, som forventes ferdigstilt i løpet av våren 2012. Denne veilederen vil være et sentralt verktøy i den videre spredningen og implementeringen av systematisk legemiddelgjennomgang i sykehjem og hjemmetjenester.

I Nasjonal helse- og omsorgsplan, Meld. St. 16 (2010-2011), er også legemidler og legemiddelbruk et tema. De tiltak som trekkes fram for å redusere feilmedisinering er følgende:

- det må legges vekt på å få korrekte opplysninger om den enkeltes legemiddelbruk,
- tverrfaglig samarbeid med farmasøyt og annet helsepersonell, gjerne i form av legemiddelgjennomganger,
- pasientveiledning,
- etterutdanning/tilbakemelding til legen,
- oppbygging av elektronisk verktøy som for eksempel kjernejournal
- multidoser.

Jeg har også varslet at Helse- og omsorgsdepartementet skal legge fram en ny melding for Stortinget om kvalitet og pasientsikkerhet høsten 2012, og at legemiddelbruk vil være en del av meldingen.

SPØRSMÅL NR. 621**Innlevert 12. januar 2012 av stortingsrepresentant Jon Jæger Gåsvatn****Besvart 18. januar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen****Spørsmål:**

«Hva slags medisinsk utredningstilbud finnes det pr. i dag for el-overfølsomme personer i de ulike helseregioner, og hva vil statsråden gjøre for at mennesker med el-overfølsomhet skal kunne møte større forståelse i helsetjenesten for sine helseplager og de opplevde årsakssammenhengene til helseplagene?»

BEGRUNNELSE:

Det er et økende antall mennesker som plages av elektromagnetisk stråling. El-overfølsomhet er ingen godkjent diagnose, og de som er sterkt plaget av dette, sliter med å få forståelse både hos helsevesenet og trykdevesenet.

Det er derfor viktig at disse personene får en god og grundig utredning for sine plager. Regjeringen har tidligere tatt til orde for å vurdere behovet for egne undersøkelsesrom for denne gruppen, hvor de er skjermet fra stråling. Vi vet også at mye av kunnskapen om dette feltet finnes i den yrkesmedisinske delen av vårt helsevesen, men at personer som ikke er i arbeid (på grunn av sin el-overfølsomhet) er avskåret fra å få medisinsk bistand fra denne delen av helsevesenet. Vi har sett et gjennombrudd i forhold til CFS/ME pasienter når det gjelder forståelse og aksept for deres sykdom, spørsmålet er om når vi kan vente noe tilsvarende for de med el-overfølsomhet.

Svar:

For å svare på dette spørsmålet, har jeg bedt om en tilbakemelding fra de regionale helseforetakene. Det fremgår av tilbakemeldingen fra de regionale helseforetakene at utredning av pasienter med plager som kan oppleves å ha sammenheng med elektromagnetisk stråling blant annet tar sikte på å eliminere annen underliggende sykdom som kan kreve behand-

ling. Det fremgår videre at kunnskapsgrunnet på dette feltet oppleves som mangelfullt. De regionale helseforetakene har derfor gjort en henvendelse til Kunnskapssenteret for å få kunnskapsgrunnet vurdert. Dette arbeidet er ennå ikke konkludert, men en rapport fra Kunnskapssenteret vil foreligge om kort tid.

Det er et mål å styrke den nasjonale kompetansen innenfor astma, allergi og overfølsomhetssykdommer og utvikle gode rutiner for utredning, diagnostisering og behandling av astma, allergi og overfølsomhetssykdommer hos barn og voksne. I oppdragsdokumentet for 2011 ble derfor de regionale helseforetakene gitt i oppdrag å etablere regionale tverrfaglig kompetansemiljø for astma- og allergisykdommer med hovedfokus på rådgivning og kompetanseoverføring for et best mulig tilbud lokalt. Helse- og omsorgsdepartementet vurderer om elektromagnetisk overfølsomhet også skal kunne utredes av disse kompetansemiljøene.

Jeg er kjent med at kunnskapsgrunnet er mangelfullt når det gjelder helseplager og de opplevde årsakssammenhengene til helseplager knyttet til el-overfølsomhet. For å innhente mer kunnskap om dette feltet, ba derfor Helse- og omsorgsdepartementet og Samferdselsdepartementet i november 2009 Folkehelseinstituttet om å etablere en tverrsektoriell ekspertgruppe på området elektromagnetisk stråling som skal vurdere dagens praksis. Denne gruppen er nå i ferd med å avslutte sitt arbeid og vil ha en rapport klar i løpet av februar i år. El-overfølsomhet vil bli grundig omtalt i rapporten.

Jeg vil avvente resultatene fra arbeidsgruppens rapport før jeg foretar en vurdering av hvilke tiltak som eventuelt bør iverksettes om hvordan tjenesten skal møte og utrede pasienter med denne type helseplager.

SPØRSMÅL NR. 622**Innlevert 12. januar 2012 av stortingsrepresentant Harald T. Nesvik****Besvart 18. januar 2012 av fiskeri- og kystminister Lisbeth Berg-Hansen****Spørsmål:**

«Det har gjennom diverse oppslag i mediene blitt gjort kjent at statsråden vil komme med en begrensning i hvor mange fisk som kan oppbevares i en merd. I den forbindelse vises det til en begrensning på 200 000 fisk.

Kan statsråden bekrefte dette, og kan statsråden også gi et kostnads- og arealoverslag over hva en slik begrensning skulle medføre gitt at dagens produksjon skal kunne opprettholdes og de arealer som er tatt i bruk til oppdrett i dag?»

Svar:

Jeg arbeider målretta for å få redusert rømming fra fiskeoppdrett. Rømming er et prioritert område i regjeringa sin strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring, og en rekke tiltak er iverksatt for å bidra til å minimalisere denne utfordringa.

Risiko er produktet av sannsynlighet og konsekvens. I mitt arbeid med å redusere risikoen for rømming må jeg derfor snu alle steiner for å redusere både sannsynligheten for rømming og konsekvensen av rømming dersom dette skulle oppstå.

Fram til nå har myndighetene hatt størst fokus på tiltak som kan redusere sannsynligheten for rømming. Dette er gjort ved stille krav til anleggenes tekniske utforming, bl.a. gjennom de nylig skjerpede kravene i NYTEK-forskriften, det rømmingsforbyggende arbeidet som Rømmingskommisjonen har bidratt til, samt tiltakene i Fiskeridirektoratets "Visjon nullflukt".

Trenden de senere år har vært at rømming i større grad skjer som følge av menneskelig svikt, brudd på og/eller utilfredsstillende interne rutiner. Sannsynligheten for slike hendelser reduseres gjennom bedre ru-

tinere og endrede holdninger, ikke bare gjennom strengere krav til teknisk utforming. Ettersom slike hendelser oppstår, er det viktig at vi setter en grense for hvor store konsekvensene av et totalhavari kan bli. Så lenge vi har en oppdrettsnæring i Norge kan vi aldri gardere oss helt mot at fisk rømmer.

Ved dette tiltaket fastsettes ei øvre grense for hva som ansees akseptabelt i forhold til potensielle konsekvenser av et ev. havari av en merd. Dette er gjort for å redusere den potensielle konsekvensen ved et totalhavari, og taket er satt til 200 000 fisk. Forskriftsendringen ble fastsatt 20. desember 2011. Ordningen trer i kraft 1. januar 2013 og Fiskeridirektoratet har dispensasjonsadgang for 2013, slik at oppdretterne kan få tid til å tilpasse sine planer for drift og utsett. Informasjon innhentet fra Fiskeridirektoratet viser at i 18 % av utsettene i 2011 ble det satt ut mer enn 200 000 fisk pr merd.

Fiskeri- og kystdepartementet har hatt en lengre prosess på forslaget om antallsbegrensning, fordeler og ulemper har vært opplyst og vurdert – og en konsulentrapport bestilt av næringa har vært en del av beslutningsgrunnlaget.

Jeg er klar over at på enkelte lokaliteter kan bli nødvendig å sette ut en eller flere nye merder for å kunne sette ut like mye fisk som før. Dette vil f.eks. være tilfelle der den godkjente lokalitetsbiomassen er økt de senere år, uten at antall merder er økt. Denne ulempen mener jeg imidlertid havbruksnæringa må akseptere, inntil andre egnede tiltak for å redusere konsekvensen av rømming er på plass. Jeg vil minne om at MTB-systemet, som ble innført fra 1. januar 2005, i utgangspunktet kun setter tak for den maksimalt tillatte biomassen – og f.eks. ikke for overflaten på merdene, slik situasjonen var tidligere.

SPØRSMÅL NR. 623**Innlevert 12. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Roar Bredvold****Besvart 20. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«Viser til spørsmål nr. 526 til skriftlig besvarelse fra Per Roar Bredvold. Her ble det spurt om reduksjon av registreringsavgift på snøscooter, men svaret gjaldt kun engangsavgift for nevnte kjøretøy, som ikke var omhandlet i spørsmålet.

Mitt spørsmål er også denne gangen om statsråden vil redusere registreringsavgiften slik undertegnede ønsker det?»

Svar:

Jeg viser til mitt svar på spørsmål nr. 526 til skriftlig besvarelse fra Per Roar Bredvold om registreringsavgift på snøscooter. Engangsavgiften ilegges ved førstegangsregistrering av kjøretøy i Norge. Avgiften blir ofte kalt registreringsavgift, kjøpsavgift og lignende, men engangsavgift er altså det formelle navnet på avgiften. I tillegg påløper det noen mindre gebyrer til Statens vegvesen ved godkjenning/registrering av snøscooter. Snøscooter ilegges også omregistreringsavgift ved eierskifte og årsavgift.

Dersom ditt spørsmål omhandler engangsavgiften, går jeg ut i fra at mitt svar på spørsmål nr. 526 er tilstrekkelig for besvarelse av spørsmålet. Her viste jeg til at snøscooter har vesentlig lavere engangsavgift enn motorsykler, noe som bl.a. kan begrunnes med at snøscooter delvis benyttes i forbindelse med næringsvirksomhet. Avgiften for snøscooter er

dessuten lav sammenlignet med de fleste andre kjøretøygrupper. Jeg kan derfor ikke se tilstrekkelig gode grunner for å redusere engangsavgiften for snøscooter. Jeg viste dessuten til at en eventuell reduksjon av avgiften må dekkes inn ved å øke andre skatter og avgifter eller ved å redusere utgiftene over statsbudsjettet.

Dersom ditt spørsmål imidlertid omhandler omregistreringsavgiften, er jeg enig i at nivået på avgiften er relativt høyt. Omregistreringsavgiften ilegges kun ved eierskifte av kjøretøy i Norge, og ikke ved førstegangsregistrering av kjøretøy i Norge. Det høye nivået på avgiften skaper flere uheldige virkninger, blant annet gir avgiften insentiver til omsetning av typiske næringskjøretøy utenfor Norge og importerte bruktkjøretøy får en konkurransefordel sammenlignet med tilsvarende bruktkjøretøy som omregistreres innenlands. Derfor reduserte Regjeringen omregistreringsavgiften fra 1. januar 2012 med i gjennomsnitt 20 pst. reelt for typiske næringskjøretøy og i gjennomsnitt 5 pst. reelt for andre kjøretøy. Dette innebærer at også omregistreringsavgiften for snøscooter har blitt redusert med 5 pst. reelt fra 1. januar 2012. På lik linje med eventuelle reduksjoner i engangsavgiften må også reduksjoner av omregistreringsavgiften dekkes inn ved å øke andre skatter og avgifter eller ved å redusere utgiftene over statsbudsjettet.

SPØRSMÅL NR. 624**Innlevert 12. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Roar Bredvold****Besvart 23. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«Statsskog kan selge jakt og jaktopplevelser uten å legge på moms på beløpet, mens private må plusse på dette. Dette medfører at prisen fra private tilbydere blir dyrere enn det staten kan tilby.

Synes statsråden dette er riktig, og hvis ikke, hva vil han gjøre med saken slik at det blir like betingelser?»

Svar:

Merverdiavgiftsloven § 3-11 annet ledd bokstav h bestemmer at omsetning av rett til jakt og fiske ikke er omfattet av unntaket for fast eiendom, og dermed er merverdiavgiftspliktig. Dersom det finner sted omsetning av rett til jakt, og såfremt de øvrige vilkår etter loven er oppfylt, er det således merverdiavgiftslovens utgangspunkt at det skal beregnes merverdiavgift ved salget.

I merverdiavgiftsloven § 3-11 tredje ledd er Finansdepartementet gitt hjemmel til å forskriftsfeste at omsetningen av rett til jakt og fiske likevel skal være unntatt fra loven. I Ot.prp. nr. 76 (2008-2009) Om lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) er det om bakgrunnen for denne forskriftsfullmakten på side 54 uttalt:

”Finansdepartementet har avgitt en rekke fortolkningsuttalelser om merverdiavgiftsplikt på omsetning av rett til jakt og fiske, samt innvilget unntak fra avgiftsplikt med hjemmel i merverdiavgiftsloven § 70. Det legges til grunn at denne praksis bør kodifiseres i forskrift, jf. forskriftshjemmelen i forslagetets tredje ledd.”

Med denne forskriftshjemmelen er det i merverdiavgiftsforskriften § 3-11-1 fastsatt at ”[o]msetning av rett til jakt og fiske på statens grunn og i bygdeallmenninger er unntatt fra loven”. Unntaket er generelt og omfatter all rett av jakt og fiske på statens grunn og bygdeallmenninger. Om den nærmere begrunnelse for og rekkevidden av denne forskriftsbestemmelsen vises det til Finansdepartementets høringsnotat 19. juni 2009, hvor det i merknaden til bestemmelsen ble bl.a. uttalt:

”Bestemmelsen viderefører en rekke fortolkningsuttalelser fra Finansdepartementet om merverdiavgiftsplikt på omsetning av rett til jakt og fiske, samt vedtak om å unnta slik omsetning fra avgiftsplikt truffet med hjemmel i merverdiavgiftsloven § 70. Uttalelsene og vedtakene er omtalt i Av nr. 14/1986, 20. august 1986,

Av nr. 9/1994, 13. juni 1994, samt i Skattedirektoratets fellesskriv 26. mars 2007 og 23. april 2007. Finansdepartementet har ikke tidligere uttrykkelig tatt stilling til om omsetning av kort for storviltjakt i bygdeallmenninger og på statens grunn utenom statsallmenninger er unntatt fra loven. Det foreslås at også slik omsetning omfattes av unntaket. Unntaket omfatter dermed rett til fiske og jakt på storvilt, herunder villrein, og småvilt i statsallmenninger, på statens grunn utenom statsallmenninger og i bygdeallmenninger.”

Selv om utgangspunktet etter merverdiavgiftsloven er at omsetning av jakt- og fiskerettigheter skal være merverdiavgiftspliktig, medfører den ovennevnte forskriftsbestemmelse at merverdiavgiftsplikten i dag hovedsakelig kun omfatter private grunneiere. Jeg ser at det kan være behov for å se nærmere på rettstilstanden på dette området, og Finansdepartementet tar sikte på å foreta en bred gjennomgang av de spørsmål som her reises. Hvor lang tid en slik gjennomgang vil ta, vil imidlertid bero på de prioriteringer som til enhver tid må foretas i forhold til andre viktige arbeidsoppgaver i departementet.

Det kan diskuteres hvor mye et avgiftsunntak for en begrenset del av et marked slår ut i prisingen. Erfaringen er ofte at de avgiftsunntatte selgere legger seg omtrent på det prisnivå som for avgiftspliktige selgere som inkluderer avgiften. I realiteten er det da de avgiftsunntatte selgerne som har fordelene av unntaket, ikke kundene. Prisforholdene for jakt og fiske på statlig grunn vil inngå i den kommende gjennomgangen.

SPØRSMÅL NR. 625

Innlevert 13. januar 2012 av stortingsrepresentant Bård Hoksrud

Besvart 27. januar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«Jernbaneverket krever at grunneiere skal ha godkjente vakter for å sikre kjøring av tømmer over jernbanelinjen. Dette kravet er forståelig når det er snakk om jernbanelinjer med daglig togtrafikk, men på jernbanestrekningen Bratsbergbanen Nord for Hjuksebø er det fysisk stengt for trafikk frem til juni 2012.

Vil statsråden nå skjære igjennom og sørge for at grunneierne allikevel skal få ta ut tømmeret uten å måtte leie inn vakter?»

Svar:

Krysning av planoverganger og privatpersoners ferdsel i spor representerer noen av de alvorligste truslene i forhold til fare for tap av menneskeliv i forbindelse med jernbane- virksomheten. Personer som ikke er kjent med jernbanevirksomhet undervurderer ofte både hastigheten til et tog og nødvendig stoppdistanse for et tog. Kravet til å ha vakt ved tømmertransport er derfor sikkerhetsmessig viktig for å sikre at krysningen av sporet gjennomføres med tilstrekkelig tidsmargin.

Når det gjelder strekninger som er midlertidig

stengt, dvs. at det heller ikke pågår framføring av arbeidsmaskiner eller annet vedlikeholdsarbeid, kan kravet til sikkerhetsvakt kunne fravikes.

Strekningen Hjuksebø-Notodden på Bratsbergbanen, er i perioden fram til juni 2012 anleggsområde i forbindelse med gjenoppbyggingen av Notodden stasjon. Det vil i tillegg pågå trafikk med vedlike-

holdsmaskiner på fri linje fra februar måned. Det må kunne være fleksibilitet for spordisponering av arbeidsmaskiner på strekningen og endringer underveis vil kunne skape risikosituasjoner.

Jernbaneverket anser at kravet til sikkerhetsvakt må ivaretas i dette tidsrommet. Jeg finner ikke å kunne overprøve denne vurderingen.

SPØRSMÅL NR. 626

Innlevert 13. januar 2012 av stortingsrepresentant Dagfinn Høybråten

Besvart 19. januar 2012 av utenriksminister Jonas Gahr Støre

Spørsmål:

«Grunnleggere av partiet Belarusian Christian Democracy (BCD) utsettes for trusler om vold og avskjedigelse fra jobb og studier for sitt demokratiske pionerarbeid.

Vil utenriksministeren ta initiativ ovenfor hviterussiske myndigheter for å stoppe denne typen trusler og sikre rettferdig behandling av BCDs søknad om registrering?»

BEGRUNNELSE:

Den 20. desember 2011 leverte BCD sin fjerde søknad om å bli registrert som politisk parti og dermed få muligheten til lovlig å benytte seg av sin universelle rett til å ytre seg om samfunnet de selv lever i. 1080 personer har signert som grunnleggere av partiet, disse utsettes nå for hardt press fra egen arbeidsplass, studiested eller fra pro-Lukasjenko grupper og anonyme personer som oppsøker dem hjemme. Frem til nå har truslene for det meste omhandlet avskjedigelse fra jobb eller studier, noe som er svært vanskelig for vanlige familier som prøver å overleve på tross av en nasjonal økonomi i fritt fall. Men de siste dagene har grunnleggere også blitt truet med fysisk avstraffelse dersom de ikke tok avstand fra partiet. Derksom noen gir etter for truslene og trekker sin signatur vil sannsynligvis hele søknaden om registrering bli avvist av myndighetene med den begrunnelse at også de andre signaturene kan være samlet inn på ulovlig vis.

Denne typen press og trusler utgjør klare brudd på menneskerettighetene og bryter også med hviterussisk lovgivning. Likevel fortsetter truslene mot BCDs representanter å eskalere.

Disse åpenbare bruddene på borgernes samlings- og foreningsfrihet er ikke bare en tragedie for

de enkeltmenneskene det gjelder, men bidrar også til videre opptrapping av sosiale spenninger i landet. Det er også sannsynlig at andre grupper som ønsker å registrere seg som politisk parti vil oppleve samme typen press. Det er derfor av interesse å vite om det vil komme initiativ fra utenriksministerens side for å legge press på hviterussiske myndigheter slik at BCD og andre lignende grupper får en rettferdig behandling.

Svar:

Situasjonen for stifterne av partiet Belarusian Christian Democracy (BCD) reflekterer dessverre den alminnelige situasjon i Hviterussland og vi kan konstatere at det er ingen fremgang å spore hva angår menneskerettighetssituasjonen i landet. Stadig ny lovgivning legger begrensninger på det sivile samfunn og flere dommer avsagt nylig, deriblant to dødsdommer, er eksempler på at situasjonen forverres.

EU har skjerpet sine sanksjoner mot Hviterussland og Norge har sluttet seg til disse. Jeg har gjentatte ganger tydelig kritisert hviterussiske myndigheters håndtering av enkeltsaker. Det har dessverre vist seg at invitasjoner fra det internasjonale samfunn om samarbeid som kan bedre forholdene, så langt ikke har ført frem.

Norge har som følge av situasjonen et begrenset samarbeid med hviterussiske myndigheter. I den kontakt vi har tar vi opp disse problemene og vi gjør det klart at et normalt samkvem mellom Hviterussland og Norge ikke er mulig før menneskerettighetssituasjonen bedres og opposisjonspartier fritt kan delta i demokratiske valg.

Vår ambassadør i Kiev vil fortsette å benytte de anledninger han måtte få overfor myndighetene i Minsk til å formidle vårt syn på situasjonen i landet.

Vi økte vår innsats for demokratiseringstiltak og utvikling av det sivile samfunn i Hviterussland i fjor og vi vil opprettholde det samme nivået i år. Regjeringen støtter de politiske kontakter som medlemmer av Stortinget har med sine samarbeidspartnere i Hviterussland. Jeg tror også at den viktige innsatsen som gjøres av det sivile samfunn i Norge er blant de mest effektive virkemidlene for å forsøke å holde kanalene litt mer åpne til en befolkning som blir stadig mer isolert av regimet.

Norge tar også opp spørsmål relatert til Hviterussland i OSSE, Europarådet og andre internasjonale fora.

Vi vil fortsette å ta opp med hviterussiske myndigheter de vanskeligheter som rammer opposisjonspartier som BCD og en rekke frivillige organisasjoner og enkeltpersoner.

SPØRSMÅL NR. 627

Innlevert 13. januar 2012 av stortingsrepresentant Ine M. Eriksen Søreide

Besvart 24. januar 2012 av forsvarsminister Espen Barth Eide

Spørsmål:

«Stortinget vedtok høsten 2011 at Forsvarsdepartementet i 2012 kan etablere en todelt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i utenlandsoperasjoner i perioden 1978-2009. Under gitte forutsetninger øker maksimal erstatning til 65G. Endringene i dagens ordning krever forskriftsendringer.

Hva er status for arbeidet med forskriften, og når vil arbeidet være ferdigstilt og den nye ordningen kunne tre i kraft?»

Svar:

Det nærmere innholdet i, og vilkårene for, den nye ordningen, som ble vedtatt av Stortinget 13. desember 2011, er i all hovedsak bestemt av Stortingets vedtak. Forsvarsdepartementet har igangsatt et arbeid med å endre forskriften til kompensasjonsordningen, og involverer arbeidstaker- og veteranorganisasjonene i dette arbeidet. Endringsforslagene vil på vanlig måte bli sendt på alminnelig høring. Det forventes at forskriftsendringene vil kunne tre i kraft i løpet av våren 2012.

SPØRSMÅL NR. 628

Innlevert 13. januar 2012 av stortingsrepresentant Gunnar Gundersen

Besvart 20. januar 2012 av miljø- og utviklingsminister Erik Solheim

Spørsmål:

«Av rovviltforliket fra sommeren 2011 går det klart fram at bestandet av jerv og gaupe er langt over bestandsmålene. Stortinget er klare på at bestandet skal ned samtidig som dette skal forvaltes av de regionale rovviltnemndene.

Hvilke endringer har statsråden foretatt i instruksene til de regionale rovviltnemndene som vil gjøre at de nasjonale målsettingene kan oppnås?»

BEGRUNNELSE:

Pkt 2.1.7 lyder "Bestandsnivået for jerv og gaupe er etter rovviltforliket i 2004 på henholdsvis 39 og 65 årlige ynglinger. Antallet ynglinger av jerv og gaupe har de siste årene ligget betydelig over bestandsmålet. Rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær bestandsmålet som mulig, og forvaltningen iverksetter de tiltak som er nødvendig i tråd med teksten nedenfor".

Forvaltningen skal være regional, men det er et statlig overordnet ansvar å sørge for at man ikke ender på bestander som er betydelig høyere enn den nasjonale målsetting. De instruksene som gjaldt fram til 2011 medførte at vi kom vesentlig over den nasjonale målsettingen, og det synes derfor åpenbart å være nødvendig med endringer i de nasjonale styringssignalene til de regionale rovviltnemndene for at man skal nærme seg stortingets målsettinger.

Disse instruksene må også forholde seg til at rovviltforliket sier at man skal "så nær som mulig" de nasjonale målsettingene. Målsettingene er altså ikke verken minimums- eller maksimumstall for enkeltår, men må oppfattes slik at bestandet må kunne svinge litt både over og under disse målene.

Svar:

De regionale rovviltnemndene har i oppgave å forvalte bestandene av gaupe og jerv så nær de fastsatte bestandsmål som mulig. Også tidligere år har ambisjonen vært at bestandene skal forvaltes på en best mulig presis måte i tråd med de fastsatte bestandsmålene. Rovviltnemndenes høye uttak av gaupe de senere år har gitt en betydelig bestandsnedgang, noe som vises tydelig gjennom siste rapport om bestandsstatus for gaupe i Norge og i de ulike forvaltningsregionene for rovvilt. Faglige vurderinger tyder

på at vi nå har en gaupebestand før jakt denne vinteren som ligger nær bestandsmålet om 65 årlige ynglinger av gaupe i Norge. Dette sannsynliggjøres også gjennom et nylig utviklet prognoseverktøy fra Norsk Institutt for Naturforskning. Utfordringen nå fremover blir å forvalte gaupebestanden mer stabilt slik at vi i større grad kan unngå de store svingningene vi har erfart det siste tiåret. Kvotejakt på gaupe fungerer svært effektivt, og i tråd med rovviltforliket skal dette også være hovedvirkemiddelet for å regulere gaupebestanden i tiden fremover.

I tråd med rovviltforliket er det fortsatt en målsetting om at lisensfelling for alminnelige jegere skal være hovedvirkemiddelet for å regulere jervebestanden. Per i dag fungerer ikke lisensfelling av jerv like effektivt som kvotejakt på gaupe, og det kan være flere årsaker til dette. I tråd med rovviltforliket satser jeg videre på utvikling av et godt opplærings- og kurstilbud med sikte på å øke effektiviteten i lisensfellingen av jerv. Inntil lisensfelling av jerv fungerer mer tilfredsstillende vil det bli gjennomført ekstraordinære uttak av jerv. I tråd med rovviltforliket har Direktoratet for naturforvaltning fra og med inneværende sesong endret formen på slike uttak ved at det så langt det er mulig skjer i lisensfellingsperioden. Dette for å redusere antall hiuttak i yngleperioden etter at lisensfellingsperioden avsluttes 15. februar.

SPØRSMÅL NR. 629

Innlevert 13. januar 2012 av stortingsrepresentant Gunnar Gundersen

Besvart 24. januar 2012 av miljø- og utviklingsminister Erik Solheim

Spørsmål:

«Stortinget vedtok i fjor sommer at nødvergebestemmelsene skulle endres. Svært mange innen jermiljøet trodde dette ville tre i kraft allerede før jakta i fjor, men det skjedde ikke. Behandling av saken må skje og lovendringen må vedtas i løpet av våren for at dette skal være effektivt før høstens jakt.

Når vil statsråden legge fram en sak for Stortinget slik at rovviltforlikets pkt 2.4.1. kan oppfylles i god tid før jaktseasonen 2012 starter?»

BEGRUNNELSE:

Rovviltforlikets pkt 2.4.1. lyder som følger; "Nødvergebestemmelsen endres, slik at rovdyr kan avlives for å beskytte hund ved direkte angrep av rovdyr. Forlikspartene skal tas med på råd før lovforslaget fremmes på stortinget". I og med at stortinget så klart sier at man skal tas med på råd i forkant av at

sak fremmes på stortinget, haster det med å komme i gang med behandlingen om man skal få dette på plass før sommeren 2012.

Svar:

Jeg kan opplyse at Miljøverndepartementet planlegger å fremme et forslag til endring av nødvergebestemmelsen, i tråd med rovviltforliket 2011, senest innen 1. april 2012. Grunnen til at forslaget planlegges oversendt Stortinget innen 1. april, er at det skal være mulig for Stortinget å behandle forslaget i vårsesjonen 2012. Lovendringen vil dermed kunne tre i kraft før høstens jaktseason.

Som stortingsrepresentanten peker på, fremgår det av rovviltforliket pkt. 2.4.1 at forlikspartene skal tas med på råd før lovforslaget fremmes. Jeg tar sikte på å gjennomføre en slik dialog som nevnt, og forlikspartene vil bli kontaktet om dette.

SPØRSMÅL NR. 630**Innlevert 13. januar 2012 av stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen****Besvart 1. februar 2012 av olje- og energiminister Ola Borten Moe****Spørsmål:**

«I debatten om kraftlinjen i Bremanger kommune understreket statsråden at han ikke hadde truffet ordfører fra kommunen, og ga inntrykk av at lokale parter ikke hadde forsøkt å påvirke statsrådets beslutning om trasevalg.

Hva ligger til grunn for at regjeringen valgte å se bort fra NVEs anbefaling; hvordan kan man si linjen samlokaliseres når rundt 5 km går på nytt område, og har politisk ledelse i OED møtt noen representanter for politisk ledelse i kommunen eller personer utsendt av politisk ledelse i kommunen?»

BEGRUNNELSE:

Det er viktig å styrke kraftlinjenettet, noe FrP har påpekt flere ganger. Det er samtidig viktig at vedtakene skjer på en tillitsvekkende måte. I departementets vurdering om kraftlinjen gjennom Bremaninger kommune er det tillagt avgjørende vekt at omsøkt, alternativ trasé medfører samlokalisering av ledningsnettet i området, og derved unngår inngrep i områder som ikke er preget av større kraftledninger fra før. Samtidig er det klart at OEDs valg innebærer 4,8 km med NY trase i et område der det ikke er linje fra før i Myklebustdalen.

Det ligger angivelig inne søknader hos NVE om en omstrukturering av nettet i Ålfothen området. Dette betyr at flere eksisterende linjer rasjonaliseres. Graden av samlokalisering er om man tar hensyn til dette enda mindre tilstede.

OED konkluderer også ulikt om naturreservat avhengig av om det er Sørtdalen Naturreservat og Rømerhornsheiene.

Svar:

Jeg vil først presisere at en klagebehandling etter forvaltningsloven innebærer en realitetsprøvelse av klagetemaene der klageinstansen står fritt til å prøve alle sider av saken.

For fremføring av ny 420 kV kraftledning i Bremanger var det omsøkt tre ulike alternativer. Det ene alternativet ville medføre inngrep i både Førdedalen og Myklebustdalen, og departementet fant derfor at dette alternativet var uaktuelt.

Departementets valg av trasé måtte derfor bero på en nærmere avveining av de to øvrige omsøkte alternativene, henholdsvis trasé gjennom Førdedalen og trasé gjennom Myklebustdalen. Begge disse alternativene ble befart under klagebehandlingen, og oppsitterne som ble berørt av begge alternativene deltok på departementets klagebefaring og fikk gitt sitt syn til kjenne på det forutgående møtet i Svelgen. Jeg gjør oppmerksom på at lokale innspill, det være seg fra grunneiere, grunneierlag, kommunen som representant for allmenne interesser eller andre, er en selvfølgelig del av klagebehandlingen etter energiloven og oreigningslova. Slike innspill skal på helt ordinær måte inngå som en del av departementets helhetsvurdering.

Det var departementets oppgave under klagebehandlingen å sette fordelene og ulempene for de to alternativene opp mot hverandre for å kunne foreta den endelige skjønnsmessige avveiningen. Jeg henviser her til departementets omtale av dette spørsmålet i vedtaket av 21. desember f.å. I departementets vurdering ble det tillagt avgjørende vekt at traseen gjennom Myklebustdalen i størst grad medfører samlokalisering av ledningsnettet i området, og derved unngår inngrep i områder som ikke er preget av større kraftledninger fra før. Det ble også tatt hensyn til at det i Bremanger kommunes klage og høringsinnspill tydelig gikk fram at trasé gjennom Førdedalen ikke kunne aksepteres.

I saker om fremføring av kraftlinjer er det ofte et stort engasjement, med tilhørende kontakt opp mot og forespørsler om møter med politisk ledelse i departementet. I klagebehandlingen av denne saken har det blitt avholdt møter med alle som har bedt om møte med politisk ledelse før sluttbehandlingen. Dette inkluderer ikke politisk ledelse i Bremanger kommune. Her kom det riktig nok en forespørsel fra rådmannen én uke før vedtaket ble offentliggjort. Av hensyn til at vedtak i saken var nært forestående ble kommunen derfor bedt om å sende eventuelle nye momenter elektronisk, ut over det som departementet var gjort kjent med fra tidligere.

SPØRSMÅL NR. 631**Innlevert 13. januar 2012 av stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen****Besvart 24. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I debatten om dynamiske effekter ved skattelettelser gir regjeringen inntrykk av at en skattelettelse vil ha svært liten grad av selvfinansiering.

Hvilke antakelser gjør regjeringen seg om forbruksendring, sparerate etc. dersom en person med 200 000 i inntekt får 1 000 kroner i lavere inntektskatt?»

Svar:

I debatten om dynamiske virkninger av skatteendringer er det viktig å skille mellom de kortsiktige, midlertidige virkningene av en budsjettsvekkelse og de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene (for eksempel trygder eller andre stønader) vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt gi økt samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien, og dermed også økte skatteinntekter som bidrar til å dempe den initielle svekkelsen av statsbudsjettet. Aktivitetsutslaget vil bl.a. avhenge av hvor stor del av de økte private inntektene som spares. Over tid må imidlertid skatteletten/utgiftsøkningen finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter, og dette vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester. De positive aktivitetsvirkningene på budsjettbalansen vil derfor svekkes over tid, og i mange tilfeller kan den samlede virkningen også bli negativ.

Den langsiktige virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning)

og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). Den første virkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens den siste trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts- og substitusjonseffektene for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

For en nærmere drøfting av spareraten vises det til Halvorsen, Elin (2011): Norske husholdningers sparing, Økonomiske analyser 3/2011, Statistisk sentralbyrå. Som det framgår av denne analysen varierer spareraten med bl.a. kjønn, alder og inntekt. Spareraten vil også variere med familietype.

Det er ikke mulig å si noe om hvordan en skattelette vil påvirke arbeidstilbudet uten å vite hvordan skatteletten er utformet. Dersom skatteletten gis som et bunnfradrag, vil den kun påvirke gjennomsnittsskatten og ikke marginals-katten. Da vil konsumenten normalt redusere sitt arbeidstilbud (etterspørre mer fritid). Dersom skatteletten reduserer både gjennomsnittsskatten og marginals-katten, vil inntektsvirkningen og substitusjonsvirkningen trekke i hver sin retning, og den samlede virkningen er usikker. Dersom personen inngår i en husholdning, så vil husholdningens samlede inntekt og skatt, og fordelingen av disse på husholdningens medlemmer, ha betydning for hvordan arbeidstilbudet påvirkes.

Avslutningsvis gjøres det oppmerksom på at det ikke er mulig å si noe om selvfinansieringsgraden til en skattelette ved kun å se på virkningene for ett enkelt punkt på inntektsfordelingen. Selvfinansieringsgraden vil avhenge av skattelettens virkninger over hele inntektsfordelingen.

SPØRSMÅL NR. 632**Innlevert 13. januar 2012 av stortingsrepresentant Bård Hoksrud****Besvart 1. februar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«I Telemarksavisa den 9.1.12 kan vi se at det 2. nyttårsdag kun var én politipatrulje i Grenland med over 120 000 innbyggere. Det er riktignok opplyst at patruljer fra andre deler av fylket ble flyttet til Grenland, men mange føler at det har blitt mindre synlige politi i Telemark.

Kan statsråden bekrefte eller avkrefte at det er blitt færre operative politipatruljer i Telemark, og da spesielt i Grenland, etter at man slo sammen de fem tidligere politidistriktene til ett, og hvor mange var det før og hvor mange er det nå?»

Svar:

Spørsmålet er forelagt Politidirektoratet som opplyser at man ikke har opplysninger om hvor mange operative tjenestemenn/patruljer som til enhver tid møtte på jobb i de fem tidligere politidistrikt i Telemark før sammenslåingen. Bemanningen varierte fra dag til dag. Den var også avhengig av tidspunkt på døgnet.

Bemanningen i Telemark politidistrikt er heller ikke i dag konstant. Kunnskapen om når og hvor kriminalitet skjer er nå vesentlig bedre enn tidligere. Dette gir distriktet mulighet til å øke bemanningen på steder og til tider hvor behovet er størst, og samtidig redusere bemanningen noe der det sannsynlige behovet for politiets tilstedeværelse kan være mindre. Te-

lemark politidistrikt har til enkelte tider noe mindre totalbemanning enn fra før politireformen og bruker de totale ressursene på en annen måte i dag.

Tidligere eksisterte det ingen form for formalisert samarbeid mellom distriktene om ressursstyring. Det medførte en dårligere utnyttelse av ressursene i regionen, noe som resulterte i en bemanning som ikke reflekterte oppdragsmengden sett under ett, for hele fylket.

Dagens organisering gir vesentlig bedre styring av ressursene enn tidligere. Tidligere var det politivakter og arrester mange flere steder i Telemark. Disse krevde mer bemanning enn dagens organisering. Profesjonell ledelse og styring basert på operative analyser gir også økt beredskap.

I de siste årene har også rammevilkårene endret seg noe for politidistriktet. Høyere krav til kompetanse i operative disipliner, lyd og bildeopptak av avhør i straffesaker, økt antall studenter som krever opplæring, nye arbeidstidsbestemmelser m.m., har medført at politidistriktet har blitt tvunget til å effektivisere sin ressursbruk. Dette omhandles mer utfyllende i Politidirektoratets rapport "Bemanning mot 2020".

Telemark politidistrikt har de siste årene redusert antall registrerte forbrytelser betydelig. I 2007 ble det registrert 11289 forbrytelser, i 2011 var dette redusert til 7870.

SPØRSMÅL NR. 633**Innlevert 16. januar 2012 av stortingsrepresentant Øyvind Korsberg****Besvart 19. januar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Hva vil statsråden foreta seg for å begrense den svært lange saksbehandlingstiden i Tromsø forliksråd?»

BEGRUNNELSE:

Jeg har fått melding fra advokatbransjen i Tromsø om stor frustrasjon knyttet til behandlingstiden av

saker i forliksrådet. I Tromsø tar det nå ca. 12 måneder fra man tar ut forliksklage til den forkynnes for innklagede med pålegg om tilsvar. Saksbehandlingstiden har vært stigende 2008 – da var den ca. 5-6 måneder. Det er ganske fortvilende for det rettssøkende publikum i Tromsø og Karlsøy, og svekker tilliten til rettssystemet. Om dette er et generelt problem i Norge vites ikke - i Tromsø er det imidlertid uholdbart.

Svar:

Tilgjengelig statistikk viser at det i Tromsø forliksråd pr 31. desember 2011 i gjennomsnitt tok 386 dager fra forliksklage ble tatt ut til saken ble avsluttet i forliksrådet. Dette er langt over landsgjennomsnittet, som for 2011 var 77 dager. Det finnes ikke statistikk som viser saksbehandlingstiden fra en forliksklage tas ut til den forkynnes for klagemotparten med pålegg om tilsvarende.

Sekretariatsfunksjonen for forliksrådet utføres av politiet som en sivil oppgave, og det er normalt sekretariatets oppgave å sørge for at forliksklager forkynnes for klagemotparten. I møte 10. oktober 2011 tok Politidirektoratet opp med Troms politidistrikt at

saksbehandlingstiden var for lang og at den måtte bedres. Direktoratet vil følge opp dette videre med politidistriktet og holde departementet orientert gjennom den løpende dialogen Politidirektoratet og departementet har om forliksrådene. Departementet forventer at saksbehandlingstiden etter hvert blir kortere.

Stortinget fastsetter ved behandlingen av den årlige budsjettproposisjonen mål for gjennomsnittlig saksavviklingstid for de alminnelige domstolene. Justisdepartementet vil vurdere om, og på hvilken måte, det bør innføres mål for saksavviklingstid også for forliksrådene.

SPØRSMÅL NR. 634

Innlevert 16. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Sandberg

Besvart 23. januar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Når kommer ny lovgivning som kan gjøre noe med problemstillingen med dem som begår straffbare handlinger og er for syk for fengsel og for frisk til tvangsbehandling?»

BEGRUNNELSE:

Sarpsborg arbeiderblad hadde nok en gang flere artikler om problemstillingen nevnt i spørsmålet i begynnelsen av januar.

Gruppen som begår straffbare handlinger og er for syk for straff, men for frisk til tvungent psykisk helsevern, har utgjort et problem for politiet og rettsvesenet i mange år. Den sittende regjering har lovet å gjøre noe med dette helt fra sin tiltrødelse. Jeg ser imidlertid at det er svært lite som blir gjort. Dette er uholdbart, særlig med tanke på de mange uskyldige ofre som blir rammet av denne gjentakende kriminaliteten.

Svar:

Jeg må først få konstatere at jeg forstår ditt spørsmål slik at når du skriver at en person er for syk for fengsel, betyr det at vedkommende vurderes som utilregnelig.

I norsk rett er det et grunnleggende prinsipp at personer som bedømmes som utilregnelige, er uten skyld og derfor heller ikke bør straffes. Hensy-

net til allmennprevensjonen krever ikke straff i disse tilfellene. Individualprevensjon har også liten betydning; straff er lite egnet til å avskrekke dem som er ute av stand til å forstå rekkevidden av sine handlinger.

Overføring til tvungent psykisk helsevern er aktuelt dersom en utilregnelig lovbrøyer har begått eller forsøkt å begå en alvorlig forbrytelse som krenker andres liv, helse eller frihet, og det i tillegg er en nærliggende gjentakelsesfare. Sentralt her står altså behovet for å verne samfunnet. For utilregnelige lovbrøyer er alternativet fengselsstraff.

Når noen av retten er idømt overføring til tvungent psykisk helsevern, er det ikke kriminalomsorgen som har ansvaret for gjennomføringen av dommen, men det psykiske helsevernet (jf. psykisk helsevernloven 1999). Det regionale helseforetaket har ansvaret for at det psykiske helsevernet settes i verk umiddelbart etter at dommen er rettskraftig.

Personer som bedømmes som utilregnelige og begår kriminalitet men ikke av en slik karakter at vilkårene for å idømme tvungent psykisk helsevern er oppfylt, faller i dag i sin helhet innenfor det regionale helseforetakets ansvar.

Justisdepartementet arbeider med etterkontrollen av regelverket om strafferettslig utilregnelighet og strafferettslige særreaksjoner. Jeg tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med min vurdering og eventuelle forslag, bl.a. på bakgrunn av forslaget fra det

såkalte "Mælandutvalget" og høringsinstansenes innspill. Det er foreløpig for tidlig for meg å anslå noen tidsmessig ramme for denne behandlingen og

når et eventuelt lovforslag kan bli lagt frem for Stortinget.

SPØRSMÅL NR. 635

Innlevert 13. januar 2012 av stortingsrepresentant Bård Hoksrud

Besvart 31. januar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Statsråden svarte meg på mitt spørsmål 8:251 om situasjonen på Bamble Lensmannskontor. Jeg registrer at statsråden hentet inn uttalelse fra politimesteren og at hun synes det er greit at politimesteren gjør som hun vil, og at man ikke tar hensyn til befolkningen.

Kan jeg allikevel be statsråden om å få en oversikt over hvor mange som er ansatt på de forskjellige lensmann/politistasjonene i Telemark, samt antall anmeldte saker totalt og hvor mange oppklarte saker det er på de forskjellige stedene?»

Svar:

Da Politidirektoratet ble opprettet i 2001 ble ansvaret for etatsstyring og

Ressursfordeling delegert fra Justisdepartementet. Politidirektoratet fordeler budsjettet etter en ressursfordelingsmodell basert på en rekke kriterier relatert til politiets oppgaveløsning, hvor kriminalitetsbekjempelse og trygghet representerer de viktigste områdene. Det er ikke bare innbyggertall som påvirker politiets arbeidsmengde og dermed ressursbehov. Imidlertid peker mange på forskjeller i ressursfordelingen mellom de enkelte politidistrikter og mener

noen politidistrikter kommer dårligere ut enn de burde. Regjeringen har derfor varslet en gjennomgang av dagens ressursfordelingsmodell.

Spørsmålet fra stortingsrepresentant Hoksrud er forelagt for Politidirektoratet som har utarbeidet en oversikt over antall ansatte på tjenestestedene i Telemark politidistrikt pr. 17. januar 2011, se vedlegg 1. Administrativ enhet er ikke tatt med i oversikten.

Politidistriktet fordeler operative oppdrag og etterforskningsoppgaver på tvers av både driftsenheter og tjenestesteder. Felles kriminalenhet er en distriktsovergrepene enhet som leverer tjenester på fagområdene sine for hele distriktet. Eksempler på dette er krimtekniske undersøkelser, dommeravhør, tradisjonelle etterforskningsmetoder, analyse mm. Dette representerer en stor ressurs for enhetene i tillegg til det reelle sakstrekket til teamene som fremgår av statistikkene. Vedlegg 2 viser antall anmeldte saker i 2010 og 2011, og vedlegg 3 gir en oversikt over påtaleavgjorte saker i 2011 pr. tjenestested.

Jeg er for øvrig tilfreds med å kunne vise til tidens største økning i politibudsjettet og vi arbeider videre for å sikre politiet ressurser og rammevilkår slik at etaten kan ivareta publikums behov for service og beredskap.

3 vedlegg til svar:

Vedlegg 1

Antall ansatte i Telemark politidistrikt oppgitt pr 17.1.2012

Tjenesteder	Politi	Merkantilt	Studenter	Jurister	Totalt
Hele Telemark			28		28
Grenland					
Grenland politistasjon	71	23,2			94,2
Bamble	7	3,8			10,8
Siljan	1				1
Midt Telemark					
Bø , Sauherad	9	2,6			11,6
Nome	5	1,4			6,4
Seljord	4	2,3			6,3
Vest Telemark					
Fyresdal	2	0,5			2,5
Kviteseid	3	1			4
Tokke	3	0,9			3,09
Vinje	4	1,7			5,7
Øst Telemark					
Hjartdal	1	1			2
Notodden	21	6			27
Rjukan	6	5			11
Vestmar					
Kragerø					30,5
Drangedal					3,5
Nissedal					3
Felles kriminalenhet	34	22		21	77
Felles operativ enhet	28	14 (derav 10 arrest)			42

Det vil alltid være noen avgitt UP i tillegg til denne oversikten

Vedlegg 2

Anmeldte forbrytelser og forseelser i Telemark politidistrikt 2011 vs 2010 fordelt på tjenestesteder

	Forbrytelser				Forseelser			
	2010	2011	Diff	Diff %	2010	2011	Diff	Diff %
Sum 10545 Bamble lensmannsdistrikt	891	817	-74	-8,3 %	740	323	-417	-56,4 %
Sum 10964 Bø lensmannsdistrikt	446	442	-4	-0,9 %	186	181	-5	-2,7 %
Sum 11498 Drangedal lensmannskontor	162	154	-8	-4,9 %	85	64	-21	-24,7 %
Sum 12362 Fyresdal lensmannsdistrikt	26	29	3	11,5 %	32	48	16	50,0 %
Sum 13036 Hjartdal lensmannsdistrikt	48	35	-13	-27,1 %	55	34	-21	-38,2 %
Sum 13732 Kragerø politidistrikt	660	547	-113	-17,1 %	504	439	-65	-12,9 %
Sum 13911 Kviteseid lensmannsdistrikt	69	73	4	5,8 %	57	36	-21	-36,8 %
Sum 14747 Nissedal lensmannsdistrikt	70	59	-11	-15,7 %	46	26	-20	-43,5 %
Sum 14758 Nome lensmannsdistrikt	323	317	-6	-1,9 %	176	130	-46	-26,1 %
Sum 14918 Notodden politistasjon	765	624	-141	-18,4 %	447	313	-134	-30,0 %
Sum 15406 Porsgrunn politistasjon	2 442	2 405	-37	-1,5 %	1 077	948	-129	-12,0 %
Sum 15716 Rjukan politidistrikt	200	195	-5	-2,5 %	113	98	-15	-13,3 %
Sum 16124 Sauherad lensmannsdistrikt	145	181	36	24,8 %	94	82	-12	-12,8 %
Sum 16176 Seljord lensmannsdistrikt	123	170	47	38,2 %	130	140	10	7,7 %
Sum 16278 Siljan lensmannsdistrikt	72	62	-10	-13,9 %	27	28	1	3,7 %
Sum 16403 Skien politikammer	3 234	3 223	-11	-0,3 %	1 410	1 264	-146	-10,4 %
Sum 22167 Telemark politidistrikt	44	39	-5	-11,4 %	30	20	-10	-33,3 %
Sum 17250 Tokke lensmannskontor	65	79	14	21,5 %	51	43	-8	-15,7 %
Sum 18337 Vinje lensmannskontor	124	133	9	7,3 %	75	80	5	6,7 %
Sum Totalt	9 909	9 584	-325	-3,3 %	5 335	4 297	-1038	-19,5 %

Vedlegg 3

Antall påtaleavgjorte saker - Oppklaringsprosent - Snitt saksbehandlingstid for tjenestedene i Telemark politidistrikt- år 2011

	Påtaleavgjorte saker				Gj.snittlig saksbeh. tid	
	Totalt	Ikke oppklart	Oppklart	Oppklart %	Totalt	Oppklart
14047 Bamble lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	985	464	497	51,7 %	119	148
Sum Forseelser	336	51	278	84,5 %	111	107
Sum 14047 Bamble lensmannskontor	1 321	515	775	60,1 %	117	134
10966 Bø lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	474	296	167	36,1 %	67	65
Sum Forseelser	202	30	165	84,6 %	46	43
Sum 10966 Bø lensmannskontor	676	326	332	50,5 %	60	54
11499 Drangedal lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	142	92	46	33,3 %	102	106
Sum Forseelser	57	9	45	83,3 %	89	87
Sum 11499 Drangedal lensmannskontor	199	101	91	47,4 %	98	96
12363 Fyresdal lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	31	20	10	33,3 %	86	118
Sum Forseelser	51	8	42	84,0 %	48	45
Sum 12363 Fyresdal lensmannskontor	82	28	52	65,0 %	62	59
16405 Grenland politistasjon						
Sum Forbrytelser	1	1		0,0 %	361	
Sum Forseelser	1		1	100,0 %	48	48
Sum 16405 Grenland politistasjon	2	1	1	50,0 %	205	48
13037 Hjartdal lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	13	11	1	8,3 %	94	40
Sum Forseelser	2	1	1	50,0 %	49	52
Sum 13037 Hjartdal lensmannskontor	15	12	2	14,3 %	88	46
15014 Kragerø politistasjon						
Sum Forbrytelser	644	239	378	61,3 %	143	172
Sum Forseelser	429	78	337	81,2 %	111	112
Sum 15014 Kragerø politistasjon	1 073	317	715	69,3 %	130	144
14048 Kviteseid lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	71	48	19	28,4 %	70	76
Sum Forseelser	40	15	25	62,5 %	72	60
Sum 14048 Kviteseid lensmannskontor	111	63	44	41,1 %	71	67
14748 Nissedal lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	41	34	3	8,1 %	82	45
Sum Forseelser	29	2	25	92,6 %	114	99
Sum 14748 Nissedal lensmannskontor	70	36	28	43,8 %	95	93
14759 Nome lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	255	139	109	44,0 %	63	67
Sum Forseelser	107	28	73	72,3 %	67	62
Sum 14759 Nome lensmannskontor	362	167	182	52,1 %	64	65

	Påtaleavgjorte saker				Gj.snittlig saksbeh. tid	
	Totalt	Ikke oppklart	Oppklart	Oppklart %	Totalt	Oppklart
14919 Notodden politistasjon						
Sum Forbrytelser	780	384	371	49,1 %	115	133
Sum Forseelser	472	103	350	77,3 %	74	71
Sum 14919 Notodden politistasjon	1 252	487	721	59,7 %	99	103
15013 Rjukan politistasjon						
Sum Forbrytelser	204	101	89	46,8 %	133	146
Sum Forseelser	137	26	102	79,7 %	102	96
Sum 15013 Rjukan politistasjon	341	127	191	60,1 %	121	119
16125 Sauherad lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	111	32	76	70,4 %	89	113
Sum Forseelser	59	8	49	86,0 %	126	137
Sum 16125 Sauherad lensmannskontor	170	40	125	75,8 %	102	122
16177 Seljord lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	146	101	40	28,4 %	77	59
Sum Forseelser	117	17	97	85,1 %	44	36
Sum 16177 Seljord lensmannskontor	263	118	137	53,7 %	62	42
16279 Siljan lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	91	55	34	38,2 %	88	94
Sum Forseelser	34	7	25	78,1 %	65	70
Sum 16279 Siljan lensmannskontor	125	62	59	48,8 %	82	84
17251 Tokke lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	70	49	19	27,9 %	114	199
Sum Forseelser	51	17	32	65,3 %	100	90
Sum 17251 Tokke lensmannskontor	121	66	51	43,6 %	108	131
18338 Vinje lensmannskontor						
Sum Forbrytelser	160	85	65	43,3 %	69	98
Sum Forseelser	93	17	69	80,2 %	74	80
Sum 18338 Vinje lensmannskontor	253	102	134	56,8 %	71	88
15084 Ordensseksjonen Grenland						
Sum Forbrytelser	464	172	287	62,5 %	67	65
Sum Forseelser	447	40	396	90,8 %	76	72
Sum 15084 Ordensseksjonen Grenland	911	212	683	76,3 %	71	69
22479 Utlendingsseksjonen Grenland						
Sum Forbrytelser	12	5	1	16,7 %	355	2
Sum Forseelser	14	1	1	50,0 %	198	8
Sum 22479 Utlendingsseksjonen Grenland	26	6	2	25,0 %	270	5
10512 Etterforskningsseksjon Grenland						
Sum Forbrytelser	4 844	3 205	1 419	30,7 %	90	150
Sum Forseelser	1 812	291	1 447	83,3 %	84	86
Sum 10512 Etterforskningsseksjon Grenland	6 656	3 496	2 866	45,0 %	89	117

	Påtaleavgjorte saker				Gj.snittlig saksbeh. tid	
	Totalt	Ikke oppklart	Oppklart	Oppklart %	Totalt	Oppklart
15476 Retts- og påtaleenheten						
Sum Forbrytelser	148	18	123	87,2 %	268	276
Sum Forseelser	35	5	29	85,3 %	268	228
Sum 15476 Retts- og påtaleenheten	183	23	152	86,9 %	268	267
15476 Felles kriminalenhet						
Sum Forbrytelser	216	44	166	79,0 %	94	86
Sum Forseelser	77	24	47	66,2 %	74	84
Sum 15476 Felles kriminalenhet	293	68	213	75,8 %	88	86
Sum Totalt	14 505	6 373	7 556	54,2 %	95	111

SPØRSMÅL NR. 636**Innlevert 16. januar 2012 av stortingsrepresentant Svein Flåtten****Besvart 17. januar 2012 av nærings- og handelsminister Trond Giske****Spørsmål:**

«I Aftenposten 9/1-12 skrives at LO mener næringsministeren hadde brutt en avtale i forbindelse med avgjørelsen om salg av TV2 til Egmont A/S.

Kan statsråden redegjøre for om dette medfører riktighet, og i så fall hvilke avtaler, om noen, i forbin-

delse med oppkjøpet, han har inngått med LO på vegne av Telenor?»

Svar:

Det foreligger ingen slik avtale mellom LO og meg eller Nærings- og handelsdepartementet.

SPØRSMÅL NR. 637**Innlevert 16. januar 2012 av stortingsrepresentant Vigdis Giltun****Besvart 19. januar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen****Spørsmål:**

«Samhandlingsreformen har trådt i kraft, og pasienter skrives nå raskt ut fra sykehuset for at kommunen skal slippe å betale døgnpris til sykehuset. Det betyr at flere vil ha behov for rask tilrettelegging i eget hjem. Ventetider på tilrettelegging og hjelpemidler kan føre til unødig sykehjemsopphold eller utrygge og uverdige forhold.

Har de ansvarlige innsett at rask utskrivning fra sykehus fører til et økende behov for rask levering av

hjelpemidler når flere syke skal motta tjenester i eget hjem, og hvordan er det ivare tatt?»

Svar:

Det er overført 560 mill. kroner fra regionale helseforetak til kommunene knyttet til utskrivingsklare pasienter. Kommunene har alltid hatt ansvaret for å tilby videre helsetjenester for pasienter i sykehus, som ikke trenger videre sykehusbehandling.

Det som er nytt nå, er at kommunene får penger

til å etablere tilbud til gruppen. Dersom kommunene ikke etablerer tilbud slik at ferdigbehandlede pasienter ikke kan skrives ut, må de betale pengene tilbake til helseforetaket.

Samhandlingsreformen er en retningsreform. Det forventes ikke at kommunene skal ha alt på plass i 2012. Kommunene skal etter hvert påta seg flere oppgaver knyttet til forebygging og behandling. Dette innebærer at noen pasientgrupper med behov for hjelpemidler og nødvendig tilpasning i større grad vil overføres til utvidet kommunal behandling, inkludert tilbud før, istedenfor og/eller etter sykehusopphold.

I dagens system har hjelpemiddelsentralene etter folketrygdloven ansvar for hjelpemidler til å dekke varige behov for hjemmeboende, mens kommunene har ansvar for hjelpemidler ved midlertidige (mindre enn to år) behov, uansett bosituasjon. En stor andel av de pasienter som følge av Samhandlingsreformen nå skal behandles lokalt av kommunal helsetjeneste og som har behov for hjelpemidler, vil dreie som pasienter med midlertidige behov. Som i dagens system vil for eksempel senger og personløftere rekvireres fra et kommunalt hjelpemiddellager.

På kort sikt er det vanskelig å se at samhandlingsreformen vil medføre så vidt omfattende endringer knyttet til behandlingsopplegg, pasientforløp og lig-

getid, at det vil ha store konsekvenser for hjelpemiddelsentralenes kapasitet til levere nødvendige hjelpemidler slik at vedkommende kan skrives ut og/eller behandles hjemme. Per i dag er det både kort saksbehandlingstid og kort leveringstid på hjelpemidler generelt.

På noe sikt er det likevel rimelig å anta at Samhandlingsreformen vil ha konsekvenser for samhandlingen mellom kommunene og Arbeids- og velferdsetaten og oppgaver på hjelpemiddelområdet. Eksempelvis er det sannsynlig at hjelpemidler/utvikling av ny velferdsteknologi vil bli enda viktigere enn i dag med sikte på at flere skal kunne klare seg hjemme selv, framfor å måtte flytte til omsorgsboliger eller sykehjem. Samhandlingsreformen gir dermed kommunene et mer helhetlig ansvar for helsehjelp, pleie og omsorg for utskrivningsklare pasienter og tilbud istedenfor sykehusinnleggelse, i tillegg til at det legges økt vekt på helsefremmende arbeid generelt.

Regjeringen er derfor opptatt av at både Samhandlingsreformen, NAV-reformen og ikke minst oppfølgingen av Hagenutvalgets og Hjelpemiddelutvalgets tilrådinger ses i sammenheng. Det innebærer at samhandlingen mellom hjelpemiddelsentralene, det lokale NAV-kontoret og kommunenes øvrige tjenester utvikles videre.

SPØRSMÅL NR. 638

Innlevert 16. januar 2012 av stortingsrepresentant Arne Sortevik

Besvart 25. januar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«Jeg viser til skr. spm. 435 og 308 om ny trasé for E-16 forbi Oppheim i Voss kommune i Hordaland. Jeg er blitt gjort oppmerksom på at det foreligger en geologisk rapport om rasfare på strekningen langs Oppheimsvatnet. Riktignok er den fra 1953 men har etter det jeg forstår vært styrende for et generelt byggeforbud som fortsatt gjelder. Det vil være svært uheldig dersom ny vei planlegges i rasfarlig område.

Hvilken vurdering av rasfaren for den nye traséen som er planlagt for E-16 langs Oppheimsvatnet har SVV gjort?»

Svar:

Den geologiske rapporten fra 1953 tar for seg strekningen fra Oppheim og cirka 2 km nordøstover mot Gudvangen. Dette er utenfor avgrensningen av

den godkjente kommunedelplanen mellom Lundarosen og Oppheim. Rapporten er særlig rettet inn mot bebyggelse ovenfor riksvegen, og dette er hus som dermed ligger mer utsatt til enn E16. På denne strekningen har Statens vegvesen ikke registrert spesielt stor skredaktivitet ved riksvegen. I Statens vegvesens skredsikringsplan inngår derfor ingen tiltak her. I 2011 gjennomførte Statens vegvesen en vurdering av skredfare, med bakgrunn i lokale initiativ. Konklusjonen var at skredsikring vil gå på terrengtiltak og drenering, og at kostbare tiltak som tunnelbygging ikke synes aktuelt.

Det er ikke planlagt å sette i gang planarbeid for E 16 øst for Oppheim i inneværende NTP-periode. Ved en senere planlegging av ombygging av E16 på denne strekningen vil rasfare bli vurdert, og Statens vegvesen vil da gå nærmere inn på alt av tidligere dokumentasjon.

SPØRSMÅL NR. 639**Innlevert 11. januar 2012 av stortingsrepresentant Torgeir Trældal****Besvart 19. januar 2012 av landbruks- og matminister Lars Peder Brekk****Spørsmål:**

«Kan statsråden redegjøre for hvordan en skal sikre næringsaktørene i pelsdyrnæringen forutsigbare rammevilkår, herunder om en vil opprette kompensasjonsordninger eller innføre omstillingsstøtte for de som foretar investeringer i næringen dersom en i nærmeste fremtid velger å forby denne type næringsvirksomhet?»

BEGRUNNELSE:

I forbindelse med fremleggelsen av Meld St 9 (2011-2012) 2.desember 2011 ble det signalisert at det skulle foretas en egen gjennomgang av pelsdyrnæringen og komme tilbake til Stortinget om saken.

I tidligere stilt skriftlig spørsmål fra undertegne-

de, Dokument 15:448 (2011-2012), signaliserte Landbruks- og matministeren i sitt svar at en har som mål å få forelagt resultatet av denne gjennomgangen i løpet av inneværende stortingsperiode.

Imidlertid har to av regjeringspartiene gjennom interne vedtak signalisert at de ønsker å legge ned denne næringen.

Svar:

Som det er gjort rede for i svar på tidligere spørsmål om saken, har Regjeringen bestemt at det skal foretas en egen gjennomgang av pelsdyrnæringen.

Konklusjonene fra denne gjennomgangen må foreligge før det kan være aktuelt å besvare spørsmål om eventuelle konsekvenser av gjennomgangen.

SPØRSMÅL NR. 640**Innlevert 16. januar 2012 av stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde****Besvart 20. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«Det har i den siste tiden vært ulike signaler mht mulig innføring av avgift/skatt på finansielle transaksjoner. Med bakgrunn i mange EU-lands store gjeld, har enkelte EU-aktører argumentert for innføring av skatt på finansielle transaksjoner i EU. Argumentet har vært at finanssektoren bør i større grad være med å bidra finansielt.

Deler regjeringen et slikt syn, og vil regjeringen vurdere å innføre en slik skatt/avgift (aktivitetsskatt) enten alene eller sammen med andre land?»

Svar:

I etterkant av finanskrisen har Europakommisjonen utredet både en transaksjonsskatt og en aktivitetsskatt for finanssektoren. Kommisjonen la 28. september 2011 fram forslag til en felles EU-skatt på finansielle transaksjoner. Forslaget om transaksjonsskatt innebærer at arbeidet med en aktivitetsskatt inn-til videre har kommet i bakgrunnen. Jeg forstår spørsmålet fra stortingsrepresentant Tybring-Gjedde slik at det viser til forslaget om en transaksjonsskatt.

Som blant annet diskusjonen i EU illustrerer, er Norge ikke alene om å vurdere beskatningen av finansielle tjenester. Finanskrisen har aktualisert spørsmålet om hvordan finanssektoren bør beskattes, men dette er ikke en ny diskusjon. Det er heller ikke bare én diskusjon, men har minst tre hovedspor: Kan skattesystemet bidra til å stabilisere finansmarkedene? Hvordan bøte på at finanssektoren er unntatt fra merverdiavgift? Bør finansnæringen bidra til å betale samfunnets kostnader ved finanskriser, og eventuelt hvordan?

Kommisjonen gir flere begrunnelser for sitt forslag om en felles EU-skatt på finansielle transaksjoner. Harmoniserte regler og minstesatser kan hindre fragmentering av det indre markedet for finansielle tjenester. Videre ønsker Kommisjonen at finanssektoren skal gi et rimelig bidrag til å finansiere kostnadene av finanskrisen. Styrking av både fellesbudsjettet i EU og medlemslandenes budsjetter er også et viktig motiv. For øvrig krever beslutninger på skatteområdet at medlemslandene kommer fram til enighet.

Norge arbeider, sammen med andre land, for en

internasjonal valutaavgift til inntekt for globale fellesgoder, utvikling og klima. En forutsetning for å innføre en slik avgift er bred internasjonal støtte og at toneangivende land slutter seg til. Kommisjonens forslag er noe forskjellig fra en internasjonal valutaavgift for finansiering av globale fellesgoder – ikke bare fordi skatteområdet er avgrenset til EU-landene – men blant annet også fordi provenyet er ment å dekke finansieringsbehov i EU og medlemslandene.

Skattesystemet faller utenfor EØS-avtalen. Et eventuelt direktiv om transaksjonsskatt for finansielle tjenester kan likevel få betydning for Norge. Regjeringen vil blant annet derfor nøye følge utviklingen av det videre arbeidet i EU med skattlegging av finansielle tjenester.

Regjeringens vurdering av mulige endringer i beskatningen av finanssektoren tar utgangspunkt i finanskriseutvalgets innstilling, jf. NOU 2011: 1 Bedre

rustet mot finanskriser, og høringsuttalelsene til denne. Utvalget foreslo å utrede henholdsvis en aktivitetsskatt og en stabilitetsavgift for finanssektoren. Hensikten med aktivitetsskatt er blant annet å bøte på at finansielle tjenester er unntatt merverdiavgift, mens formålet med en stabilitetsavgift kan være å korrigere finansinstitusjonenes atferd og å finansiere tiltak rettet mot finansiell ustabilitet, for eksempel krisefond. Finanskriseutvalget vurderte ikke en avgift på finansielle transaksjoner, men omtalte arbeid i FN-regi for finansiering av globale fellesgoder som bistand og klima.

Finansdepartementet har, som varslet i statsbudsjettet for 2012, satt i gang et internt arbeid for å se nærmere på finanskriseutvalgets forslag om nye skatter og avgifter. Regjeringens konklusjoner sammen med eventuelle forslag vil bli forelagt Stortinget på ordinær måte.

SPØRSMÅL NR. 641

Innlevert 16. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Sandberg

Besvart 30. januar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Ser statsråden behovet for et sentralt bevisarkiv for tinglige beviser i straffesaker, og vil eventuelt statsråden foreta seg noe for opprettelsen av et slikt arkiv?»

BEGRUNNELSE:

For kort tid siden kunne man lese et medieoppslag knyttet til ovennevnte spørsmål. Det har tidligere blitt klart at en aktør i Trondheim, Norsk rettsmuseum, er klar til å ta på seg oppgaven med å opprette et slikt arkiv. Særlig etter at Gjenopptakelseskommisjonen har virket en tid, har behovet for sikring av bevisgjenstander blitt aktuelt. Når en slik problemstilling kommer opp fremstår det noe rart at dette ikke er noe som tidligere har blitt forelagt Stortinget. Jeg ønsker en uttalelse fra Statsråden om hennes syn på behovet for et slikt bevisarkiv. Videre vil det være nyttig med en oversikt over hvilket kostnadsbilde statsråden ser for seg samt hvorvidt det er mulig å lagre alle tinglige bevis fra straffesaker eller om det finnes en naturlig avgrensning.

Svar:

Tinglige bevis i straffesaker vil i de aller fleste tilfeller være gjenstander som i utgangspunktet enten

tilhører siktede, fornærmede eller vitner/tredjepersoner, og som er beslaglagt av politiet i forbindelse med etterforskningen. I henhold til straffeprosessloven § 213 annet ledd første punktum faller beslag bort etter at straffesaken er endelig avgjort. Bevis kan derfor enten utleveres til rette eier eller destrueres/selges dersom det foreligger rettskraftig avgjørelse om inndragning. I stedet for slik destruksjon/salg kan beslaget beholdes/lagres, men dette beror i stor grad på en konkret vurdering i den enkelte sak. Dersom det ikke foreligger dom/forelegg på inndragning og beslaget bestrides av tredjepart, er det kun unntaksvis hjemmel for å opprettholde beslaget med tanke på en mulig fremtidig gjenåpningssak, jf. straffeprosessloven § 213 annet ledd annet punktum.

I dag lagres i praksis bevisene i mange av de alvorligste straffesakene.

Spørsmålet gjelder behovet for et sentralt arkiv for tinglige bevis i straffesaker, og berører ulike problemstillinger. Som eksempler på slike problemstillinger vil jeg nevne hvordan beslag skal behandles, lovhjemler for arkivering av bevis, lagringsmetoder ved særlige typer bevis, og avgrensning av hva som skal defineres som tinglige bevis. Videre må det vurderes om dagens løsning med lokale arkiver i de enkelte politidistriktene fungerer tilfredsstillende sam-

menlignet med eventuelle fordeler eller ulemper og kostnader ved opprettelse av et sentralt arkiv.

Ved arkivering av tinglige bevis er det forskjellige arkiveringsmetoder avhengig av gjenstandens art. Særlige utfordringer gjør seg gjeldende ved henholdsvis elektroniske og biologiske bevis, og arkiveringen av disse typer reiser også personvernspørsmål. For helhetens skyld nevner jeg også at Metodekontrollutvalget i NOU 2009:15 Skjult informasjon – åpen kontroll foreslo en bestemmelse om lagring av elektronisk materiale knyttet til kommunikasjonskontroll.

I begrunnelsen for spørsmålet er det vist til at Norsk rettsmuseum i Trondheim har meldt sin interesse for å påta seg oppgaven med å opprette et slikt arkiv. I denne forbindelse må jeg nevne at det reiser

rettslige og administrative problemstillinger dersom Norsk rettsmuseum, som er en privat stiftelse, skal gis en arkivfunksjon og gjennom dette være forvalter av materiale som har sin opprinnelse i offentlige straffesaker.

Som det fremgår, representerer spørsmålet om arkivering av materiale fra avsluttede straffesaker en rekke problemstillinger av rettslig, administrativ og økonomisk karakter som ennå ikke er tilstrekkelig avklart. Det vil derfor ikke være riktig av meg som justisminister å konkludere på det nåværende tidspunkt. Jeg vil imidlertid ta initiativ overfor Politidirektoratet og Riksadvokaten for å vurdere regelverk og praksis, samt arealbehov og kostnader, for så vidt gjelder lagring av tinglige beviser.

SPØRSMÅL NR. 642

Innlevert 17. januar 2012 av stortingsrepresentant Jan Arild Ellingsen

Besvart 26. januar 2012 av forsvarsminister Espen Barth Eide

Spørsmål:

«VG har den 13.01.12 en artikkel om at NATO ønsker Forsvarets Spesialkommando (FSK) tilbake til Kabul. I samme sak fremkommer det at forsvarsministeren er svært godt fornøyd med innsatsen FSK har gjort der og videre at han er kjent med at oppdraget forefinnes.

Mitt spørsmål blir derfor om forsvarsministeren vil ta initiativ til å la FSK løse det oppdraget de er blitt bedt om, og slik bidra til at Norge nok en gang utfører et kvalitetsoppdrag på vegne av nasjonen og NATO i Afghanistan?»

BEGRUNNELSE:

Det hevdes også i samme artikkel at det foreligger et brev med en forespørsel om å stille med en mentorstyrke i Kabul fra mars 2012. Jeg ser også at forsvarsministeren uttaler at han vurderer å sende et ønsket bidrag ned neste år, selv om det visstnok skal være slik at forespørselen gjelder nå. Jeg håper derfor forsvarsministeren tar brevet seriøst og sørger for at FSK får anledning til å bidra denne gangen også, dersom det lar seg gjøre.

Svar:

Norge har i dag 547 soldater i Afghanistan. Dette er et betydelig bidrag, særlig konsentrert om PRT Meymaneh i Faryab-provinsen og Mazar-e-Sharif. Min førsteprioritet for 2012 er å legge forholdene til rette for en god prosess fram mot overføring av sikkerhetsansvaret til afghanske myndigheter i løpet av året.

Norske spesialstyrker har høstet stor anerkjennelse fra NATO og våre allierte for sin tidligere innsats i Afghanistan. Opplæring og mentorering av afghanske hær- og politistyrker er en meget viktig del av ISAFs arbeid for å sette afghanske myndigheter i stand til å ta ansvaret for landets sikkerhet. Mye arbeid gjenstår fortsatt på dette området.

Regjeringen har ennå ikke tatt stilling til spørsmålet om et norsk bidrag til trening og opplæring av afghansk spesialpoliti. Dersom et slikt bidrag skulle bli aktuelt, vil regjeringen komme tilbake til Stortinget på vanlig måte.

SPØRSMÅL NR. 643**Innlevert 17. januar 2012 av stortingsrepresentant Laila Marie Reiertsen****Besvart 24. januar 2012 av forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland****Spørsmål:**

«Jeg har blitt gjort kjent med et tilfelle der en legestudent pga. endrede regler underveis i legestudiet i EU, måtte avslutte etter 3 år. Disse tre årene er godkjent av norske utdanningsmyndigheter. Grunnet regelendringene i EU kan han ikke fortsette der, men han kan altså i utgangspunktet gå rett inn i det norske legestudiet. Dessverre er inntaksregler svært stivbenete, og han får ikke plass på legestudiet for å få fullført sin utdanning. Vi vet at det er legemangel i Norge, og at det er ledig kapasitet på studiet.

Vil statsråden vurdere dagens regelsystem, og gjøre dette mer fleksibelt, for å få en best mulig ressursutnyttelse, både menneskelig og økonomisk, som igjen vil føre til at norske studenter som har studert i utlandet kan få en mulighet til å fullføre sin utdanning i Norge slik at vi faktisk kan dekke den legemangelen som det sies at vi ikke har?»

Svar:

Spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 643 (2011-2012) om fleksibilitet i inntaksreglementet på medisinstudiet med hensyn til å bedre muligheten for å kunne avslutte i Norge et studium som er påbegynt i et EU-land.

Jeg viser til spørsmål til skriftlig besvarelse der stortingsrepresentant Laila Marie Reiertsen tar opp spørsmål knyttet til gjeldende regelverk for medisinstudier i EU, opptak til høyere utdanning og mulighetene for overgang mellom utenlandsk og norsk medisnutdanning. Utgangspunktet er en konkret sak som hun er gjort kjent med.

Jeg viser til at medisnutdanningen i EU/EØS-området er harmonisert og reguleres av direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Direktivet bygger på direktiv 93/16/EØF. Det har ikke vært endringer i innholdet i kravene til medisnutdanningen i EU de siste årene.

Kunnskapsdepartementet fastsetter med hjemmel i Lov 1. april 2005 nr 15 Om universiteter og høyskoler (uhl), forskrift om opptak til høyere utdanning (opptaksforskriften). Opptaksforskriften gjelder for opptak til grunnutdanninger, det vil si utdanninger som bygger på videregående opplæring. Den gjelder ikke ved innpassing etter første studieår. For slike opptak er det institusjonene selv som har fullmakt til å fastsette regler. Det er altså opp det enkelte universitet som tilbyr medisin å fastsette retningslinjer for innpassing av tidligere studier.

De medisinske fakultetene ved de fire universite-

tene som tilbyr medisnutdanning i Norge har opplyst at de hvert år får mange henvendelser fra studenter i utlandet som ønsker overføring til Norge. I de senere årene har imidlertid kapasiteten i Norge vært fullt utnyttet. Basert på institusjonenes erfaringer tilbys det opptak til grunnutdanningene i Norge til flere søkere enn det man forventer vil fullføre (overbooking). Det innebærer at selv om noen slutter så gir det ikke nødvendigvis ledig studieplass. Siden medisin er et seks-årig fulltidsstudium, vil det dessuten alltid være noen som av ulike årsaker får permisjon, og noen som kommer tilbake etter permisjon, og som av den grunn går inn i andre kull enn de opprinnelig er tatt opp til. Det kan derfor unntaksvis forekomme at det er en ledig studieplass i et kortere tidsrom, men denne besettes snart av en student som har vært i permisjon.

Harmoniserte utdanninger betyr ikke at de er likt bygd opp. Det å ta opp en student til for eksempel tredje året av en utdanning, forutsetter både at det er ledig studieplass og at den utdanningen studenten allerede har tatt ved et annet universitet kan innpasses i det aktuelle studieløpet. Dette er vilkår som det enkelte universitet selv kjenner til og derfor må vurdere. Departementet har ingen mulighet til å instruere lærestedene om å ta opp bestemte studenter som for eksempel har startet sine studier ved et utenlandsk lærested.

De medisinske fakultetene har opplyst at søkere som er, eller har vært, studenter ved utenlandske læresteder, og som ønsker overgang og innpassing av tidligere studier, i de seneste årene har vært henvist til å søke om opptak gjennom Samordna opptak (SO). Dersom søkeren tilbys en studieplass, vil lærestedet kunne gi fritak for de elementene av studiet som søkeren kan dokumentere at denne har bestått gjennom sine studier ved et annet lærested, jf. § 49 i uhl.

Medisin er et studium med stor konkurranse om studieplassene. Det er derfor mange som hvert år velger å studere medisin i utlandet, noen fordi de ønsker å studere i utlandet, andre fordi de ikke kommer inn i Norge.

Jeg har full tillit til at de medisinske fakultetene foretar de faglige vurderingene på en god måte. Jeg kan derfor ikke se at det er grunn til å endre gjeldende regelverk for å imøtekomme krav fra enkelte studenter som har påbegynt sine medisinstudier ved institusjoner i utlandet og som av ulike grunner ønsker å fullføre medisinstudier i Norge.

Spørsmål om hvorvidt det er legemangel i Norge, forutsetter jeg at helseministeren eventuelt vil kunne besvare.

SPØRSMÅL NR. 644**Innlevert 17. januar 2012 av stortingsrepresentant Dagfinn Høybråten****Besvart 24. januar 2012 av utenriksminister Jonas Gahr Støre****Spørsmål:**

«Under feiringen av 47-årsdagen for Fatah, partiet som ledes av den palestinske presidenten Mahmud Abbas, presenterte den fremste muslimske lederen i det Palestinske Området, Mufti Muhammad Hussein, det som et religiøst mål å drepe jødene.

Vil utenriksministeren i sin dialog med palestinske politiske og religiøse ledere ta opp dette forholdet?»

BEGRUNNELSE:

Fatah-seremonien ble overført på den palestinske kanalen PA TV 9. januar 2012. Møtelederen viste først til "krigen med etterkommerne av aper og griser" som en krig som gjelder tro og religion. Deretter kom muftien til podiet. Under henvisning til hadith løftet han fram oppfordringen om å drepe jødene. Regjeringen viser gjerne til sine nære forbindelser med den palestinske presidenten og har også vært opptatt av dialogen med religiøse ledere. Det er derfor av interesse å få vite om denne hendelsen vil bli undersøkt og tatt opp og hva slags reaksjon som i så fall vil bli formidlet.

Svar:

I vår dialog med palestinerne og israelerne oppfordrer vi begge parter til å følge opp sine forpliktelser og opptre på en måte som skaper tillit mellom partene. Gjensidig respekt og anerkjennelse er en forutsetning for dette, og noe som må vises både gjennom ord og handling.

Siden den såkalte karikatarsaken kom opp i 2006 har Norge hatt flere møter med Mufti Muhammad Hussein. Han har framstått som en forsonende og moderat leder, og vårt inntrykk er at han har bidratt til å dempe kritiske holdninger til Vesten i Det palestinske området.

Under den markeringen som representanten viser til, har Mufti Hussein sitert fra en såkalt hadith, en fortelling om hva profeten Mohammed sa og gjorde. Hans uttalelse framstår som fiendtlig mot jøder og er ikke egnet til å skape tillit mellom partene.

Jeg vil derfor be vårt representasjonskontor i Al Ram om å møte muftien for å gi uttrykk for at Norge tar avstand fra de uttalelsene han kom med under markeringen.

SPØRSMÅL NR. 645**Innlevert 17. januar 2012 av stortingsrepresentant Per-Willy Amundsen****Besvart 3. februar 2012 av olje- og energiminister Ola Borten Moe****Spørsmål:**

«Er olje- og energiministeren enig med miljøvernministeren om at vi må iverksette tiltak for å øke strømprisene i Norge, blant annet ved å øke byggingen av kabler til Europa, slik at eksporten av strøm kan økes fordi en ønsker høyere strømpriser til norsk industri og norske forbrukere?»

BEGRUNNELSE:

Miljøvernminister Erik Solheim har på et møte med vindkraftbransjen sagt at vi må bygge flere kraftkabler til utlandet for å øke eksporten av strøm til Europa, blant annet for å øke strømprisene i Norge. Dette står i sterk kontrast til hva Olje- og energi-

ministeren har uttalt tidligere, hvor han har sagt at han er negativ til mer kabling til Europa. Sett i lys av at norsk industri er svært konkurranseutsatt er det viktig at energiprisene er konkurransedyktige og ikke overstiger det Europa må betale for strømmen.

Svar:

Kraftprisen i Norge og Norden settes på kraftbørsen NordPool spot Prisene bestemmes ut fra den løpende markedssituasjonen i de nordiske landene og de landene som vi er knyttet til gjennom overføringsforbindelsene. Prisene avhenger av spillet mellom en rekke faktorer, hvis framtidige utvikling er usikker. Blant annet vil utviklingen i pro-

duksjonskapasitet, forbruk og tilgjengelig overføringskapasitet, samt prisutviklingen på ulike typer brenslere og CO₂-kvoter være viktig for prisdannelsen.

Regjeringens mål er en sikker og robust kraftforsyning, i tillegg til å forvalte våre felles ressurser på en samfunnsøkonomisk effektiv og god måte. Overføringskapasitet mellom Norge og andre land bidrar til å styrke norsk forsyningssikkerhet, samtidig som en får mulighet til å avsette kraft når det er overskudd. Regjeringen mener at nye utenlandsforbindelser skal bygges når de er samfunnsøkonomisk lønnsomme. Det vil være fornuftig for hele samfunnet.

Kraftutveksling gjør det mulig å dra gjensidig nytte av forskjeller i produksjonssystemer og forbruksmønstre. Slik kan vi ta vare på verdiene som ligger i den norske vannkraften. Norsk vannkraft har vanligvis små prisvariasjoner over døgnet og den er billig og enkel å regulere. Imidlertid kan det være store variasjoner over sesonger og år, avhengig av tilsig, nedbørmengde, temperatur og overføringskapasitet. Andre energisystemer følger et annet mønster, ofte med store prisvariasjoner over døgnet men med mindre sesongvariasjoner. Det er ofte dyrere å regulere varmebasert kraftproduksjon på grunn av store oppstartskostnader.

Disse forholdene gjør at gevinsten fra utenlandsforbindelsene bidrar til verdiskaping uten at gjennomsnittsprisen på strøm i Norge nødvendigvis blir endret i særlig grad. Vannmagasinenes lagringsevne gjør at Norge kan importere når prisene er lavere på kontinentet, som om natten, i helger og ellers når det er et overskudd av vindkraft, og eksportere i timene på dagtid med høyest pris på kontinentet. Utvekslingen gir en bedre samlet utnyttelse av kraftsystemet og øker verdien av den regulerbare vannkraften. I dagens system går inntektene fra overføringsforbindelsene tilbake til kraftsystemet ved at nettleien blir lavere enn den ellers ville ha vært.

Å bygge et tilstrekkelig overføringsnett for strøm er en kjerneoppgave i energipolitikken. Utenlandshandel forutsetter et robust overføringsnett. Utviklingen i overføringskapasitet til utlandet må derfor sees i sammenheng med utviklingen av det innenlandske nettet, samt utviklingen i produksjon og forbruk av kraft nasjonalt og regionalt. Statnett har nylig gjennomført en studie hvor de har vurdert hva som kreves og vil være teknisk mulig å knytte til nye utlandsforbindelser til Sørlandet i den neste tiårsperioden.

Det norske kraftsystemet er i dag tett knyttet til de andre nordiske landene, og har vært en del av et internasjonalt kraftmarked siden Nea-Järpstrømmen ble bygget i 1960. Det skal det fortsatt være.

SPØRSMÅL NR. 646

Innlevert 17. januar 2012 av stortingsrepresentant Arve Kambe

Besvart 26. januar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«Årets vinter har medført jevnlig kolonnekjøringer over de fleste fjellovergangene mellom Vestlandet og Østlandet. Statens vegvesen har innført nye regler for kolonnekjøring og gir god informasjon om hvordan man bør forberede seg. Mange er svært misfornøyd med manglende informasjon om forventet ventetid, antall biler per kolonne og antatt tidsbruk mellom kolonnene. Dagens teknologi gjør det mulig med mer detaljert informasjon.

Vil statsråden forbedre informasjonen til bilister som står fast i kolonner?»

BEGRUNNELSE:

Været på fjellet er ustabil og værhardt. Det får konsekvenser for både persontransport og godstransport. På mange fjelloverganger er det svært ofte van-

lig med kolonnekjøring.

På E-134 Haukelivegen er det ofte kolonnekjøring og statsråden har derfor en gylden mulighet til å redusere denne type kjøring ved å legge inn de to planlagte tunnelene mellom Røldal og Vågsli. Da vil man få en mer vintersikker og driftssikker veg, i tillegg til redusert veilengde, reduserte stigninger, innspart kjøretid og lavere miljøutslipp.

De fleste som skal kjøre over fjellet i dag oppdaterer seg på værmeldinger på forhånd og underveis via internett på mobil og nettbrett. I tillegg følger folk de gode rådene som ligger på Statens vegvesen sine hjemmesider om full tank på bilen, varme klær, sko, mat og drikke, tepper og enkelt utstyr. Dessuten har Statens vegvesen gode og hyppige oppdateringer om bl.a. vær, vind, snø og is samt status om vegen er åpen, stengt eller har kolonnekjøring.

Derfor opplever mange bilister i kolonnekjøring det som svært spesielt at man i praksis får ingen informasjon når man faktisk står og venter på å få kjøre videre i kolonnene. Jeg har forståelse for at været skifter raskt og ustabil på fjellovergangene. Kolonnekjøring kan også være svært forskjellig. Alt fra null sikt og 10 biler i kolonnen, til at det kjøres kolonne for kun å ha trafikk i en retning og da tar de med seg hele køen.

Men det burde være rimelig enkelt å legge ut informasjon på de samme sidene om hvor lenge man forventer at kolonnekjøringen skal pågå, hvor mange biler man regner med å ha med i hver kolonne, anslag på hvor mange biler som står i kolonnen og eventuelt annen oppdatering.

Bedre informasjon vil gjøre situasjonen for de ventende betydelig bedre. For en småbarnsfamilie er det av stor betydning om ventetiden er en time eller åtte timer. Men dette vet man svært sjelden i dag. Tilsvarende er det viktig også for andre enten de skal i private oppdrag eller frakter gods over fjellet. Bedre informasjon kan også føre til at flere utsetter turen, snur i god tid eller finner alternativ reiserute eller reisemåte.

Flere fjelloverganger har i år opplevd at biler enten kjører ut av kolonner eller selv kjører forbi køene, tar opp bommer og kjører på rødt lys og alene mot kjøreretningen. Bedre informasjon kan dermed også være forebyggende, samt redusere antall henvendelser på Vegmeldingstjenestens telefonnummer 175. Man gir også informasjon via NRK radio og tekst-tv, men svært sjelden annen og mer detaljert informasjon slik mange har behov for.

Mange opplever at man med alle teknologiske muligheter som finnes i 2012 så er det overraskende og irriterende at man ikke får bedre informasjon, selv om de fleste vet at den informasjonen selvsagt ikke kan være helt garantert korrekt. Mange får i dag uoffisielle og subjektive oppdateringer via Facebook og Twitter, mens de står i kø. Dette kunne kanskje være

gode og supplerende informasjonskanaler for Statens vegvesen i slike situasjoner, i tillegg til mer detaljinformasjon på hjemmesidene.

Jeg håper derfor statsråden vil bidra til at informasjonsarbeidet i forbindelse med kolonnekjøringer styrkes i fremtiden.

Svar:

Statens vegvesen har ansvaret for å gi informasjon til trafikantene. For høyfjellsovergangene skjer dette via vegtrafikksentralene, nettsidene vegvesen.no og 175.no (for mobiltelefoner med nettlese), permanente og variable skilt og fra mannskaper på høyfjellsovergangen. Gode råd om hvordan bilistene skal forholde seg i forbindelse med kolonnekjøring er lagt ut på vegvesen.no og i en brosjyre som ligger i varmestuer, og som fra tid til annen deles ut i forbindelse med kolonnekjøring.

Statens vegvesen er klar over at tilgangen til oppdatert informasjon om kolonnetider til de som har kommet frem til bommen kan forbedres. Det vurderes derfor blant annet følgende tiltak:

- Legge ut trafikkmeldinger med oppdatert informasjon om avgangstid for neste kolonne som er tilgjengelig via mobiltelefoner på nettsiden 175.no.
- SMS-varsling til bilister med oppdatert informasjon om avgangstider for kolonner basert på et system med abonnement.
- Elektroniske skilt ved bommen som viser neste avgangstid.
- Utvidet bruk av bomvakter på flere høyfjellsoverganger i perioder når trafikkmengde og værforhold kan medføre lange ventetider.

Jeg er enig i at det trengs forbedret informasjon og jeg imøteser endrede retningslinjer for vinterseongen 2012/2013.

SPØRSMÅL NR. 647

Innlevert 17. januar 2012 av stortingsrepresentant Ingebjørg Godskesen

Besvart 26. januar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«Vinterskodde tunge kjøretøyer er et hett tema i vinterkulden. I Farsund ble det holdt et seminar, hvor foredragsholderne kom med relevante viktige og praktiske opplysninger om tunge kjøretøyer. Dette ville være viktig for komiteen å få kjennskap til.

Hvorfor ville ikke veidirektoratet at disse foredragsholderne skulle komme til komiteen, men sendte andre som ikke var tilstede på nevnte seminar, og hva var i veien for at ikke alle kunne komme?»

BEGRUNNELSE:

FrP har gjentatte ganger tatt opp problematikken med arbeidsforholdene for yrkessjåfører. Døgnhvileplasser som sjeldent eller aldri er å oppdrive, utenlandske trailere/vogntog som ikke er skodd for norske forhold og som dermed utgjør en stor trafikkfare, dårlig veistandard som gjør arbeidsdagen uutholdelig for yrkessjåfører med mer, er noen av de sakene vi har satt fingeren på. Gang på gang blir våre forslag til forbedringer avvist. I Farsund, januar d.å., ble det avholdt et seminar som omhandlet alle typer tunge kjøretøyer og disse kjøretøyers egenskaper på vinterføre. Det ble vist modeller av tunge kjøretøyer for å vise hvordan de forskjellige kjøretøyer er bygd. Dette igjen for at man skulle få forståelse av hvordan de forskjellige typer kjøretøyer ville oppføre seg på vin-

terglatte norske veier. FrP ønsket da helt spesifikt å få de samme foredragsholderne som var på dette seminaret. Dette også fordi man da ville kunne få se de modeller som nevnt ovenfor. Komiteen syntes dette hørtes interessant og viktig ut og var enige om at dette var noe de ønsket å høre og se noe mer om.

Svar:

Jeg viser til møte i komiteen 17. januar 2012, hvor jeg påpekte at vanlig praksis i samspillet mellom Storting og regjering er at ønsker om redegjørelser eller orienteringer rettes til det respektive departement.

Det var i dette tilfellet Vegdirektoratet som på eget initiativ avklarte hvilke fagpersoner som skulle representere etaten.

SPØRSMÅL NR. 648

Innlevert 17. januar 2012 av stortingsrepresentant Arve Kambe

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«Skatt Øst har informert om at Norge ikke lengre yter mva-refusjon til utenlandske transportører som har direktetransporter fra utlandet til mottaker i Norge. Dette kan medføre tilsvarende mottiltak mot norske transportbedrifter i utlandet. Vi vet at flere land ikke gir mva-refusjon til norske selskap grunnet høye grenser og unntak for refusjoner.

Vil statsråden bidra til en ny vurdering av disse sakene, og ha dialog med andre land, slik at norske og utenlandske bedrifter likestilles om mva-refusjoner?»

BEGRUNNELSE:

Den endrede ordningen vil ventelig skape store utfordringer for norsk næringsliv som søker refusjon i EU-land. De fleste land stiller krav om gjensidighet. Det er flere norske bedrifter som har millionbeløp utestående i ulike EU-land.

Dette kan få store konsekvenser for norske bedrifter som i dag søker refusjon fra de EU-land som stiller krav til gjensidighet.

Utenlandsk merverdiavgift kan ikke føres til fradrag i omsetningsoppgaven i Norge, men må i stedet søkes refundert i det landet merverdiavgiften er betalt. Hvis refusjon da nektes blir den utenlandske merverdiavgiften en endelig kostnad for den næringsdrivende, og omvendt for utenlandske transpor-

tører til Norge. Dette er vel i strid med prinsippet om merverdiavgiften der det er sluttkunden som skal betale avgiften.

Jeg har videre fått opplyst at finansdepartementet gjennom flere år har fått rapportert inn områder der næringslivet i Norge diskrimineres av enkelte land. Dette gjelder bl.a. Tyskland og Tsjekkia der norske transportører ikke får refundert mva på drivstoff. Dette er ikke en uvesentlig konkurranseulempe. Noen land har også satt en kunstig høy grense for å få momsrefusjon, mens andre ikke gir refusjon for overnattingstjenester.

Jeg har fått informasjon om at Skatt øst også mener endringen i regelverket skal ha tilbakevirkende kraft for aktører innen transport som i god tro har unnlatt å registrere seg i Norge som følge av en etablert refusjonsordning. Jeg viser her bl.a. til side 470 i Merverdiavgiftshåndboken 7.utg 2011, hvor Skattedirektoratet skriver at de ”som her i landet utelukken- de driver transport til og fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet, plikter ikke å la seg registrere i avgiftsmanntallet, jf R 45 av 15. juni 1977 pkt. B og SKD 16/03. Etter de alminnelige regler vil disse næringsdrivende kunne søke refusjon av inngående avgift etter merverdiavgiftsloven § 10-1.”

Endringen skaper videre en rekke praktiske problemer og usikkerhet rundt avgrensninger. De store aktørene vil ikke ha problemer med å påvise omset-

ning som overstiger kravet, mens små transportselskap, som er registrert for moms i sitt eget hjemland, vil ha en direkte konkurranselempe i forhold til de store. Man kan spørre seg om dette er i tråd med prinsippet om fri konkurranse.

På denne bakgrunn ber jeg om at finansministeren viser vilje til å finne en løsning som ivaretar norske bedrifters interesser i utlandet.

Svar:

Jeg er opptatt av å legge til rette for gode rammevilkår for norske næringsdrivende som omsetter varer og tjenester i utlandet. Nedenfor vil jeg redegjøre for det aktuelle merverdiavgiftsregelverket og hvilke områder jeg vil ha fokus på eventuelt å følge opp.

Ved handel over landegrensene er det en generell målsetning at samme tjeneste ikke avgiftsbelegges i to land samtidig som tjenesten ikke blir avgiftsfri både i Norge og i det land tjenesteyteren er hjemmehørende.

Næringsdrivende som har omsetning mv. over 50 000 kroner i en periode på tolv måneder, skal registreres i Merverdiavgiftsregisteret, jf. merverdiavgiftsloven § 2-1. Det er kun næringsdrivende som er eller skulle vært registrert i Merverdiavgiftsregisteret (avgiftssubjekter) som skal beregne og innbetale merverdiavgift. Videre er det kun registrerte næringsdrivende som har rett til fradrag for inngående merverdiavgift.

Transport i merverdiavgiftsområdet er i utgangspunktet en avgiftspliktig tjeneste, jf. merverdiavgiftsloven § 3-1. Dette gjelder uavhengig av om tjenesten utføres av norsk eller utenlandsk transportør. I hvilken grad utenlandske næringsdrivende kan utføre oppdrag i Norge reguleres av lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn eller fartøy (yrkestransportlova) og tilhørende forskrift. Regelverket hører inn under Samferdselsdepartementets ansvarsområde.

I merverdiavgiftsloven kapittel 6 er det fastsatt fritak for merverdiavgift for enkelte tilfeller av innenlandsk omsetning mv. Fritakene omtales gjerne som avgiftslegging med nullsats. Virksomheter som omsetter varer og tjenester som er fritatt er avgiftspliktige, men skal ikke beregne utgående merverdiavgift av omsetningen. Samtidig har virksomheten full fradragsrett for inngående merverdiavgift på anskaffelser av varer og tjenester til bruk i virksomheten.

Transporttjenester er fritatt for merverdiavgift dersom transporten skjer direkte til eller fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet, dvs. når det er sluttet en avtale om sammenhengende transport fra et sted i merverdiavgiftsområdet til sted utenfor merverdiavgiftsområdet eller omvendt, jf. merverdiavgiftsloven § 6-28. Ved vurderingen av om omset-

ningsgrensen i merverdiavgiftsloven § 2-1 er passert regnes både avgiftspliktig og fritatt omsetning.

Med hjemmel i forskrift nr. 71 til merverdiavgiftsloven 1969 (forskrift 31. mars 1977) fastsatte Skattedirektoratet at utenlandske næringsdrivende som utelukkende utfører avgiftsfri direkte transport, kunne velge ikke å registrere seg i Merverdiavgiftsregisteret. Inngående merverdiavgift kunne da ikke fradragføres, men kunne søkes refundert etter den alminnelige refusjonsordningen for utenlandske næringsdrivende, jf. merverdiavgiftsloven 1969 § 26a, videreført i merverdiavgiftsloven 2009 § 10-1.

Adgangen til å unnlate registrering for utenlandske transportører er ikke videreført under merverdiavgiftsloven 2009 (i kraft 1. januar 2010). Bakgrunnen for dette er at prinsipielt sett bør merverdiavgiftsregelverket gjelde likt for alle næringsdrivende, dvs. at det ikke bør være ordninger som kun gjelder enkelte næringsdrivende eller enkelte grupper med mindre gode grunner taler for det.

Som det framgår ovenfor har det altså ikke skjedd endringer i regelverket om refusjon av merverdiavgift for utenlandske næringsdrivende. Det er muligheten for utenlandske næringsdrivende (som utelukkende driver avgiftsfri direkte transport) til ikke å registrere seg i Merverdiavgiftsregisteret som ikke lenger foreligger.

Departementet har bedt om Skattedirektoratets tilbakemelding dersom direktoratet mener det er et reelt behov for å gjeninnføre særordningen for transportbransjen. Departementet har foreløpig ikke mottatt tilbakemelding om at det er et slikt behov, men dette er noe departementet vil ha til løpende vurdering.

Adgangen for utenlandske transportører til å unnlate registrering i Merverdiavgiftsregisteret falt som nevnt bort 1. januar 2010. Dersom de alminnelige vilkår for registrering er til stede, skal dermed den utenlandsk næringsdrivende registreres med virkning fra dette tidspunktet. Dersom vilkårene for registrering ikke er oppfylt, kan den utenlandske næringsdrivende søke om refusjon etter merverdiavgiftsloven § 10-1.

Bestemmelsen i § 10-4 fjerde ledd gir hjemmel for departementet til å gi forskrift om at refusjonen er betinget av at søkerens hjemland yter tilsvarende refusjon til næringsdrivende i merverdiavgiftsområdet. Det samme gjelder for refusjon av merverdiavgift på varer og tjenester til bruk for lastebiler registrert eller hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet når lastebilene brukes i transport til eller fra merverdiavgiftsområdet. Departementet har ikke stilt krav om slik gjensidighet. Departementet er imidlertid klar over at norske næringsdrivende i enkelte tilfeller kan bli nektet refusjon av merverdiavgift i utlandet. Departementet vil undersøke dette nærmere.

SPØRSMÅL NR. 649**Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Vigdis Giltun****Besvart 30. januar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Det finnes i dag ingen rutiner eller systemer der det utveksles informasjon mellom land om personer som er fradømt retten til dyrehold, og sanksjoner ilagt i et land vil ikke være rettskraftige i andre land.

Hva vil statsråden gjøre for at rettskraftsvirkningene av en norsk straffedom, der domfelte fradømmes retten til dyrehold, også skal få virkning i våre naboland eller innenfor EØS-området?»

BEGRUNNELSE:

Vi ser mange eksempler på at dyr blir grovt van-skjøttet eller mishandlet, og at eierne i rettsaken fradømmes retten til dyrehold. Jeg mener at disse sakene er av så alvorlig karakter at det bør vurderes hvordan man kan sørge for at rettskraftsvirkningen følges opp når personen flytter, og at en dom bør få virkning i alle de nordiske landene eller innenfor EØS-området.

Jeg viser til et eksempel som var omtalt i Dagbladet 7. januar 2012 som omhandler en norsk kvinne som har blitt fradømt denne retten til dyrehold i all fremtid, men som nå har flyttet til Sverige og gjenopptatt dyreholdet. Denne saken har fått stor oppmerksomhet, og mange har spurt hvorfor det ikke er et bedre samarbeid mellom landene i slike alvorlige saker. I mange tilfeller ønsker den straffedømte å skaffe seg nye dyr, og i mange tilfeller flytter de også bopel. Hvis de enkelt kan unngå å forholde seg til dommen ved å flytte over landegrensene, har fradømmelsen av retten til dyrehold liten praktisk betydning. Problemstillingen rundt det med å flytte fra et land der forbud er nedlagt, for så å starte ny virksomhet i det nye landet, er også praktisk knyttet til andre straffbare forhold som er begått. På denne bakgrunn ønsker jeg statsrådets svar på ovennevnte spørsmål.

Svar:

Det rettslige utgangspunktet er at en norsk straffedom har rettskraftsvirkning i Norge. Om den skal få rettskraftsvirkning i andre stater, beror på gjeldende rett der. Det kan også følge av konvensjonsforpliktelse.

Norge er bundet av Europarådets konvensjon 28. mai 1970 om internasjonal gyldighet av straffedommer (gyldighetskonvensjonen). Den er gjort til en del av norsk rett i medhold av lov 20. juli 1991 nr. 67 om overføring av domfelte. I forholdet mellom de nordiske landene gjelder lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v.

I den konkrete saken som ligger til grunn for spørsmålet, synes det å dreie seg om overføring til fullbyrding i Sverige av norsk dom om tap av retten til dyrehold. Denne type straff anses som et rettighetstap, jf. straffeloven 1902 § 15 jf. § 29. Siden rettighetstap faller utenfor virkeområdet til lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v., vil eventuell fullbyrding måtte skje i medhold av gyldighetskonvensjonen og lov 20. juli 1991 nr. 67 om overføring av domfelte.

Gyldighetskonvensjonen artikkel 63 foreskriver at hver stat skal gi informasjon om hvilke sanksjoner som kan fullbyrdes i vedkommende stat og om hvordan de fullbyrdes. Sverige har ikke meddelt at rettighetstap er en strafferettslig sanksjon som kan fullbyrdes der. En norsk dom som går ut på tap av retten til dyrehold er således ikke en type straff som kan fullbyrdes i Sverige.

På generelt grunnlag har Norge likevel mulighet til å overføre rettighetstap til gjennomføring i andre stater som er tilsluttet gyldighetskonvensjonen og som har oppgitt at dette er en sanksjon som kan fullbyrdes i vedkommende stat.

SPØRSMÅL NR. 650**Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Åse Michaelsen****Besvart 30. januar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Når vil statsråden iverksette bruk av såkalt omvendt voldsalarm?»

BEGRUNNELSE:

Våren 2009 fattet Stortinget vedtak om å utrede bruk av såkalt omvendt voldsalarm i tilfeller der enkeltpersoner ble voldstruet. I dag bor 1588 personer på hemmelig adresse i Norge. Av disse lever 954 under "kode 6" som betyr at vedkommende er alvorlig truet på liv, legeme og helse. De fleste voldsutsatte er kvinner, mange med barn. Disse må flytte på sperret adresse og endre navn. I tillegg blir de anbefalt å bryte all forbindelse med tidligere kontaktnett. Spesielt vanskelig er dette for barna. Det oppleves urettferdig at det er den voldsutsatte som skal måtte flytte og endre livet sitt, mens det for den som utøver truslene får ingen konsekvenser. En omvendt voldsalarm ville kunne lette situasjonen for mange av disse kvinnene, da man vil ha en bedre mulighet for å ha kontroll med trusselutøveren.

Svar:

Bekjempelse av vold i nære relasjoner er et av denne regjeringens hovedsatsningsområder. Tidligere denne måneden la regjeringen frem en ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner og en stortingsmelding om samme tema er under arbeid.

Omvendt voldsalarm er ett av flere tiltak for å beskytte volds- og trusselutsatte og arbeidet med å få på plass en teknisk løsning som tilfredsstillende krav til funksjonalitet pågår for fullt. Jeg har fått opplyst fra Politidirektoratet at de administrative elementene knyttet til løsningen for omvendt voldsalarm er ferdig utviklet og utprøvd i pilotprosjekt i Asker og Bærum politidistrikt. Erfaringene fra denne delen avprosjektet er svært gode.

Når det gjelder selve alarmerheten som skal bæres av gjerningspersonen, har det til nå ikke vært mulig å skaffe tilveieenheter som tilfredsstillende kravene Politiets data- og materiell tjeneste (PDMT) og Politidirektoratet har satt. PDMT arbeider for å løse denne situasjonen, og vil fullføre prosjektet og gjøre klar til pilotoppstart med reelle gjerningspersoner i løpet av 2012.

SPØRSMÅL NR. 651**Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Kjell Ingolf Ropstad****Besvart 30. januar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Agderposten har den siste tiden gått grundig inn i sprengningsulykker som har skjedd i Aust-Agder de siste 14 årene. Det har vært 61 ulykker, og bare 37 av dem er registrert. Det virker spesielt at det er så store mørketall på et så alvorlig felt. Det er viktig med et strengt regelverk, men Agderpostens reportasjer viser også at det er behov for mer og bedre kontroll av bransjen.

Hvor mange sprengningsulykker skjer nasjonalt, hvilke konsekvenser får en ulykke og hva er gjort for å hindre nye ulykker i å skje?»

Svar:

Jeg vil innledningsvis opplyse om at spørsmålet var stilet til Arbeidsministeren, men er videresendt Justisministeren som ansvarlig statsråd for dette feltet.

Håndtering av eksplosiver er regulert gjennom forskrift 26. juni 2002 om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er fag- og tilsynsmyndighet for håndtering av eksplosiver.

Eksplosiver kan i ukyndige eller urette hender forårsake stor skade. Det er også bakgrunnen for at enhver håndtering av eksplosiver, fra produksjon til destruksjon, er strengt regulert gjennom krav om tilatelse.

Det er ledelsen i den virksomheten som utfører sprengningsarbeidet som har ansvar for at arbeidet blir risikovurdert, planlagt og utført på en sikker måte. I tillegg skal ledelsen i virksomhet som bestiller et sprengningsoppdrag, også sørge for at sikkerheten blir ivaretatt, og påse at den virksomheten som faktisk utfører sprengningsarbeidet, ivaretar sine plikter etter regelverket.

Alle uhell med eksplosiver skal meldes til DSB. De siste fem årene er det totalt sett registrert 204 uhell med eksplosiver, 13 med personskader, men ingen omkomne. Det ble registrert 45 sprengningsuhell i 2011. Det er antatt at det er visse mørketall på dette området, slik at det reelle antallet ulykker er noe høyere.

I 2010 ble det innført regler som skjerper kravene til opplæring og kompetanse for dem som skal utføre sprengningsarbeid. Reglene innebærer blant annet en heving av grunnkompetansen for bergsprengere og krav om at virksomhetene ansetter bergsprengningsleder med særskilt kompetanse, opplæring og erfaring i hvordan sprengningsarbeid planlegges og utføres. Bakgrunnen for endringene var blant annet at mange ulykker med eksplosiver kunne tilbakeføres til mangelfull planlegging av sprengningsarbeidet.

Det er i tillegg innført krav om fornyelse av sertifikater hvert 5. år, og ved fornyingen må det gjennomføres et oppfriskningskurs med bestått prøve. Disse reglene er innført med en overgangsordning som utløper 1. januar 2013.

DSBs tilsyn på eksplosivområdet skal bygge opp under målsettingen om at den lovlige håndteringen av eksplosiver skal skje uten uhell, og at eksplosiver ikke kommer på avveie. Begrensede tilsynsressurser og et svært omfattende tilsynsområde gjør at det i planleggingen av tilsyn må foretas en streng prioritering, både ved utvelgelse av tilsynsobjekter og ved

valg av tema for tilsyn. Ved planleggingen av tilsynet legges der derfor vekt på områder hvor mangler og avvik innebærer størst risiko for skade.

Under tilsynsplanleggingen legges det også vekt på virksomheter og aktører hvor det er mistanke om at forholdene ikke er tilfredsstillende. Ut i fra ovennevnte faktorer prioriterer DSB i hovedsak følgende områder for tilsyn på eksplosivområdet:

- Oppbevaring av eksplosiver
- Storulykkevirksomheter
- Bruk av eksplosiver

Som ledd i dette gjennomførte DSB i 2011 blant annet en tilsynsaksjon i Agder relatert til transport og bruk av eksplosiver, med bakgrunn i de forholdsvise mange sprengningsulykkene i området.

Ved tilsyn avdekkes feil og mangler som, avhengig av forholdets art og alvorlighetsgrad, vil kunne foranledige ulike reaksjoner fra DSBs side. I noen tilfeller fatter DSB vedtak om å stanse videre sprengningsarbeid inntil virksomheten kan dokumentere at sikkerheten er tilstrekkelig ivaretatt. Dersom det foreligger alvorlige brudd på grunnleggende sikkerhetsbestemmelser, vil DSB kunne trekke tilbake sprengningssertifikat, og eventuelt anmelde forholdet til politiet, ved overtredelser av mulig straffbar karakter. I 2011 ble totalt 3 sprengningsarbeider stanset, 7 sertifikater ble inndratt, og ett forhold ble politianmeldt.

DSB har opplyst at det de siste årene har vært en god og konstruktiv dialog med bransjene som representerer virksomhetene som håndterer sprengstoff. Det er forventninger om at bransjen tar sikkerheten på alvor og iverksetter tiltak som er nødvendige for at uhell med sprengstoff ikke finner sted, og at sprengstoff ikke kommer på avveie.

SPØRSMÅL NR. 652

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Kenneth Svendsen

Besvart 3. februar 2012 av olje- og energiminister Ola Borten Moe

Spørsmål:

«Verkstedbedrifter i Nordland sliter med å få store kontrakter i forbindelse med olje- og gassletting utenfor Nordland. Et slikt selskap er Westcon Helgeland på Nesna. Denne bedriften er spesialist på å bygge undervannsprofiler, men det er også mange andre små og mellomstore bedrifter med kvalifikasjon som taper pga størrelsen på kontraktene.

Hva vil og kan statsråden gjøre for at oljeselskaperne legger til rette for at kontraktsstrukturen blir slik at lokale bedrifter kan delta i konkurransen?»

BEGRUNNELSE:

I Nordland er det mange selskaper som innehar kompetanse til å delta i konkurransen om oppdrag i forbindelse med leteaktivitet og utvinning av olje/

gass utenfor Nordland. Dessverre har de fleste selskapene bygd opp en kontraktsstruktur som favoriserer større selskaper. Det gjør at de nordnorske selskapene kun deltar som dellevrandører. Prosjektleder i Indeks Nordland, Erlend Bullvåg slår i et oppslag i NRK Nordland den 17.1. d.å. fast at de fleste av bedriftene som taper i konkurransen er inne som dellevrandører, og veldig mye av forklaringen er hvor store kontrakter oljeselskapene tildeler. Bullvåg slår videre fast at det går ann å gjøre noe med måten kontraktsstrukturen bygges opp på for å få i gang mekanismen, slik at man får løftet disse bedriftene opp til den størrelse og divisjon som det er behov for.

Svar:

En høy andel av leveransene til olje- og gassvirksomheten på norsk kontinentalsokkel kommer fra norsk industri. De positive ringvirkningene av petroleumsindustrien i nord har ikke vært så betydelige som i resten av landet. Regjeringen ønsker, og kommer til å legge til rette for, at lønnsom aktivitet til havs også kan gi grunnlag for ringvirkninger på fastlandet. At det skapes ringvirkninger på land når ny aktivitet til havs etableres, er også viktig for støtten til virksomheten i befolkningen.

I områder nær der det foregår virksomhet til havs er virkningene allerede betydelige. I arbeidet med å sikre ringvirkninger av olje- og gassvirksomheten i nord er det av stor betydning at bedrifter i Nord-Norge deltar på flere og mer spesialiserte områder. Det må opparbeides tilstrekkelig kompetanse og nettverk for å kunne konkurrere med et allerede veletablert sørnorsk eller utenlandsk næringsliv. Etterspørselen

fra petroleumsvirksomheten skaper betydelige muligheter for næringsutvikling framover.

Olje- og energidepartementet har en løpende dialog med oljeselskaper og leverandørindustri om anskaffelser knyttet til virksomheten på norsk sokkel. Dialogen omfatter bl.a. oljeselskapenes kontraktsstrategi. I denne forbindelse er departementet opptatt av at oljeselskapene til enhver tid velger en kontraktsstrategi som er tilpasset den leverandørindustrien vi har. Vi registrerer imidlertid at oljeselskapene ikke alltid når frem til mindre selskaper uavhengig av hvor i landet disse er lokalisert. Departementet har erfaring fra dialog med leverandørnettverk som er blitt nyttige bindeledd mellom oljeselskap og leverandørbedrifter i spørsmålet om kontrakter. Det vil også være slik at det ikke alltid er hensiktsmessig at små selskaper har oljeselskapene som oppdragsgivere. Dette vil måtte bli en avveining hos oljeselskapet i den enkelte anskaffelsessak.

For å skaffe bedre oversikt i markedet om kommende kontrakter på sokkelen, støtter Olje- og energidepartementet utviklingen av et dataverktøy som skal gjøre informasjon om kommende kontrakter på norsk sokkel enklere tilgjengelig for potensielle leverandører. Prosjektet vil initielt konsentrere innsatsen om kontrakter i Norskehavet og Barentshavet. Dette vil styrke nordnorske selskapers muligheter i anbudprosesser. Utviklingen av prosjektet støttes med en million kroner over Olje- og energidepartementets budsjett i 2012. Utviklingen av prosjektet støttes også av oljeselskap som operer på norsk sokkel. Utviklingen av prosjektet er initiert av leverandørnettverket Navitas.

SPØRSMÅL NR. 653

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Jørund Rytman

Besvart 26. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«Er finansministeren fornøyd med måten Altinn fungerer på, og hvor trygg er finansministeren på at brukerne ikke i fremtiden vil oppleve tilsvarende kaos med Altinn som de opplevde i forrige uke?»

BEGRUNNELSE:

Det har igjen vært store problemer med innlevering på Altinn. Denne gangen i forbindelse med innrapporteringsfristen for skattetrekk og arbeidsgiver-

avgift 15. januar. De som skulle levere inn oppgave fikk feilmelding på feilmelding fra Altinn og fikk ikke gjort jobben sin når de skulle, med de uheldige konsekvenser det medfører.

Altinn på sin side mener systemet tåler slike innrapporteringstopper, men det gjenstår å se om dette er tilfellet ved årets store trafikktopper inn mot 30. april hvor vanlige lønnsuttakere og pensjonister skal fylle ut selvangivelsen og 31. mai når oppgaver for foretak og selvstendige næringsdrivende skal rapporteres.

Det ønskes opplyst hvilke tiltak som er iverksatt for å ruste Altinn mot fremtidige kollapser, samt hvor gode finansministeren vurderer disse til å være.

Svar:

Jeg vil innledningsvis vise til at det er Nærings- og handelsministeren som har avsvaret for Altinn-løsningen, gjennom at videreutvikling, forvaltning og drift av løsningen er lagt til Brønnøysundregistrene. Det er derfor naturlig at også nærings- og handelsministeren uttaler seg i denne saken, særlig da om behovet for tiltak.

Nedenfor gjengis innhentet uttalelse derfra.

Jeg er som ansvarlig for Skatteetaten og flere andre tjenesteeiere på Altinn-løsningen svært opptatt av at Altinn fungerer tilfredsstillende, både som offentlig tjenesteportal og som felles plattform og infrastruktur for innrapportering til det offentlige. Altinn er blitt en kritisk infrastruktur for leveranse av elektroniske tjenester fra og til forvaltningen, og spesielt for Skatteetaten som største tjenesteeier i løsningen. Skatteetaten er særlig sårbar i forbindelse med de store utsendelsene og innrapporteringene, som blant annet selvangivelsen. Dette var tydelig 22. mars 2011 da selvangivelsene for 2010 ble gjort tilgjengelig i Altinn, og senest nå i forbindelse med innrapportering av skattetrekk og arbeidsgiveravgift med frist 15. januar.

Finansdepartementet har overfor Nærings- og handelsdepartementet understreket at det er viktig å ha sikker og stabil drift i Altinn. Jeg ser det som uheldig at vi igjen har fått en situasjon hvor den nye Altinn-løsningen ikke fungerer som forutsatt, og publikum får problemer med innlogging og innrapporteringer. Jeg er kjent med at Det norske veritas (DNV) har evaluert den nye Altinn-løsningen. Det stilles der en del spørsmål ved hvor egnet løsningen er. Rapporten anbefaler oppfølging på en rekke punkter, også knyttet til forvaltningsorganisasjonen rundt Altinn.

På kort sikt er jeg opptatt av at det iverksettes tiltak for å sikre nødvendig stabilitet i den nye Altinn-

løsningen før de neste store innsendingsperiodene kommer, først lønns- og trekkoppgavene nå i januar og deretter selvangivelsene i mars. Samtidig vil det være behov for kortsiktige tiltak for å følge opp DNV-rapporten og avklare hvor teknisk egnet Altinn er, herunder hvordan løsningen kan gjøres robust med tilstrekkelig funksjonalitet og driftssikkerhet.

Med mange og store tjenester i Altinn blir skatteytterne, regnskapsførerne og Skatteetaten rammet når det oppstår slike problemer vi har hatt den siste tiden. På noe lengre sikt må det tas stilling til hvilken rolle Altinn skal ha i fremtiden, herunder hvilke tjenestetyper og tjenesteeiere Altinn skal benyttes for.

Redegjørelse fra Nærings- og handelsdepartementet følger under:

”Altinn er et av regjeringens viktigste virkemidler i satsingen på elektroniske løsninger for å gjøre innrapportering fra både næringslivet og innbyggerne enklere. Altinn har i all hovedsak vært en suksess, men det har vært enkelte utfordringer som følges nøye opp. Nærings- og handelsdepartementet har gjennomført en grundig gjennomgang av Altinn II-plattformen og har identifisert enkelte utfordringer knyttet til den tekniske løsningen, plattformens robusthet og endringsstyringen i Altinn.

Brønnøysundregistrene har allerede igangsatt tiltak for å følge opp disse punktene. Blant annet er det igangsatt analyse og feilrettinger for å bedre robustheten i løsningen og for å bøte på såkalt teknisk gjeld. Videre skal et kvalitetsprosjekt se på tjenesteeiernes forventninger til løsningen og kartlegge status på dagens testregime samt forbedringsområder. Brønnøysundregistrene er også i gang med å utarbeide en helhetlig endringsprosess.

Som følge av utfordringene som oppsto i forbindelse med innlevering av terminoppgaven har Brønnøysundregistrene intensivert overvåkning og analyse av logger fra Altinn-løsningen, slik at flere tiltak kan identifiseres. I tillegg er det bestilt ekstra serverkapasitet. Nærings- og handelsdepartementet vil følge utviklingen i Altinn svært tett i tiden fremover.”

SPØRSMÅL NR. 654**Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Solveig Horne****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å ikke øke ligningsverdiene på fritidseiendom og eiendom i utlandet med 10 pst. Det ville medført en skattelettelse på brutto 42 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skattelettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelser på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen

grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinnteksgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Derksom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelser er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattemengden ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

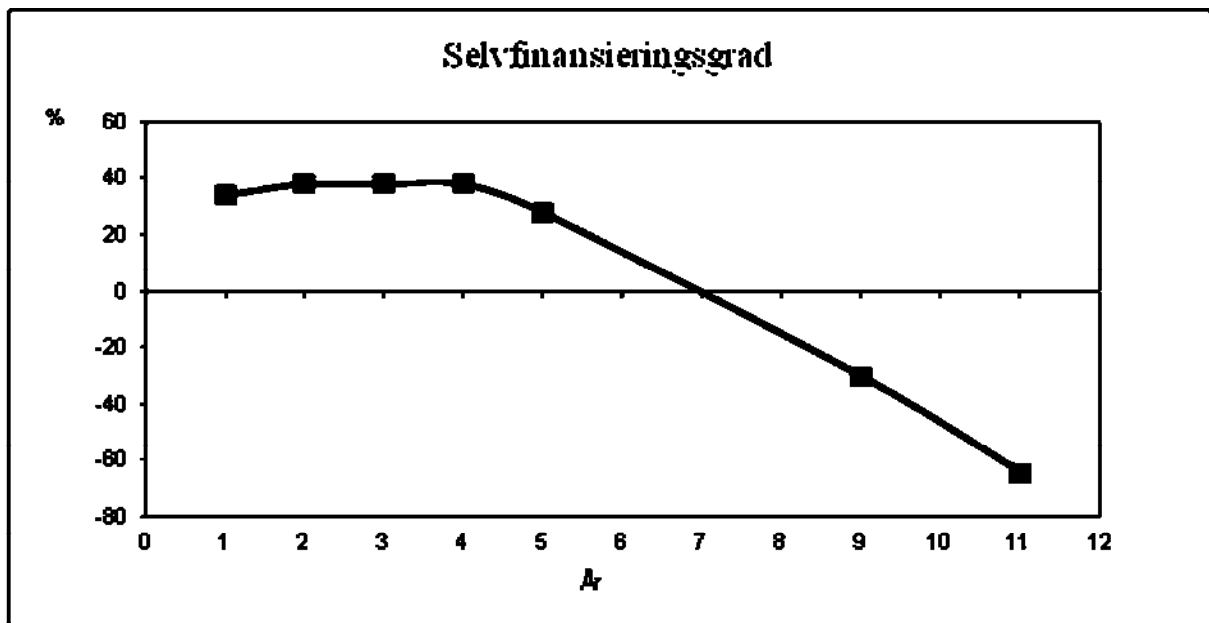
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepoli-

tikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansierungsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansierungsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansierungsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansierungsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cap-

pelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006.

Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjus-

teres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger

av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelse gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å reversere økningen i ligningsverdiene på fritidseiendom og eiendom i utlandet antas å gi et provenytap på 52 mill. kroner påløpt og 42 mill. kroner bokført i 2012.

En lettelse i beskatningen av fritidseiendom og eiendom i utlandet bidrar ikke til likebehandling av ulike formuesobjekter. Men en så liten endring vil neppe ha nevneverdige virkninger på sparing og investering på kort eller lang sikt.

SPØRSMÅL NR. 655

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Solveig Horne

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere kapitalbeskatningen ved å fjerne arveavgiften. Det ville medført en skattelettelse på brutto 540 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til

grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på

dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Derksom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de lang-

siktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatrendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

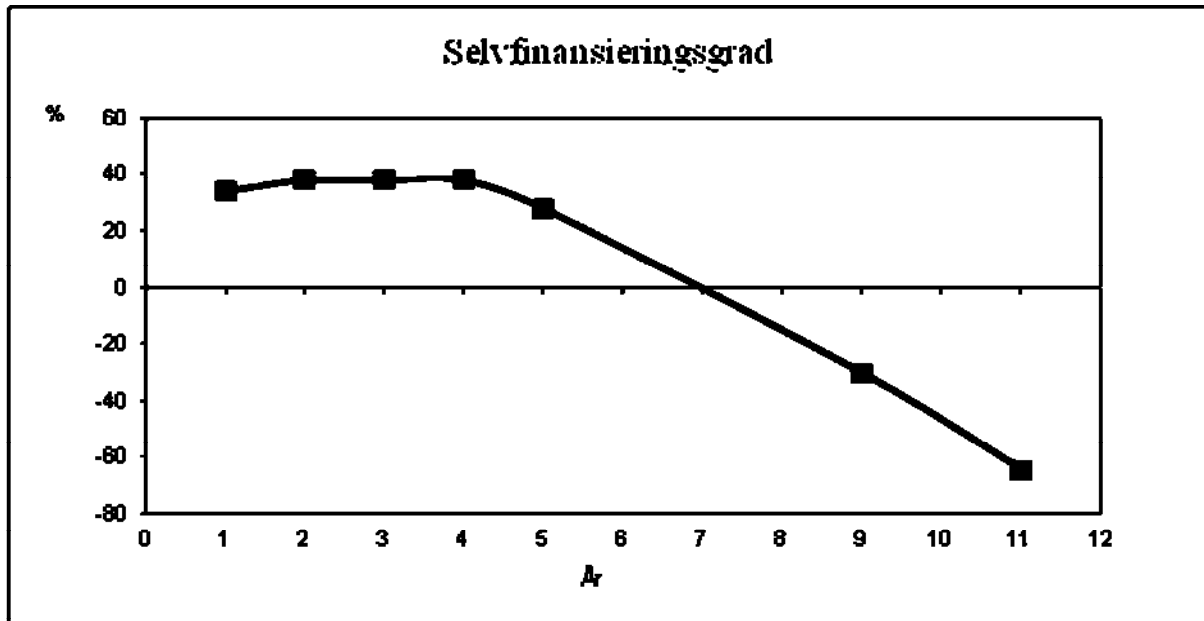
En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er ”ufinansiert” og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ ”selvfinansieringsgrad”). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble

ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble

utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet for-

siktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å fjerne arveavgiften antas å gi et provenytap på 1 790 mill. kroner påløpt og 540 mill. kroner bokført i 2012.

For arvelater vil arveavgiftens betydning på sparingen kunne avhenge av ev. motiv knyttet til arven. Hvis arvelater har et gavemotiv overfor framtidig arvemottaker, vil dette isolert sett trekke i retning av at arveavgiften øker arvelaters sparing (inntektseffekt). Samtidig vil lavere avkastning av sparingen trekke i retning av at arvelater øker eget forbruk framfor å spare (substitusjonseffekt). I den grad det ikke er knyttet et gavemotiv til framtidig arv, men mottaker vil komme til å arve bare som følge av arvegangsre-

glene i arveloven, vil arveavgiften ikke påvirke arvelaters sparing. For mottaker av arv og gave vil det bare være en inntektseffekt og inntektsvirkningen av

å fjerne arveavgiften trekker i retning av redusert arbeidstilbud.

SPØRSMÅL NR. 656

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Jan-Henrik Fredriksen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å ikke øke jordbruksfradraget. Det ville medført en skatteskjerpelse på brutto -112 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen.

En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik

at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Derksom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

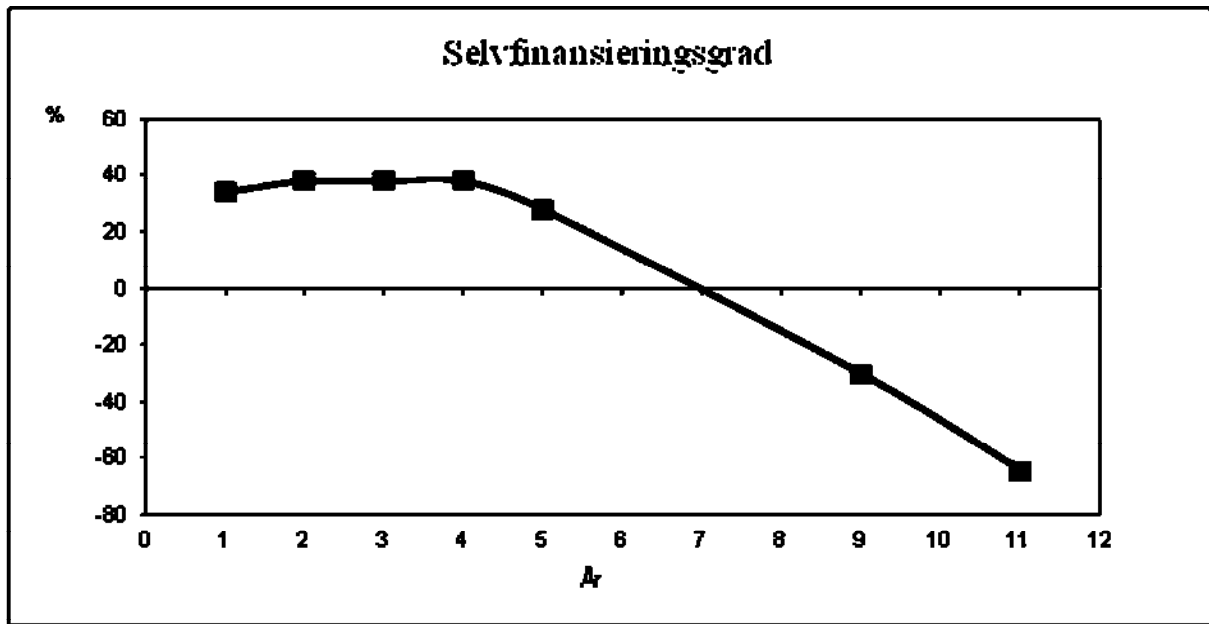
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil iso-

lert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er ”ufinansiert” og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ ”selvfinansieringsgrad”). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye ”dynamiske” skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansiserte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndecking for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å reversere økningen i jordbruksfradraget antas å gi en provenyøkning på 111 mill. kroner påløpt og bokført i 2012. Endringen omfatter økning av nedre grense i jordbruksfradraget fra 54 200 kroner til 63 500 kroner, av øvre grense fra 142 000 kroner til 166 400 kroner og en økning av satsen i jordbruksfradraget fra 32 pst. til 38 pst.

Forslaget vil føre til at bønder med jordbruksinntekter mellom 54 200 kroner og 166 400 kroner får høyere marginalsatt på slike inntekter, og at bønder med jordbruksinntekter over 54 200 kroner får høye-

re gjennomsnittsskatt. Nivået på gjennomsnittsskatten kan antas å påvirke valget om å drive med jordbruksvirksomhet eller ikke (deltakereffekt). Forskjellen mellom de to forslagene er såpass liten at den ikke antas å påvirke dette valget i vesentlig omfang, i hvert fall ikke på kort sikt. Nivået på marginals-katten kan antas å påvirke den enkeltes innsats i jordbruksvirksomheten (substitusjonseffekt). Forskjellen på

marginalskatten i de to alternativene antas å påvirke denne innsatsen i svært begrenset grad. Inntektseffekten av høyere skatt på jordbruksinntekter trekker i retning av høyere arbeidstilbud fra bøndenes side, substitusjonseffekten trekker i retning av lavere innsats i jordbruket til fordel for annen type virksomhet/arbeid.

SPØRSMÅL NR. 657

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Jan-Henrik Fredriksen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å fjerne fagforeningsfradraget. Det ville medført en skatteskjerpelse på brutto -1,1 mrd. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skattelettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen.

En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad

behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skat-tendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet av-

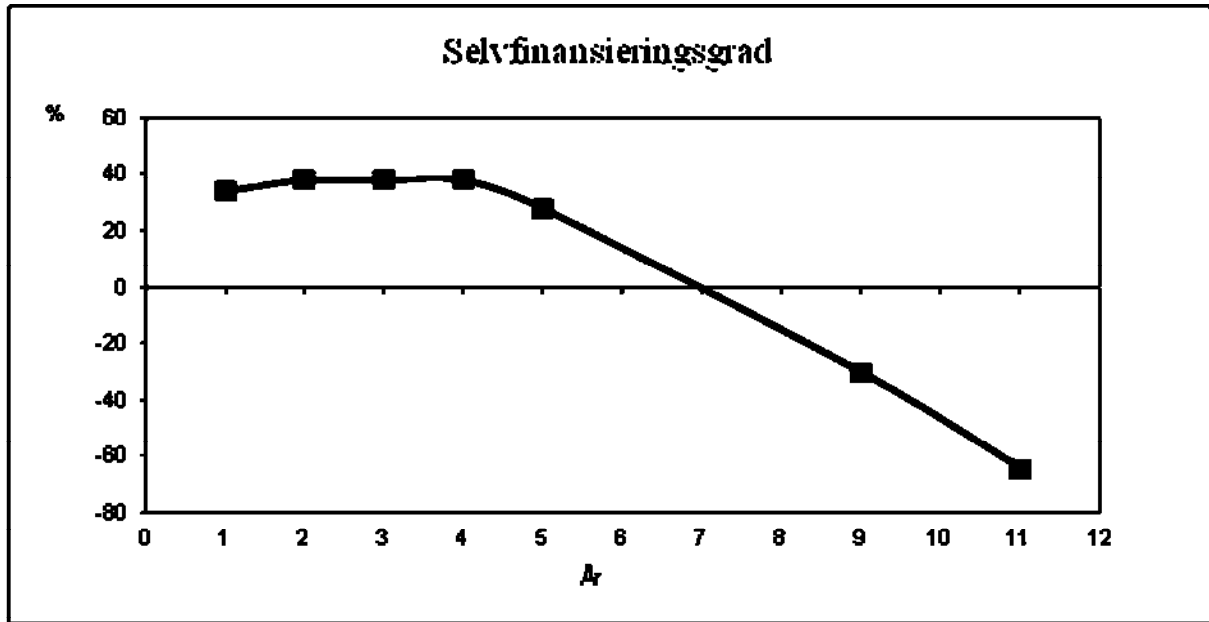
henge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initielle skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelse.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble

ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøko-

nomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbytterne mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbytterne med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet for-

siktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å avvikle fradrag for fagforeningskontingent antas å øke provenyet med 1 160 mill. kroner påløpt og bokført i 2012.

Forslaget antas å ha svært små virkninger på arbeidstilbudet. For de aller fleste påvirker fradraget ikke marginals-katten, kun gjennomsnittsskatten, som går noe opp. En økning i gjennomsnittsskatten kan antas å øke arbeidstilbudet (inntektseffekt). En skattyter som har maksimalt fradrag for fagforeningskontingent i 2012, får en skattefordel på drøyt 1 000 kroner av dette. Departementet antar at svært få skattytere vil endre atferd som følge av en så liten skatteendring, og at en eventuell samlet økning i arbeidstilbudet derfor vil være svært liten.

SPØRSMÅL NR. 658**Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Øyvind Vaksdal****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere inntektsskatten ved at toppskatt trinn 1 (9 pst.), innslagspunkt økes fra 490 000 kr til 520 000 kr. Det ville medført en skattelettelse på brutto 1,1 mrd. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skat-

tesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dersom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattingen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

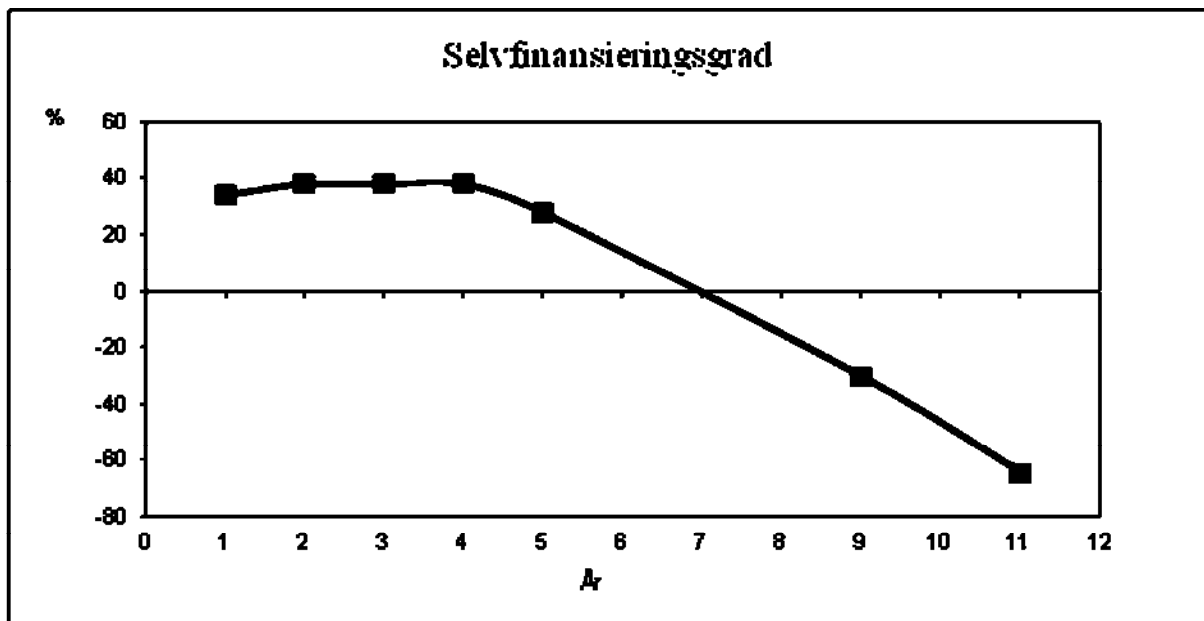
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initielle skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepoli-

tikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansierungsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansierungsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansierungsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansierungsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cap-

pelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006.

Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skattereguleringen, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjus-

teres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel be-

grunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å øke innslagspunktet for trinn 1 i toppskatten fra 490 000 kroner til 520 000 kroner vil gi et provenytap på 2,25 mrd. kroner påløpt og 1,8 mrd. kroner bokført, ikke 1,1 mrd. kroner som anslått i FrPs budsjett. FrP har altså undervurdert proveny-tapet med om lag 0,7 mrd. kroner.

En økning i innslagspunktet for trinn 1 i toppskatten fra 490 000 kroner til 520 000 kroner vil redusere gjennomsnittsskatten for alle som har lønnsinntekt over 490 000 kroner. Dette kan isolert sett antas å redusere arbeidstilbudet (inntektseffekt). Samtidig reduseres marginalskatten for alle som har lønnsinntekt mellom 490 000 kroner og 520 000 kroner. Dette kan isolert sett antas å øke arbeidstilbudet blant disse (substitusjonseffekt). De langsiktige, strukturelle virkningene av forslaget samlet sett er gjort rede for i departementets svar på spørsmål nr. 8 fra Finanskomiteen/Høyres fraksjon av 6. oktober 2011. En økning av trinn 1 i toppskatten til 520 000 kroner er anslått å gi et kortsiktig provenytap på 2 250 mill. kroner påløpt. På lang sikt antas det at om lag 210 mill. kroner vil komme tilbake gjennom økt arbeidstilbud. Dette gir en selvfinansieringsgrad på om lag 9,4 prosent. Denne beregningen er gjort med Statistisk sentralbyrås modell LOTTE-Arbeid. Første året antas virkningen på arbeidstilbudet å være beskjeden.

SPØRSMÅL NR. 659

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Øyvind Vaksdal

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere inntektsskatten ved at minstefradrag for alderspensj. økes fra 65 450 til 80 000 kr (Sats økes fra 26 pst. til 30 pst.). Det ville medført en skattelettelse på brutto 1,1 mrd. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skattelettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effek-

ter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre

samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dermed er det ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattemengden ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

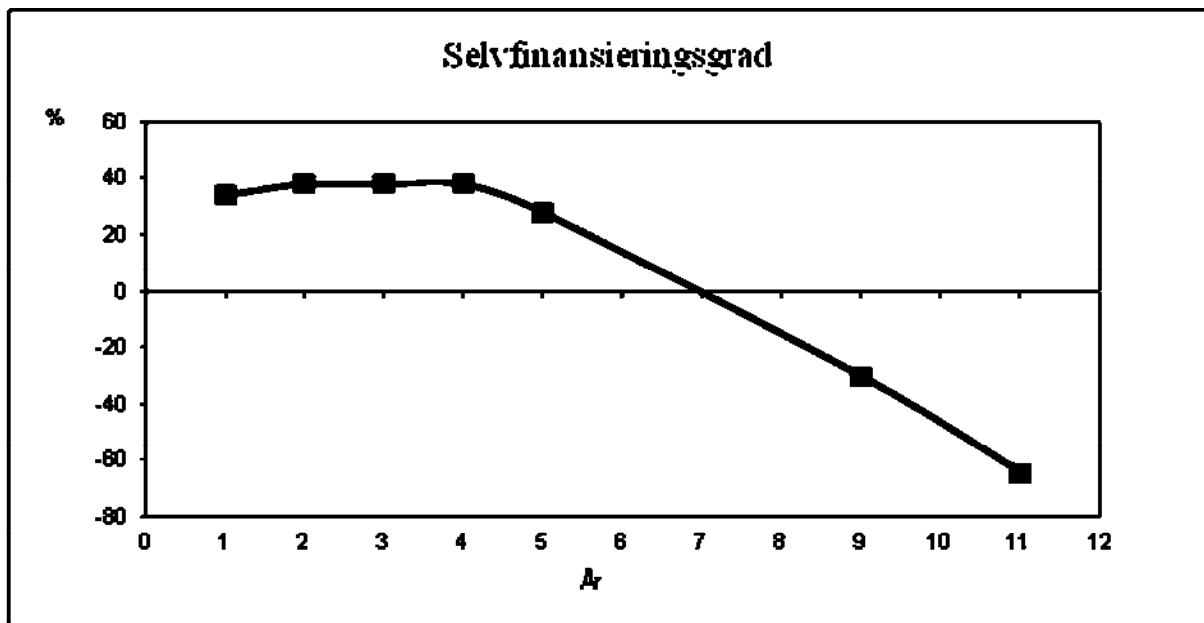
Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den

ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som mo-

dellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettsammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvor-

dan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vriss fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan

skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel be-

grunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelse gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å øke minstefradraget for pensjonsinntekt ved å øke øvre grense til 80 000 kroner og satsen til 30 pst. gir et provenytap på om lag 1 440 mill. kroner påløpt og 1 150 mill. kroner bokført i 2012.

SPØRSMÅL NR. 660

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Harald T. Nesvik

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere inntektsskatten ved å forbedre ordningen med fradrag for gaver til frivillige organisasjoner ved at fradraget øker fra 12 000 kr til 25 000 kr. Det ville medført en skattelettelse på brutto 21 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattnivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereforen 1992 bygget på prinsippene om brede skatte-

Da forslaget isolert sett øker nettoinntekten utenfor yrkesaktivitet sammenlignet med nettoinntekten ved å være i arbeid, vil det trolig redusere arbeidstilbudet (deltakereffekt). Blant personer som reelt sett har et valg mellom arbeid og pensjon (for eksempel 62-åringer som er i arbeid), kan en forvente relativt raske tilpasninger i retning av lavere arbeidstilbud. Det er imidlertid svært usikkert hvor store slike effekter vil være.

grunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereforen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereforen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dermed er det ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattemotoren ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

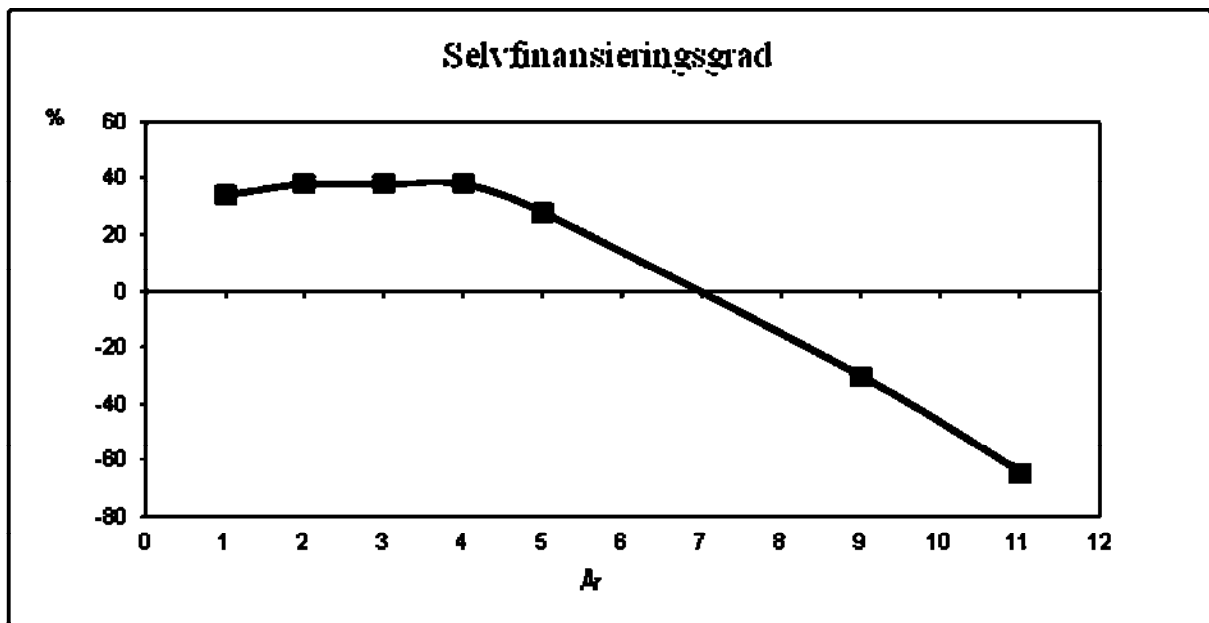
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepoli-

tikk, *Samfunnsøkonomen* 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cap-

pelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006.

Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjus-

teres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode

virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelse gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å øke fradragsgrensen for gaver til frivillige organisasjoner antas å gi et provenytap på om lag 65 mill. kroner påløpt og 20 mill. kroner bokført.

En skattelette som følge av at fradraget for gaver til frivillige organisasjoner øker, påvirker i liten grad arbeidstilbudet. Økt øvre grense i fradraget har kun noe å si for dem som gir eller begynner å gi over 12 000 kroner i gaver til frivillige organisasjoner når grensen øker. Disse personene får redusert gjennomsnittsskatt med forslaget. Redusert gjennomsnittsskatt vil i prinsippet redusere arbeidstilbudet via inntektseffekten. Det antas imidlertid at en eventuell virkning i dette konkrete tilfellet er svært liten både på kort og lang sikt.

SPØRSMÅL NR. 661

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Harald T. Nesvik

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere inntektsskatten ved å øke grensen for lønnsoppgaveplikt i frivillige organisasjoner til 8 000 kr. Det ville medført en skattelettelse på brutto 13 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er

enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta

at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der-

som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattemengden ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

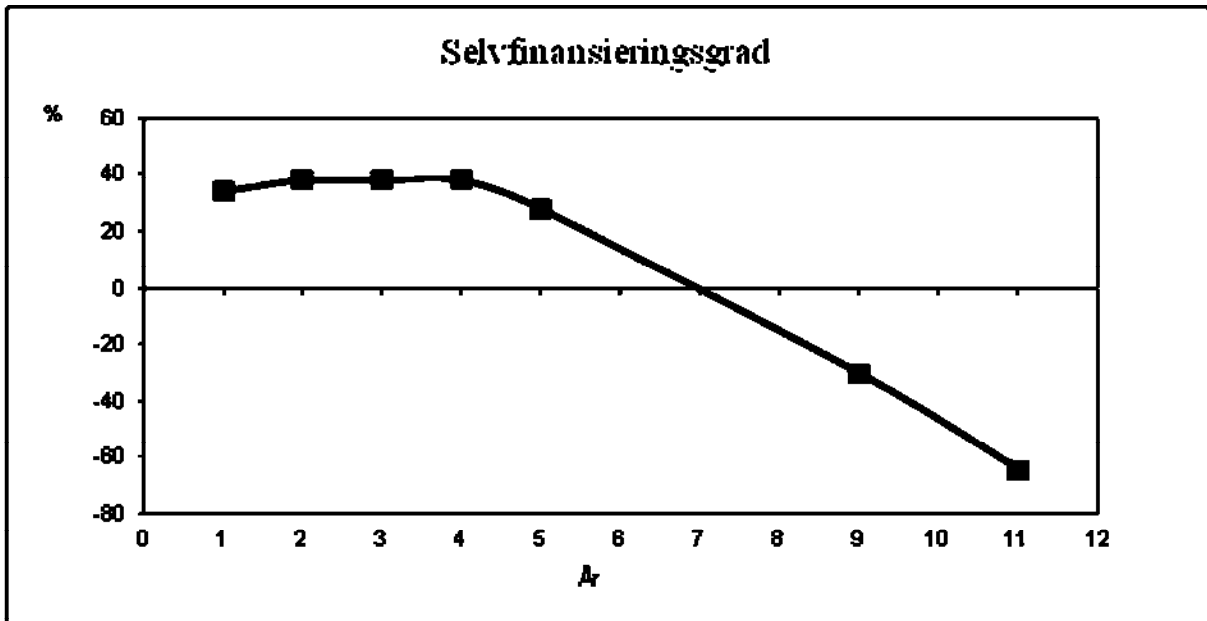
Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansierungsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinan-

sieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er den-

ne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettsammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgifts-

sidene. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-

substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i

utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftssiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å øke grensen for lønnsoppgaveplikt i frivillige organisasjoner antas på usikkert grunnlag å redusere provenyet med 16 mill. kroner påløpt og 13 mill. kroner bokført i 2012.

Det antas at eventuelle virkninger på arbeidstilbudet vil være svært små både på kort og lang sikt.

SPØRSMÅL NR. 662**Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Gjermund Hagesæter****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere inntektsskatten ved å forbedre BSU gjennom økt sparebeløp fra 20 000 til 25 000 kr og økt sparebeløp til 300 000 kr. Det ville medført en skattelettelse på brutto 250 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skattelettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelser på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skat-

tesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dersom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelser er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattingen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

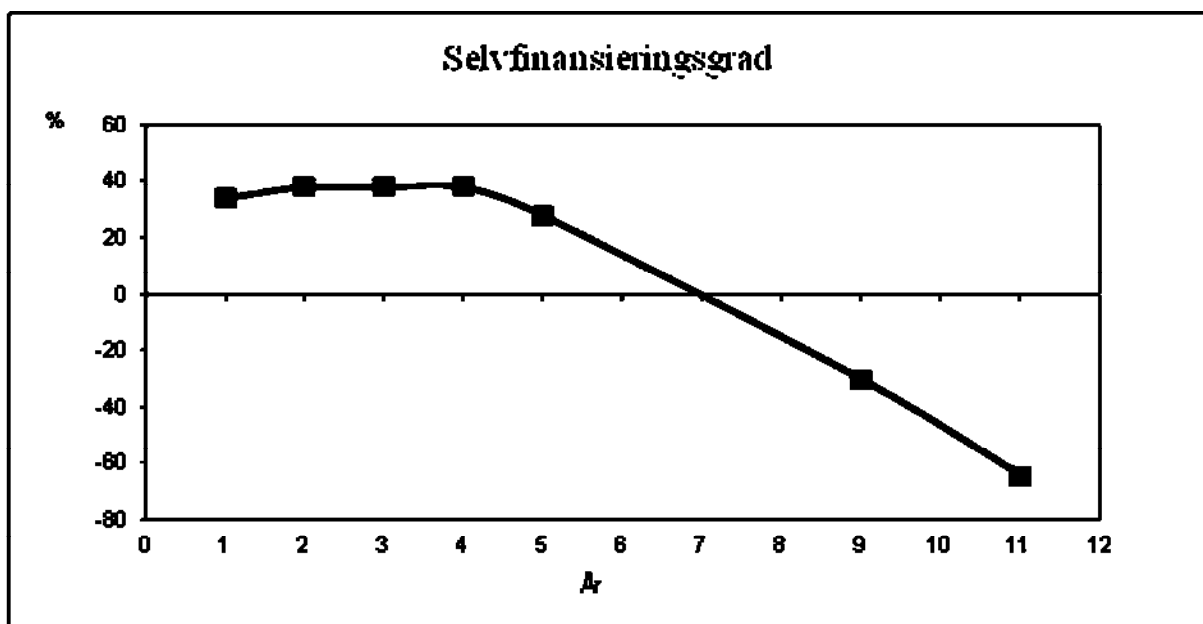
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initielle skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepoli-

tikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansierungsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansierungsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansierungsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansierungsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cap-

pelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006.

Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjus-

teres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskatte-

sats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrundet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om økt årlig og samlet sparebeløp antas å gi et provenytap på 310 mill. kroner påløpt og 250 mill. kroner bokført i 2012.

Skattefaviserte spareprodukter som BSU vil neppe ha nevneverdig virkning på den samlede sparingen. Slike ordninger bidrar i første rekke til omplassering av eksisterende sparing. Dessuten er det lønnsomt å låne for å plassere pengene i BSU, slik at midlene som settes inn på en BSU-konto, ikke nødvendigvis representerer sparing i det hele tatt. Departementet legger derfor til grunn at utvidelse av BSU-ordningen ikke påvirker sparingen. Utvidelse av grensen for årlig sparebeløp og samlet sparebeløp vil imidlertid øke ordningens attraktivitet på bekostning av andre spareprodukter. Det må derfor legges til grunn at staten vil få redusert proveny ved at eksisterende BSU-sparere vil plassere mer av formuen sin i ordningen.

SPØRSMÅL NR. 663

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere inntektsskatten ved at minstefradrag for lønnstakere økes fra 78 150 til 90 000 kr (sats økes fra 38 pst. til 45 pst.). Det ville medført en skattelettelse på brutto 6,6 mrd. kroner.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for

våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelsener på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette

spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinn-

tektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelser er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattemendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

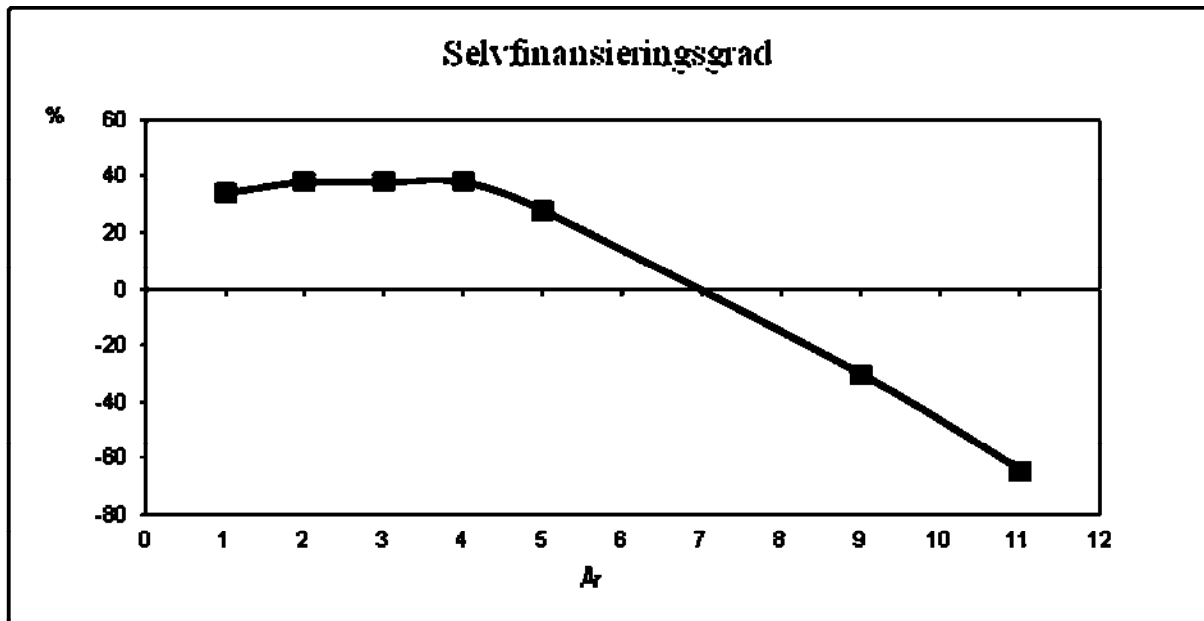
Over tid må alle skattelettelser finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelser som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid

statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analy-

sere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgifts-siden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lettelse i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeids-

tilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelveket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskapning i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet

korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om en økning i øvre grense i minste-

fradraget fra 78 150 kroner til 90 000 kroner kombinert med en satsøkning fra 38 pst. til 45 pst. vil gi et provenyrtap på om lag 8,1 mrd. kroner påløpt og om lag 6,5 mrd. kroner bokført i 2012.

En kjøring av denne skatteendringen i Statistisk sentralbyrås mikrosimuleringsmodell LOTTE-Arbeid viser at forslaget ikke gir noen signifikante endringer i arbeidstilbudet. Forslaget har dermed en selvfinansieringsgrad på 0 prosent i LOTTE-Arbeid.

Den lave selvfinansieringsgraden kan forklares med at forslagens hovedvirkning er å redusere gjennomsnittsskatten for så godt som alle lønsmottakere. Økt inntekt vil gi økt etterspørsel etter alle goder, herunder fritid. Denne inntektseffekten vil dermed redusere arbeidstilbudet. Forslaget vil også påvirke marginals-katten for personer med lave inntekter. De

fleste av disse vil få lavere marginals-katt, men noen vil få høyere marginals-katt. Dette skyldes at satsøkningen fra 38 pst. til 45 pst. fører til at øvre grense i minstefradraget blir bindende på et lavere inntektsnivå enn etter gjeldende regler, selv om øvre grense økes. De som får redusert marginals-katt, vil isolert sett øke sitt arbeidstilbud, mens de som får økt marginals-katt, vil redusere sitt arbeidstilbud. Substitusjonsvirkningen trekker altså i ulik retning for personer i ulike inntektsgrupper. Forslaget kan også medføre at noen finner det lønnsomt å gå fra å være utenfor arbeidsmarkedet til å ønske å delta i arbeidsmarkedet. Deltakereffekten trekker i retning av økt arbeidstilbud. Samlet vil inntektseffekten, substitusjonseffekten og deltakereffekten motvirke hverandre slik at det samlede arbeidstilbudet ikke påvirkes.

SPØRSMÅL NR. 664

Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Laila Dævøy

Besvart . av arbeidsminister Hanne Inger Bjurstrøm

Spørsmål:

«I interpellasjonsdebatten 12.januar i år løftet flere frem behovet for flere Servicesenter for utenlandske arbeidstakere (SUA). Et slikt kontor er etablert i Oslo, Kirkenes og Stavanger, men også Bergen jobber med et slikt senter. Innvandrerbefolkningen i Bergen økte fra 19 054 pr 01.01.2006 til 32 038 pr 01.01.2011. Bergen kommune har den nest største innvandrerbefolkningen i Norge. Jeg er kjent med at Bergen kommune ønsker dialog med statsråden.

Vil statsråden gå i en slik dialog med sikte på å få etablert et SUA i Bergen?»

BEGRUNNELSE:

I Oslo (2008), Stavanger (2010) og Kirkenes (2010) er det opprettet egne servicesentre for utenlandske arbeidstakere, SUA. Disse kontorene er etablert i et samarbeid mellom Arbeidstilsynet, Politiet, Skatteetaten og UDI. I årsrapporten fra SUA for 2010 rapporteres det om at denne samlokaliseringen har fungert godt. Både de involverte etatene og brukerne er fornøyde. Dette gjelder ikke minst arbeidsgiverne. Det har også vært et høyt volum i antall konsultasjoner og vedtak. Kontoret i Stavanger hadde i 2010 over 28 000 besøkende og i Oslo over 78 000.

Svar:

Servicesentrene for utenlandske arbeidstakere er en samlokalisering av skatteetaten, politiet, Uten-

dingsdirektoratet og Arbeidstilsynet. Denne samlokaliseringen har fungert bra. I den nylig mottatte evalueringen av tiltak mot sosial dumping har FAFO også framhevet disse sentrene som et formålstjenlig tiltak. Sentrene retter seg ikke mot innvandrere generelt, men mot arbeidsinnvandrere og deres behov for skattekort og andre opplysninger knyttet til arbeidsforhold.

Spørsmålet om vi ønsker å opprette flere SUA-kontorer ses nå i sammenheng med omorganiseringen av utlendingsforvaltningen som Justisministeren arbeider med. Intensjonen er at Utlendingsdirektoratet skal overta politiets førstelinjeoppgaver knyttet til utlendingssakene. Det skal etableres regionkontorer som skal ha ansvar for utlendingsforvaltningens førstelinje. Utlendingsdirektoratet har opplyst at de ved utformingen av den nye førstelinjen vil ta med seg de positive erfaringene fra SUA-kontorene, for eksempel i form av samlokalisering med andre etater der det kan være naturlig.

Jeg vil nå avvente justisministerens avgjørelse av hvor førstelinjekontorene vil bli lokalisert og på hvilket grunnlag det er mulig å ta med seg de gode erfaringene fra servicesentrene. Oppholdstillatelser for arbeid er i dag en dominerende oppgave for utlendingsforvaltningen. Jeg vil følge nøye med på omorganiseringen i utlendingsforvaltningen med sikte på at målene om hurtig og god saksbehandling i arbeidssaker videreføres.

SPØRSMÅL NR. 665**Innlevert 18. januar 2012 av stortingsrepresentant Gunnar Gundersen****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I Innst. 213 S (2010-2011) vedtok Stortinget at regjeringen skulle komme tilbake til Stortinget på en egnet måte med en vurdering av skattyters rettsikkerhet i et større perspektiv. Statsrådets brev til komiteen under behandlingen avslørte at han ikke så behovet, og i statsbudsjettet 2012 ble det kun vist til at departementet er i gang med en gjennomgang.

Hva er departementets tidsplan for arbeidet med en vurdering av skattyters rettsikkerhet i et større perspektiv?»

BEGRUNNELSE:

Det har vært en aktiv debatt rundt skattyters rettsikkerhet på Dagens Næringslivs debattsider de siste ukene. Vi har fått en påminnelse om at det er utfordringer knyttet til skattyters rettigheter opp mot Skatteetaten. Det har sågar vært innlegg som hevder at Skatteetaten ikke lenger har "riktig skatt", men "maksimal skatt" som målsetting. Selv om disse påstandene er tilbakevist er det viktig at man får en grundig gjennomgang av utfordringene, og at Stortinget debatterer dem samlet.

Etter at Skatteunndragelsesutvalget trakk opp en rekke problemstillinger i februar 2009 har det vært behov for å gjøre noen avgrensninger mellom hensynet til statens behov for skatteinntekter, et rettferdig og effektivt byråkrati og privatpersoners behov for beskyttelse mot det som kan oppleves som overgrep fra staten.

I lys av dette gikk ved behandlingen av Dokument 8:17 S (2010-2011) samtlige av partiene på Stortinget inn for å be regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av skattyters rettsikkerhet i et større perspektiv.

I opposisjonens forslag lå det mer presise tidsrammer. Det er snart gått et år siden Stortinget behandlet denne saken, og det er på tide at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en oppfølging.

Svar:

Rettsikkerhet i forvaltningen er tradisjonelt oppfattet som at den enkelte skal være beskyttet mot overgrep og vilkårlighet fra myndighetenes side, og at en skal ha mulighet til å forutberegne sin rettsstilling og forvare sine rettslige interesser. Et grunnleggende krav til forvaltningen er at den skal treffe avgjørelser på grunnlag av en forsvarlig saksbehandling. Rettsikkerheten for den enkelte kan derfor iva-

retas ved betryggende regler for saksbehandling i forvaltningen.

Etter min oppfatning sikrer gjeldende regelverk og Skatteetatens praksis en betryggende behandling av skattyterne.

I Innst. 213 S (2010-2011) til Dokument 8:17 S (2010-2011) om å bedre rettsikkerheten for skattytere, ba flertallet i finanskomiteen Regjeringen komme tilbake på en egnet måte med en vurdering av skattyters rettsikkerhet i et større perspektiv. Omtalen av tiltakene for å styrke skattyters rettigheter i Prop. 1 LS (2011-2012) er oppfølgingen av dette.

Som det fremgår av Prop. 1 LS (2011-2012) er Skatteetaten opptatt av kvalitet i alle deler av sitt arbeid. Hensynet til borgernes rettsikkerhet er svært sentralt. Brukerundersøkelser viser at de aller fleste skattytere er godt fornøyd med Skatteetatens servicenivå. Likevel arbeider Skatteetaten kontinuerlig med tiltak for å styrke servicenivået gjennom forbedring av saksbehandlingsrutiner.

I Prop. 1 LS vises det også til at det er en utfordring at regelverket knyttet til skatte- og avgiftsforvaltningen er oppdelt og lite samordnet. Departementet har derfor besluttet å gå gjennom forvaltningsreglene på Skatteetatens område, først og fremst skatt, arbeidsgiveravgift og merverdiavgift, med sikte på å harmonisere disse. En slik gjennomgang vil omfatte temaer som opplysningsplikt for skatte- og avgiftspliktige, endring, kontrollbestemmelser, partsinnsyn, dekning av sakskostnader mv. Forvaltningsreglene for disse områdene bør samles i en egen skatteforvaltningslov. Dette vil gjøre regelverket mer oversiktlig og lettere å anvende både for skattyterne og Skatteetaten, og dermed styrke skattyternes rettsikkerhet.

En slik tilnærming gjør det mulig å behandle de grunnleggende rettsikkerhetsprinsippene på tvers av ulike skatte- og avgiftsarter. Det er derfor en sentral premiss for arbeidet at rettsikkerhetsprinsippene behandles samlet og grundig. En annen viktig premiss er å ivareta forenklingshensyn for næringslivet.

I arbeidet med en egen skatteforvaltningslov må denne balansen mellom forenkling og rettsikkerhet ivaretas.

Behovet for gjennomgang er større på enkelte områder, og departementet vil først se nærmere på kontrollreglene og klagereglene. Som et ledd i oppfølging av forslagene fra Skatteunndragelsesutvalget er departementet allerede i gang med en bred gjennomgang av kontrollreglene på skatte- og avgiftsom-

rådet og tar sikte på å fremme forslag om endringer i disse i løpet av 2012.

En viktig del av skattyternes rettssikkerhet er knyttet til retten til å klage. Også klagerreglene bør i størst mulig grad samordnes på skatte- og avgiftsområdet. Gjennomgangen bør omfatte alle spørsmål knyttet til klagebehandlingen. Når kontroll- og klagerreglene er vurdert med sikte på størst mulig grad av samordning, vil siste del av prosessen bestå i at man samler alle forvaltningsbestemmelsene for skatt og merverdiavgift i en egen skatteforvaltningslov.

Gjennomgangen av regelverket skissert ovenfor er omfattende og tidkrevende. Det er også viktig at temaene utredes i en systematisk riktig rekkefølge. Arbeidet har allerede startet opp i departementet,

men en så stor regelverksomlegging som den som nå er igangsatt, vil det ta flere år å gjennomføre.

I Prop. 1 LS ble det derfor også pekt på forbedringstiltak som kan gjennomføres på kortere sikt og blant annet foreslått å se på muligheten for å gjeninnføre ileggelse av tilleggsatt med en sats på 15 pst. og å oppheve bestemmelsen om at skattyteren i visse situasjoner kan miste klageretten. Disse forslagene ble sendt på høring 16. desember 2011 med høringsfrist 16. mars 2012. Departementet tar sikte på å fremme forslag om lovendringer om dette våren 2012. Departementet vil også løpende vurdere muligheter for andre regelverksforbedringer som kan skje parallelt med det store revisjonsarbeidet.

SPØRSMÅL NR. 666

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Åse Michaelsen

Besvart 30. januar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Har statsråden en oversikt over hvor mange hjemsendte kriminelle som har blitt sluppet ut for tidlig i forhold til dom i saken?»

BEGRUNNELSE:

Statssekretær Pål K. Lønseth i Justisdepartementet uttaler at Norge bruker millioner av euro for tiltak innen kriminalomsorgen, blant annet i Romania og Litauen. I fjor ble 52 fanger sendt til hjemlandet for å sone. Nå viser det seg at flere av de kriminelle som har blitt sendt til utlandet for å sone, har blitt sluppet ut igjen rimelig raskt selv om dommen tilsa lengre straff. Det ble påpekt at korrupsjon er et stort problem i disse landene. Dette ble påpekt overfor Nordisk råds representanter da de hadde et møte om temaet. Hvis det å bli hjemsendt til soning betyr at man slipper unna straff, så er dette alvorlig.

Svar:

Hovedregelen når en domfelt overføres til sitt hjemland for fortsatt straffegjennomføring, er at det er fullbyrdingslandets løslatelsesregler som gjelder. Før Justis- og beredskapsdepartementet fatter vedtak om soningsoverføring, undersøker departementet alltid hvilke regler som gjelder for løslatelse i det landet personen eventuelt skal overføres til, jf. instruks fastsatt ved kgl.res. 17.februar 1995. Her fremgår det at

dersom mottakerlandets regler for løslatelse medfører at domfelte vil bli løslatt mye tidligere enn ved fullbyrding i Norge, skal overføring som hovedregel ikke finne sted. Departementet ber alltid om opplysninger om hvilke regler som gjelder for løslatelse generelt og om mulig hvilke opplysninger som kan gis på forhånd om løslatelse i den konkrete saken. Det er imidlertid slik at man verken i Norge eller i mange andre land kan gi helt eksakte opplysninger om fremtidig løslatingstidspunkt. For eksempel kan domfelte, på grunn av omstendigheter inntruffet etter overføringen, bli benådet eller løslatt tidligere enn det som ble forutsatt ved tidspunktet for overføring.

I henhold til artikkel 15 i den europeiske konvensjonen om soningsoverføring, som er den konvensjonen de fleste utenlandske domfelte overføres etter, skal fullbyrdingsstaten varsle domsstaten når den domfelte løslates. Justis- og beredskapsdepartementet ber alltid om denne informasjonen ved samtykke til soningsoverføring, men departementet ser likevel at mange stater ikke følger opp i praksis. Departementet har derfor ingen fullstendig oversikt over når utenlandske innsatte løslates i sine hjemland.

Justis- og beredskapsdepartementet har ikke informasjon som tilsier at utenlandske domfelte som har blitt overført til sine hjemland blir løslatt tidligere enn det som følger av landets interne regelverk. Jeg vil likevel se på muligheten for å systematisere informasjon om løslatelse etter soningsoverføring.

SPØRSMÅL NR. 667**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Peter Skovholt Gitmark****Besvart 25. januar 2012 av kulturminister Anniken Huitfeldt****Spørsmål:**

«I Norge er det mange som gir til ulike lag, foreninger og organisasjoner. Det er en viktig tradisjon som både må støttes og vernes. Dessverre er det enkelte som samler inn penger utelukkende for egen vinning og har en skyhøy administrasjonsandel.

Hva vil statsråden gjøre for å bekjempe dette problemet og bidra til at mest mulig av det som gis tilkommer formålet?»

Svar:

Da regjeringen vedtok lov om registrering av innsamlinger i 2007 var hovedmålsettingen å bidra til å opprettholde eller øke tilliten mellom givere og innsamlingsaksjoner.

Formålet med loven er å medvirke til at midler som gis til innsamlinger i størst mulig grad gir overskudd til beste for det oppgitte formål med innsamlingen. Med innsamling menes i denne lov enhver frivillig innsamling av penger eller gaver rettet mot offentligheten til inntekt for samfunnsnyttige formål.

Innsamlingsregisteret skal være et verktøy for organisasjonene. Vi ønsker at flest mulig av både de små og de store innsamlingene og organisasjonene

skal se nytten av å være registrert. Innsamlingskontrollens logo skal være et kvalitetsstempel som folk kjenner.

Skal Innsamlingsregisteret nå sitt fulle potensial er vi avhengige av at organisasjonene støtter opp om registeret, slik at det etter hvert er mindre aktuelt for givere å støtte opp under innsamlinger som ikke er registrert. Foreløpig er nærmere 100 organisasjoner og innsamlinger registrert i Innsamlingsregisteret. Dette er flere enn de som var en del av Innsamlingskontrollen før loven trådte i kraft.

Kulturdepartementet er kjent med problemstillingene knyttet til useriøse aktører i innsamlingsmarkedet og har på denne bakgrunn igangsatt en prosess for å se på regelverket knyttet til Innsamlingsregisteret. Målsettingen er at det skal bli vanskeligere for useriøse aktører å drive innsamlinger. Arbeidet vil skje i samarbeid med Norges Innsamlingsråd og Innsamlingskontrollen.

Kulturdepartementet er glad for støtten fra seriøse organisasjoner til Innsamlingsregisteret og vil oppfordre alle organisasjoner som driver innsamlinger til å melde seg inn i Innsamlingsregisteret.

SPØRSMÅL NR. 668**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Torgeir Trældal****Besvart 27. januar 2012 av forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland****Spørsmål:**

«Kan statsråden garantere for at man ikke reduserer boligmassen til studentsamskipnaden i Narvik (SSIN)?»

BEGRUNNELSE:

Viser til spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 581 (2011-2012).

Undertegnede er av den formening at det er et demokratisk problem når forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland unnlater å besvare spørsmål stilt av medlemmer av den norske nasjonalforsamling.

Undertegnede vil gi statsråden en ny sjanse på å besvare skriftlig spørsmål nr. 581 (2011-2012).

Svar:

Jeg viser til brev datert 20. januar 2012 med spørsmål til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Torgeir Trældal om garanti for at boligmassen til studentsamskipnaden i Narvik (SSIN) ikke blir redusert.

Jeg kan ikke garantere for at boligmassen til SSIN ikke vil bli redusert som følge av sammenslåingen med Studentsamskipnaden i Bodø. Studentboligtilbudet blir en del av vurderingen i forbindelse

med etableringen av den nye studentsamskipnaden. Studentvelferdstilbud skal være et supplement for studentene til de tjenestene som tilbys i det åpne markedet. Det er derfor ikke slik at et velfungerende studentvelferdstilbud er synonymt med for eksempel full dekningsgrad på boligsiden. Den nye studentsamskipnaden må, i samråd med departementet, vurdere hvordan det endelige studentboligtilbudet i Narvik skal være.

Som jeg skrev i mitt brev til representanten Trældal 12. januar 2012, vil en eventuell nedskalering av boligtilbudet i Narvik, og dermed reduksjon av studentsamskipnadens gjeld, være et grep for å sikre studentvelferden. Departementet vil bruke den tiden som er nødvendig på å komme frem til en god måte å redusere studentsamskipnadens gjeld på, samtidig som vi sikrer en god og tilstrekkelig tilgang på studentboliger i tråd med behovene i Narvik.

SPØRSMÅL NR. 669

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Jon Jæger Gåsvatn

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere skatten ved å øke grensen for arbeidsgiveravgift til 50 000 kr per arbeidstaker og 500 000 kr per organisasjon. Det ville medført en skattelettelse på brutto 8 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skattelettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelser på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skat-

telettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen.

En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereforen 1992 bygget på prinsippene om brede skatte-

grunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbud-

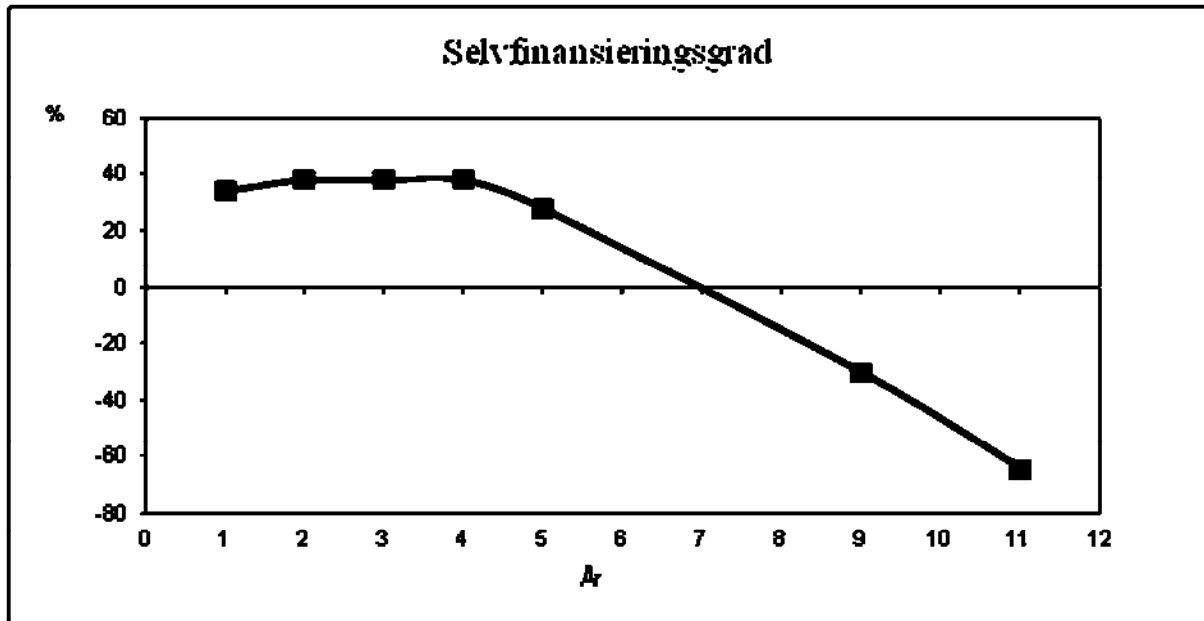
sjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettsammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelveket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet

korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrundet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsene gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å øke grensene for arbeidsgiveravgift for frivillige organisasjoner antas å gi et provenytap på 10 mill. kroner på løpt og 8 mill. kroner bokført i 2012. En eventuell virkning på arbeidstilbudet antas å være svært liten både på kort og lang sikt.

SPØRSMÅL NR. 670**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Jon Jæger Gåsvatn****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere skatten ved å fjerne arbeidsgiveravgift for lærlinger. Det ville medført en skattelettelse på brutto 0,8 mrd. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen.

En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skat-

tesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dermed er det ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatteinndringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

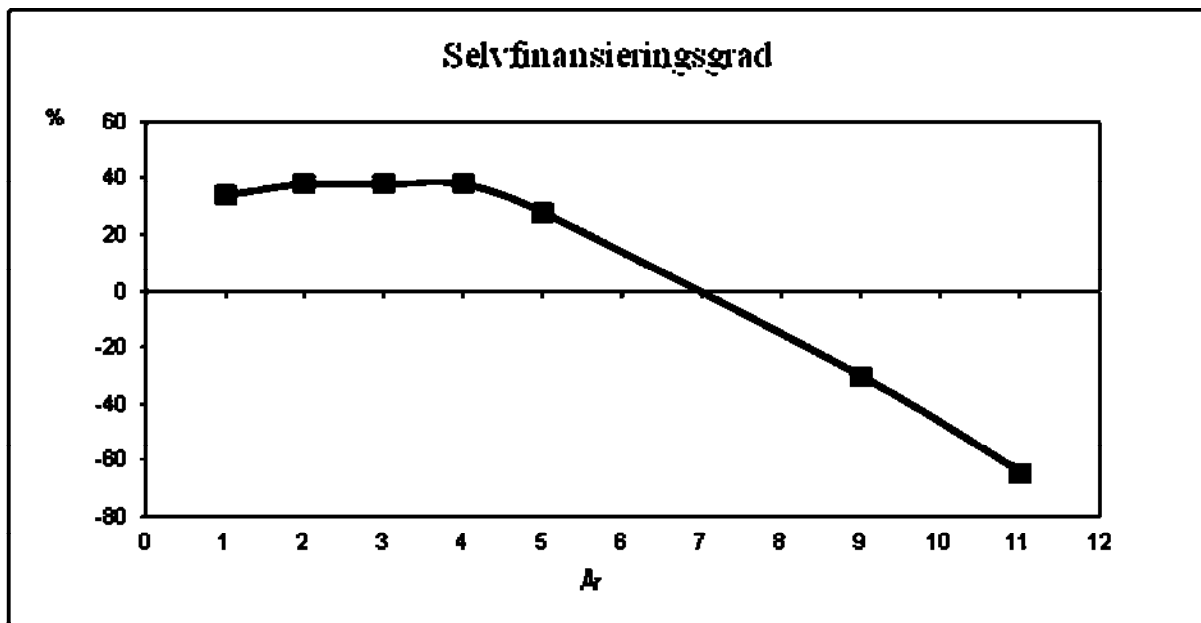
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepoli-

tikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansierungsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansierungsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansierungsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansierungsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cap-

pelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006.

Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjus-

teres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskatte-

sats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelse gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å fjerne arbeidsgiveravgiften for alle lærlinger antas å gi et provenytap på 800 mill. kroner påløpt og 665 mill. kroner bokført i 2012, og ikke 800 mill. kroner bokført som FrP anslår.

Fjerning av arbeidsgiveravgiften for lærlinger reduserer bedriftenes kostnader ved å ansette lærlinger. Den reduserte kostnaden knyttet til lærlinger kan enten gå til å ansette flere lærlinger, øke lønna til eksisterende lærlinger eller øke bedriftens overskudd.

Eventuelle dynamiske virkninger av å fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger knytter seg først og fremst til at det trolig vil ansettes flere lærlinger. I den grad flere lærlingplasser bidrar til at flere fullfører videregående skole og kommer ut i jobb heller enn å falle utenfor arbeidslivet, kan samlet arbeidstilbud øke over tid. Som en følge kan også utgiftene knyttet til oppfølging av unge som eventuelt faller utenfor arbeidslivet fordi de ikke får lærlingplass, reduseres.

SPØRSMÅL NR. 671

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Mette Hanekamhaug

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere skatten i forhold til regjeringens opplegg ved å ikke heve nedre grense for grunnrentebeskatning til 10 000 kVA for småkraftverk. Det ville medført en skattelettelse på brutto 220 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for

våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette

spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinn-

tektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Derksom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelser er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattemengden ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

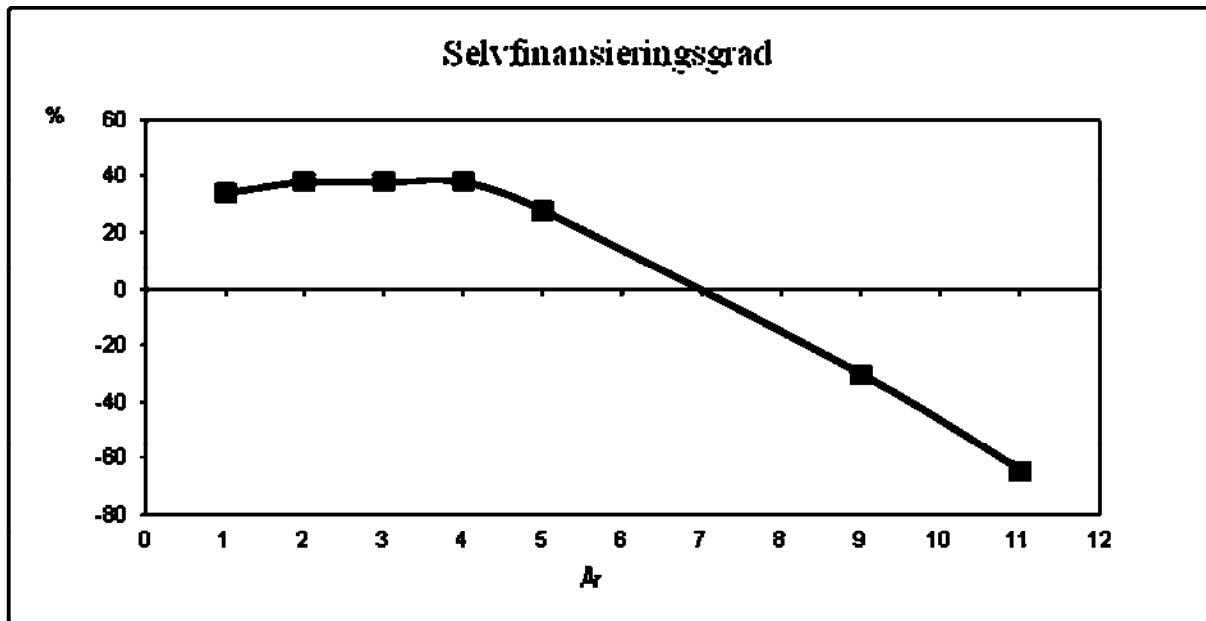
Over tid må alle skattelettelser finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelser som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansierungsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid

statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analy-

sere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lettelse i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeids-

tilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbytterne mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbytterne med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftssiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

Departementet antar at spørsmålet gjelder FrPs

forslag om å heve nedre grense for grunnrenteskatt til 10 000 kVA. Regjeringen foreslo ikke en slik økning i statsbudsjettet 2012. Forslaget ble i forbindelse med spørsmålsrunden til statsbudsjettet 2012 anslått å gi et provenytap på om lag 45 mill. kroner påløpt. Dette provenytapet ville blitt bokført i 2013 siden kraftverkene er etterskuddspliktige. Enkelte kraftverk over 5 500 kVA betaler i dag ikke grunnrenteskatt fordi de har opptjent negativ grunnrenteinntekt før inntektsåret 2007. Gammel negativ grunnrenteinntekt kan framføres med rente og kommer til fradrag i senere år. Dersom nedre grense i grunnrenteskatten for kraftverk heves til 10 000 kVA, vil kraftverk med gammel negativ grunnrenteinntekt under denne grensen ikke lenger være omfattet av grunnrenteskatten. Departementet har derfor anslått at provenytapet som følge av økt nedre grense til 10 000 kVA på lengre

sikt vil øke til 65 mill. kroner årlig. Hvor lang tid dette vil ta, avhenger av hvor raskt kraftverkene ville kommet i grunnrenteskatteposisjon med gjeldende regler.

Dersom den nedre grensen heves til 10 000 kVA, forsterkes insentivene til tilpasninger fordi det blir privatøkonomisk lønnsomt å tilpasse større kraftanlegg enn med gjeldende regler. For en gitt strukturell budsjettbalanse må videre inntektsreduksjoner i en isolert sett nøytral grunnrenteskatt erstattes av andre, vridende skatter. Også dette innebærer et samfunnsøkonomisk effektivitetstap. I anslagene er det ikke tatt hensyn til disse effektene. Det er heller ikke tatt hensyn til provenytapet fra framtidige utbygginger av kraftverk mellom 5 500 kVA og 10 000 kVA. Dette taler isolert sett for at provenytapet på sikt kan være noe høyere.

SPØRSMÅL NR. 672

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Ib Thomsen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere skatten i forhold til regjeringens opplegg ved å ikke fjerne lønnsfradraget. Det ville medført en skattelettelse på brutto 220 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets

kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Derksom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs.

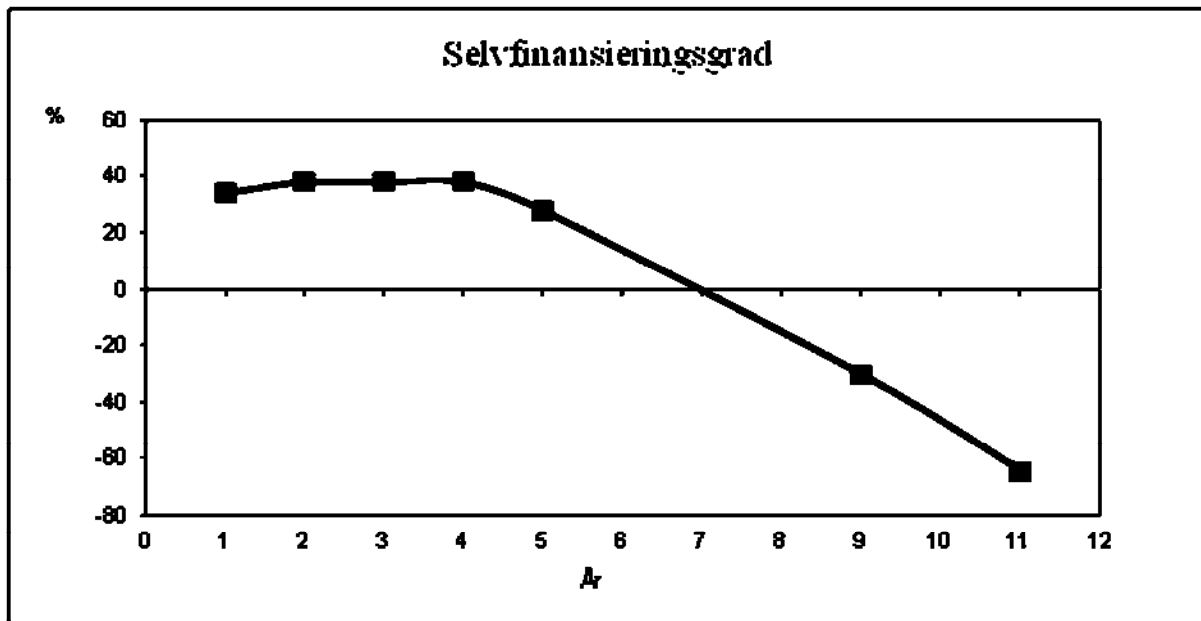
en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelette over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsene gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å videreføre det særskilte lønnsfradraget for enkeltpersonforetak antas å gi et provenyutap på om lag 220 mill. kroner påløpt og bokført i 2012.

Forslaget vil gi lavere beregnet personinntekt for enkeltpersonforetak med ansatte, men vil ikke kunne redusere personinntekten under 6 G (anslagsvis 486 700 kroner i 2012). Lavere personinntekt vil i hovedsak kun redusere gjennomsnittsskatten for enkeltpersonforetakene som omfattes. Dette trekker i retning av lavere arbeidstilbud blant næringsdrivende

(inntektsvirkning). Et mindretall kan samtidig få lavere marginalsatt ved at de for eksempel går fra trinn 2 til trinn 1 i toppskatten. Dette vil for denne gruppen isolert sett trekke i retning av høyere ar-

beidstilbud (substitusjonsvirkning). Siden det her er snakk om en gruppe med relativt høy inntekt, antar departementet at arbeidstilbudsvirkningene er små, både på kort og lang sikt.

SPØRSMÅL NR. 673

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Ib Thomsen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere skatten ved å øke avskrivningssatsen for saldogruppe d) maskiner til 25 pst. Det ville medført en skattelettelse på brutto 515 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skattelettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelser på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamis-

ke skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt.

Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dermed er det ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

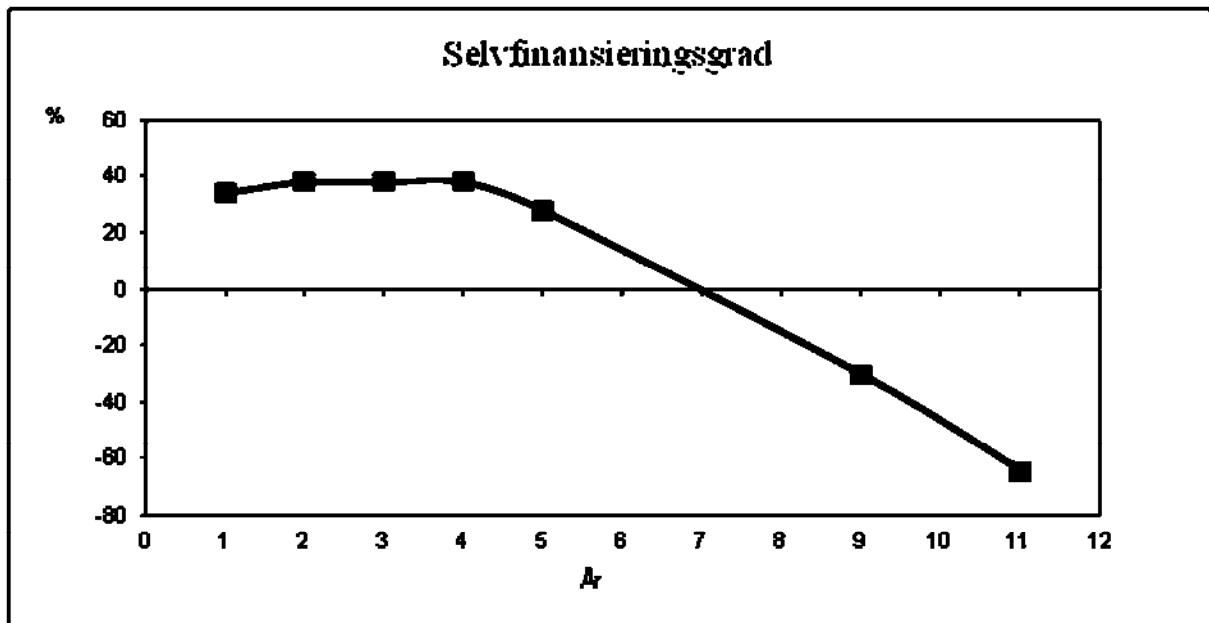
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjen-

nom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å øke avskrivningssatsen for saldogruppe d til 25 pst. antas å gi et provenytap på om lag 1 865 mill. kroner påløpt og 515 mill. kroner bokført i 2012. Over tid vil provenytapet reduseres i og med at økt avskrivningssats i praksis betyr at de samlede avskrivningsfradragene på investeringer i maskiner mv. kommer tidligere enn med gjeldende regler. En del av provenytapet vil derfor ha karakter av utsatt beskatning. Denne utsettelsen er imidlertid rentefri, og gir derfor opphav til en skattekreditt.

Bedriftsbeskatningen i Norge er basert på et prin-

sipp om brede og nøytrale skattegrunnlag. Dette innebærer blant annet at avskrivningssatsene så langt som mulig skal gjenspeile faktisk økonomisk verdifall, slik at skattesystemet i minst mulig grad favoriserer enkelte typer investeringer. En økning av avskrivningssatsen for maskiner mv. utover det økonomiske verdifallet vil vri investeringene i favør av slike driftsmidler framfor finansinvesteringer og andre realinvesteringer. Dette vil også favorisere kapitalintensive bedrifter framfor arbeids- og kunnskapsinten-

sive bedrifter. Det vil si at kapitalen ikke kanaliseres dit den kaster mest av seg for samfunnet, som igjen bidrar til å redusere samlet avkastning i norsk økonomi. Den prinsipielle forankringen er også viktig for å sikre stabile og forutsigbare rammebetingelser for næringslivet. Endringer i avskrivningssatsene uten en prinsipiell begrunnelse vil også kunne skape usikkerhet rundt framtidige skatteregler, noe som kan bidra negativt til investeringene.

SPØRSMÅL NR. 674

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere skatten ved å fjerne lønnstaket i Skattefunnordningen. Det ville medført en skattelettelse på brutto 150 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skattelettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelser på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skat-

telettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen.

En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattere-

formen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatte-

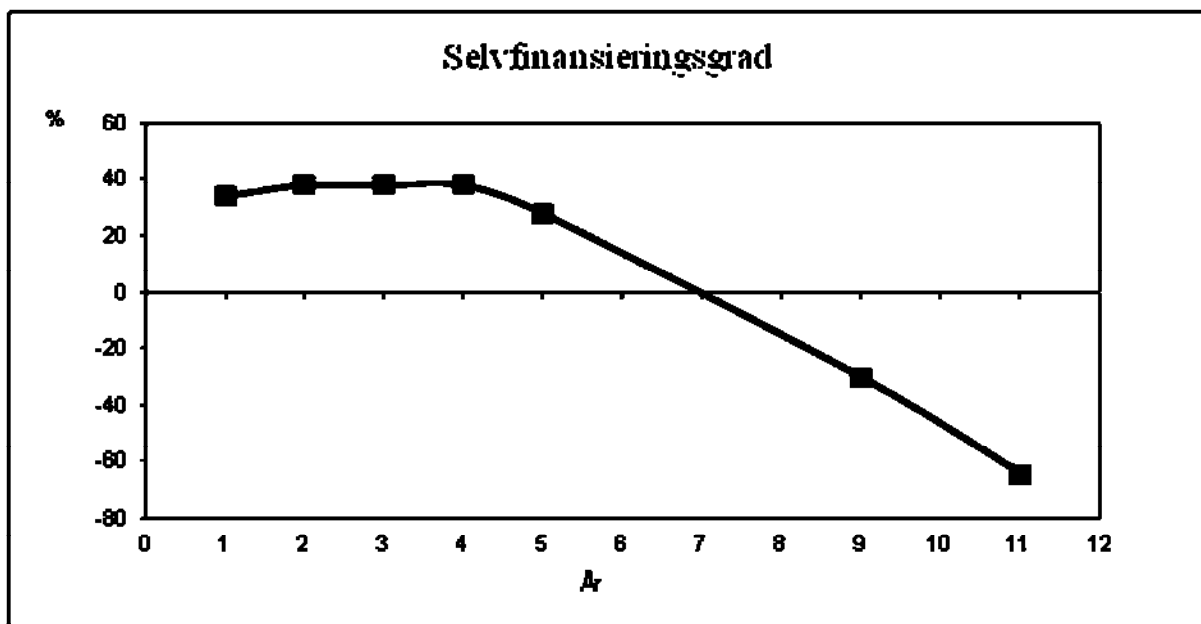
inntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndecking for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsers gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å fjerne maksimal timesats for personalkostnader og indirekte kostnader på 530 kroner, antas på usikkert grunnlag å gi et provenytap på om lag 150 mill. kroner påløpt for inntektsåret 2012. Som følge av at de fleste som benytter SkatteFUNN er etterskuddspliktige, vil den bokførte virkningen i hovedsak komme først i 2013 og være tilnærmet lik påløpt virkning i 2012. Anslaget er basert på at reglendingen ikke påvirker de totale FoU-kostnadene.

SkatteFUNN har blitt evaluert av Statistisk sentralbyrå for inntektsårene 2002-2006. Evalueringen

viste at ordningen bidrar til økt FoU-innsats først og fremst i små og mellomstore foretak, foretak i distriktene og foretak med lavt utdanningsnivå. Disse foretakene har imidlertid for en stor del relativt lav lønnsnivå, og derfor mindre fordel av å fjerne den maksimale timesatsen. Taket begrenser i dag fradragsgrunnlaget til 980 500 kroner for en heltidsansatt (1850 timer à 530 kroner). Det er foretak med høytlønnet FoU-personell som får fordel av at taket eventuelt fjernes. Men disse foretakene driver for det meste allerede med FoU, og derfor vil regelendrin-

gen trolig ha liten effekt på den totale FoU-innsatsen i næringslivet. I så fall innebærer fjerning av taket i hovedsak en inntektsoverføring til eiere eller ansatte i foretak med høytlønne, som skjer på bekostning av andre formål som det offentlige finansierer. En slik omfordeling av inntekter vil ikke stimulere forbruk eller sysselsetting - eventuelt ha en negativ virkning fordi det er eierinntekter og høytlønne med relativt lav konsumtilbøyelighet som tilgodeses. Usikkerhet rundt slike virkninger, som kan gå i begge retninger, er stor.

SPØRSMÅL NR. 675

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Arne Olsen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere kapitalbeskatningen ved økt fradrag for individuelle pensjonsordninger fra 15 000 kr til 40 000 kr. Det ville medført en skattelettelse på brutto 80 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir be-

rørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på vegg. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som

mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatte-

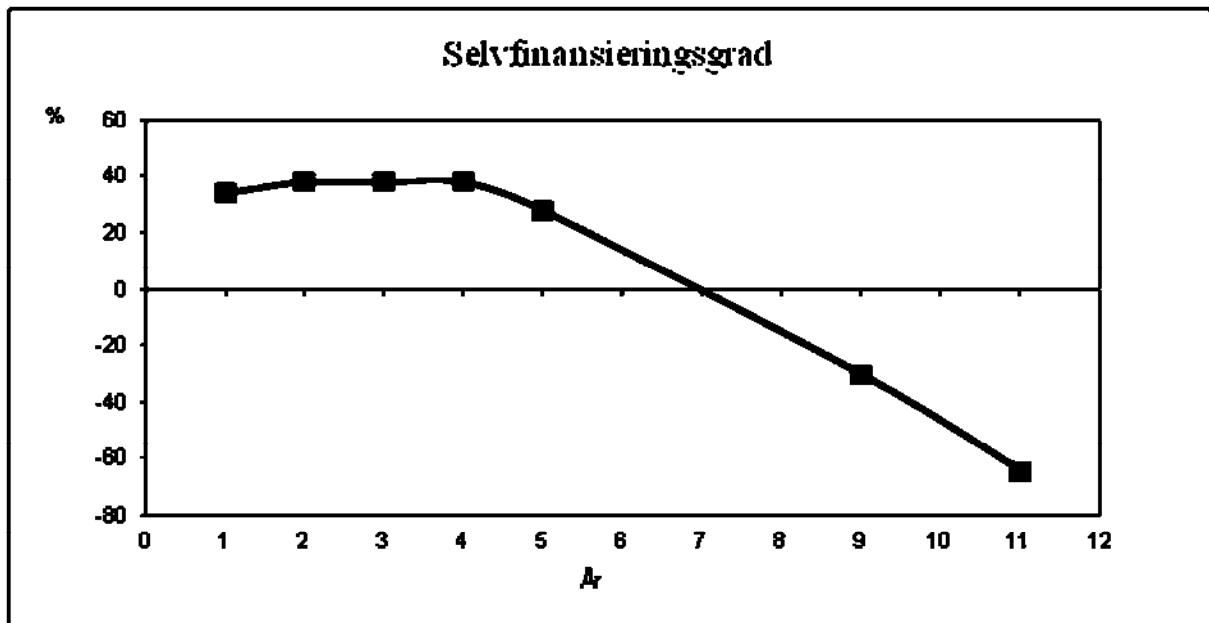
inntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er ”ufinansiert” og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ ”selvfinansierungsgrad”). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansierungsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansierungsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelveverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndecking for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å øke fradragsgrensen for individuelle pensjonsordninger (IPS) antas å gi et provenytap på om lag 110 mill. kroner påløpt og 90 mill. kroner bokført i 2012.

Skattefaviserte spareprodukter som IPS vil neppe påvirke den samlede sparingen i nevneverdig grad. Slike ordninger bidrar i første rekke til omplasing av eksisterende sparing. Endringen vil imidlertid redusere skatten på denne spareformen sammenlignet med andre spareprodukter. En kan derfor forvente at forslaget vil øke sparingen i IPS på be-

kostning av sparing i andre spareprodukter, noe provenyanslaget også legger til grunn.

Provenyanslaget ovenfor gjelder virkningen av fradrag i inntekt i 2012. På lang sikt er virkningen la-

vere fordi uttak fra IPS – i likhet med andre skattefavouriserte pensjonsordninger – skatlegges som pensjonsinntekt. På lang sikt anslås skattefordelen av forslaget til om lag 65 mill. kroner.

SPØRSMÅL NR. 676

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Arne Olsen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere kapitalbeskatningen ved at satsen i formuesskatt reduseres fra 1,1 % til 0,9 % (statens andel reduseres). Samtidig foreslo vi å øke innslagspunktet for formuesskatt til 900 000 kr. Det ville medført en skattelettelse på brutto 2,6 mrd. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer

påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skatlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år

har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

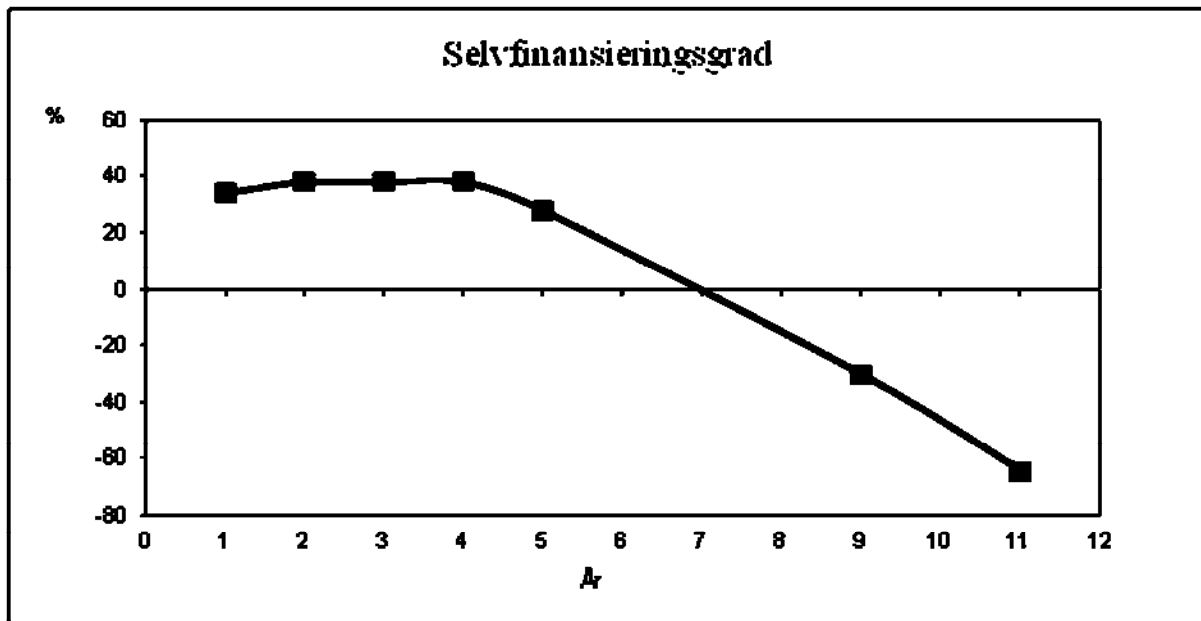
En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelveverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndecking for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftssiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsene gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag til endringer i formuesskatten antas å gi et provenytap på 3,31 mrd. kroner påløpt og 2,65 mrd. kroner bokført i 2012.

Formuesskatten reduserer avkastningen ved å spare. Dermed blir det billigere å konsumere i dag relativt til å spare for å konsumere i senere. Det trekker i retning av at skattyterne ønsker å konsumere mer i dag og dermed spare mindre (substitusjonseffekt). Samtidig reduserer formuesskatten konsummulighetene ved at deler av formuen overføres til det offentlige. Skattyteren vil oftest ønske å fordele reduksjo-

nen i konsumet på både konsum i dag, altså ved å øke sparingen, og konsumet fram i tid (inntektseffekt). Den faglige kritikken mot formuesskatten bygger på at formuesskatten reduserer sparingen. Men det er

generelt knyttet stor usikkerhet til de langsiktige virkningene av formuesskatten på sparing, arbeidstilbud mv.

SPØRSMÅL NR. 677

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Oskar J. Grimstad

Besvart 27. januar 2012 av miljø- og utviklingsminister Erik Solheim

Spørsmål:

«Vil statsråden søke å gjere seg nytte av styrekompetansen også utanfor det sentrale austland når oppnemning av nye styremedlemmer skal på plass framover?»

GRUNNGJEVING:

Underteikna blei nylig gjennom ei marknadsundersøking spurt om kjennskap og synspunkt på Norfund sine aktivitetar og bidrag til næringsutvikling i utviklingsland. Spørsmåla indikerte klart at ein var søkande i kva grad selskapet klarer å marknadsføre sine oppgåver som UDs reiskap for næringsutvikling i utviklingsland. Ved gjennomgang av styrets sammansetting går det fram at tre av fire styremedlemmer er busett i Oslo og begge vararepresentantane likeså. Det fjerde styremedlemmet er busett i Froland.

Dette vil for mange gi en forklaring på kvifor selskapet er lite kjent i landet forøvrig. Kjente næringsklynger som det maritime på nordvestlandet og andre i Midt- og Nord-Noreg er ikkje representert. Desse nemnte miljøa har en kompetanse og eit faglig nivå som er bland dei fremste i verda. Dei er også godt kjent med arbeidsintensive aktivitetar som kunne være svært aktuelle i lavkostland som u-land. Derfor er det mange som undrar seg på kvifor slike miljø ikkje er representert i eksempelvis Norfunds styre. I tillegg er det grunn til å minne om på generelt grunnlag fordeling av denne type oppgåver landet som heilheilt.

Svar:

Nytt styre i særlovselskapet Norfund ble oppnevnt i 2011. I følge Lov om Norfund oppnevnes styret for fire år. Norfund skal i henhold til loven ha et styre bestående av en styreleder og fra to til fire styremedlemmer. I tillegg kan det oppnevnes inntil to varamedlemmer.

I vurderingen av kandidater til styret i 2011 ble det lagt vekt på å få en bredest mulig sammensetning med hensyn til kompetanse. Man la vekt på at Norfunds styre, som er ansvarlig for forvaltning av betydelige investeringer i utviklingsland, skulle ha kunnskap om investeringsvirksomhet, fondsstyring og annen kapitalforvaltning; industriell kompetanse med erfaring fra investering og eierstyring i vanskelige, internasjonale markeder; utviklingssamarbeid og hovedlinjer og prinsipper i utviklingspolitikk; samt innsikt i etisk investeringer og samfunnsansvar, inkl. miljøhensyn. Det ble også lagt vekt på at Norfunds styre burde ha en god balanse med hensyn til kjønn. Geografisk tilhørighet i Norge ble ikke vurdert som noe hovedkriterium da det nye styret i Norfund skulle utnevnes. Viktigere enn geografisk tilhørighet i Norge var den samlede kompetanse på de felter som er nevnt.

Jeg kan på generelt grunnlag svare bekreftende på representanten Grimstads spørsmål om vi vil forsøke å benytte oss av den styrekompetanse som finnes utenfor det sentrale Østlandet når styret skal fornyes framover. Vi vil vurdere kompetanse uansett hvor den foreligger for å få et mest mulig kompetent styre i Norfund.

SPØRSMÅL NR. 678**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Laila Dāvøy****Besvart 26. januar 2012 av arbeidsminister Hanne Inger Bjurstrøm****Spørsmål:**

«Jeg viser til mine tidligere spørsmål om barn med ME og NAVs nye praksis om å frata familier pleiepenger de hittil har fått for å pleie sine syke barn. Jeg viser videre til Barneombudets brev datert 4.1.2012 til Arbeids- og velferdsdirektoratet. Her ber barneombudet spesifikt om at diagnosen ME innlemmes i listen over sykdommer som ligger til grunn for innvilgelse av pleiepenger.

Vil helseministeren sørge for at så skjer?»

BEGRUNNELSE:

Det er ikke tvil om at NAV forholder seg til denne listen og begrunner at ME ikke er en så alvorlig sykdom at den kvalifiserer for pleiepenger. Det er bare å lese de avslagene som nå noen familier har fått. Jeg er dypt uenig i dette. Helseministeren har gang på gang bekreftet at ME er en alvorlig sykdom. NAV forholder seg ikke til at vi anno 2012 vet betydelig mer om ME enn det vi visste for bare to-tre år siden. Dessuten dreier dette seg om barn og hvem som skal pleie og ta vare på dem i hjemmet.

Noen familier er nå i en desperat situasjon. De har mistet pleiepenger og har ingen støtte fra kommunen. Og om de får omsorgspenger vil det ikke på noen måte kunne kompensere tapt arbeidsfortjeneste, hvilket omsorgspenger heller ikke er tenkt skal gjøre.

Jeg vil også vise til Barneombudets uttalelse om barns rett til å bli hørt i alle saker som angår dem, jf barnekonvensjonen. Barn vil uten tvil vite best hvem de vil skal være til stede i hjemmet når de selv er syke.

Igjen vil jeg påpeke at dette ikke dreier seg om svært mange familier, men for de det gjelder er situasjonen nå helt uholdbar. Dersom foreldre ikke får innvilget pleiepenger, må de tilbake i arbeid umiddelbart og mange forskjellige "fremmede" helsearbeidere, ofte uten særlig kompetanse på ME, må være til stede i hjemmet, kanskje både dag og natt.

Noen barn er så syke at foreldrene også må pleie disse om natten.

Inntil Kaasa-utvalgets rapport er håndtert videre politisk, må det etter min mening være mulig å sørge for at de aktuelle familiene får den hjelpen de trenger

for å ivareta sine barn. Dette krever at helseministeren og arbeidsministeren finner en umiddelbar løsning.

Svar:

Spørsmålet gjelder pleiepengeordningen, som ligger under mitt ansvarsområde. Innledningsvis vil jeg vise til mitt svar av 14.11.2011 spørsmål nr. 197 og helse- og omsorgsministerens svar av 2.1.2012 på spørsmål nr. 496 fra representanten.

Som tidligere nevnt, utarbeidet Arbeids- og velferdsetaten i samarbeid med Rikshospitalets barneklinnikk retningslinjer som lister opp sykdommer som er så alvorlige at pleiepenger normalt innvilges. Dette gjelder kreftpasienter, barn med store trafikkskader eller andre alvorlige skader, for tidlig fødte barn eller kritisk syke nyfødte barn med hjertefeil, store funksjonshemninger, alvorlig astma, samt psykiatriske diagnoser hvor barnet er suicidalt eller i en så alvorlig tilstand at barnet av andre grunner trenger kontinuerlig tilsyn.

Retningslinjene er imidlertid ikke uttømmende. Det at ME ikke står på listen, utelukker dermed ikke at pleiepenger vil kunne gis i slike tilfeller. ME er en sykdom som kan variere sterkt i utvikling, grad og styrke. Hver sak må derfor vurderes konkret mht. om vilkåret om svært alvorlig sykdom er oppfylt.

Som helse- og omsorgsministeren sa i sitt svar av 2.1.2012 til representanten, har hun tatt initiativ til en dialog mellom Helsedirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratet, bl.a. med utgangspunkt i kunnskapsgjennomgangen fra Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten. I den forbindelse vil jeg be Arbeids- og velferdsdirektoratet vurdere om det i samarbeid med medisinsk fagmiljø er mulig å gi nærmere retningslinjer for når ME skal kunne gi grunnlag for pleiepenger.

Helse- og omsorgsministeren nevnte i brevet av 2.1.2012 at Kaasa-utvalgets utredning skal sendes på høring. Barneombudets vurderinger er alltid verdifulle å ta med seg, og det vil jeg gjøre i forbindelse med behandlingen av utvalgets utredning i etterkant av høringsrunden.

SPØRSMÅL NR. 679**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Per-Willy Amundsen****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere skatten ved å øke skattefri rabatt ved ansattes kjøp av aksjer i egen bedrift til 15 000 kr. Tidspunkt for beskatning flyttes fra kjøps- til salgstidspunkt. Det ville medført en skattelettelse på brutto 85 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skat-

tesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dersom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattingen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

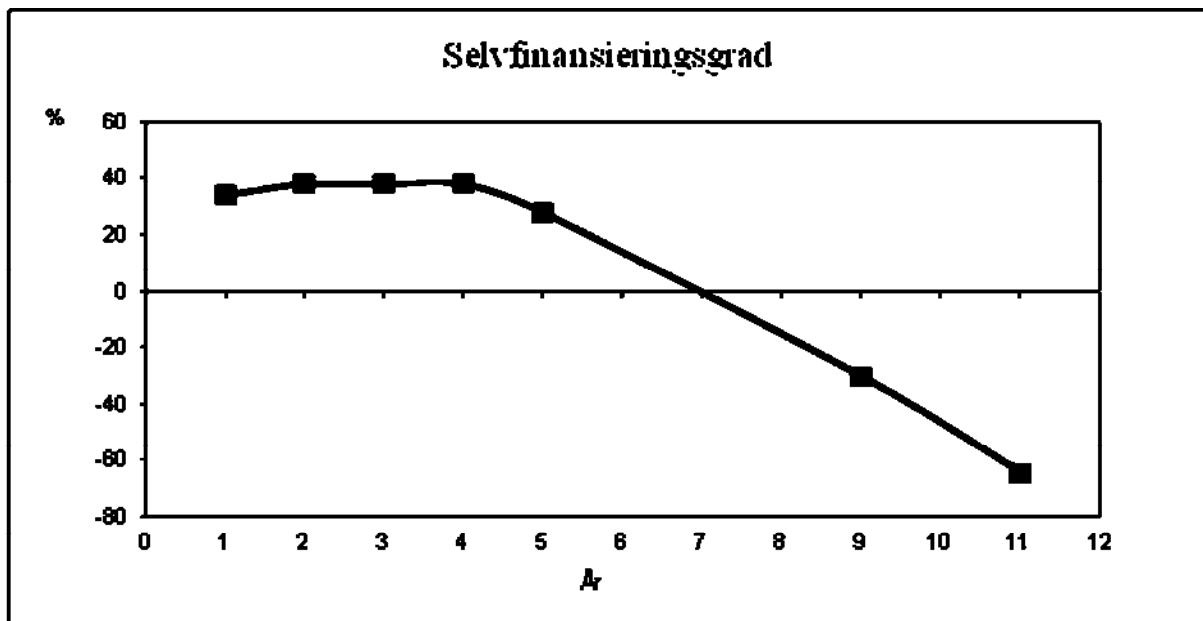
Over tid må alle skattelettelser finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initielle skattelettelsen.

Skattelettelser som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepoli-

tikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansierungsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansierungsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansierungsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansierungsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cap-

pelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006.

Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjus-

teres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge

inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrundet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelse gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om økt skattefri rabatt ved ansattes kjøp av aksjer i egen bedrift antas å gi et provenytap på 105 mill. kroner påløpt og 85 mill. kroner bokført i 2012.

Ansattes kjøp av aksjer i egen bedrift til underkurs er fordel vunnet ved arbeid og skal skattlegges som lønn. Det er uheldig å unnta vise typer arbeidsgodtgjørelse fra beskatning fordi det påvirker den form av lønningen av arbeidsinnsatsen skjer i. Et skattesystem som preges av at visse typer godtgjørelser og naturalytelser skattlegges lavere, uthuler skattegrunnlaget og gjør skattesystemet mindre treffsikkert og mindre rettferdig. Smale grunnlag vil også i sin tur også innebære at satsene må økes for å opprettholde skatteinntektene. Dette er det motsatte av prinsippet om lave satser og brede skattegrunnlag, som har vært retningsgivende for skattesystemet siden 1992.

Forslaget reduserer gjennomsnittsskatten på arbeidsinntekter og bidrar isolert sett til å redusere arbeidstilbudet blant de som er i arbeid (inntektseffekt). Departementet antar at en eventuell virkning på arbeidstilbudet uansett vil være liten på både kort og lang sikt.

SPØRSMÅL NR. 680

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Jørund Rytman

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere inntektsskatten ved at frikortgrensen økes fra 40 000 kr til 50 000 kr. Det ville medført en skattelettelse på brutto 130 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skattelettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken,

samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinn-

tektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelser er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

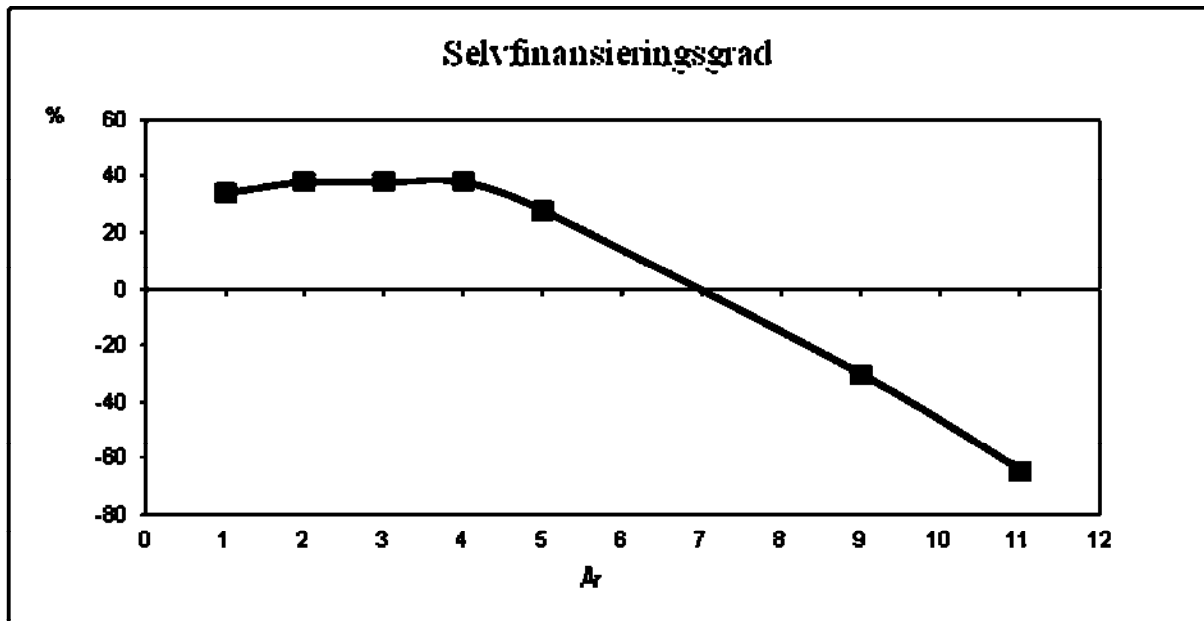
Over tid må alle skattelettelser finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelser som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid

statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analy-

sere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgifts-siden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeids-

tilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbytterne mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbytterne med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskapning i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturrelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftssiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å øke nedre grense for å betale

trygdeavgift fra 39 600 kroner til 49 600 kroner antas å gi et provenytap på om lag 160 mill. kroner påløpt og 130 mill. kroner bokført i 2012.

Forslaget vil i praksis bety at det ikke betales trygdeavgift på lønnsinntekt som er lavere enn 50 000 kroner (gitt at man ikke samtidig mottar pensjonsinntekt eller har positiv beregnet personinntekt fra næring). Dette vil isolert sett gi lavere gjennomsnittsskatt og lavere marginalsatt for de som har lønnsinntekter mellom 40 000 til 50 000 kroner. Lavere gjennomsnittsskatt trekker på den ene siden i retning av lavere arbeidstilbud blant de som har lønnsinntekt (inntektseffekt) og høyere arbeidstilbud blant de som er utenfor arbeidsmarkedet (deltakerref-

fekt). Lavere marginalsatt trekker i retning av høyere arbeidstilbud (substitusjonseffekt).

Endringen vil også bety lavere gjennomsnittsskatt for personer som har en lønn mellom 50 000 kroner og om lag 72 500 kroner. For denne gruppen vil marginalsatten enten være uendret på 25 pst. (for lønn mellom 50 000 og om lag 58 000 kroner) eller øke fra 7,8 pst. til 25 pst. (mellom om lag 58 000 og om lag 72 500 kroner). For denne gruppen trekker forslaget derfor entydig i retning av lavere arbeidstilbud.

Samlet sett antar departementet at arbeidstilbudsvirkningene av forslaget er små, både på kort og lang sikt.

SPØRSMÅL NR. 681

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Sandberg

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om Regnskapsligning av fredede bygninger. Det ville medført en skattelettelse på brutto 48 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik skatteslettelse har, både hva gjelder arbeidstilbud og forbrukseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte

skattelettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av skattelettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i skattelettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen.

En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for ek-

- sempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter,

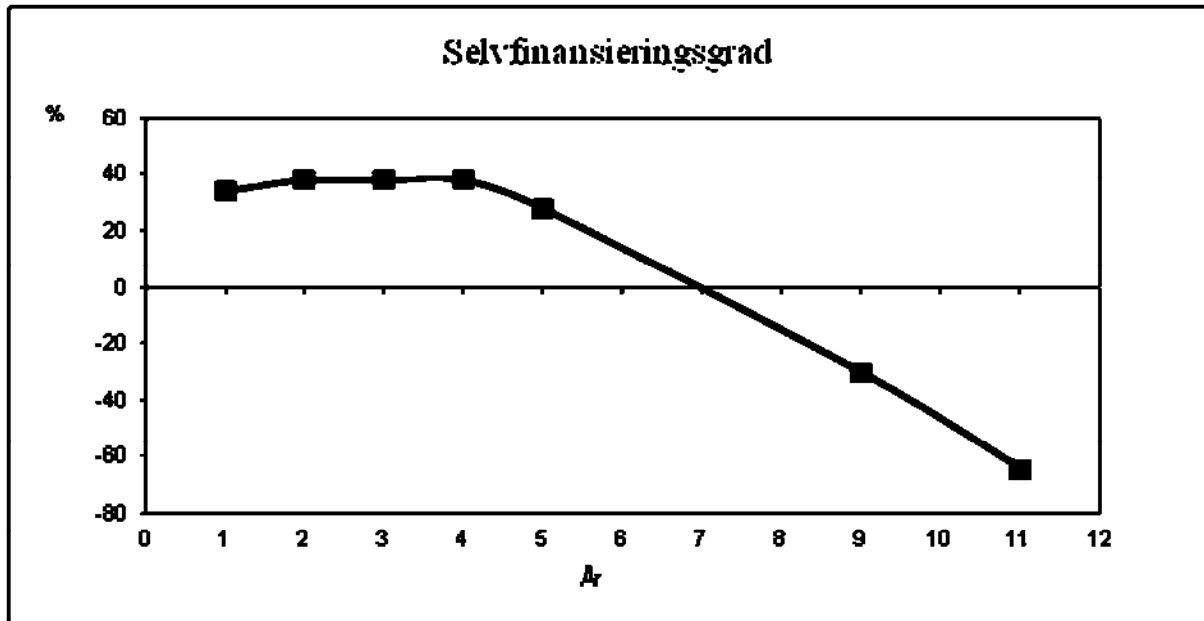
vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettsammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelveket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrundet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å innføre regnskapsligging av fredede bygninger antas å gi et provenytap på 60 mill. kroner påløpt og 48 mill. kroner bokført i 2012.

Gunstigere skatteregler knyttet til vedlikehold av fredede bygninger reduserer vedlikeholdskostnadene etter skatt og kan øke etterspørselen etter håndverkere som tilbyr denne typen spesialisert vedlikehold. På kort sikt antas arbeidstilbudet fra disse å være gitt, særlig for vedlikehold som krever kjennskap til gammel byggeskikk. Departementet antar at dynamiske virkninger av forslaget uansett vil være små.

SPØRSMÅL NR. 682**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Kenneth Svendsen****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å fjerne engangsavgiften på drosjer. Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca 53 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skat-

tesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skat- tendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

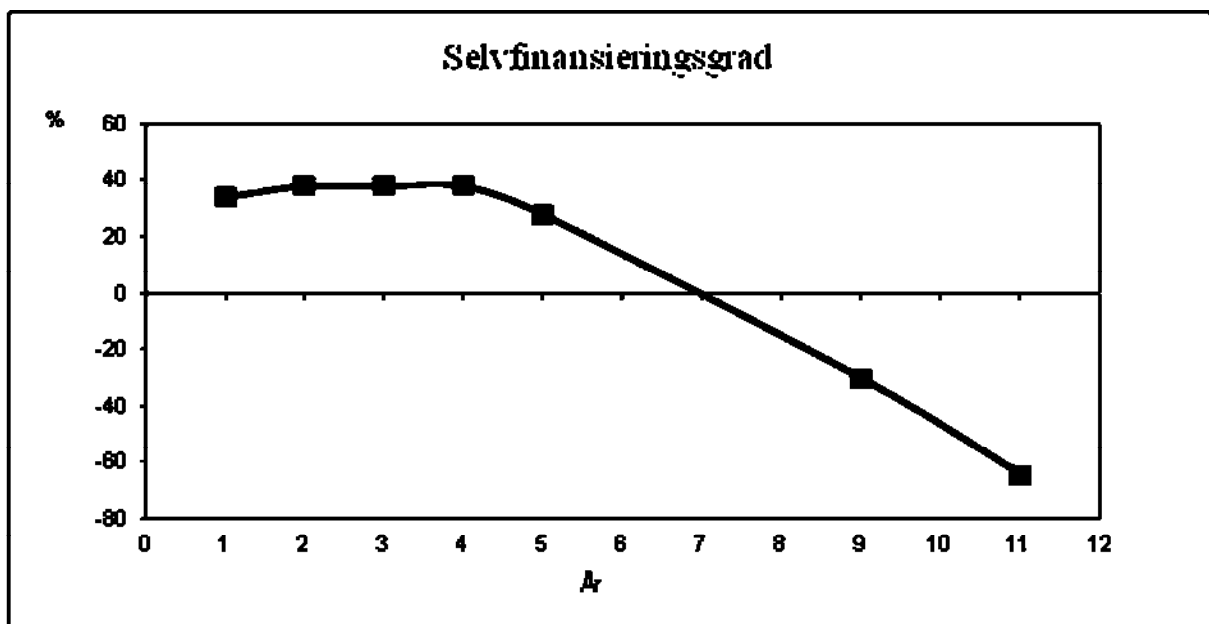
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være posi-

tive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt bud-

sjetunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som be-

regnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble

utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet for-

siktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger

av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag gikk ut på å redusere satsene for CO₂- og NO_X-komponenten for drosjer fra 100 til 40 pst. av engangsavgiften for personbiler. Ved endring fra 1. januar 2012 er dette anslått av departementet til å gi et provenytap på om lag 58 mill. kroner på løpt og 53 mill. kroner bokført i 2012.

I denne beregningen er det lagt til grunn en økt etterspørsel etter disse varene gjennom en direkte priselastisitet på -1. Det vil si at etterspørselen øker med 1 pst. ved en prisreduksjon på 1 pst. Uten en slik effekt ville inntektstapet vært anslagsvis 10 mill. kroner høyere.

SPØRSMÅL NR. 683

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Kari Kjønås Kjos

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere alkoholavgifter med 5 pst. Det vil le medført et brutto inntektstap for staten på ca 345 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er

enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelsener på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester

den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattes likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinn-

tektsgupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Deresom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattemendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

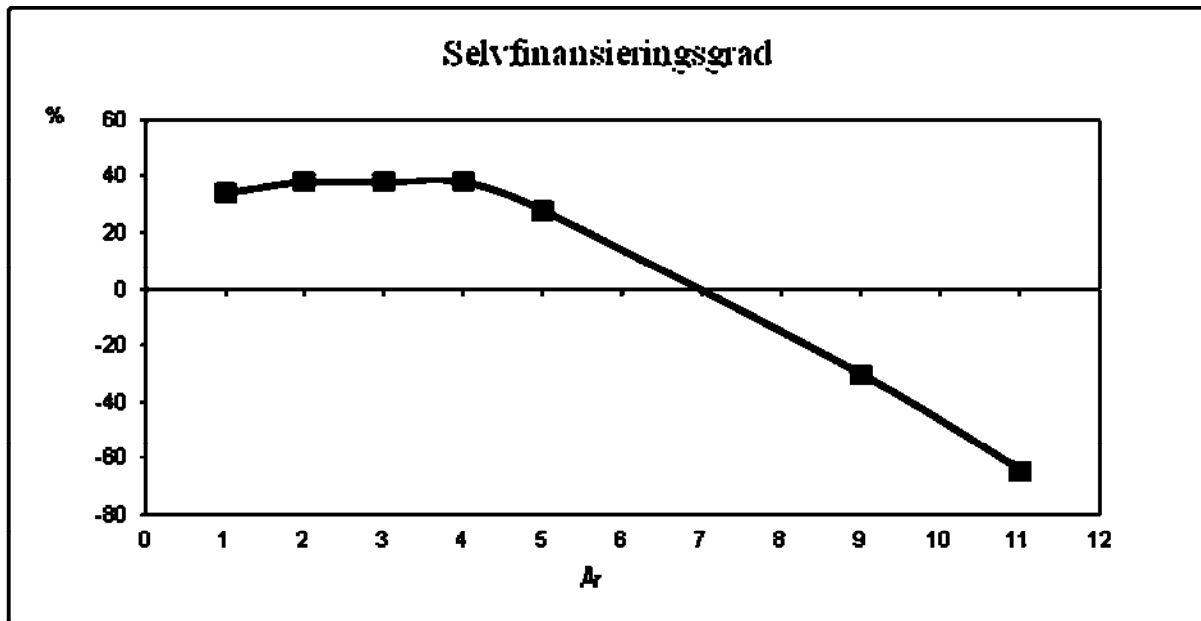
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelette over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid

statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettsammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analy-

sere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lettelse i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeids-

tilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbytterne mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbytterne med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrundet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FRPs forslag om å redusere alkoholavgiftene med

5 pst. fra 1. januar 2012 antas å gi et provenytnap på 360 mill. kroner påløpt og 335 mill. kroner bokført i 2012.

I dette anslaget er det tatt hensyn til at endret pris på varen gir endret etterspørsel etter disse varene. Den direkte priselastisiteten for alkoholholdige drikker som benyttes i beregningen er som følger: Øl - 0,837, vin -1,310 og brennevin -1,130. I tillegg antas

det å være kryssprisvirkninger, slik at endret pris på for eksempel øl påvirker etterspørselen etter vin og brennevin. Uten disse virkningene på etterspørselen ville en slik avgiftsendring gitt et bokført provenytnap på rundt 570 mill. kroner i 2012. Tilpasningen i etterspørsel etter øl, vin og brennevin utgjør dermed om lag 235 mill. kroner.

SPØRSMÅL NR. 684

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Robert Eriksson

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å fjerne påslaget på nettariffen på 1 øre til Enova. Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca 780 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person

som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattnivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av

inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skat-tendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbud-

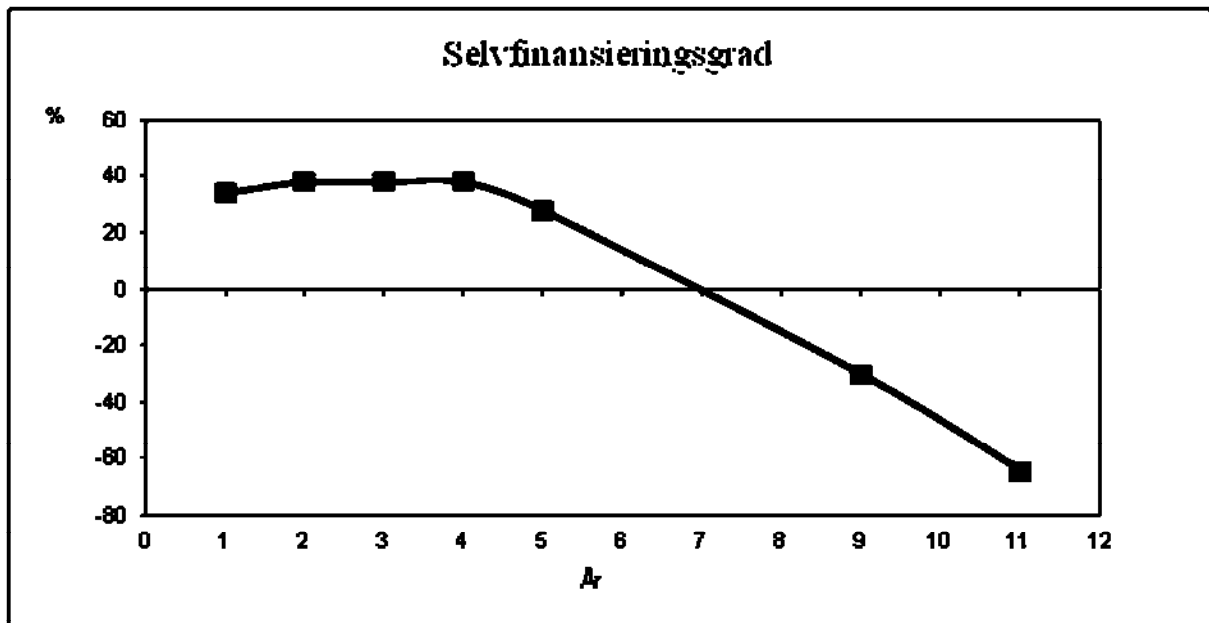
sjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vrir fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det

er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å fjerne påslaget på nettariffen på 1 øre per kWh antas å gi et provenyutap på om lag 780 mill. kroner påløpt og bokført i 2012.

Påslaget er med på å finansiere Energifondet. Et bortfall av dette påslaget kan lede til noe økt bruk av elektrisk kraft, men i anslaget er det ikke inkludert eventuelle atferdsendringer. Videre kan bortfallet av støtten til Energifondet på 780 mill. kroner også medføre endringer i etterspørsel og produksjon.

SPØRSMÅL NR. 685**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Robert Eriksson****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å sette ned losavgiften med 25 pst. Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca 163 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dersom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skat-

tesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skat- tendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspør- selsvirkninger har en også ved andre former for ek- spansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert øk- ning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatte- inntektene, og den initiale svekkelsen av statsbud- sjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet av- henge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomi- en. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

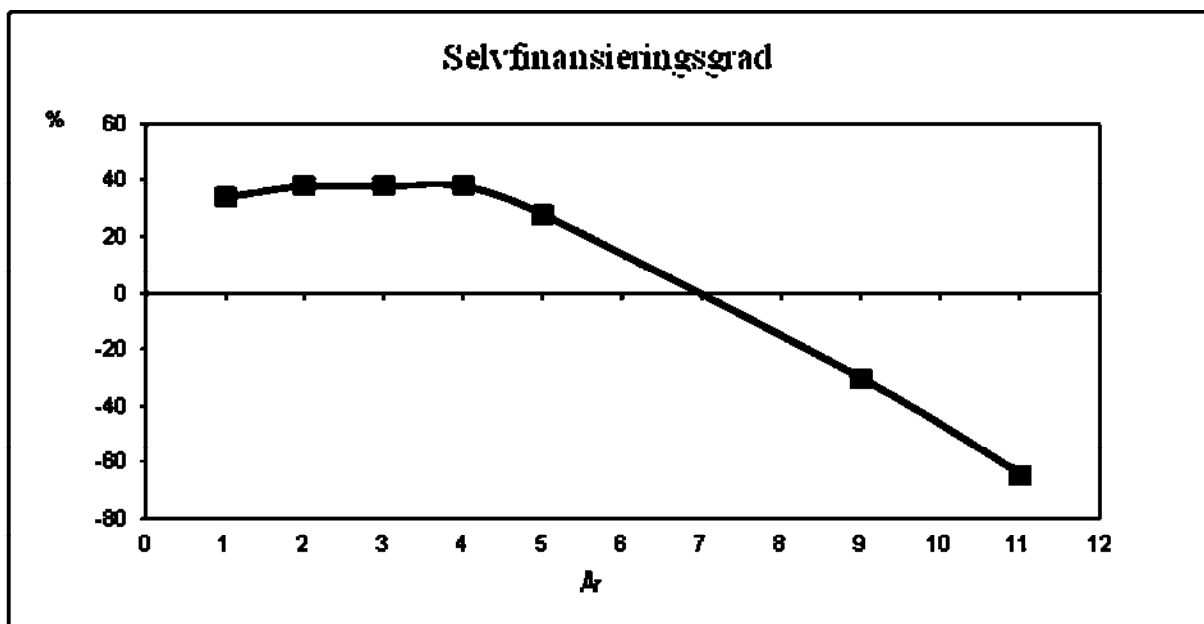
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjen- nom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil iso- lert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenes- ter, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initielle skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapital- inntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være posi-

tive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappel- len m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepoli- tikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombi- nere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effek- ten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpoli- tikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjett- balansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansierungsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som mo- dellanalysene viser, gir permanente dynamiske ef- fekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinan- sierungsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduse- res statens netto finansinntekter. Etter noen år er den- ne effekten så stor at den samlede selvfinansierungs- graden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville netto- fordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av det- te vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt bud-

sjetunderskudd. Underskuddene vil ikke kompense- res av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutset- ning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som be-

regnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble

utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet for-

siktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om en reduksjon i losavgiften med 25 pst. fra 1. januar 2012 antas å gi et provenytnap på 170 mill. kroner påløpt og 125 mill. kroner bokført i 2012.

I anslaget er det ikke tatt hensyn til dynamiske virkninger. Dette skyldes at det per i dag, ifølge Fiskeri- og kystdepartementet, ikke foreligger konkrete analyser som kan belyse hvordan aktiviteten eventuelt ville blitt påvirket av redusert losavgift.

Fiskeri- og kystdepartementet påpeker at det foregår en del studier i forbindelse med revideringen av NTP 2014-2023 som regner på hvordan kostnadene for sjøtransport sammenlignet med vei og bane er. Disse vil kunne indikere potensialet for overføring av godstransport til sjø eller andelen av forventet vekst i årene fremover ved ulike scenarier for den relative kostnadsutviklingen for godstransport.

SPØRSMÅL NR. 686

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Kari Kjønås Kjos

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere sjokoladeavgiften med 25 pst. Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca 283 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for

våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å

støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dersom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skattingen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

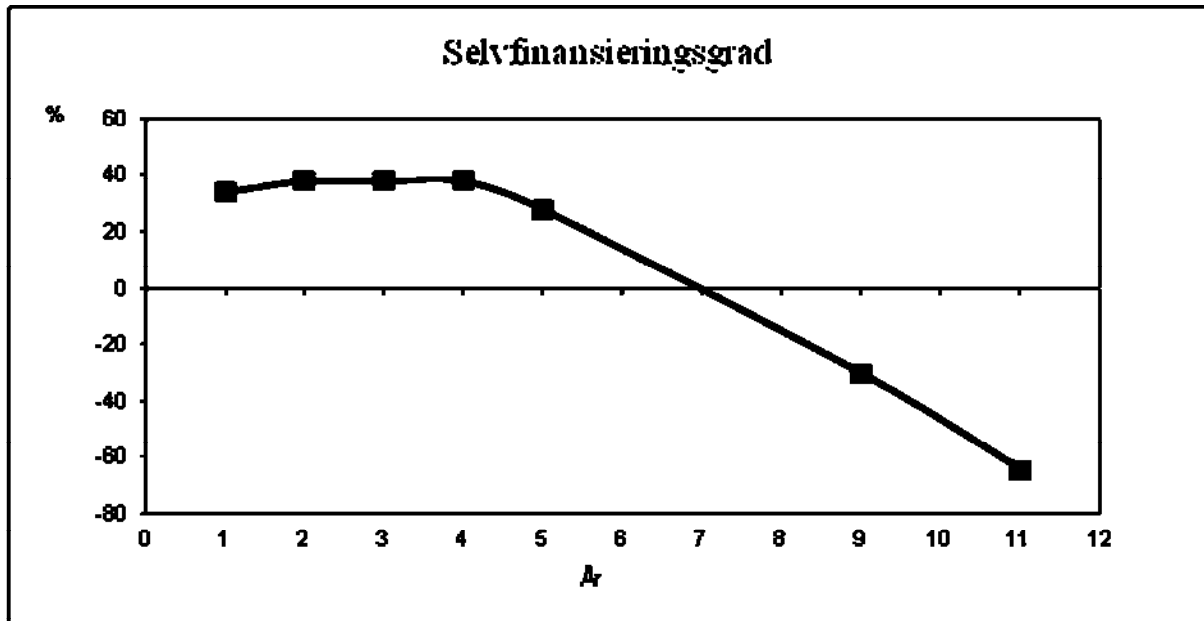
Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjett-

balansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansierungsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere

satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansierungsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansierungsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansierungsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansierungsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansierungsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig

å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for

hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991–92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdi-

skapning i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftssiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forsla-

gene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelse gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om en reduksjon i sjokolade- og sukervareavgiften med 25 pst. fra 1. januar 2012 antas å gi et provenytnap på 280 mill. kroner påløpt og 260 mill. kroner bokført i 2012.

I dette anslaget er det tatt hensyn til at endret pris gir endret etterspørsel etter denne typen varer. Det legges til grunn en direkte priselastisitet på -0,7. Uten etterspørselseffekter ville en slik avgiftsendring gitt et bokført provenytnap på rundt 285 mill. kroner i 2012. Tilpasningen i etterspørselen etter denne typen varer utgjør dermed om lag 25 mill. kroner.

SPØRSMÅL NR. 687

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Morten Ørsal Johansen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å heve grensen på tollfri import fra 200 kr til 1000 kr. Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca. 100 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop. 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse

ikke rammer tusenappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattnivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad

behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dersom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet av-

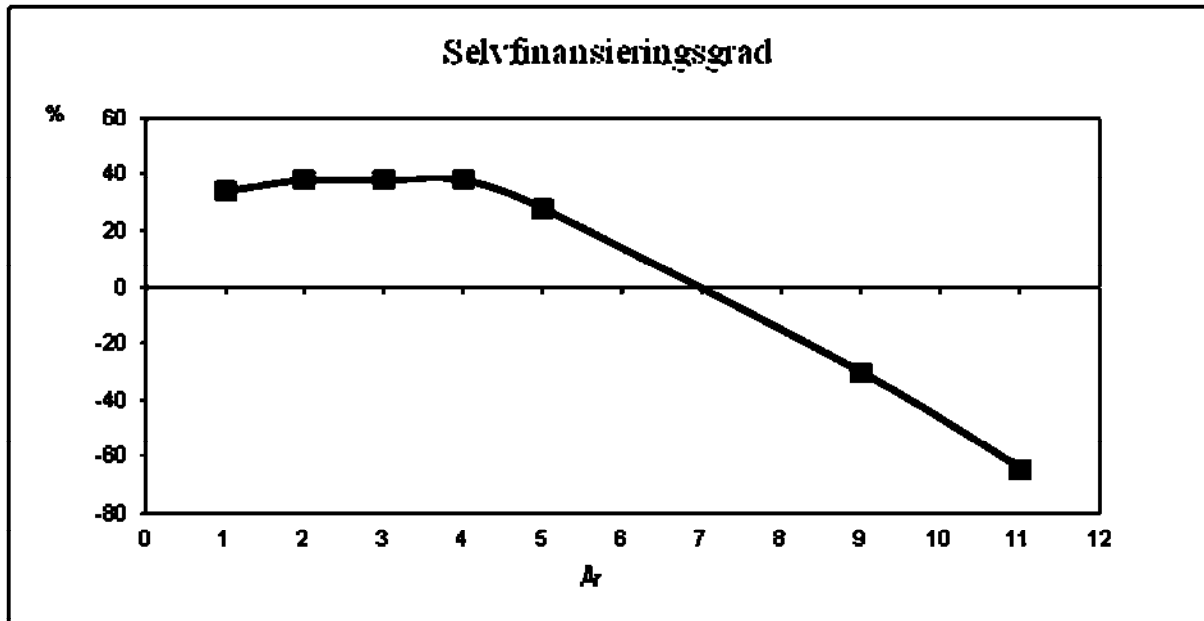
henge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettsammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vrís fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det

er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsene gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om en heving av grensen for avgiftsfri import fra 200 kroner til 1 000 kroner fra 1. januar 2012 antas isolert sett å gi et provenytap på 160 mill. kroner bokført i 2012.

I dette anslaget er det ikke tatt hensyn til atferdsendringer som vil følge av den økte avgiftsfrie grensen. Tar en hensyn til atferdsendringer kan det på svært usikkert grunnlag anslås at heving av grensen ville gi et bokført provenytap i størrelsesorden 230

mill. kroner . Atferdseffekten anslås dermed til om lag 70 mill. kroner¹.

Dagens ordning med en grense på 200 kroner for

¹ I spørsmålet fra Frp oppgis provenytapet til 100 mill. kroner. Dette er departementets anslag for bokført provenytap hvis grensen heves fra 1. juli 2012, jf. svar på spørsmål nr. 110 av 6. oktober 2011 fra Fremskrittspartiets fraksjon om Statsbudsjettet 2012.

avgiftsfri import gir for øvrig en konkurranseulempe for norske næringsdrivende som selger tilsvarende varer i Norge. Disse må betale norsk merverdiavgift av sin omsetning av varer under 200 kroner, noe man slipper på tilsvarende vare som blir importert. En økning av verdigrensen til 1 000 kroner vil forsterke denne forskjellen.

SPØRSMÅL NR. 688

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Morten Ørsal Johansen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere dokumentavgiften med 10 pst. fra 2,5 pst. til 2,25 pst. Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca 650 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person

som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattnivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnade-

ne ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Dersom det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skat-tendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet av-

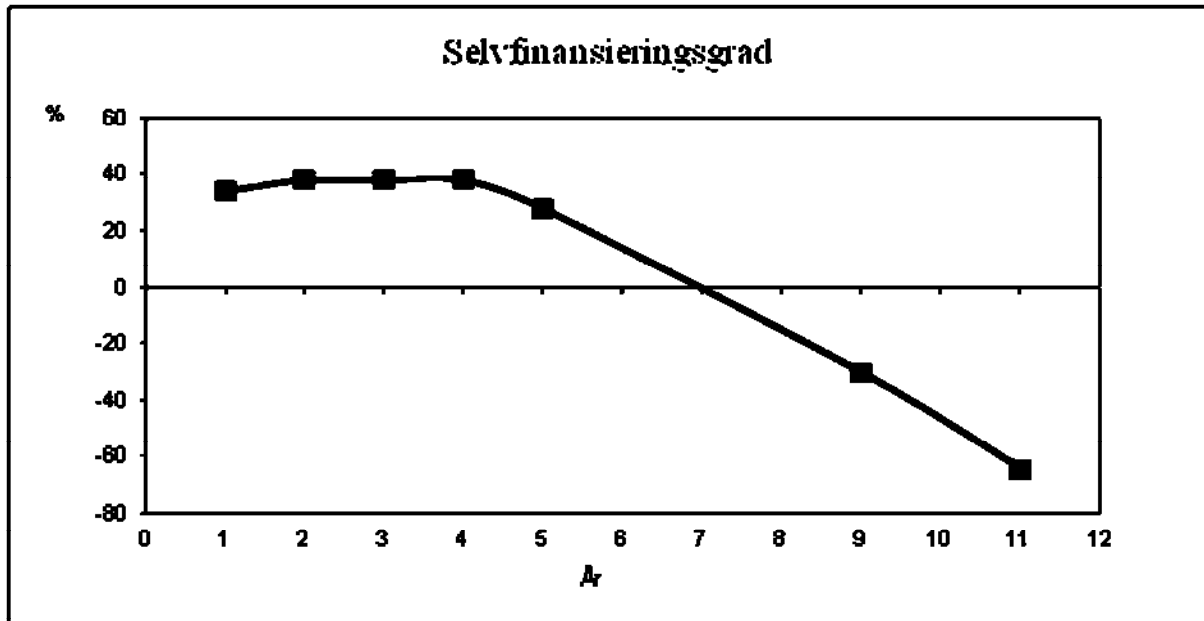
henge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettsammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelveket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrundet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om en reduksjon i dokumentavgiften med 10 pst. fra 1. januar 2012 antas å gi et provenytap på 680 mill. kroner påløpt og 650 mill. kroner bokført i 2012. I denne beregningen har departementet ikke lagt inn dynamiske effekter.

En endring av dokumentavgiften kan både påvirke hvor hyppig eiendommer blir omsatt og prisene på dem. Omsetningen av eiendommer kan tenkes å bli påvirket av dokumentavgiftens størrelse ved at avgiften gjør det mer kostbart å overdra eiendommer. Det knytter seg også andre transaksjonskostnader til om-

setning av eiendom. Det er uklart hvilken betydning størrelsen på dokumentavgiften eventuelt har for husholdningenes tilpasning i boligmarkedet.

På kort sikt er tilbudet av boliger i stor grad gitt. Det kan derfor forventes at noe av reduksjonen i dokumentavgiften vil motsvares i økte boligpriser. Selv om hele reduksjonen i dokumentavgiften skulle slå ut

i økte boligpriser ville dette ha en forholdsvis moderat effekt på statens inntekter fra dokumentavgiften. På lengre sikt vil økte boligpriser kunne øke tilbudet av boliger økes ved at det bygges nye boliger. Dette kan bidra til å trekke prisene nedover igjen, men neppe helt ned til utgangsnivået.

SPØRSMÅL NR. 689

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Roar Bredvold

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å fjerne toll på varer fra U-land (OECD-listen). Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca 600 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse

ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattnivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad

behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgiftside ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet av-

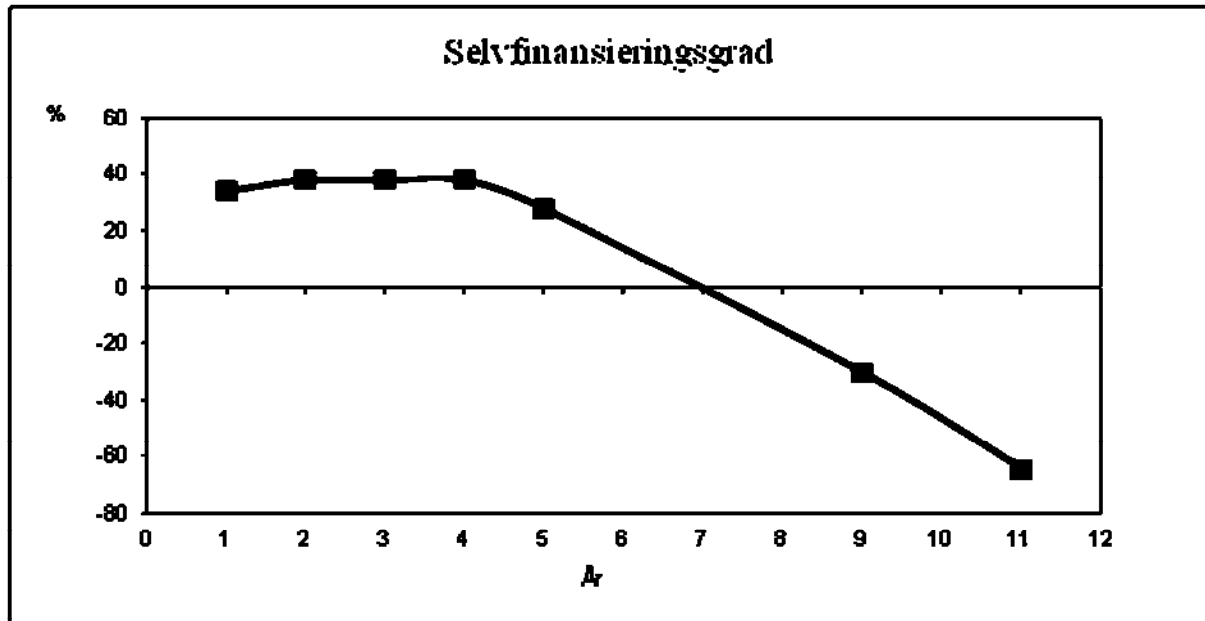
henge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelveket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrundet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftssiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om en fjerning av tollene på varer fra utviklingsland (slik de er definert i OECDs DAC-liste) fra 1. januar 2012 antas å gi et provenyutap på 650 mill. kroner påløpt og 600 mill. kroner bokført i 2012.

I denne beregningen er det ikke tatt hensyn til mulige endringer i importmønsteret som kan følge av å innføre tollfrihet for alle utviklingsland. Ved tollfrihet for utviklingsland er det rimelig å tro at importen fra disse landene vil øke på bekostning av land som pålegges toll ved eksport til Norge. Reduseres impor-

ten fra land som pålegges toll ved eksport til Norge, øker provenyrtapet ytterligere.

I motsatt retning trekker at fjerning av toll normalt vil gi lavere produksjonskostnader for det øvrige næringslivet og billigere produkter for forbrukerne.

Det er usikkert hvordan fjerning av alle tollbarrierer overfor utviklingsland ville påvirket handelsstrømmene fra disse landene. En har derfor valgt kun å gi anslag for den isolerte effekten av å fjerne tollene for utviklingsland.

SPØRSMÅL NR. 690

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Roar Bredvold

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere tobakksavgiften med 5 pst. Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca 235 mill. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelse på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelse. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veg-

gen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at

personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skat-tendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomi-

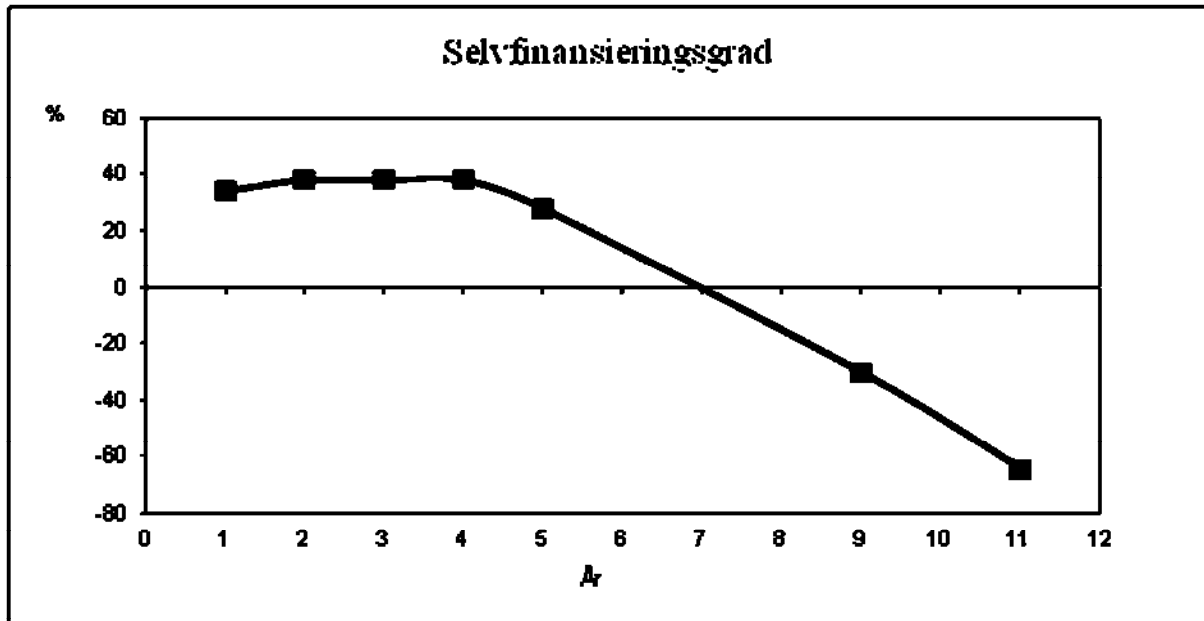
en. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinanserte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på innteks-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelveket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt end-

ringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrundet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om en reduksjon i tobakkavgiftene med 5 pst. fra 1. januar 2012 antas å gi et provenytap på 275 mill. kroner påløpt og 250 mill. kroner bokført i 2012.

I dette anslaget tar en hensyn til at endret pris på varen gir endret etterspørsel etter varen. Det legges til grunn en elastisitet på -0,534. Uten denne effekten ville en slik avgiftsendring gitt et påløpt provenytap på rundt 380 mill. kroner i 2012. Tilpasningen i etterspørselen etter tobakk utgjør dermed om lag 130 mill. kroner.

SPØRSMÅL NR. 691**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Ingebjørg Godskesen****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere effektkomponenten i engangsavgiften fra 2012 med 50 pst. Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca 1,2 mrd. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelser på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelser. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelser er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skat-

tesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skatendringsen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatteinntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

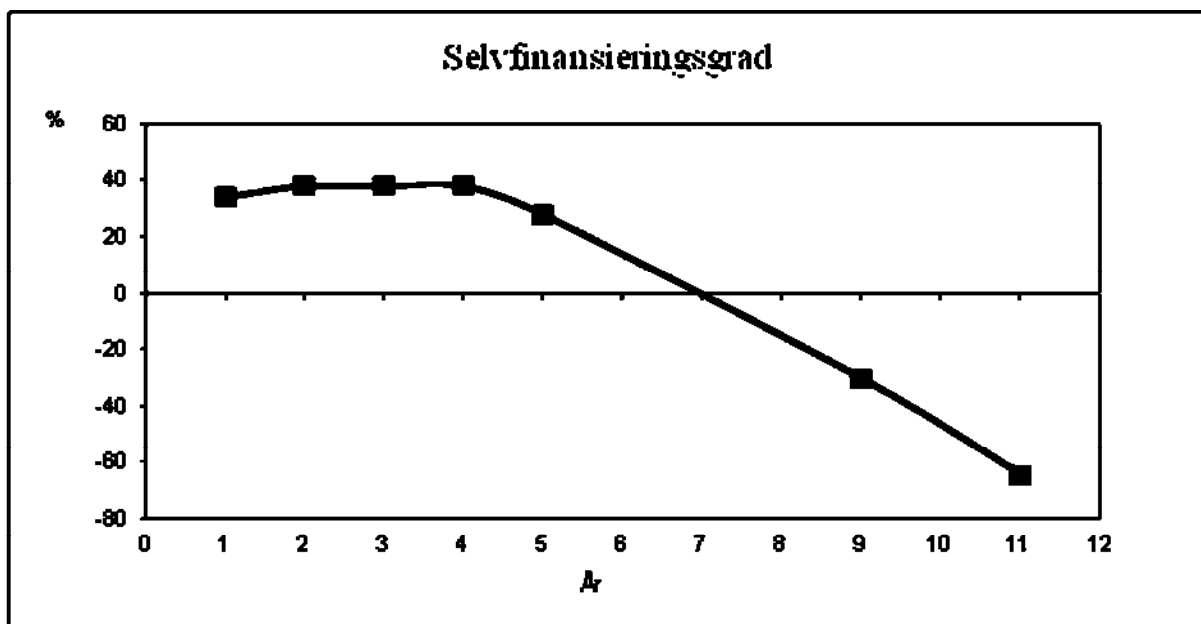
Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansierte" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/ reduserte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være posi-

tive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt bud-

sjetunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som be-

regnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble

utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet for-

siktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet et-

terspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om en halvering av effektkomponenten i forhold til vedtatte satser fra 1. januar 2012 antas å gi et provenytap på anslagsvis 0,9 mrd. kroner påløpt og 0,8 mrd. kroner bokført i 2012.

I beregningene er det lagt til grunn en økt etterspørsel etter denne varen, gjennom en direkte prisenlastisitet på -1. Det vil si at etterspørselen øker med 1 pst. ved en prisreduksjon på 1 pst. Uten en slik effekt ville det påløpte provenytapet anslagsvis vært i underkant av 400 mill. kroner høyere.

SPØRSMÅL NR. 692

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Oskar J. Grimstad

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å redusere veibruksavgifter (drivstoffavgifter) med 1 krone. Det ville medført et brutto innteksttap for staten på ca 2,8 mrd. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store

effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelsener på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelsener. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departe-

mentet estimerer at de som blir berørt av avgiftslettelse gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattenivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattereformen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkon-

miske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der- som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts- side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de lang- siktige, strukturelle virkningene av endringer i skat- tesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skat- tendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspør- selsvirkninger har en også ved andre former for ek- spansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert øk- ning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatte- inntektene, og den initiale svekkelsen av statsbud- sjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet av- henge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomi- en. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjen- nom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil iso- lert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenes- ter, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initielle skattelettelsen.

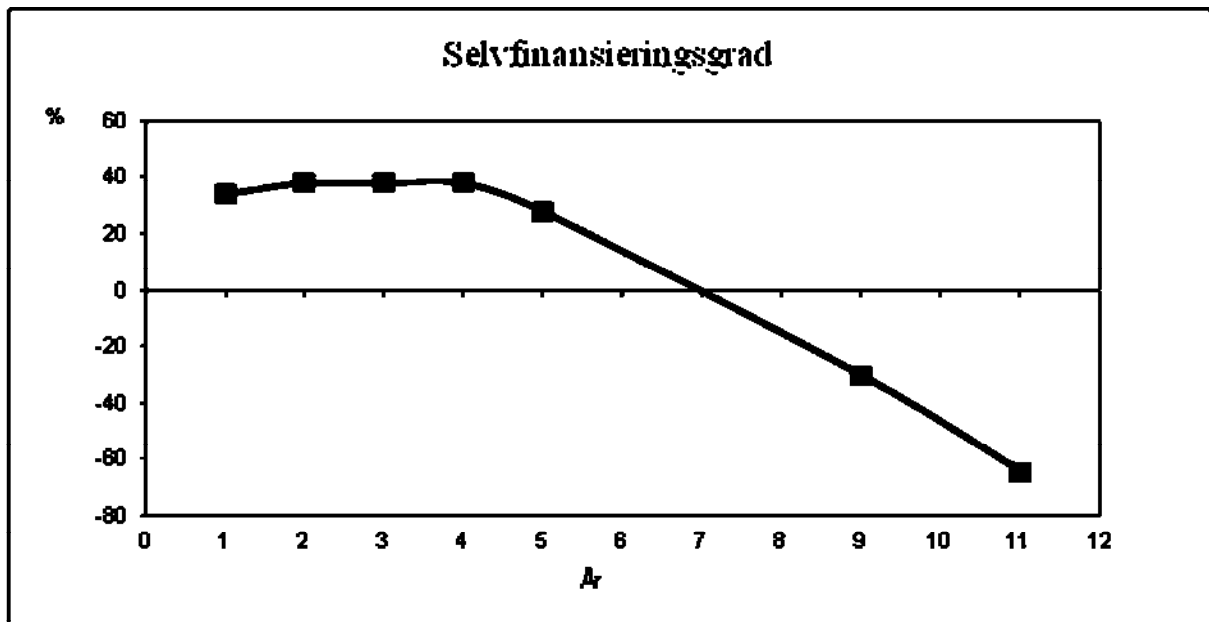
Skattelettelse som er ”ufinansierte” og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapital- inntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være posi- tive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappel- len m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepoli- tikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombi- nere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effek- ten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpoli- tikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjett- balansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ ”selvfinansierungsgrad”). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som mo- dellanalysene viser, gir permanente dynamiske ef-

fekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduse-

res statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både

tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstil-

bud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatteendring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregelveket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av

en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks. arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrundet med økt arbeidstilbud) første året. På avgifts-siden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsener gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om en reduksjon av veibruksavgiftene på bensin og autodiesel med 0,8 kroner per liter fra 1. januar 2012 antas å gi et provenyutslag på 3,1 mrd. kroner påløpt og 2,8 mrd. kroner bokført i 2012.

En reduksjon av avgiftene med 1 krone per liter ville gitt et større provenytap. I beregningen av provenytapet har departementet lagt til grunn en direkte priselastisitet på -0,35 for bensin og -0,2 for autodiesel. Det vil si at etterspørselen etter denne varen øker med henholdsvis 0,35 pst. og 0,2 pst. ved en prisreduksjon på 1 pst. Uten en slik effekt ville det påløpte provenytapet vært anslagsvis 350 mill. kroner høyere. Det minnes imidlertid om at veibruksavgiftene er

ment å avspeile kostnadene bilbruken påfører samfunnet i form av ulykker, kø, støy, veislitasje og miljøskadelige utslipp. De bidrar derfor til å redusere det samfunnsøkonomiske tapet ved bilbruk. En stor reduksjon av avgiftsnivået kan være uheldig siden en da ikke i like stor grad vil ta hensyn til kostnadene som bilbruken påfører samfunnet. Det samfunnsøkonomiske tapet ved bilbruk kan da øke.

SPØRSMÅL NR. 693

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Øyvind Korsberg

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I FrPs alternative statsbudsjett fremmet FrP forslag om å ikke øke mva. på mat fra 14 pst. til 15 pst. Det ville medført et brutto inntektstap for staten på ca 1,1 mrd. kroner bokført.

Hvilke dynamiske effekter, både i år 1 og til slutt, regner Finansdepartementet at en slik avgiftslettelse har, både hva gjelder etterspørselsvirkning og inntektseffekt?»

BEGRUNNELSE:

I Finansavisen 22.12.11 hevder finansministeren at FrP legger for optimistiske effekter til grunn for våre anslag av dynamiske effekter i skattepolitikken, samt at vi teller gevinster dobbelt. Undertegnende er enig i at det er knyttet en viss usikkerhet til hvor store effektene er av skatte- og avgiftsendringer. Det betyr derimot ikke at slike effekter må anses å være nærmest ikke-eksisterende, slik regjeringen legger til grunn. FrP la til grunn et anslag for dynamiske effekter av skatte/avgiftslettelser på 25 %. Effektene av den enkelte lettelse vil selvsagt variere. SSB har gjort flere studier som antyder effekter (både arbeidstilbud og etterspørselsvirkning) å være godt over 25 %. Finansministeren hevder dette er altfor optimistisk. Det er derfor av stor interesse å få finansdepartementets kvalifiserte anslag.

Av Prop 1 LS 2011-2012 avsnitt 2.6 fremgår det at Finansdepartementet regner dynamiske effekter på avgifter som følge av atferdsendringer. Jeg ber om at finansministeren i svar på dette spørsmål tallfester den dynamiske effekten på nevnte avgiftslettelser. I tillegg ber jeg finansministeren tallfeste hva departementet estimerer at de som blir berørt av avgiftslet-

telser gjør med pengene. Man må anta at en person som får for eksempel 1000 kroner i avgiftslettelse ikke rammer tusenlappen inn og henger den på veggen. En del spares, en del forbrukes. Også dette har en effekt på norsk økonomi. Skatteendringer påvirker folks realinntekt, og avgiftsendringer påvirker de relative priser på varer og tjenester. Dynamiske skattepolitikk handler også om å ha synspunkt på dette, slik at skatte- og avgiftssystemet innrettes slik at statens finansieringsbehov dekkes med minst mulig negative konsekvenser for økonomien. Finansministeren hadde ingen kvantitative begrunnelser for sitt angrep på FrP i nevnte oppslag i Finansavisen.

Svar:

Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet med utgangspunkt i noen grunnleggende prinsipper som sikrer at ressursene i samfunnet utnyttes mest mulig effektivt. Dette kan oppnås ved:

- først å benytte skatter og avgifter som bidrar til bedre ressursbruk (for eksempel miljøavgifter)
- deretter å benytte nøytrale skatter som ikke påvirker valgene til produsenter og forbrukere (for eksempel grunnrenteskatter i petroleumsnæringen og kraftnæringen)
- til slutt å bruke vridende skatter for å oppnå det ønskede skattnivået og mål om omfordeling

De samfunnsøkonomiske kostnadene som oppstår ved vridende beskatning, bør holdes så lave som mulig. Skatte- og avgiftssystemet har siden skattere-

formen 1992 bygget på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og symmetrisk behandling av inntekter og utgifter. Det bidrar til å holde kostnadene ved beskatning nede og til at skattyterne i stor grad behandles likt. Brede skattegrunnlag, som fanger opp alle typer inntekter, er dessuten en forutsetning for at personer med lik inntekt skal skattlegges likt, og for at progressiviteten i skattesatsene skal føre til bedre fordeling. Endringene i skattesystemet som følge av skattereformen 1992 og endringer i etterfølgende år har utvidet skattegrunnlaget slik at det er blitt bedre samsvar mellom skattbar inntekt og faktisk inntekt. Prinsippet om brede skattegrunnlag fikk fornyet oppslutning i forbindelse med skattereformen 2006.

Unntak og særordninger i skattesystemet for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Ofte vil ulike særordninger ha uheldige fordelingsvirkninger siden de i praksis brukes mest av høyinntektsgrupper. For å opprettholde skatteinntektene må andre skatter og avgifter økes, og de samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt når skattesatsene økes. Der som det er ønskelig å støtte en bestemt aktivitet eller gruppe i samfunnet, er tiltak over budsjettets utgifts-side ofte både mindre kostbare og mer effektive fordi de kan målrettes.

Ved vurdering av de økonomiske virkningene av skattelettelse er det viktig å skille mellom de langsiktige, strukturelle virkningene av endringer i skattesystemet, og etterspørselsvirkningene av at skat-tendringen ikke er provenynøytral. Slike etterspørselsvirkninger har en også ved andre former for ekspansiv budsjettpolitikk.

En ufinansiert skattelette eller en ufinansiert økning i statlige overføringer til husholdningene, dvs. en skattelette eller utgiftsøkning som ikke finansieres gjennom økninger i andre skatter eller kutt i utgifter, vil bidra til å øke husholdningenes disponible inntekt og svekke statens budsjettbalanse. Økte inntekter i privat sektor vil på kort sikt øke samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien. Dermed øker også skatte-

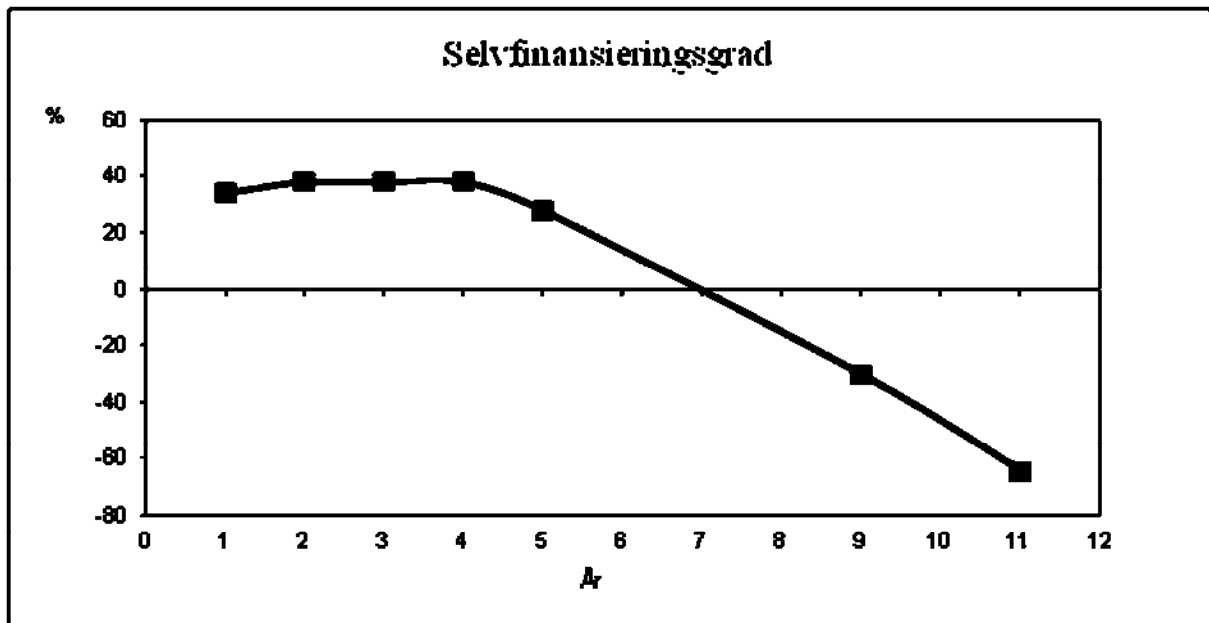
inntektene, og den initiale svekkelsen av statsbudsjettet dempes. Aktivitetsutslaget vil blant annet avhenge av hvor mye ledige ressurser det er i økonomien. I en høykonjunktur vil aktivitetsutslaget være lite, mens det i en lavkonjunktur kan være stort.

Over tid må alle skattelettelse finansieres gjennom økte skatter eller reduserte utgifter. Det vil isolert sett redusere etterspørselen etter varer og tjenester, og således motvirke utslaget på aktivitetsnivå og budsjettbalanse av den initiale skattelettelsen.

Skattelettelse som er "ufinansiert" og dermed tillates å slå ut i statens budsjettbalanse, vil over tid påføre staten økte rentekostnader/reduerte kapitalinntekter. At virkningene på budsjettbalansen av en ufinansiert skattelettelse over tid går fra å være positive til å bli negative, er blant annet illustrert i Cappelen m.fl. (2010): Effekter av Dynamisk skattepolitikk, Samfunnsøkonomen 64 (4), 4-14. Ved å kombinere Statistisk sentralbyrås modeller LOTTE-Arbeid og MODAG anslår forskerne at om lag 35 prosent av den initiale budsjettsvekkelsen (5 mrd. kroner) av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten kommer tilbake til offentlig sektor når de ser på budsjettbalansen de første årene, jf. tabell 5 i Cappelen m.fl. Denne effekten skyldes i stor grad etterspørselsvirkningen av den ufinansierte skattelettelsen (ekspansiv budsjettpolitikk), og anslaget bygger på at det er ledige ressurser i økonomien.

Tabellen viser videre at den offentlige budsjettbalansen svekkes betydelig over tid. Etter om lag 7 år vil budsjettbalansen svekkes mer enn den initiale svekkelsen (negativ "selvfinansieringsgrad"). Dette er illustrert i figur 1.

De positive effektene på arbeidstilbudet som modellanalysene viser, gir permanente dynamiske effekter og bidrar til en viss selvfinansiering av lavere satser i personbeskatningen. Så lenge selvfinansieringsgraden ikke er hundre prosent, vil imidlertid statens fordringsbalanse svekkes, og dermed reduseres statens netto finansinntekter. Etter noen år er denne effekten så stor at den samlede selvfinansieringsgraden blir negativ ifølge beregningene.

Figur 1: Andel av den initiale budsjettsvekkelsen av å redusere satsen i trinn 1 i toppskatten som vil komme tilbake til offentlig sektor.

Kilder: Cappelen m. fl. (2010) og Finansdepartementet.

Cappelen m.fl. viser til at etter 5 år ville nettofordringene i offentlig forvaltning bli redusert med vel 16 mrd. kroner, og bare rentebelastningen av dette vil da være nesten 1 mrd. kroner årlig i økt budsjettunderskudd. Underskuddene vil ikke kompenseres av stadig nye "dynamiske" skatteeffekter over tid.

I Cappelen m.fl. er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn at arbeidstilbudseffektene, som beregnes i LOTTE-Arbeid, slår fullt ut allerede første året. Med mer realistiske forutsetninger om innfasing av arbeidstilbudseffektene ville selvfinansieringsgraden blitt noe lavere i de første årene. I tillegg har Cappelen m.fl. valgt en skatteendring (reduert sats i trinn 1 i toppskatten) som gir særlig store arbeidstilbudseffekter. Ifølge Cappelen m.fl. gir økt personfradrag negativ arbeidstilbudseffekt i LOTTE-Arbeid, mens økt innslagspunkt i toppskatten bare gir litt over halvparten så sterk arbeidstilbudseffekt som redusert sats i trinn 1 i toppskatten. Dette indikerer at selvfinansieringsgraden ved redusert sats i trinn 1 i toppskatten ikke kan brukes som et generelt anslag på selvfinansieringsgraden ved ufinansierte skattelettelser.

I budsjettssammenheng er det lite hensiktsmessig å kjøre makromodellen MODAG på en enkelt skatteendring. MODAG bør fortrinnsvis brukes til å analysere virkningene av hele statsbudsjett hvor det både tas hensyn til skatteendringer og endringer på utgiftsiden. Fremskrittspartiet oppgir i sitt alternative budsjettforslag for 2012 at forslaget gir en samlet brutto skatte- og avgiftslettelse på om lag 21,3 mrd. kroner

bokført i 2012. Om lag 15 mrd. kroner av dette ble ifølge forslaget finansiert gjennom kutt i statens utgifter i 2012. Hvis man legger dette til grunn, ga Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag en ufinansiert lettelse (dvs. svekkelse av statsbudsjettet) på om lag 6,3 mrd. kroner i 2012. Fremskrittspartiet anslår om lag 5,3 mrd. kroner kommer tilbake i form av økt skatt fordi aktiviteten i økonomien øker. Det utgjør om lag 84 pst. av den initiale svekkelsen av budsjettet. Det høye anslaget kan skyldes at en ikke har tatt hensyn til etterspørselseffektene av de utgiftsreduksjonene som foreslås.

Den langsiktige, permanente virkningen av en skattelette på offentlige budsjetter avhenger av hvordan skatteletten er utformet. En lette i skatten på arbeidsinntekt vil dels øke realinntekten etter skatt (inntektsvirkning) og dels gi mer igjen etter skatt for hver ekstra arbeidstime (substitusjonsvirkning). I tillegg kan skatteendringen føre til at enkelte ønsker å tre inn på arbeidsmarkedet (deltakervirkning). Inntektsvirkningen trekker i retning av redusert arbeidstilbud (økt fritid), mens substitusjonsvirkningen og deltakervirkningen trekker i retning av økt arbeidstilbud. Virkningene er forskjellige for ulike skatteendringer, og avhenger bl.a. av størrelsen på inntekts-, substitusjons- og deltakervirkningen for individer på ulike inntektsnivåer. Selv når virkningene på arbeidstilbudet kan antas å være betydelige, er det imidlertid stor usikkerhet knyttet til både hvor store virkningene er og hvor fort de kommer.

Generelt vil finansielle tilpasninger til en skatte-

endring kunne skje forholdsvis raskt, mens realøkonomiske tilpasninger tar lengre tid. For eksempel ble utbyttene mer enn halvert fra 2000 til 2001 som følge av den midlertidige utbytteskatten i 2001, mens innføring av utbytteskatt med skjerming fra 2006 reduserte utbyttene med over 90 pst. fra 2005 til 2006. Derimot vil det ta tid før for eksempel endringer i avskrivningssatser vil påvirke investeringene. Det er også rimelig å anta at det vil ta tid før endringer i inntektsbeskatningen vil slå ut i varig endret arbeidstilbud. Som hovedregel er derfor departementets beste anslag på arbeidstilbudsvirkningen av en endring i inntektsskatten null første året.

En avgiftsendring vil påvirke prisene på varer og tjenester forholdsvis momentant, noe som igjen vil påvirke etterspørselen etter de avgiftsbelagte varene og tjenestene. Denne tilpasningen antas å komme raskt og er innarbeidet i departementets provenyanslag.

Ikke alle skatteletter vil utløse positive dynamiske virkninger. En skatteendring som unntar inntekter eller øker forskjellen mellom det skattemessige og økonomiske resultatet, kan føre til uheldige tilpasninger, for eksempel ved at investeringer vris fra samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter til samfunnsøkonomisk ulønnsomme prosjekter. En slik skatteendring vil svekke verdiskapingen i økonomien.

Finansdepartementet innarbeider dynamiske virkninger av skatteendringer i provenyanslagene når de dynamiske virkningene av skatteendringene er vesentlige, og antas å komme raskt. Dette er særlig aktuelt for større endringer i skatteregulverket, slik som for eksempel Skattereformen 1992, jf. omtale i St.meld. nr. 1 (1991-92) Nasjonalbudsjettet 1992, avsnitt 4.3.3:

"Flere av forslagene vil bidra til å endre skattyternes tilpasninger, (...) Slike endringer, som delvis vil være et resultat av forbedringer i skattesystemet, kan skje raskt ved at rent skattemotiverte tilpasninger som i dag foretas, ikke lenger er lønnsomme etter reformen. På noe sikt vil reformen klart føre til bedre utnyttelse av økonomiske ressurser og dermed økt verdiskaping i samfunnet. Dette vil også bidra til økte offentlige skatteinntekter. I noen grad har en i anslagene nedenfor tatt hensyn til virkninger på skatteinntektene av endringer i skattyternes tilpasning."

I de årlige budsjettene innarbeides aktivitetsutslaget av det finanspolitiske opplegget i de makroøkonomiske anslagene. De kortsiktige virkningene av en skattelette på aktiviteten i økonomien vil dermed i utgangspunktet fanges opp i anslaget for det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet. Ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet korrigeres det for konjunkturelle svingninger i skatter og avgifter og utgifter til ledighetstrygd. Siden det er betydelig usikkerhet om hvor raskt og sterkt endringer i budsjettet vil slå ut i varige endringer i f.eks.

arbeidstilbud og sysselsetting, er departementet forsiktig med å justere anslagene for den underliggende utviklingen i skatteinntektene. Etter hvert som eventuelle positive dynamiske effekter kommer til syne, vil anslagene for strukturelle skatteinntekter oppjusteres. Det vil gi større handlingsrom i budsjettene for en gitt strukturell budsjettbalanse.

Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet samarbeider om å bedre metode- og modellgrunnlaget for analyser av norsk økonomi. Et resultat av dette arbeidet er modellen LOTTE-Arbeid som i større grad gjør det mulig å anslå varige virkninger på arbeidstilbudet av enkelte skatteendringer. Også den makroøkonomiske modellen som benyttes til analyser på kort sikt (MODAG), er under kontinuerlig utvikling. Det må imidlertid påregnes at usikkerheten omkring både kortsiktige og langsiktige budsjettanalyser vil fortsette å være stor. Erfaringene fra utviklingen med oppbygging av underskudd i statsbudsjettene i andre OECD-land tilsier at det bør legges stor vekt på forsvarlige budsjettanslag som ikke foregriper ønskelige, men usikre, effekter av både skatteendringer og andre tiltak i budsjettet.

Nedenfor kommenteres mulige adferdsvirkninger mv. av hver enkelt skatte- og avgiftsendring det spørres om. Dette er isolerte betraktninger om de enkelte forslagenes virkning på atferd og ressursbruk. Det er sett bort fra forslagenes virkning på samlet etterspørsel og aktivitet i økonomien samt virkninger av nødvendig inndekning for å opprettholde budsjettbalansen.

Enkelte av forslagene kan isolert sett ha gode virkninger på ressursbruken, herunder bidra positivt til arbeidstilbudet (for eksempel redusert toppskattesats) og sparingen (for eksempel redusert sats i formuesskatten). Men det er ingen av skatteforslagene som har en slik karakter at det er forsvarlig å legge inn selvfinansierende virkninger (for eksempel begrunnet med økt arbeidstilbud) første året. På avgiftsiden er det som nevnt tatt hensyn til adferdsendringer i departementets provenyanslag. Flere av forslagene vil redusere skatteinntektene samtidig som de isolert sett har små virkninger på ressursbruken. Det gjelder for eksempel lettelsene gjennom BSU og IPA.

FrPs forslag om å ikke heve av merverdiavgiftssatsen for mat fra 14 til 15 pst. fra 1. januar 2012 antas å gi et provenytap på om lag 1 300 mill. kroner på løpt og 1 085 mill. kroner bokført i 2012.

Det er ikke beregnet eventuelle atferdsendringer som følge av en senking av merverdiavgiftssatsen på mat da det, som omtalt i innledningen, legges til grunn at endringen er finansiert slik at det samlede konsumet kan antas å være om lag uendret. En eventuell kryssvirkning mellom etterspørsel etter matvarer og etterspørsel etter andre varer og tjenester vil dessuten ha liten provenyvirkning siden de fleste varer og tjenester er ilagt merverdiavgift.

SPØRSMÅL NR. 694**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Trine Skei Grande****Besvart 27. januar 2012 av forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland****Spørsmål:**

«Vil statsråden ta umiddelbart initiativ overfor Justis- og beredskapsdepartementet med sikte på en snarlig avklaring av muligheten for å kreve utlevering av studentinformasjon til kommersielle formål?»

BEGRUNNELSE:

Undertegnede viser til pålegget fra Kunnskapsdepartementet til landets høyere utdanningsinstitusjoner om –under henvisning til offentlighetsloven– å utlevere studentinformasjon til et kommersielt selskap. Flere institusjoner nekter nå å utlevere denne informasjonen grunnet personvernmessige hensyn.

Undertegnede er tilhenger av størst mulig åpenhet i forvaltningen og mener det er viktig med et sterkt lovverk i tilknytning til dette, men er svært skeptisk til at dagens lovverk synes å åpne opp for utlevering av denne type informasjon.

I Universitas 18. januar d.å. fremgår det at Kunnskapsdepartementet ”er i dialog med Justisdepartementet om problemstillingene, og legger opp til at disse vil bli vurdert ved en evaluering av offentlighetsloven”.

Undertegnede mener det er viktig med en langt snarligere avklaring på dette spørsmålet enn å vente på en evaluering av offentlighetsloven, og vil henstille statsråden til fortgang i dialogen med Justis- og beredskapsdepartementet, slik at studentenes personlige informasjon kan fortsette å være studentenes eiendom og at institusjoner ikke kan utlevere slik informasjon uten eksplisitt samtykke fra studenten.

Svar:

Jeg viser til spørsmål nr. 694 fra stortingsrepresentant Trine Skei Grande, som er stilt til skriftlig besvarelse i henhold til § 52 i Stortingets forretningsorden.

Offentleglova har en sentral og viktig funksjon for vårt ansvarsområde, da den bidrar til åpenhet og innsyn i et forvaltningsområde som berører svært mange mennesker i ulike faser av livet. Hensynene bak loven er å sikre demokratiske prosesser og åpenhet rundt forvaltningsinstitusjoners arbeid. Jeg opplever likevel at det har oppstått en del vanskelige spørsmål i skjæringspunktet mellom formålet om åpenhet i forvaltningen, og beskyttelse av den enkelte mot at personvernet blir krenket.

På bakgrunn av en rekke henvendelser fra studenter som opplever utlevering av studentopplysninger som en krenkelse av deres personvern, har Kunnskapsdepartementet i brev datert 17. januar 2012 anmodet Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet om å vurdere regelverket og dets rekkevidde slik disse bestemmelsene er formulert i dag. Konkret bes Lovavdelingen vurdere om forholdet mellom offentleglova og personopplysningsloven er hensiktsmessig for å ivareta både allmennhetens rett til innsyn og den enkeltes krav på personvern. Jeg håper vi kan få en rask avklaring på problemstillingen da dette berører så vel utdanningsinstitusjonene som de som studerer og har studert der.

Flere utdanningsinstitusjoner har vært kritiske til offentleglovas rekkevidde etter at departementet i en konkret klagesak fattet vedtak om å gi innsyn i opplysninger om studenter ved NTNU. Innsyn i de konkrete opplysningene ble gitt som en konsekvens av dagens regelverk, men det er et krav at mottaker behandler personopplysningene i tråd med personopplysningsloven. Det er i den sammenheng viktig å understreke at departementets vedtak i en enkeltsak ikke medfører en utvidet innsynsrett der loven ikke åpner for det, og at det må gjøres en konkret vurdering av det enkelte innsyns krav i henhold til offentleglova.

SPØRSMÅL NR. 695**Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«Regjeringen har gjentatte ganger vektlagt at statsbudsjettet 2012 er godt tilpasset den økonomiske situasjonen. Det uttalte finansministeren da det ble fremlagt 06.10.11. Statsråd Schjøtt-Pedersen gjentok det i Stortinget 24.11.11. I samme debatt sa APs Terje Lien Aasland at "[...]budsjettet er særdeles viktig. Jeg mener ut fra det vi i dag vet, at det er et godt tilpasset budsjett for det vi skal gå inn i tiden framover".

Mener statsråden budsjettet er godt tilpasset dagens økonomiske situasjon?»

BEGRUNNELSE:

I Stortingets spørretime 18.01.12 uttalte finansministeren at:

"Statsbudsjettet for 2012 ligger der. Det er et budsjett som var godt tilpasset den situasjon som var da vi la det fram i oktober."

I tiden før og etter budsjettfremleggelsen var det store endringer i den økonomiske "situasjonen", og den oppfattes åpenbart annerledes i dag enn for et halvt år siden, da budsjettet ble utarbeidet. Ved Norges Banks rentemøte 22.06.11 tilsa deres analyse en gradvis økning i styringsrenten gjennom andre halvår. På rentemøtet 21.09.11 signaliserte derimot Norges Bank at styringsrenten holdes lav lenger enn de hadde sett for seg, og de pekte på tiltagende uro. På rentemøtet 14.12.11 valgte Norges Bank å kutte renten med 0,5 prosentpoeng.

Fra regjeringen jobbet med budsjettet i juni, til de fremmet det i begynnelsen av oktober og til det endelig ble vedtatt, har Norges Banks analyser gått fra at styringsrenten gradvis skal økes til at den kuttes med hele 0,5 prosentpoeng.

Det viser at den økonomiske situasjonen ved budsjettets vedtak var svært annerledes enn da budsjettet ble laget. Likevel gjorde regjeringspartiene på Stortinget ingen endringer i budsjettet for å tilpasse det den endrede økonomiske situasjonen, men hevdet hele tiden at budsjettet var godt tilpasset uavhengig av at situasjonen åpenbart endret seg.

Svar:

Situasjonen i internasjonal økonomi har forverret seg etter at Regjeringen la fram budsjettet for 2012 i fjor høst. Veksten hos våre handelspartnere ligger an til å bli lavere enn lagt til grunn, og i flere europeiske

land er det nå negativ vekst og økende ledighet. Som jeg viste til i mitt innlegg i Stortinget 22. november i fjor, må vi regne med at utviklingen i fastlandsøkonomien vil bli svakere enn det som ble lagt til grunn i budsjettet. Samtidig er det fortsatt vekst i aktivitet og sysselsetting, og arbeidsledigheten er lav. Sysselsettingen er nå høyere enn før finanskrisen.

Finans- og pengepolitikken må virke sammen for å stabilisere den økonomiske utviklingen. Pengepolitikken er førstelinjeforsvaret og kan reagere raskt når den økonomiske situasjonen tilsier det. Norges Bank er ansvarlig for utøvelsen av pengepolitikken. Norges Banks operative gjennomføring skal rettes mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst. På kort og mellomlang sikt skal pengepolitikken veie hensynet til lav og stabil inflasjon mot hensynet til stabilitet i produksjon og sysselsetting. Norges Bank satte ned renten med 0,5 prosentenheter på sitt møte den 14. desember i fjor. I sin begrunnelse for rentenedsettelsen viste Norges Bank bl.a. til at uroen i finansmarkedene hadde tiltatt siden oktober og at utsiktene for norsk økonomi er svekket. Flere land gjennomfører lettelser i pengepolitikken.

Regjeringen legger handlingsregelen til grunn for budsjettpolitikken. Handlingsregelen er en strategi for jevn og gradvis økning i bruken av petroleumsinntekter til et nivå som kan opprettholdes på lang sikt. Handlingsregelen gir forutsigbarhet i budsjettpolitikken og bidrar også til stabilitet i rente- og valutamarkedet. I en tid med stor uro i finansmarkedene internasjonalt er slik forutsigbarhet særlig viktig. Handlingsregelen legger til rette for at de såkalte automatiske stabilisatorene får virke ved at vi ikke trenger å redusere utgiftene dersom konjunkturutviklingen reduserer skatteinntektene. Tilsvarende lar vi ikke forbigående høye skatteinntekter i en høykonjunktur slå ut i økte utgifter. De automatiske stabilisatorene er forholdsvis sterke i Norge som følge av våre godt utbygde velferdsordninger. Samtidig kan bruken av petroleumsinntekter det enkelte år aktivt tilpasses konjunktursituasjonen.

Det er tegn til en todeling i norsk industri. Markedene for norske eksport er svekket, mens etterspørselen fra oljenæringen fortsatt er høy. Utfordringene for deler av industrien forsterkes av et høyt innenlandsk kostnadsnivå og sterk krone. Dersom den gunstige utviklingen i bytteforholdet de siste årene reverseres, vil utfordringene forsterkes ytterligere. Økt bruk av oljepenger vil i liten grad avhjelpe situa-

sjonen i den delen av næringslivet som møter konkurranse fra utlandet, og som nå rammes av svakere utvikling internasjonalt. Tvert i mot vil en for ekspansiv finanspolitikk kunne forsterke presset mot denne delen av næringslivet.

Regjeringen legger normalt fram oppdaterte vurderinger av de økonomiske utsiktene to ganger i året, i nasjonalbudsjettet i oktober og i revidert nasjonalbudsjett i mai. Regjeringen følger utviklingen nøye og har den nødvendige beredskap.

SPØRSMÅL NR. 696

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Hans Olav Syversen

Besvart 1. februar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Det Mosaiske Trossamfund har et reelt sikkerhetsbehov, det er kulehullene i synagogen vitne om. Av menighetens kontingentmidler går nå halvparten til sikkerhet. På tross av dette har departementet hittil avslått å gi støtte til dette. I svar fra informasjonsavdelingen i departementet heter det at anmodningen fra den jødiske menigheten vil bli behandlet på lik linje med andre "budsjettinnspill".

Er ikke statsråden enig i at dette handler om mer enn et "budsjettinnspill", og vil statsråden seriøst vurdere den nye søknaden?»

Svar:

Det mosaiske trossamfund har den samme rett til generell politibeskyttelse som alle andre borgere og organisasjoner i Norge. Justisdepartementet har løpende dialog med PST og Politidirektoratet for å sikre at dette ivaretas.

Justisdepartementet har tidligere ved tre anledninger gitt støtte til Det mosaiske trossamfund:

- 2006: 4,95 mill. kroner i engangsstøtte til sikringstiltak etter skytingen høsten 2006 samlet til trossamfundene i Oslo og Trondheim.
- 2009: 0,3 mill. kroner i engangsstøtte til sikringstiltak til trossamfundet i Trondheim.
- 2010: 0,4 mill. kroner i støtte til et prosjekt om antisemittisme i regi av UD og BLD i samarbeid med Holocaustsenteret.

I tillegg ble det gitt 6,5 mill. kroner i engangstilskudd til sikringstiltak fra Kultur- og kirkedepartementet i 2002.

Justisdepartementet mottok 21. januar 2011 søknad fra Det Mosaiske Trossamfund om økonomisk støtte på til sammen 23,3 mill. kroner til sikringstiltak. Denne ble avslått i brev 29. mars 2011.

Justisdepartementet hadde 13. januar 2012 et møte med Det Mosaiske Trossamfund, hvor temaet var trusselsituasjonen og behovet for støtte.

Blant annet på grunnlag av dette møtet ble det fra departementet opplyst at det ville bli foretatt en ny gjennomgang og vurdering.

SPØRSMÅL NR. 697

Innlevert 19. januar 2012 av stortingsrepresentant Bård Hoksrud

Besvart 1. februar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«TA.no hadde 9. januar 2011 en sak om en ukrainsk kvinne som har barn med en nordmann, der barnet er norsk statsborger og hvor moren nå må reise ut av Norge for å søke om familiegjenforening. Der-

som kvinnen hadde vært fra EU-landet Polen, kunne saken ha vært løst på en mer elegant måte.

Finnes det i dag ingen muligheter for at mor og barn kan være sammen i Norge under behandlingen av hennes søknad i UNE, dette for å minske den store

belastningen det er for hele familien med å være ifra hverandre?»

BEGRUNNELSE:

Fremskrittspartiet fremmet et komplett forslag til ny norsk utlendingslov i Innst. O. nr. 42 (2007-2008) da Stortinget behandlet regjeringens forslag til ny utlendingslov i Ot.prp. nr. 75 (2006-2007). FrPs utlendingslov la opp til en betydelig innstramning i familiegjenforeningspolitikken, etter modell av det Danmark hadde gjort noen år tidligere med 24-årsgrense, tilknytningskrav og økte krav til forsørgerevne. Utfordringene knyttet til familieinnvandring er imidlertid ikke like store for alle innvandringsgrupper, og FrPs utlendingslov åpnet derfor for å gi unntak fra skjerpede krav til personer fra deler av verden der dette erfaringsmessig ikke vil være i strid med integreringspolitiske hensyn, for eksempel USA, Japan og Singapore. Norske myndigheter gjør allerede noe lignende når det gjelder visum og arbeidsinnvandring, der det er forskjellige regler ettersom hvor man kommer fra. Ukraina er et europeisk naboland med mange kulturelle fellestrekk med Norge, og det kan virke urimelig at folk fra dette landet skal være gjenstand for de samme reglene som grupper som er svært vanskelige å integrere i det norske samfunnet.

Svar:

Spørsmålet er stilet til barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, men er oversendt meg for besvarelse da utlendingsfeltet hører inn under justisministerens ansvarsområde.

Som representanten er kjent med, er det Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE) som behandler søknader og klager etter utlendingsloven. Som statsråd har jeg ikke myndighet til å gripe inn i eller påvirke utfallet av enkeltsaker som ikke gjelder hensynet til grunnleggende nasjonale in-

teresser eller utenrikspolitiske hensyn. Jeg kan derfor ikke kommentere den konkrete saken det refereres til.

Hovedregelen i utlendingsloven er at førstegangs oppholdstillatelse skal være gitt før innreise i riket. Søknad om oppholdstillatelse må derfor som hovedregel fremmes fra søkerens hjemland (eller et annet land hvor søkeren har hatt oppholdstillatelse i de siste seks månedene), og vedkommende kan ikke reise inn i Norge før tillatelse er innvilget. Det er kontrollhensyn og innvandringsregulerende hensyn som ligger bak denne regelen. Dersom man fritt kunne søke om opphold her etter ankomst til riket, ville det skape utfordringer for utlendingsmyndighetene og for politiet, særlig når det gjelder kontroll med, og senere uttransportering av, utlendinger som ikke får oppholdstillatelse. Slike innvandringsregulerende hensyn er først og fremst til stede når søkeren kommer fra et visumpiktig land. I familieinnvandringssaker er det derfor gjort unntak for søkere (ektefeller/samboere og barn) fra visumfrie land. Disse kan fremme søknad fra Norge. Per i dag er imidlertid Ukraina et visumpiktig land, og søkere fra Ukraina vil derfor bli behandlet på lik linje med søkere fra andre visumpiktige land når det gjelder adgang til å søke fra riket.

I utlendingsforskriften § 10-1 er det gjort en rekke unntak for nærmere bestemte søkergrupper, som gis adgang til å søke om oppholdstillatelse fra riket. Jeg går ikke nærmere inn på detaljene i dette regelverket. Det er også gitt en generell unntaksbestemmelse i lovens § 56 tredje ledd, jf. forskriftens § 10-1 fjerde ledd, om at utlendingsmyndighetene i enkelttilfeller kan gjøre unntak fra vilkåret om at søknad må fremmes før innreise, "når sterke rimelighetsgrunner tilsier det". Det er UDI eller UNE som må vurdere om det skal gjøres unntak etter denne bestemmelsen. Utlendingsmyndighetene skal alltid vurdere dette av eget tiltak i hver enkelt sak.

SPØRSMÅL NR. 698

Innlevert 26. januar 2012 av stortingsrepresentant Trine Skei Grande

Besvart 3. februar 2012 av arbeidsminister Hanne Inger Bjurstrøm

Spørsmål:

«Ser statsråden behov for endringer i arbeidsmiljøloven på bakgrunn av at dagens rettstilstand er uklar med hensyn til i hvilken grad varslingens innhold skal ilegges vekt ved vurderingen om rettsstridig gjengjeldelse har funnet sted?»

BEGRUNNELSE:

01.01.07 trådte nye varslerbestemmelser i arbeidsmiljøloven i kraft. Formålet med nye lovbestemmelser var å legge forholdene bedre til rette for varsling om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Det ble blant annet gitt lovforbud mot gjengjel-

delse etter varslingslik det fremkommer i arbeidsmiljøloven § 2-5.

Per oktober 2011 har ting- og lagmannsrettene i Norge behandlet totalt 14 saker der saksøker hevder å ha blitt utsatt for ulovlig gjengjeldelse etter aml. § 2-5. Ingen saker er blitt prøvet for Høyesterett. Av de 14 rettskraftige dommene, 4 for tingrett og 10 for lagmannsrett, har retten funnet varslingsene forsvarlig i 12 av sakene.

Dagens rettstilstand er uklar. I de 12 dommene, der det er varslet forsvarlig, har retten i varierende grad sett hen til varslingsinnhold ved vurderingen om rettsstridig gjengjeldelse har funnet sted. I henhold til lovens forarbeider kreves årsakssammenheng mellom varslingslik og arbeidsgivers rettsstridige disposisjon. I vurderingen om mulig årsakssammenheng skal en bl.a. se hen til hvilken tidsnærhet det er mellom varslingslik og påstått gjengjeldelse. Spørsmålet blir således om retten, etter gjeldende lovverk, også skal ta stilling til hvor alvorlige de omvarslede forhold er, altså ev. grunnlag for motiv for den rettsstridige gjengjeldelse.

Svar:

Arbeidsmiljøloven fastslår at gjengjeldelse mot arbeidstaker som har varslet på en forsvarlig måte er forbudt. I følge forarbeidene skal begrepet gjengjeldelse forstås vidt. Enhver ugunstig behandling som kan ses som en følge av og en reaksjon på varslingslik, skal i utgangspunktet regnes som gjengjeldelse.

For å gjøre det enklere for arbeidstakere å nå fram med en påstand om ulovlig gjengjeldelse, har man innført delt bevisbyrde i forhold til dette spørsmålet, jf. arbeidsmiljøloven § 2-5 første ledd annet punktum. Dette innebærer at hvis arbeidstakeren fremlegger opplysninger som gir grunn til å tro at det har funnet sted ulovlig gjengjeldelse, skal domstolen legge dette til grunn med mindre arbeidsgiveren sannsynliggjør noe annet. I forarbeidene er det klart presisert at det ikke skal stilles for strenge beviskrav til arbeidstaker i denne sammenheng; det vil for eksempel normalt være nok at det kan vises at varslingslik

har skjedd og at oppsigelse eller annen handling kom tett på varslingslik i tid. Arbeidsgiver må deretter sannsynliggjøre at handlingen var begrunnet i andre forhold enn varslingslik, det vil si at det er sannsynlighet for manglende årsakssammenheng.

Spørsmålet om det foreligger årsakssammenheng mellom en ugunstig behandling og et forsvarlig varsel må naturligvis underlegges en konkret helhetsvurdering av den domstol som skal ta stilling til spørsmålet, ut i fra de beviser som foreligger i saken. Loven åpner i prinsippet for at alle momenter som anses relevante kan tillegges vekt. Ved siden av en rekke andre forhold kan naturligvis også alvorligheten av det forhold det varsles om, og arbeidsgivers holdning til dette/eventuelt hevnmotiv, være noe en domstol vil kunne gå inn i og tillegge betydning ved sin vurdering av årsakssammenheng.

Jeg er i utgangspunktet tvilende til om det ville vært hensiktsmessig med en mer konkret regulering av hva domstolene skal vektlegge i forbindelse med § 2-5, og også om dette ville gjort at rettstilstanden opplevdes klarere og sakene enklere. Det er viktig å huske på at faktum kan variere stort fra varslingslik til varslingslik, og at spørsmålet om årsakssammenheng uansett må vurderes helt konkret. Vi må også innse at vi er på et område med få enkle svar, og hvor det er viktig at regelverket er generelt nok utformet til å ta høyde for det vide spekter av situasjoner, bransjer og virksomheter reglene omfatter.

Når dette er sagt, er det selvsagt svært viktig for regjeringen at varslingsreglene fungerer etter sin hensikt. I denne sammenheng er alle innspill og erfaringer rundt mulige endringsbehov av betydning. Jeg har tidligere varslet at det er behov for en evaluering av varslingsbestemmelsene. Varslingsregelverket reiser jevnlig debatt, og det har også kommet ny forskning som må tas i betraktning. Vi arbeider nå med et mandat for evalueringen, og Arbeidsdepartementet tar sikte på å legge ut et offentlig tilbud så snart som mulig, med sikte på gjennomføring og ferdigstillelse i løpet av 2012, eventuelt første halvår 2013.

SPØRSMÅL NR. 699**Innlevert 20. januar 2012 av stortingsrepresentant Anders Anundsen****Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«Samboere som pendler og som ikke har felles barn skal etter reglene skattes som enslige. Det betyr at et samboerpar som bor i felles eid/leid bolig i en kommune ikke innrømmes pendlerfradrag dersom antall pendlerdøgn overstiger antall hjemmedøgn. Dette fremstår som en urimelig og ubegrunnet forskjellsbehandling av samboere i forhold til gifte.

Vil statsråden ta initiativ til å endre regelverket slik at gifte og samboende gis lik rett til pendlerfradrag?»

Svar:

Personlige skattytere anses som bosatt i den kommunen hvor vedkommende anses for å ha sitt hjem, jf. skatteloven § 3-1 femte ledd. Spørsmålet om hvilken bolig som anses som hjemmet i tilfelle hvor personen pendler mellom flere boliger, reguleres av § 3-1 i Finansdepartementets forskrift til utfylling og gjennomføring av skatteloven (skattelovforskriften).

Det følger av skatteloven § 3-1 sjetten ledd at en person som bor sammen med ektefelle eller barn, anses å ha sitt hjem der ektefelle eller barn er bosatt, og at for skattytere som forsørger og bor sammen med søsken, regnes deres felles bolig som hjem. Andre personer anses som hovedregel for å ha sitt hjem i den selvstendige boligen hvor vedkommende har sin overveiende døgnhvile, jf. skattelovforskriften § 3-1-3.

Samboere blir etter skattelovforskriften ansett som enslige, med mindre de bor sammen med egne barn, jf. § 3-1-2.

Enslige kan bli ansett som pendlere, selv om den overveiende døgnhvilen skjer på bolig på arbeidsteden. Dette kan være tilfelle der boligen på arbeidsteden ikke anses som selvstendig bolig i motsetning til boligen i hjemkommunen, jf. skattelovforskriften § 3-1-4 jf. § 3-1-3. Også der boligen på arbeidsteden anses som selvstendig, kan enslige anses som pendlere dersom vilkårene i skattelovforskriften § 3-1-3 femte ledd er oppfylt.

Samboere som bor sammen med egne eller med felles barn, og som har felles bolig vil etter gjeldende regler også kunne bli ansett som familiependlere. En full likestilling av samboere med ektefeller når det gjelder vilkårene for pendlerstatus vil forutsette at det er mulig å skille ut skattytere som er samboere fra andre ugifte skattytere. Det er i dag ingen registreringsordning for samboere. Dersom samboerskap skulle gi grunnlag for å bli ansett som familiependlere, må det derfor stilles opp særskilte krav for denne gruppen av familiependlere. Hvilke krav som eventuelt skulle stilles opp for å skille denne gruppen ut fra andre ugifte skattytere, vil kreve en nærmere vurdering. Jeg vil derfor ikke nå fremme forslag om nye regler på dette området, men ta dette spørsmålet med meg videre i departementets arbeid med å vurdere forbedringer i skatteregelverket.

SPØRSMÅL NR. 700**Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Gunnar Gundersen****Besvart 26. januar 2012 av landbruks- og matminister Lars Peder Brekk****Spørsmål:**

«Gjestgård, kurs og konferanser og alternativ utnyttelse av gårdens bygningsmasse og infrastruktur er viktige tilleggsinntekter for mange innen landbruket. Staur gård eies av departementet og drives i konkurranse med mange andre aktører på Hedmarken. Departementet bevilget i brev datert 21.09.11 et a kontobeløp på 1,5 mill kr til utbedringsarbeider på steinhus og verkstedlåve.

Har Staur Gård AS en direkte tilgang til departementet som finansieringskilde for denne type investeringer?»

BEGRUNNELSE:

Bevilgningen det vises til ovenfor er ikke et enkeltstående eksempel. Det blir også påstått at det tidligere er overført 1 mill kr til konferanselåve og 3,5 mill kr til oppussing av hovedhuset. Når Staur Gård

driver gjestegård i direkte konkurranse med andre aktører, vil slik støtte fra departementet skape sterk konkurransevridning i markedet. Det hører med til historien at Staur Gård i fjor vinter lansert en tilbudspakke på overnatting og dagpakker som forstyrret prisbildet i lokalmarkedet. Dette er en svært betenkelig side ved at departementet driver næringsvirksomhet. Av brevet fra departementet får en klart inntrykk av at pengeoverføringen er et tilskudd og ikke et lån.

Et minimumskrav må være at departementet har klare rutiner og evalueringer av hva pengeoverføringene blir brukt til. Det burde også være en selvfølge at departementet ikke tillater at Staur Gård AS driver i konkurranse med andre lokale aktører når de har behov for slike pengeoverføringer. Dersom Staur Gård AS ikke klarer å finansiere sin virksomhet i det vanlige lånemarkedet og det er nødvendig med stadige overføringer ville det snarere være naturlig at departementet vurderer avhending av gården.

Svar:

Innledningsvis vil jeg få opplyse at da Staur gård ble overført til Landbruks- og matdepartementet i

2001, ble det stiftet et driftsselskap, Staur Gård AS, som skulle forestå driften av gårdsanlegget. Staur gård er et spesielt gårdsanlegg med en stor og svært vedlikeholdskrevende bygningsmasse, en bygningsmasse som går vesentlig ut over det som trengs for gjestegårdstriften og driften av selskapet for øvrig.

I forpaktningssavtalen mellom Staur Gård AS og Landbruks- og matdepartementet er det avtalt at driftsselskapet plikter til enhver tid å holde den forpaktede eiendom med bygninger i minst like god stand som den var ved tiltredelsen. Det er lagt opp til at Staur Gård AS kan søke departementet om midler til vedlikeholdstiltak som er ekstraordinære.

Til grunn for den aktuelle tildelingen i 2011 lå en vurdering av at foreliggende vedlikeholdsarbeider, hvorav nytt tak på verkstedlåven utgjorde det vesentligste, var av slik ekstraordinær karakter. Også i et ordinært leieforhold ville dette vært utgifter som huseier normalt måtte bekoste. Dersom det aktuelle taket ikke ble utbedret, ville det for øvrig kunne medføre store bygningsmessige skader.

SPØRSMÅL NR. 701

Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Torgeir Trældal

Besvart 1. februar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«I årets statsbudsjett lå ikke finansieringen av Hålogalandsbrua inne. Hålogalandsbrua er ett viktig samferdselstiltak for hele regionen.

Kan statsråden redegjøre for når Stortinget får saken til behandling, og er nedlegging av Framneslia flyplass en del av finansieringen?»

Svar:

Som jeg gjorde rede for i mitt svar 30. oktober 2011 på spørsmål nr. 32 fra representanten Torgeir Trældal, vil jeg ta endelig stilling til prosjektet etter at rapporten fra den eksterne kvalitetssikringen (KS2) foreligger. Dette arbeidet er i slutfasen. Nedlegging av lufthavnen er en forutsetning for gjennomføring av prosjektet. Saken vil bli oversendt Stortinget når nødvendige avklaringer foreligger.

SPØRSMÅL NR. 702**Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Bård Hoksrud****Besvart 3. februar 2012 av kunnskapsminister Kristin Halvorsen****Spørsmål:**

«Vi snakker alltid om gode veier og hva som må til for at veien skal være god. 18.01 var jeg invitert til å følge en jente fra Skien på hennes skolevei. Det var en opplevelse som absolutt ikke frister til gjentakelse. Hun har utfordret mange på å svare på hva som må til for at en skolevei blir definert som farlig skolevei for elever i videregående skole.

Ingen har så langt villet svare, men jeg håper statsråden vil svare på dette og håper svaret kan være konkret slik at elever i videregående skole kan få skoleskyss når veien er trafikkfarlig?»

Svar:

Det er et grunnleggende prinsipp i norsk skole at elevene skal få oppfylt retten til grunnopplæring uavhengig av økonomisk bakgrunn, bosted og geografi. For å sikre denne retten må organisering og gjennom-

føring av opplæring legges til rette. Gratis skyss er ett av elementene for å oppfylle lik rett til opplæring.

Elever i videregående opplæring har rett til gratis skyss eller full skyssgodtgjørelse dersom han eller hun bor mer enn seks kilometer fra skolen. Dette er regulert i opplæringsloven § 7-2. Elever i grunnskolen har rett til gratis skyss når han eller hun bor mer enn to kilometer (1. årstrinn) eller fire kilometer (2. – 10. årstrinn) fra skolen, jf. opplæringsloven § 7-1. Elever i grunnskolen som har en særlig farlig skolevei har rett til skyss selv om skoleveien er kortere enn de nevnte grensene. En tilsvarende rettighet er det ikke innført for elever i videregående opplæring.

Selv om elever i videregående opplæring ikke har rett til skyss ved særlig farlig skolevei, er det ikke noe i veien for at fylkeskommunen kan tilby slike elever skyss.

SPØRSMÅL NR. 703**Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Bård Hoksrud****Besvart 27. januar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa****Spørsmål:**

«Norge er ikke en del av det europeiske samarbeidet TEN (Trans-European Networks). Dette er et samarbeid mellom en rekke land i Europa som gir mulighet for å hente ut midler til grenseoverskridende infrastrukturprosjekter på vei og bane.

Kan statsråden redegjøre for hvorfor Norge har valgt å ikke å delta i dette samarbeidet?»

Svar:

Norge deltar i trans-European transport network (TEN-T), og har gjort det siden midten av 1990-tallet. Retningslinjene for TEN-T, som blant annet definerer et nett av europeisk infrastruktur for jernbane, veg, luftfart og havner og fastsetter felles minstestandarder for dette, har i hele denne perioden vært en del av EØS-avtalen. Retningslinjene for nettverket ble

sist endret ved Decision No 661/2010/EU of the European Parliament and of the Council of 7. juli 2010, on Union guidelines for the development of the trans-european network. Denne rettsakten ble innlemmet i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning nr. 104/2011 av 30. september 2011.

De finansielle instrumentene som fordeler og regulerer bruken av EUs interne midler mellom medlemslandene, blant annet som bidrag til utvikling av enkelte infrastrukturelementer i det aktuelle nettverket, ligger imidlertid utenfor EØS-avtalens virkeområde. Tildelingen av midler fra ulike finansieringsinstitusjoner i EU til dette formålet, reguleres gjennom særskilte rettsakter og gjøres etter omfattende søknadsprosesser hvor kun et fåtall store prosjekter kan vinne frem. Rangeringen av aktuelle prosjekter gjøres sentralt i EU. Per i dag er det om lag 30 store in-

frastrukturprosjekter i medlemslandene som er inne i en slik rangering og derved mottar eller kan motta midler. Det er uansett sterke begrensninger på hvor stor del av kostnadene som kan dekkes av EUs midler.

I oktober 2011 ble det fremmet forslag til reviderte retningslinjer for utviklingen av TEN-T. Forslaget behandles nå av Europaparlamentet. Norge har fulgt revideringsarbeidet ved å være representert i komiteen som har bistått Kommisjonen i å utarbeide forslaget. Utkastet til ny rettsakt, COM (2011) 650, følger vedlagt til orientering. I utkastets annex II er norske aktuelle infrastrukturelementer avmerket på kartene nummerert 11, jf. vedlegg. Vårt hovedfokus i prosessen har vært å samarbeide med nordiske og baltiske land for å fremme utvikling av nordiske prosjekter. Slike, som eksempelvis Det nordiske Triangelet og Fehmarn Bælt, vil bedre transportårene til og fra Norge og slik også gi bedre konkurransevilkår for norske bedrifter og transportører.

I revideringen av TEN-T fokuseres det nå ytterligere på at prosjekter som kan være aktuelle for å realiseres med delfinansiering fra felles EU-midler, skal gi høy felles nytte internt i EU. For finansieringsin-

strumentene, jf. særlig opprettelsen av et nytt infrastrukturfond -CEF, vises det for øvrig til vedlagte forslag til rettsakt. Denne er imidlertid som nevnt ikke EØS-relevant for transportinfrastruktur.

Grenseoverskridende infrastrukturprosjekter som kan motta støtte i denne sammenhengen vil dermed som beskrevet, i all hovedsak være mellom to eller flere EU-land. Dette er da også fremhevet i forslaget til nye retningslinjer, selv om disse for øvrig legger opp til tett samarbeid om nettverket, særlig med EØS-landene, men også med andre naboland til unionen. I Norge skal vi dermed fortsatt selv planlegge, bygge og finansiere vår nasjonale transportinfrastruktur uavhengig av finansieringsinstrumentene i EU, og selvfølgelig videreføre det gode samarbeidet vi allerede har med våre nordiske naboer om transportårene som inngår i TEN-T.

3 vedlegg til svar:

Lenke til vedleggene:

<http://www.stortinget.no/dok15-201112-703-vedlegg>

SPØRSMÅL NR. 704

Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Siri A. Meling

Besvart 3. februar 2012 av olje- og energiminister Ola Borten Moe

Spørsmål:

«Nettselskapet Tussa Nett AS, som er eid av Tussa Kraft AS, driver datterselskapet Tussa Installasjon AS. Dette betyr at monopolbedriften Tussa Nett AS eier en konkurranseutsatt virksomhet.

Er statsråden komfortabel med at et nettselskap driver konkurranseutsatt virksomhet der vi ikke kan utelukke kryss subsidiering, og dersom han ikke er komfortabel med denne situasjonen, hvilke grep kan vi forvente tas for å hindre denne type eierskap?»

Svar:

Nettselskap kan eie konkurranseutsatt virksomhet som elektriske installasjonstjenester, men forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariff (kontrollforskriften) har en bestemmelse som forbyr kryss subsidiering.

Lov om offentlige anskaffelser med tilhørende

forskrifter setter også en rekke krav til innkjøpsregler og rutiner. Sammen med kontrollforskriften begrenser dette nettselskapenes mulighet til å misbruke sin monopolstilling til å favorisere egne konsernselskaper. Alle transaksjoner mellom nettselskapet og andre selskaper i samme konsern skal skje til markedsvilkår. Avtaler mellom selskap i samme konsern skal foreligge skriftlig.

Ansvar for og oppfølgingen av kontrollforskriften er delegert Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). NVE kontrollerer at bestemmelsen om kryss subsidiering overholdes gjennom tilsyn. NVE opplyser at de i den siste tiden har hatt fokus på nettselskapenes konserninterne tjenester og har gjennomført tilsyn spesielt med sikte på å avdekke om transaksjoner mellom nettselskap og entreprenørselskap i samme konsern skjer til markedsvilkår.

Jeg er opptatt å sikre at nettselskapene ikke belaster nettvirksomheten med kostnader knyttet til konkurranseutsatt virksomhet. Kundene skal være trygge

på at nettjenestene leveres med riktig kvalitet og til lavest mulig pris. Ved mistanke om brudd på regelverket kan det rettes en klage til NVE. NVEs vedtak

kan eventuelt påklages videre til Olje- og energidepartementet.

SPØRSMÅL NR. 705

Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Trond Helleland

Besvart 31. januar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen

Spørsmål:

«Drammen og Buskerud har forholdt seg lojalt til styringssignalene fra Helse- og omsorgsdepartementet, Helse Sør Øst og Vestre Viken HF om å planlegge for nytt sykehus på eksisterende sykehustomt i Drammen. Så blir befolkningen presentert for en resolusjon fra representantskapet i Buskerud Arbeiderparti om at det må utredes tre nye tomtealternativer. Dette skaper usikkerhet.

Kan helse- og omsorgsministeren stadfeste at

nytt sykehus i Drammen er prioritert nr 1 etter at nytt sykehus i Østfold er ferdigstilt?»

Svar:

Det skal bygges nytt sykehus i Vestre Viken HF. Styret for Helse Sør-Øst RHF har gjennom styrevedtak prioritert realisering av nye sykehusbygg ved Sykehuset Østfold HF og Sykehuset Buskerud HF - Vestre Viken HF. Denne prioriteringen ligger fast, og nytt sykehus i Østfold er igangsatt.

SPØRSMÅL NR. 706

Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen

Besvart 27. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«I svar på Dokument nr. 15:578 (2011-2012) skriver finansministeren at regjering har nær kontakt med Norges Bank som en del av beredskapen i dagens turbulente økonomiske situasjon. Finansministeren har flere ganger uttalt at regjeringen anser Norges Bank som en del av "førstelinjeforsvaret".

Hvor tett samarbeider regjeringen med Norges Bank om rentesetting i regjeringens "forsvarsverk", og hva ville regjeringen gjort dersom Norges Bank hadde valgt ikke å kutte renten 0,5 prosentpoeng i desember?»

Svar:

Retningslinjene for pengepolitikken er fastlagt av Regjeringen, jf. kronprinsregentens resolusjon 29.

mars 2001 og forskrift om pengepolitikken av samme dato. Norges Bank er ansvarlig for den løpende utøvelsen av pengepolitikken. Norges Banks operative gjennomføring skal rettes mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst. På kort og mellomlang sikt veier Norges Bank hensynet til lav og stabil inflasjon mot hensynet til stabilitet i produksjon og sysselsetting. Norges Bank satte ned renten med 0,5 prosentenheter på sitt møte den 14. desember i fjor. I sin begrunnelse for rentenedsettelsen viser hovedstyret i Norges Bank bl.a. til at uroen i finansmarkedene hadde tiltatt siden oktober. Hovedstyret viste også til at "utviklingen ute og i finansmarkedene gir utsikter til lavere vekst i produksjon, sysselsetting og inflasjon også her hjemme." Flere land gjennomfører lettelsler i pengepolitikken.

Norges Banks reaksjonsmønster følger av det mandatet Regjeringen har gitt. Det kreves normalt ikke en særskilt koordinering mellom Norges Bank og Finansdepartementet. Det følger av mandatet at banken responderer når utsiktene for utviklingen i inflasjon, produksjon og sysselsetting endrer seg.

I arbeidet med finansiell stabilitet holdes det regelmessige trepartsmøter mellom Finansdepartementet, Norges Bank og Finanstilsynet. Finansdepartementet rapporterer til Stortinget om dette arbeidet i den årlige finansmarknadsmeldingen.

SPØRSMÅL NR. 707

Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Svein Flåtten

Besvart 31. januar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«Jeg henviser til statsrådets svar på mitt skriftlig spørsmål nr. 586 og til begrunnelsen under.

Kan jeg be om statsrådets synspunkt på hvorvidt han mener Ot.prp. nr. 1 (2003-2004) forutsatte at en definisjonsdiskusjon rundt begrepet omsetning for kollektivselskapene med den hensikt å innsnevre deres rammebetingelser i merverdiavgiftsområdet er i tråd med vedtaket og med Stortingets intensjoner for kollektivtrafikkens konkurransevne og de reisendes kostnader?»

BEGRUNNELSE:

I skriftlig spørsmål nr. 586 (2011-2012) stilte jeg spørsmål om offentlige kollektivselskapers merverdiavgiftsrettslige stilling er i tråd med Stortingets vedtak om dette i Ot.prp. nr. 1 (2003-2004). Statsråden bruker sitt svar på å diskutere hvorvidt tilskudd er omsetning og vil ellers forståelig nok ikke gå inn på å kommentere løpende korrespondanse mellom aktører og avgiftsmyndighetene.

Det er vanskelig for undertegnede å se at Stortingets vedtak i Ot.prp. nr. 1 (2003-2004) hvor rammebetingelsene for kollektivtrafikken ble bedret gjennom at deres økonomiske virksomhet skulle falle innenfor merverdiavgiftsområdet hadde som premiss at det skulle være et slikt skille mellom tilskudd/omsetning, som videre skulle medføre en innsnevring i adgangen til fradrag for inngående avgift, med derav følgende svekkede økonomiske rammevilkår for selskapene.

Den allmenne forståelse av vedtaket var det omvendte, nemlig at kollektivtrafikken skulle få bedret sine rammevilkår.

Svar:

Ensidige overføringer som tilskudd og støtte mv. er opphav til flere problemstillinger i forhold til merverdiavgiftsregelverket.

Grensedragningen mellom tilskudd og omsetning vil for det første være avgjørende for om det skal beregnes utgående merverdiavgift. Som jeg gikk inn på i mitt svar på spørsmål nr. 586 (2011-2012) fra representanten Flåtten, vil det kunne oppstå spørsmål om offentlige tilskudd/støtte til en persontransportvirksomhet skal anses som omsetning. Det er den gjensidige forpliktelsen – levering mot vederlag – som innebærer omsetning. Bare dersom et tilskudd oppfyller disse kravene til omsetning, skal det beregnes utgående merverdiavgift. Denne grensedragningen er beskrevet i avsnitt 19.1.5.9 i Ot.prp. nr. 1 (2003-2004).

Skillet mellom tilskudd og omsetning vil imidlertid også kunne få betydning for fradragsretten. Merverdiavgiftslovens hovedregel er at registrerte avgiftssubjekter har rett til fradrag for inngående merverdiavgift som er påløpt ved kjøp av varer og tjenester til bruk i den avgiftspliktige virksomheten. Dette vil medføre at en persontransportvirksomhet som omsetter avgiftspliktige persontransporttjenester, vil ha fradrag for inngående merverdiavgift til bruk i denne virksomheten. Som påpekt i svaret på skriftlig spørsmål nr. 586, vil offentlige overføringer til transportører for å betjene ruter som publikum kan benytte mot vederlag, som utgangspunkt ikke utgjøre omsetning. At den samme persontransportvirksomheten som omsetter persontransporttjenester, også mottar offentlige tilskudd, vil i utgangspunktet ikke få betydning for fradragsretten.

På generelt grunnlag må det antas at innføringen av merverdiavgiftsplikt på persontransporttjenester

har gjort at persontransportvirksomheter som dels får sine inntekter gjennom omsetning, og dels gjennom offentlige tilskudd, har fått bedret sine rammebetingelser. Dette ble også lagt til grunn i Ot.prp. nr. 1 (2003-2004), se avsnitt 19.1.9.1.

Til slutt vil jeg vise til at merverdiavgiftsloven også har bestemmelser om forholdsmessig fradrag. Disse kommer til anvendelse dersom en virksomhet har både omsetning som er avgiftspliktig og omsetning som er unntatt fra merverdiavgiftsloven (delt virksomhet). Da vil virksomheten ha fradragsrett for inngående merverdiavgift i den grad anskaffelsen er til bruk i den avgiftspliktige delen av virksomheten, se merverdiavgiftsloven § 8-2.

Etter merverdiavgiftsforskriften § 8-2-2 kan fordeling av felles driftsutgifter skje på grunnlag av virksomhetens avgiftspliktige omsetning i forhold til virksomhetens samlede omsetning. Det er et vilkår for slik fordeling at den i rimelig grad gjenspeiler bruken. Alle driftsinntekter fra de virksomhetsområdene hvor anskaffelsen, brukes må tas med ved en slik fordeling, også offentlige tilskudd. Dersom det mottas slike tilskudd, må avgiftssubjektet ta stilling til hvilken del av virksomheten tilskuddene er gitt til. Dersom tilskuddene mottas til den avgiftspliktige delen av virksomheten, vil forholdstallene endres og virksomheten vil få et høyere fradrag.

SPØRSMÅL NR. 708

Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Ine M. Eriksen Søreide

Besvart 31. januar 2012 av utenriksminister Jonas Gahr Støre

Spørsmål:

«NRK Vestlandsrevyen viste 19. januar et innslag om at russiske myndigheter har konfiskert forskningsutstyr og -data tilhørende Havforskningsinstituttet.

Har norske myndigheter vært i kontakt med russiske myndigheter angående saken, hva er resultatet av eventuell slik kontakt og vil Utenriksdepartementet ta saken opp med Russland dersom dette ikke allerede er gjort?»

Svar:

Med tillatelse fra russiske myndigheter ble det i 2007 satt ut fem strømmålingsrigger nordvest av Novaja Zemlja. Utsettingen var et samarbeid mellom Havforskningsinstituttet og Knipovich Polar Research Institute of Marine Fisheries and Oceanography (PINRO) i Murmansk. Hovedformålet med riggene var å måle hvor mye tungt bunnvann som strømmer fra Barentshavet til Polhavet for å gi ny informasjon om havstrømmene øst i Barentshavet.

Riggene ble tatt opp i september 2008. I henhold til kontrakten skulle instrumentene tilbake til Norge umiddelbart mens dataene skulle gjennomgås før de skulle overføres til Norge.

Ved toktets slutt i september 2008 grep russiske forsvarsmyndigheter inn og holdt tilbake utstyret, da-

tasettet og alle sikkerhetskopiene. Dette ble tatt med til Murmansk for at russiske myndigheter kunne kontrollere informasjonen i datasettet. Det ble gitt en muntlig forsikring om at utstyr og datasett skulle leveres tilbake i løpet av noen måneder.

Tre og et halvt år senere er verken instrumenter eller data fra toktet frigitt. Havforskningsinstituttet har gjentatte ganger forsøkt å få utlevert utstyret og dataene. Denne prosessen har tatt tid. I påvente av resultatet av Havforskningsinstituttets kontakt med PINRO, har man ikke presset på i andre kanaler. Havforskningsinstituttet tok sist saken opp på et kontaktmøte med PINRO i desember 2011, men i brev fra PINRO 28. desember 2011 beklager de at deres forsøk på å få utlevert utstyr og data heller ikke har ført frem. PINRO anbefaler at saken følges opp med høyere myndigheter i Russland gjennom egnede kanaler.

Fiskeri- og kystdepartementet har ved flere anledninger, skriftlig og muntlig, tatt opp saken med russiske fiskerimyndigheter. Disse har ikke besvart skriftlig, men har muntlig vist til at saken sorterer under forsvarsministeriet i Russland.

På bakgrunn av disse opplysningene, vil det norske forsvarsdepartementet følge opp saken med russiske forsvarsmyndigheter på egnet måte. Utenriksdepartementet vil også ta opp saken gjennom våre ka-

naler. Regjeringen håper at dette kan bidra til at saken blir løst innen rimelig tid.

Vedrørende denne problemstillingen – på et mer generelt grunnlag – vil jeg vise til at det pågår et ar-

beid med å fremforhandle en ny mellomstatlig forskningsavtale mellom Norge og Russland. Spørsmålet om eierskap til forskningsutstyr og rettigheter til immateriell eiendom står sentralt i denne dialogen.

SPØRSMÅL NR. 709

Innlevert 23. januar 2012 av stortingsrepresentant Ulf Leirstein

Besvart 1. februar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Hvordan kan det ha seg at en stortingsrepresentant fra Ap kan gi informasjon om budsjettet 2012 for Follo politidistrikt, mens justisministeren ikke kan det samme på spørsmål fra undertegnede?»

BEGRUNNELSE:

Viser til Dokument nr. 15:602 (2011-2012), som ble besvart av justisministeren 17.01.2012.

I svaret er konklusjonen at:

"Justisdepartementet kan derfor ikke svare på spørsmål om bevilgningen til det enkelte politidistrikt for 2012 før Politidirektoratet har foretatt den endelige fordelingen."

Spørsmålet er hvordan det da kan ha seg at stortingsrepresentant Gunvor Eldegard (Ap) den 9. januar 2012 ble referert på at hun kunne love Follo politidistrikt mer penger i inneværende år (ref. Smaalenene.no).

Er dette da feil, eller har stortingsrepresentanten fra Ap fått informasjon, som justisministeren ikke kan gi Stortinget.

Man kan stille spørsmål om dette betyr at Politidirektoratet gir informasjon til regjeringspartienes stortingsrepresentanter - informasjon som ikke gis til Stortinget og/eller justisministeren. Spørsmålet er i så fall hva justisministeren synes om en slik praksis.

Svar:

Jeg viser til mitt svar datert 17.1.2012. Uttalelsene fra stortingsrepresentanten som nevnes må sees i lys av at politisk ledelse i departementet overfor representanten muntlig har uttrykt at Follo politidistrikt trolig vil få en økning i ressursene i 2012.

Det vil alltid være synspunkter på og gode argumenter for ekstra ressurstildeling. Men fordi budsjettet ikke er endelig fordelt og resultatet klart, kan jeg ikke på det nåværende tidspunkt si noe om Politidirektoratets budsjett disponering for 2012.

Representanten spør også om det er slik at Politidirektoratet gir informasjon til regjeringspartienes stortingsrepresentanter som justisministeren ikke kan gi til Stortinget. Dette kan jeg avkrefte. Politidirektoratet har ikke gitt slik informasjon.

SPØRSMÅL NR. 710**Innlevert 24. januar 2012 av stortingsrepresentant Jan Tore Sanner****Besvart 30. januar 2012 av utenriksminister Jonas Gahr Støre****Spørsmål:**

«I følge BBC døde dissidenten Wilmar Villar (31 år) etter en 50 dagers sultestreik i et fengsel på Cuba. Villar sonet en 4 års dom for å ha deltatt i en demonstrasjon.

På hvilken måte har utenriksministeren tatt opp Villar sin sak under den 50 dager lange sultestreiken, og på hvilken måte vil ministeren protestere overfor Cuba sin behandling av Wilmar Villar - et menneske som kjempet for grunnleggende menneskerettigheter?»

Svar:

Jeg mottok 20. januar nyheten om at den fengslede kubaneren Wilmar Villar døde på et sykehus i byen Santiago de Cuba i det østlige Cuba. Hans familie skal ha opplyst til utenlandsk presse at han ble arrestert for deltakelse i en politisk markering den 14. november og at han døde etter 50 dagers sultestreik.

Kubanske myndigheter har en annen versjon av hendelsene. De hevder at det dreier seg om en almin-

nelig kriminalsak som fikk et tragisk utfall. De opplyser at Wilmar Villar i november ble dømt til fire års fengsel for vold mot sin kone, at dødsårsaken var lungebetennelse og at han ikke gjennomførte en sultestreik.

Både Utenriksdepartementet og vår ambassadør i Havanna har overfor kubanske myndigheter uttrykt norsk bekymring for dødsfallet og behandlingen av Villar samt bedt om en redegjørelse for de faktiske forhold.

Situasjonen til Villar var ikke allment kjent blant dissidentorganisasjoner på Cuba eller i det diplomatiske miljøet i Havanna før han ble kritisk syk for kort tid siden, men Norge uttrykker jevnlig bekymring for situasjonen til politiske opposisjonelle og menneskerettighetsforsvarere i den løpende dialogen vi har med kubanske myndigheter.

Jeg føler med William Villars familie i deres sorg og kan forsikre om at Norge vil fortsette å følge opp menneskerettighetsspørsmål i vår kontakt med kubanske myndigheter.

SPØRSMÅL NR. 711**Innlevert 24. januar 2012 av stortingsrepresentant Arne Sortevik****Besvart 31. januar 2012 av miljø- og utviklingsminister Erik Solheim****Spørsmål:**

«Som en del av klimapolitikken legger norske myndigheter vekt på økt bruk av biler med annet drivstoff enn dagens bensin og diesel; spesielt elbiler som gir en rekke avgiftsmessige og transportmessige fordeler. Fornybar elektrisitet er ikke overskuddsvarer. I global sammenheng produseres mye av verdens energiforsyning med utgangspunkt i kull. Internasjonal kullproduksjon bygges ut. Forbruk av bensin/diesel pr mil går ned og utslipp reduseres.

Kan statsråden gjøre rede for beregningene bak elbilens antatte miljøeffekt?»

BEGRUNNELSE:

Bilens energimengde pr. mil, utslipp fra bruk av bil, produksjonsmetode for å lage energi og utslipp fra energiproduksjon, produksjonsmetode for å produsere bilen og utslipp fra bilproduksjonen er de 6 hovedfaktorene som inngår i beregningene av miljøeffekt for ulike typer kjøretøy. Jeg antar at de to mellomste faktorene er avgjørende viktig for totalberegningen av miljøeffekten for ulike typer kjøretøy men at alle 6 inngår. Derfor er forutsetninger for tallfesting av produksjonsmetode for energiproduksjon og utslipp fra energiproduksjon viktige opplysninger når miljøeffekt beregnes. Jeg legger selvsagt til grunn at miljøeffekt i Norge ikke kun regnes isolert i Norge

som om energi brukt i Norge er fornybar elektrisk energi produsert i Norge.

Svar:

Det er viktig å ha en god miljøforståelse av den totale miljøbelastningen. Ved vurdering av totale utslipp fra kjøretøy må det sees på produksjon, type drivstoff/energibærer og avfall. Jeg oppfatter spørsmålet fra stortingsrepresentanten dit hen at han først og fremst er opptatt av klimagassutslipp fra energi-produksjon, særlig elektrisitet.

Det er av interesse hvor og hvordan energiproduksjonen skjer. Ved elektrifisering av bilparken, så vil utslippene primært skje i produksjonsleddet (av bilen og elektrisiteten) og ikke i forbruksleddet. Elektrisitetsproduksjonen i Norge er nesten utelukkende basert på vannkraft. Ved eventuell import av elektrisitet basert på fossile energikilder, som ikke har klimagassutslipp, så vil utslippene i stedet øke i

eksportlandet. Dersom en forutsatte at energien til drift av elbiler ble basert på gjennomsnittlig europisk produksjon av elkraft, vil allikevel det totale klimagassregnskapet fra energikilde til hjul være lavere for en elbil enn en ordinær forbrenningsmotor, og dermed medføre global klimagevinst.

For å redusere CO₂ utslippene fra veitransport må forbruket av fossile drivstoff reduseres. Jeg vil fremdeles arbeide for å stimulere til at den norske kjøretøyparken får lave utslipp, det vil si at lavutslippskjøretøy må erstatte kjøretøy med høyere utslipp. Gitt forutsetninger vi har for energibruk i Norge mener jeg vi må tilrettelegge for at lavutslippskjøretøy, herunder ladbare kjøretøy, skal få en fremtredende plass i det norske transportsystem. I byer er det dessuten en ytterligere fordel med elbiler at de ikke har direkte utslipp av luftforurensning og mindre motorstøy sammenliknet med kjøretøy med forbrenningsmotor.

SPØRSMÅL NR. 712

Innlevert 24. januar 2012 av stortingsrepresentant Arne Sortevik

Besvart 31. januar 2012 av fornyings-, administrasjons- og kirkeminister Rigmor Aasrud

Spørsmål:

«Langvarig og omfattende strid mellom Fylkesmannen og Bergen kommune stopper mange og store prosjekter i Bergen. Fler enn 16 reguleringsplaner ligger på vent. Det er mange utfordringer med utbygging i landets nest største by men et berettiget spørsmål er likevel om omfanget av konflikter mellom Bergen kommune og Fylkesmannen som nå registreres også henger sammen med ny fylkesmann og endret praktisering av lovverk/forskrifter.

Hvilke initiativ vil statsråden ta for å redusere konfliktnivå kommune-fylkesmann i Bergen?»

BEGRUNNELSE:

Fra FADs omtale på egen hjemmeside siteres:

"Fylkesmennene

Fylkesmannen er statens fremste representant i fylket og administrativt underlagt FAD. Departementet har et hovedansvar for tilrettelegging, sikring og kontroll av kvalitet i styringssystem, organisasjonsutvikling og for rammebetingelsene i embetene. Fylkesmannen utfører oppgaver for 12 departement og hvert

departement er faglig overordnet embetene på de aktuelle fagområdene. FAD har et overordnet ansvar for organisering og inndeling av regional statsforvaltning."

Selv om fylkesmannen utfører oppgaver for 12 ulike departement bør det vel likevel ikke være slik at utførelsen endres med - eller påvirkes av - endring i øverste ledelse (fylkesmann) og/eller endring i praktisering av gjeldende lovverk/forskrifter. God kvalitet i styringssystem - gjennom fylkesmannsembetene - bør omfatte likhet for alle innbyggere uavhengig av kommune og fylke. Jeg går ut fra at regjeringen ved ansvarlig statsråd jevnlig følger situasjonen i de enkelte fylkesmannsembetene for å sikre enhetlig forvaltning på vegne av staten.

Jeg går også ut fra at dette gjøres uavhengig av den politiske "farge" i de enkelte fylker/kommuner.

Endelig går jeg ut fra at omfattende konfliktomfang - slik situasjonen ser ut til å være i Bergen - medfører initiativ fra staten ved statsråd som har et samlet ansvar for fylkesmennene.

Svar:

Kommunene er plan- og arealmyndighet og skal forvalte arealene ut fra en langsiktig og bærekraftig tilnærming. I dette ligger at kommunene utover å ivareta lokale interesser også har ansvar for at regionale og nasjonale interesser ivaretas i planleggingen. Arealplanleggingen er med andre ord en samfunnsfunksjon sterkt knyttet til det lokale folkestyret gjennom kommunene som lokal planmyndighet. Samtidig har staten betydelige nasjonale interesser knyttet til hvordan arealene forvaltes. Dersom den kommunale arealforvaltningen kommer i strid med nasjonalt definerte mål innen ulike områder som miljøvern, landbruk eller samfunnsikkerhet og beredskap, har Fylkesmannen ikke bare adgang til, men plikt til å gripe inn ved å fremme innsigelser til kommuneplaner eller reguleringsplaner.

Når Fylkesmannen vurderer hvorvidt en arealplan er i strid med nasjonale interesser eller bestemmelser, vil det ofte være et innslag av skjønn i vurderingen. En innsigelse skal imidlertid alltid begrunnes, og grunnlaget for statlige innsigelser skal være forankret i nasjonale politikkdokumenter, retningslinjer, rundskriv eller spesifikke statlige styringsdokumenter innenfor den enkelte sektor. Det er derfor en fag-

lig skjønnsvurdering som utgjør grunnlaget for at en innsigelse fremmes.

Det er et mål at aktivt samarbeid og medvirkning i tidlige faser av planprosessen skal bidra til å øke kvaliteten på planene, avdekke eventuelle konflikter, fremme omforente løsninger og begrense behovet for innsigelser.

Bergen kommune er inne i sluttfasen av en krevende kommuneplanprosess der lokale mål knyttet til byutvikling skal forenes med nasjonale mål for klima og luftforurensing, strandsone, jordvern osv. Kommuneplanen gir rammene for kommende reguleringsplaner.

Fylkesmannen opptre her på vegne av staten og i tråd med de nasjonale føringer som er gitt. Det er løpende kontakt mellom Fylkesmannen i Hordaland og staten sentralt om føringene. Bergen kommune er med i samarbeidet Framtidens byer, som har gitt bedre kunnskap om hvordan byen kan utvikles i en bærekraftig retning. Det er derfor grunn til å ha et særlig fokus på framtidsrettede og miljøvennlige løsninger for byutviklingen i Bergen.

Dette svaret er utarbeidet i samråd med miljø- og utviklingsministeren.

SPØRSMÅL NR. 713

Innlevert 24. januar 2012 av stortingsrepresentant Jan Arild Ellingsen

Besvart 30. januar 2012 av forsvarsminister Espen Barth Eide

Spørsmål:

«NTB meldte den 23.1.12 at kostnadene ved operasjonen i Libya i fjor sommer kom på mer enn 400 mill kroner. Dersom man ser dette opp mot kostnaden som ble antydnet av daværende Forsvarsminister Faremo på 70 mill kroner må det være lov å påpeke at det er et vesentlig avvik mellom disse to.

På bakgrunn av dette vil jeg be statsråden si hva han mener om grunnlaget for de tall Stortinget ble kjent med i begynnelsen av oppdraget kontra resultatet som var ca 6 ganger høyere?»

BEGRUNNELSE:

Jeg registrer også at statsråd Eide sier til Aftenposten at heller ikke Churchill kunne ha beregnet kostnadene ved 2. verdenskrig. Personlig mener jeg dette er en horribel sammenligning siden ingen her i

landet forventet at oppdraget i Libya skulle vare mer enn 5 år og sette hele Europa og andre deler av verden i krig. Det er mulig at det ble opplevd slik av en daværende statssekretær, men det lå ikke i kortene da Stortinget ble orientert om det norske bidraget. Det som likevel er aller mest alvorlig er den totale mangel på god og riktig informasjon fra Forsvaret atter en gang. At fakta deretter forsøkes å "fordummes" slik statsråden gjør, tjener verken statsråden, Forsvaret eller det norske demokratiet. I tillegg finner jeg det en smule oppsiktsvekkende at statsråden sammenligner seg selv med Churchill.

Svar:

Det avsluttede regnskapet for Libya-oppdraget viser at utgiftene har vært 40,7 millioner kroner mindre enn Stortinget har bevilget og vært kjent med.

Hverken sluttsummen på 400 millioner kroner, som representanten Ellingsen oppgir, eller hva Stortinget har vært kjent med, er korrekt gjengitt i representantens spørsmål.

22. mars 2011 orienterte daværende forsvarsminister Grete Faremo Stortinget om at kostnadene ved Libya-oppdraget var foreløpig anslått til 70 millioner kroner. Både Stortinget og media ble orientert om at anslaget var basert på tidligere erfaringstall fra operasjoner, og at kostnadsberegningene ville endres etter hvert som mer detaljert planlegging forelå. Blant annet var utgifter til ammunisjon ikke medregnet, og det heftet stor usikkerhet knyttet til antall flytimer for de seks aktuelle F-16 flyene. Ved starten av nye operasjoner hefter det alltid stor usikkerhet ved kostnadene, og de samlede utgifter er avhengig av operasjonens utvikling. Etter hva jeg forstår, var representanten Ellingsen kjent med disse forbeholdene, jf. uttalelser i media.

9. mai 2011 redegjorde forsvarsminister Grete Faremo for Stortinget om norsk oppfølging av sikkerhetsrådsresolusjon 1973, og at merkostnader for det norske bidraget var beregnet til 261 millioner kroner. Samme sum ble fremmet for Stortinget i Revidert nasjonalbudsjett, som Stortinget sluttet seg til. Fremskrittspartiet hadde ingen merknader til forslaget, jf. Innst. 420 S (2010-2011).

Regjeringen la 23. september frem Prop. 150 S (2010-2011), med forslag om en tilleggsbevilgning på 100 millioner kroner knyttet til en forlengelse av deltakelsen fra 24. juni til 1. august 2011. Ved behandling av saken, som representanten Ellingsen var saksordfører for, sluttet komiteen seg enstemmig til regjeringens forslag.

Det samlede norske bidraget har kostet 320,3 millioner kroner, og Forsvaret vil dermed kunne tilbakeføre 40,7 millioner kroner av de 361 millioner kroner Stortinget har bevilget.

SPØRSMÅL NR. 714

Innlevert 24. januar 2012 av stortingsrepresentant Jan Arild Ellingsen

Besvart 1. februar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Sist helg var det en knivstikking i Lødingen kommune hvor helsepersonell måtte vente i 45 minutter på politiet. Denne saken er heller ikke unik dersom man ser landet samlet. I noen tilfeller skal politiet være på plass før helsepersonell kan få gjort jobben sin og da er det klart at det å vente i 45 minutter er totalt uakseptabelt.

Mitt spørsmål er derfor om statsråden mener dette er forsvarlig, og om distriktsnorge ikke kan forventes bedre fra dagens regjering når det gjelder utrykning?»

BEGRUNNELSE:

Jeg håper også at svaret ikke blir den vanlige gjentatte repetisjonsøvelsen av alt det fantastiske dagens regjering har gjort. Selv med økt opptak av studenter og økte rammer til politiet er det åpenbart at dette ikke har vært nok siden jeg går ut fra at justisministeren ikke er fornøyd med denne saken. Men med en strategi om å fokusere på noe annet heller enn å ta ansvar for det som skjer, blir vel dette svaret også som forventet selv om klar tale og en smule selvkritikk kanskje ville vært på sin plass.

Svar:

Spørsmålet har vært forelagt Politidirektoratet, som igjen har innhentet informasjon fra politimesteren. Det vil alltid være slik at noen alvorlige hendelser vil skje på steder og til tider som gjør rask respons fra politiet vanskelig.

Midtre Hålogaland politidistrikt består av 16 tjenestesteder, hvorav de fleste er små lensmannskontorer. Politidistriktet har ca. 117 000 innbyggere med til dels spredt bosetting i 23 kommuner.

For å få utnyttet distriktets politiresurser best mulig beredskapsmessig, er politidistriktet delt inn i fire vaktregioner: Ofoten, Harstad (Sør-Troms), Lofoten og Vesterålen. I Ofoten og Harstad har distriktet døgnkontinuerlig tjeneste. I Lofoten og Vesterålen er det døgntjeneste i helgene og reservetjeneste midt i uken. Fordelingen av politiresurser samsvarer stort sett med befolkningsfordelingen i regionene. Vaktregionene har store avstander som en følge av politidistriktets geografi. I Ofoten er det 230 km fra ytterkant til ytterkant. I Vesterålen er det 160 km mellom ytterpunktene.

I forbindelse med hendelsen i Lødingen, opplyses det at Vesterålspatruljen befant seg på Sortland,

ca. 50 km fra Lødingen. Det ble undersøkt om patruljen i Harstad befant seg i en posisjon som kunne gi kortere kjøretid til Lødingen. Denne patruljen befant seg i Harstad, slik at responstiden ville blitt lengre ved å benytte denne. I tillegg kom meldingen på et tidspunkt hvor det var stengt av restauranter i Harstad, med forventede ordensforstyrrelser, slik at denne patruljen hadde oppgaver å ivareta.

Med de geografiske avstandene politidistriktet

har, vil det kunne medføre at patruljen må kjøre mange hundre kilometer i løpet av en vakthelg avhengig av hvor det er oppdrag/hendelser.

Politimesteren gir sterkt tilkjenne at distriktets polititjenestemenn er opptatt av å skape trygghet for befolkningen. Men en konsekvens av blant annet større geografiske avstander og tjenesteordninger samt påkrevd aktivitet, vil beklageligvis enkelte ganger kunne medføre lang responstid.

SPØRSMÅL NR. 715

Innlevert 24. januar 2012 av stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen

Besvart 1. februar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«Mange unge opplever det vanskeligere å komme inn i boligmarkedet etter at kravet om økt egenkapital ble innført. Samtidig har finansministeren signalisert at lån kan innvilges med lavere enn 15 % egenkapital etter en forsvarlighetsvurdering. Slik oppleves det ikke av bankene.

Kan finansministeren spesifisere hvordan bankene kan sikre lån utover 85 % til boligkjøpere med ordnet økonomi, god innteksstrøm men svak egenkapital, uten at de opplever sanksjoner fra myndighetene?»

BEGRUNNELSE:

I Finanstilsynets pressemelding 28.09.11 om innstramminger i utlånspraksis står det ”Finanstilsynet foreslår å senke nivået for forsvarlig belåningsgrad fra 90 til 85 prosent av boligens markedsverdi, og belåningsgraden omfatter alle lån med pant i boligen.” og ” Ved belåningsgrad utover 85 prosent må det foreligge tilleggssikkerheter eller være foretatt en særskilt forsvarlighetsvurdering.”

I Stortinget 30.11.11 sa finansministeren at:

”Regjeringen legger til grunn at med en fortsatt forsvarlig kredittvurdering, både i banken og i kommunen, vil endringen i Finanstilsynets retningslinjer ikke være til hinder for at samlet lån fortsatt og slik som i dag kan gå utover 85 pst. av boligens verdi.” og ”En kan nok også oppleve at [...] vanlige folk får en låneutmåling utover 85 pst., etter en slik forsvarlighetsvurdering.” og at ”bankene etter en forsvarlighetsvurdering kan ligge både under og over dette måttet.”

Om finanstilsynets rolle sa finansministeren:

”Finanstilsynet vil kunne gå inn og kontrollere hvordan banken for det første har satt opp denne forsvarlighetsvurderingen, om den er forankret i de styrende organer, og hvordan en rent faktisk har gjennomført utlånspolitikken.

Så kan det på bakgrunn av det bli aktuelt å stramme inn praksisen.”

Svar:

Boligprisene i Norge har, med få og korte avbrudd, steget siden begynnelsen av 1990-tallet. Boliggjelden er nå historisk høy, og utviklingen utgjør en risikofaktor for den norske økonomien. Det er husholdninger med høye lån som er mest sårbare om boligprisene faller, renten øker eller arbeidsledigheten stiger.

Det er viktig både for bankene og for husholdningene at Finanstilsynet holder et våkent øye med bankenes boliglånspraksis. Finanstilsynet ga i mars 2010 retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for lån til boligformål. Retningslinjene gjelder for banker under tilsyn fra Finanstilsynet, og er ment å bidra til soliditet i bankene, finansiell stabilitet, og ivareta forbrukerhensyn. Den 1. desember 2011 endret Finanstilsynet retningslinjene. Endringene innebærer bl.a. at belåningsgraden normalt ikke skal overstige 85 prosent av boligens verdi (tidligere 90 prosent), og at alle lån med pant i boligen skal tas hensyn til når belåningsgraden vurderes. Finanstilsynet begrunner behovet for disse endringene med at gjeldsnivået hos norske husholdninger øker, renten er lav, boligprisveksten er høy, og med resultatene fra tilsynets boliglånsundersøkelse og undersøkelser av bankenes etterlevelse av retningslinjene. De retningslinjer som Finanstilsynet har fastsatt, harmonerer godt både med god utlånspraksis og med tilsvarende retningslinjer i Sverige.

En mer nøktern utlånspraksis i bankene kan bidra til å dempe oppbyggingen av risiko i husholdningene og til å dempe boligprisveksten, noe som over tid kan gjøre det enklere å komme seg inn på boligmarkedet. Krav til kundenes betjeningsevne og til en grundig prosess i bankene for å vurdere betjeningsevnen er grunnleggende krav i Finanstilsynets retningslinjer. Det er presisert i retningslinjenes punkt 2 at lånekundens totale økonomiske situasjon, inkludert all gjeld og andre utgifter, skal hensyntas ved vurderingen av betjeningsevne. I tillegg må bankene ta høyde for en renteøkning på minst 5 prosentpoeng ved vurdering av kundenes betjeningsevne.

I Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis står det i punkt 3 at:

«Banken må ha retningslinjer for å vurdere sikkerhet og låntakers samlede boliglån, slik at det også er en viss margin i forhold til aktuell markedsverdi. Normalt må lån ikke overstige 85 prosent av boligens markedsverdi, der belåningsgraden omfatter alle lån med pant i boligen. Ved vurdering av belåningsgrad

vil det også være naturlig å ta hensyn til låntakers totale egenkapitalsituasjon.»

Videre står det i retningslinjenes punkt 4 at:

«Ved avvik fra normene i punktene 2, 3, 6 og 7 må det enten foreligge en formell tilleggssikkerhet i form av sikkerhet i annen eiendom, tilsagn om personlig sikkerhet for deler av lånet (kausjon/garanti) eller banken må ha gjort en særskilt forsvarlighetsvurdering. Kriterier for forsvarlighetsvurderingen bør fastsettes av styret i den enkelte bank.»

Det følger altså av retningslinjene at bankene kan yte lån slik at samlet lån går utover 85 pst. av boligens verdi dersom det «foreligge[r] en formell tilleggssikkerhet i form av sikkerhet i annen eiendom, tilsagn om personlig sikkerhet for deler av lånet (kausjon/garanti) eller banken [...] ha[r] gjort en særskilt forsvarlighetsvurdering». Betjeningsevne vil være sentralt også i den særskilte forsvarlighetsvurderingen. Den enkelte bank må imidlertid fastsette egne interne kriterier for hvordan en slik vurdering skal foretas.

SPØRSMÅL NR. 716

Innlevert 24. januar 2012 av stortingsrepresentant Torgeir Trældal

Besvart 1. februar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen

Spørsmål:

«Jeg har tidligere tatt opp mangel på ambulanshelikopter i Hålogaland-regionen.

Kan statsråden redegjøre for hva som er gjort, og når eventuelt denne regionen kan få et like godt ambulanshelikoptertilbud som resten av landet?»

Svar:

Jeg viser til brev til Stortingets president 24. juni 2011 og 7. november 2011 om samme sak.

De regionale helseforetakene har ansvar for planlegging, organisering og drift av det akuttmedisinske tilbudet i sin region, herunder bil-, båt- og luftambulansetjenesten. Det er et grunnleggende prinsipp at befolkningen skal ha tilgang på kompetent helsehjelp i akutte situasjoner. Ambulansetjenesten, herunder også luftambulansene, spiller en viktig rolle i å sikre befolkningen likeverdig tilgang til akuttmedisinske tjenester. Luftambulansetjenesten kan gi raskere behandling og transport for de som trenger det, og den kan bringe pasienter til de sykehusene der spesi-

serte tilbud er tilgjengelige. Tilpasning og dimensjonering av luftambulansetjenesten er derfor et viktig virkemiddel for å sikre en forsvarlig akuttmedisinsk beredskap og god pasientflyt mellom behandlingsnivåer.

Endringer i basemønsteret vil ofte være gjenstand for lokalpolitisk engasjement. I den utstrekning det vil bli aktuelt å vurdere endringer i den nåværende strukturen, må dette bl.a. ses i lys av oppgavefordelingen mellom sykehus og øvrig akuttberedskap. Dette vil i så fall være en prioritering som må skje innenfor de økonomiske rammene til det regionale helseforetaket.

Helse Nord RHF viser til at de har god dekning av ambulansfly med til sammen seks fly fordelt på basene i Brønnøysund, Bodø, Tromsø, Kirkenes og Alta (to fly). Det er stasjonert ambulanshelikopter på basene i Brønnøysund og Tromsø. I tillegg kommer redningshelikoptertjenesten som er stasjonert i Banak og i Bodø. Redningshelikoptertjenesten er primært en søk- og redningsressurs, men gjennomfører også et stort antall ambulanseoppdrag.

Det fremgår av Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011-2015) at endringer i akuttfunksjoner ved sykehus og sammenslåing av legevaktdistrikter ikke må finne sted uten at helseforetak og kommuner har vurdert konsekvenser for luft-, bil- og båtambulansetjenesten. Styret i Helse Nord RHF har vedtatt å gjennomføre en utredning av konsekvenser av regionalt traumesystem for kommunehelsetjenesten, samt konsekvenser for kapasitet og kompetanse i de prehospitaltjenestene. Helse Nord RHF har informert meg om at spørsmålet om en eventuell økning av kapasiteten i luftambulansetjenesten skal vurderes i forbindelse med evaluering av ambulansetjenesten etter at nasjonale kvalitetskrav for tjenesten er innført. Utredning og konsekvensanalyser er forsinket, men arbeidet vil bli slutført i løpet av 2012.

Det har skjedd en betydelig styrking av ambulansetjenesten de siste årene, både når det gjelder kvalitet og kompetanse. Jeg kan forsikre om at jeg fortsatt vil følge arbeidet med utvikling av det akuttmedisinske tilbudet tett. Større grad av arbeidsdeling og samarbeid mellom sykehus er nødvendig for å sikre et pasienttilbud av god kvalitet. Dette forutsetter bl.a. en fortsatt styrking av ambulansetjenesten, både når det gjelder bil, båt- og luftambulansene. Helse- og omsorgsdepartementet arbeider derfor med en gjennomgang av forskrift om krav til akuttmedisinske tjenester som blant annet inneholder krav til kompetanse og tilgjengelighet i ambulansetjenesten.

SPØRSMÅL NR. 717

Innlevert 25. januar 2012 av stortingsrepresentant Elisabeth Aspaker

Besvart 7. februar 2012 av kunnskapsminister Kristin Halvorsen

Spørsmål:

«Det vises til bakgrunn for spørsmålet. Mange dyslektiske elever møter særlig store utfordringer knyttet til opplæring i fremmedspråk.

Vil kunnskapsministeren ta initiativ til en gjennomgang av retningslinjene for fremmedspråk i videregående opplæring med sikte på større fleksibilitet, og slik at diagnostiserte dyslektikere kan gis rett til å avslutte opplæringen i et andre fremmedspråk på nivå I?»

BEGRUNNELSE:

Bakgrunnen for spørsmålet er en henvendelse fra en mor med et barn som går i 10. klasse og som har diagnosen dysleksi og skal velge videregående skole. Stor egeninnsats og hjelp fra privat logoped gjør at sønnen i dag presterer "normalt" i norsk. Gutten er ellers en skoleflink elev med 5-6 i alle fag bortsett fra engelsk.

Da eleven skulle begynne i ungdomsskolen hadde han tilnærmet ingen kunnskaper i engelsk. Vel vitende om at det fikk konsekvenser for videregående skole, valgte han (foreldrene) engelsk fordypning framfor fremmedspråk. Gutten ligger nå an til karakteren 3 eller 4 i engelsk på avgangsvitnemålet.

Elevens primærønske for videregående er studie-spesialisering, helst med realfag og idrettsfag. Forel-

drene både forstår og aksepterer at sønnen nå må ta et fremmedspråk i Vg1 og Vg2 med eksamen på nivå I. Det som er paradoksalt og ulogisk er at en som har lese- og skrivevansker etter gjeldende reglement må ha fremmedspråk også i Vg3 med eksamen på nivå II. Samtidig kan en elev uten lese- og skrivevansker som har hatt et andre fremmedspråk i grunnskolen, velge et nytt fremmedspråk i videregående og da er det tilstrekkelig med to års undervisning og nivå I-eksamen.

Det er forståelig at foreldrene til dyslektiske elever reiser spørsmål om regelverket på dette punkt har utilsiktede konsekvenser, og at foreldrene finner det urimelig at elever som er tunge dyslektikere (enkeltvedtak fra PPT) skal måtte lære seg et nytt fremmedspråk til det høyeste nivået i videregående skole.

Dyslektikere som må ha fem timer i Vg3 i et fremmedspråk de ikke har forutsetninger for å mestre, har stor risiko for ikke å få fullstendig vitnemål og bli en del av ikke-fullført statistikken. Samtidig fratras disse elevene mulighet til å ta programfag de kan mestre.

Svar:

Kravene til fremmedspråk som fellesfag i studieforberedende utdanningsprogram i videregående opplæring, kan oppfylles gjennom ett av tre alternativer.

Etter første alternativ skal elever som har gjennomført et fremmedspråk i grunnskolen og som fortsetter med opplæring i det samme språket, ha opplæring over to år i læreplanens nivå II. Etter andre alternativ skal elever som har gjennomført nivå I i et fremmedspråk i grunnskolen, men begynner med et nytt fremmedspråk i videregående opplæring, ha opplæring over to år i læreplanens nivå I i det nye språket. Etter tredje alternativ skal elever som på ungdomsskolen har hatt opplæring i fordypning i engelsk, norsk eller samisk og ikke har hatt opplæring i fremmedspråk i grunnskolen, begynne med fremmedspråk i videregående opplæring. Disse elevene skal ha opplæring i nivå I over to år og i tillegg nivå II det tredje året. De får dermed redusert timetallet til valgfrie programfag det siste året.

Bakgrunnen for denne ordningen med faget fremmedspråk er at breddekompetanse, dvs. nivå I to ulike fremmedspråk, teller likt som dybdekompetanse, dvs. nivå I og nivå II i samme fremmedspråk. Jeg har ikke planer om å endre denne strukturen for opplæring i fremmedspråk.

Jeg vil samtidig understreke at skolen har plikt til å tilrettelegge opplæringen etter elevenes evner og forutsetninger. Dette følger av opplæringsloven § 1-3. Skolen skal innenfor rammene av ordinær opplæring tilrettelegge opplæringstilbudet med sikte på å gi eleven er tilpasset opplæringstilbud. Skolen kan blant annet tilpasse organiseringen av opplæringen, materiell og læremidler. For elever med dysleksi finnes det mange læremidler som kan gjøre en stor forskjell i elevens faglige progresjon.

Dersom det ikke er tilstrekkelig med tilpasning av opplæringen etter opplæringsloven § 1-3 kan det være aktuelt med spesialundervisning. Elever "som ikke har eller som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet" har rett til

spesialundervisning etter opplæringsloven § 5-1. Spesialundervisning innebærer en individuell tilpasning av undervisningen, og målet med undervisningen er å minke forskjeller i utbytte av opplæringen.

Lovens formuleringer når det gjelder hva som utløser rett til spesialundervisning er generelle og gjelder uavhengig av diagnose og årsaken til at eleven ikke får tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen. Det sentrale i vurderingen av hvilket opplæringstilbud en elev med rett til spesialundervisning skal ha er at opplæringen skal være slik at eleven kan få et forsvarlig utbytte av den samlede opplæringen. Det skal særlig legges vekt på utviklingsmulighetene til eleven. Spesialundervisning kan gis i kortere eller lengre perioder og kan bestå av en rekke tiltak både når det gjelder lærerressurser, opplæringens metodikk, praktisk tilrettelegging og særskilt utstyr eller særskilt tilpassede læremidler.

Jeg vil også nevne at elever med behov for særskilt tilrettelegging vil kunne få lagt forholdene til rette slik at de kan få vist kompetansen sin ut fra kompetansemålene i fag i læreplanverket. Det følger av forskrift til opplæringsloven § 3-32 at tilretteleggingen skal være basert på elevens behov. Det skal vurderes konkret for det enkelte faget om for eksempel bruk av PC, ordbøker eller andre hjelpemidler utover det som er tillatt for alle, bør innvilges eleven. Ekstra tid eller å få lest opp oppgaven for seg, er også eksempler på særskilt tilrettelegging. Det er for øvrig ikke krav om enkeltvedtak om spesialundervisning for at eleven gis rett til særskilt tilrettelegging av eksamen.

Jeg vil framheve at spesialundervisning ikke er et mål i seg selv. Alle elever, inkludert elever med lese- og skrivevansker, har rett til et godt og forsvarlig utbytte av opplæringen, enten opplæringen gis som spesialundervisning eller som tilpasset opplæring.

SPØRSMÅL NR. 718

Innlevert 25. januar 2012 av stortingsrepresentant Solveig Horne

Besvart 9. februar 2012 av barne-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken

Spørsmål:

«Mener statsråden fremgangsmåten man har lagt til grunn i denne saken er i tråd med gjeldende retningslinjer og god forvaltningskikk?»

BEGRUNNELSE:

I Dagbladet 25.01.2012 kan vi lese at statsråd Audun Lysbakken har bevilget en halv million kro-

ner til selvforsvar for jenter. Det kommer imidlertid frem at to organisasjoner ble tipset om at de burde søke om disse midlene. En av disse organisasjonene var organisasjonen Jenteforsvar, en undergruppe av Lysbakkens eget ungdomsparti, Sosialistisk Ungdom (SU). Den andre gruppen som fikk penger til selvforsvar er LLH i Trondheim der styrelederen er tidligere nestleder i SU. Ekspedisjonssjef i Barne- og likestil-

lingsdepartementet opplyser i tillegg at midlene ikke ble utlyst eller satt ut på anbud. Slik denne saken kan forstås så er tiltaket prisverdig, men koblingen mellom statsråd Audun Lysbakken og hans egen partiorganisasjon kritikkverdig.

Svar:

Saken det henvises til er tilskudd Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har gitt til orga-

nisasjonen Jenteforsvaret, for gjennomføring av et prøveprosjekt i feministisk selvforsvar, og til et samarbeidsprosjekt mellom Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Sør-Trøndelag fylkeskommune og LLH Trøndelag, til forebygging av seksuell trakassering og seksuelle overgrep.

Kontroll- og konstitusjonskomiteens har i brev av 31. januar stilt spørsmål om samme sak. Jeg viser derfor til mitt svar til komiteen datert 9. februar.

SPØRSMÅL NR. 719

Innlevert 25. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Sandberg

Besvart 1. februar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Vil statsråden ta grep for å innføre lyd- og bilde opptak ved alle landets domstoler?»

BEGRUNNELSE:

Lyd- og bildeopptak i rettssaker burde være en naturlig del av forhandlingene i et moderne samfunn. Vi ser også at lovverket for en stor del er tilpasset bruk av den type teknologi.

Jeg er informert om at Justisdepartementet har mottatt en utredning fra Domstolsadministrasjonen med vurdering både av rettsikkerhetsspørsmål og kostnader knyttet til innføring av lyd- og bildeopptak.

I krisepakken som kom i 2009, bevilget regjeringen midler til noe utstyr for slikt opptak. Etterpå har det skjedd lite.

Med tanke på de store effektivitetsgevinster og rettsikkerhetsmessige goder slikt utstyr vil bidra med, er jeg svært opptatt av å finne ut om Statsråden har konkrete planer om innføring av dette.

Svar:

Jeg mener at det er flere gode grunner for å innføre lyd- og bildeopptak i retten. Departementet har i Prop. L 141 (2009-2010) Endringer i straffeprosessloven mv. uttalt følgende om lydopptak i straffesaker:

«Etter departementets syn taler rettsikkerhetsgrunner for at forklaringer avgitt under hovedforhandlingen i straffesaker bør sikres for ettertiden. Opptak av lyd, eventuelt sammen med bilde, gjør det mulig med konfrontasjon dersom forklaringen i ankeinstansen avviker fra det som er forklart tidligere. Opptak vil

også kunne være viktig ved spørsmål om gjenåpning av en straffesak. Opptak vil kunne lette domsskrivningen, og kan tenkes å være til hjelp for ankedomstolen ved sivilingsavgjørelser. Enn videre kan misforståelser som følge av språk- eller kulturforskjeller avdekkes.»

Jeg kan også nevne at juryutvalget i NOU 2011:13 vurderte om det bør være adgang til å spille av opptak fra tingretten til erstatning for nye vitneavhør i lagmannsretten. Utvalget gikk inn for at det i særtilfeller, der det vil være en uforholdsmessig tung byrde for fornærmede å forklare seg på nytt, skal gis adgang til avspilling av lyd- og bildeopptak fra førsteinstans under ankebehandlingen, forutsatt at avspillingen ikke går på bekostning av hensynet til saksopplysning. Juryutvalgets utredning er på høring med høringsfrist 1. mars 2012.

Når det gjelder sivile saker er hovedregelen i tvis-teloven at det under hovedforhandling skal foretas opptak av parts- og vitneforklaringer, men dette kan utelates blant annet når retten ikke har tilgjengelig nødvendig utstyr for opptak.

Foreløpig er det ikke anskaffet moderne utstyr for lyd- og bildeopptak til domstolene.

Domstoladministrasjonen oversendte rapporten «Lyd- og bildeopptak fra parts- og vitneforklaringer i retten» til departementet i fjor. Domstoladministrasjonen tilrår som et utgangspunkt at syv av ti rettssaler utstyres for opptak av lyd og bilde, mens øvrige saler utstyres for opptak av lyd. Videre at alle domstoler må utstyres med mobilt utstyr for opptak av lyd i saker som settes utenfor domstolens lokaler, noe det er særlig behov for i jordskiftedomstolene.

Innføring av lyd- og bildeopptak i retten vil kreve betydelige økninger i ressursbehovet til IKT i dom-

stolene. Domstoladministrasjonen har beregnet at investeringene vil beløpe seg til om lag 285 millioner kroner, mens årlige merkostnader til drift og vedlikehold vil være om lag 70 millioner kroner. I tillegg vil det påløpe gjenanskaffelseskostnader på om lag 60 millioner kroner per år. Det vil ifølge Domstoladmi-

nistrasjonen ta opp mot to år fra finansiering er på plass til løsninger kan bli realisert.

Investeringer i utstyr til lyd- og bildeopptak i retten må vurderes i forbindelse med de ordinære statsbudsjettprosessene. Jeg kan derfor ikke nå si noe mer om når det eventuelt vil innføres lyd- og bildeopptak.

SPØRSMÅL NR. 720

Innlevert 25. januar 2012 av stortingsrepresentant Rigmor Andersen Eide

Besvart 2. februar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«Hva vil statsråden gjøre for å unngå at urimelige portoøkninger går ut over organisasjoner og foreninger som har medlemsblader og aviser som hovedkilde til medlemspleie?»

BEGRUNNELSE:

21. januar fremmet Fagpressen en klage til Post- og teletilsynet på bakgrunn av at Fagpressen mener at Posten overfakturerer med ca 60 millioner kroner hvert år. De hevder i klagen at Posten har fakturert for deler av distribusjonskjeden som Fagpressens medlemmer ikke benytter seg av. Omtrent 80 % av Fagpressens medlemmer er organisasjoner og foreninger.

Posten varslet i september 2011 om økning i bladportoen på 15 %. Porto har etter hvert blitt en av de største utgiftene til organisasjoner og foreninger som driver medlemspleie gjennom aviser og medlemsblader. For mange organisasjoner koster både utarbeidelse og trykking av avisene og medlemsbladene mindre enn selve distribusjonen.

Svar:

Ifølge Forskrift om formidling av landsdekkende postsendinger skal Samferdselsdepartementet godkjenne Posten Norge AS' portotakster for prioriterte brev innenlands innenfor enerettsområdet. Prisene for bladsendinger ligger ikke innenfor eneretten, og Samferdselsdepartementet fastsetter derfor ikke portonivået for blader, det fastsettes av Posten Norge AS. I Postens konsesjon er det imidlertid et generelt krav om kostnadsbaserte priser for Postens leveringspliktige tjenester.

Det vil ikke være forenlig med kravene i Postens konsesjon om kostnadsbaserte priser på objektive og ikke-diskriminerende vilkår, å ha egne produktvilkår eller lavere priser for frivillige organisasjoner og foreninger. Produktene må være tilgjengelige for alle som fyller de generelle vilkårene, og prisene må være de samme når vilkårene ellers er like.

Posten har overfor departementet vist til at det egentlig var behov for en betydelig større økning i prisene for forsendelse av blader fra årsskiftet 2011-12, på grunn av fallende volum uten samtidige muligheter for tilstrekkelige reduksjoner i kostnadene. For ikke å gi for store økninger for brukerne, har Posten derfor bestemt seg for kun å øke prisene med inntil 15 prosent i denne omgang. Dersom departementet skulle stille et strengt krav om kostnadsriktige priser, ville det faktisk ført til en større prisstigning enn den Posten nå har vedtatt.

Levering av blader er som nevnt ikke omfattet av enerett, derimot er det konkurranse på dette markedet. Derfor er det ikke mulig for departementet å kreve at en av deltakerne på dette markedet skal holde priser som ligger betydelig under kostnadene for tjenesten. Eventuelle krav om statlig støtte til distribusjon av medlemsblader og annet må derfor rettes til andre. Vi har fått opplyst at minst en forening ville henvende seg til Kulturdepartementet om dette.

Det opplyses at Fagpressen har sendt en klage til Post- og teletilsynet i saken. Siden saken gjelder et område hvor Posten er i konkurranse med private tilbydere, vil Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet være klageinstans i saken.

SPØRSMÅL NR. 721**Innlevert 25. januar 2012 av stortingsrepresentant Anders B. Werp****Besvart 2. februar 2012 av forsvarsminister Espen Barth Eide****Spørsmål:**

«Hvorfor deltar ikke Norge i NATOs ”Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence”, CCD-COE?»

BEGRUNNELSE:

NATO vurderer cyberangrep som en av de mest alvorlige truslene medlemsstatene står overfor, med noen av de mest alvorlige økonomiske og nasjonale sikkerhetsutfordringene i det 21. århundre. Derfor opprettet NATO i 2008 Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (CCDCOE). Hensikten er å forsterke NATOs forsvar mot cyberangrep. Det fremgår av hjemmesiden til CCDCOE at Norge ikke deltar i dette arbeidet. Det gjør derimot land som USA, Tyskland, Polen, de Baltiske land, Italia, Spania, Ungarn og Slovakia.

Svar:

Angrep i det digitale rom kan utgjøre en alvorlig trussel mot nasjoner og internasjonale organisasjoners sikkerhet. Det er derfor viktig med forebyggen-

de og konsekvensreducerende arbeid, både nasjonalt og i internasjonal kontekst.

Regjeringen støtter det forebyggende arbeidet som gjøres i NATOs CCD COE. Norge er en såkalt «ContributingNation» til senteret. Det innebærer at vi vil delta i de prosjektene der Norge kan bidra og ser behov, men uten at vi deltar med norsk personell tilstede i senteret. Selv om vi så langt ikke har mottatt slike forespørsler fra CCD COE, har vi jevnlig kontakt med senteret. Dette skjer gjennom besøk, utveksling av informasjon, samt at Norge deltar i NATO-øvelser med fokus på forsvar mot trusler i det digitale rom, der blant annet senterets bidrag blir brukt som grunnlag.

Regjeringen vurderer løpende om Norge skal delta i CCD COE som «SponsoringNation». Dette vil i så fall innebære at norsk personell vil arbeide ved senteret i Tallinn. Et slikt eventuelt bidrag må vurderes opp mot tilgjengelig spisskompetanse i forsvarssektoren, hvilke prosjekter senteret er engasjert i, samt personellrammen for stillinger i utlandet. En ny vurdering om deltakelse som «SponsoringNation» vil bli foretatt i løpet av 2012.

SPØRSMÅL NR. 722**Innlevert 25. januar 2012 av stortingsrepresentant Per Roar Bredvold****Besvart 7. februar 2012 av miljø- og utviklingsminister Erik Solheim****Spørsmål:**

«Det er nesten tre år siden Miljøverndepartementet fikk saken om E6 i Åkersvika fra Fylkesmannen i Hedmark uten at noe resultat foreligger.

Hva vil samferdselsministeren gjøre for at vi snart får et vedtak om 4-felts motorvei langs dagens trase?»

BEGRUNNELSE:

Det er viktig både for trafiksikkerhet og fremkommelighet at vi nå snart får et vedtak som ivaretar disse interesser. I tillegg er dette den løsningen som har minst negativ innvirkning på beboere langs etter strekningen og som ivaretar miljøet på best mulig måte.

Svar:

Ansvar for saken ligger i Miljøverndepartementet, og spørsmålet er derfor overført oss som rette vedkommende. Denne saken er spesiell og mer komplisert enn flesteparten av de innsigelsessakene Miljøverndepartementet får til behandling. Lokale og regionale ønsker om minst mulig beslag av landbruksjord, og om å beholde veien der den er for å få redusert endringene for berørte naboer, skal her veies opp mot vernehensynet og den økologiske balansen i et internasjonalt viktig og sårbart naturreservat. Det er ikke påvist noen forskjell i forhold til trafiksikkerhet og framkommelighet mellom de to trasealternativene som er lagt ut til offentlig ettersyn – alternativ A som er dagens trasé, og alternativ B der veggen trekkes østover.

Det er ikke ofte et lokalt og regionalt ønske går på tvers av våre internasjonale forpliktelser etter Ramsarkonvensjonen, anbefalingene fra et internasjonalt fagsekretariat og naturfaglige vurderinger i samsvar med naturmangfoldloven. Vi har derfor hatt en grundig prosess, der alle sider av saken blir vurdert.

Regjeringen besluttet høsten 2011 å legge til side alternativ B i arbeidet med ny trasé for E6 utenfor Hamar. Det fordi alternativ B innebærer for store ulemper for folk som bor i Ridabu. Spørsmålet om alternativ A kan gjennomføres innenfor rammen av na-

turmangfoldloven skal nå vurderes av Lovavdelingen i Justisdepartementet. Lovavdelingen skal også vurdere om en bearbejdet utgave av konsekvensutredningens referansealternativ, kalt alternativ 0+, kan gjennomføres innenfor rammen av naturmangfoldloven. Alternativ 0+ innebærer blant annet at vegen bygges bredere for å gi plass til midtdeler, men at det ikke bygges fire felt.

Jeg avventer nå Lovavdelingen sin vurdering. Deretter vil det bli fattet endelig vedtak i saken.

SPØRSMÅL NR. 723

Innlevert 25. januar 2012 av stortingsrepresentant Anders Anundsen

Besvart 2. februar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«Vil statsråden vurdere innskjerping av regelverket slik at leverandører av innholdstjenester ikke lenger kan levere innhold uten at det er mottatt særskilt bekreftelse på at mobiltelefonabonnenten aksepterer en konkret avtale om innholdsleveranser, og eventuelt kreve at innholdsleverandører må forestå egen fakturering, slik at det ikke er mobiloperatøren som forestår fakturering på vegne av useriøse innholdsleverandører?»

BEGRUNNELSE:

Svært mange mobilbrukere opplever det som enklest kan kalles rene svindelforsøk av selskaper som tilbyr såkalte innholdstjenester på mobil. Det hele foregår slik at mobilkunder i en eller annen sammenheng, ofte på internett, får tilbud om en gevinst, iq-test eller tilsvarende og at en må oppgi mobilnummer for å motta resultatet. Etter å ha fått tilgang til mobilnummeret sendes det sms til dette nummeret med en eller annen innholdstjeneste som ikke er bestilt.

Avtalerettslig er det klart at dette ikke binder mobilabonnenten, men ofte faktureres innholdstjenesten av mobiloperatøren og ikke av innholdstjenesteleverandøren. Det betyr også at det blir vanskeligere å nå frem med klage før forfall på regningen, fordi du naturligvis må betale for bruken av mobiltelefonen for øvrig.

Det fremstår som om dette er et stadig økende problem og spørren er gjort kjent med at Forbrukerrådet også kontaktes oftere av kunder som utsettes for slik virksomhet.

Svar:

For innholdstjenester over elektronisk kommunikasjon skilles det ofte mellom tjenester som betales med kredittkort eller over egen regning (direktefakturerte tjenester), og tjenester som betales over regningen for elektronisk kommunikasjon (fellesfakturerte tjenester). Representant Anundsen tar i hovedsak opp problemstillinger knyttet til de fellesfakturerte tjenestene som er omfattet av regelverket for elektronisk kommunikasjon.

Fellesfakturerte tjenester er regulert i ekomforskriften kap. 5a. Forskriften stiller krav til blant annet kostnadskontroll, informasjonsplikt, innhold og klageordning. Bestemmelsene skal sikre et tilfredsstillende vern av forbrukerne. Ved forrige revisjonen av regelverket var bekreftelse av avtale for kjøp av tjenester et sentralt tema. En av endringene som ble gjort i 2008 var å gi mobiltilbyder ansvaret for å behandle klager på betaling for innholdstjenestene som de fakturerer. Brukerne fikk også mulighet til å ta klage videre til Brukerklagenemda for elektronisk kommunikasjon dersom de ikke kommer til enighet etter at tilbyder har behandlet klagen. Brukerne risikerer ikke å få telefonen sperret på grunn av manglende betaling dersom kravet for innholdstjenesten er omstridt.

Etter endringene i 2008 har tilbyderne fått et større ansvar for å følge opp tjenestene de fakturerer for og videreformidler til sine kunder. Mens brukerne tidligere selv måtte spore opp innholdsleverandører med postboksadresse og mobiltelefonnummer, kan de nå henvende seg direkte til sin egen ekomtilbyder.

Mobiltilbyderne og innholdsleverandørene har et etablert avtaleforhold gjennom CPA-avtalen (Content Provider Access). Avtalen er nødvendig for at innholdstjenesten skal bli distribuert og fakturert av mobiltilbyderen. Dersom innholdsleverandørene på noe vis svindler brukerne kan mobiltilbyderen holde igjen betaling, stenge tilgangen til nettet eller på annet vis sanksjonere mot innholdsleverandøren.

Det er i dag en rekke ulike tjenester som leveres over mobiltelefon og annen elektronisk kommunikasjon. Løypeavgift, parkering, innsamlingsaksjoner, fiskekort, spåkoner, filmer, opplysningstjeneste og ringetoner er bare noen eksempler. Variasjonen i tjenestene gjør at regelverket også må legge til rette for variasjon i avtaleinngåelsen. For eksempel vil mange oppfatte det som plunder og heft å måtte sende en egen bekreftelse før de bruker en nummeropplysningstjeneste. Regelverket krever derfor at tilbyderne

av innholdstjenester skal gi prisinformasjon på en hensiktsmessig måte slik det er for kjøp av tjenester ellers i samfunnet. Hvorvidt det er inngått en forpliktende avtale eller ei reguleres av alminnelig avtalerett og ikke i ekomregelverket. For innholdstjenester kreves det at bruker skal gjøres oppmerksom på vilkårene for kjøp av tjenesten når avtalen inngås. Dette kan gjøres på flere måter; opplesing på telefon, i annonseteksten for tjenesten, i egen SMS, på oppslag ved vegbommen med mer.

Jeg mener det er viktig at regelverket for fellesfakturerte tjenester både ivaretar brukerne og legger til rette for nye tjenester som folk har nytte og glede av i hverdagen. Dagens ekomregelverk gir brukerne av fellesfakturerte tjenester en tilfredsstillende sikkerhet og en mulighet til å klage dersom de mener seg lurt.

SPØRSMÅL NR. 724

Innlevert 25. januar 2012 av stortingsrepresentant Åge Starheim

Besvart 3. februar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen

Spørsmål:

«Eg viser til vedlagte resolusjon som vart vedteken på fylkesårsmøte i Sogn og Fjordane FrP den 22.01.12. Resolusjonen omhandlar manglande openheit i Helse Førde og trugsmål mot tilsette, som på pasientane sine vegne seier i frå om uheldige hendingar ved lokalsjukehuset på Nordfjordeid.

Vil statsråden, som den øvste ansvarleg for helseføretaka, sjå på nemnde forhold i Helse Førde, og syte for at leiinga i føretaket oppfører seg korrekt overfor sine tilsette?»

GRUNNGJEVING:

Følgjande resolusjon vart vedteken på fylkesårsmøte i Sogn og Fjordane FrP:

”Manglande demokrati i helseføretaka.

Sogn og Fjordane FrP meiner at den personhetsen som no foregår i Helse Førde må ta slutt.

Det kan ikkje vere slik at når legar, ut i frå si leggjerning og kompetanse, påpeikar feil og manglar som leiinga i føretaket har bestemt så kjem leiinga med trugsmål om oppseiing.

Den usemje som rår mellom leiinga i Helse Førde og enkelte legar går på at dimensjoneringa av avdelingar ved sjukehuset på Nordfjordeid ikkje er i tråd med dei føresetnadane som står i Nasjonal Helseplan.

Føretaksmøte har pålagt Helse Førde å syte for at ved sjukehuset på Nordfjordeid skal det vere indremedisinsk akuttbereidskap og anestesi.

Leiinga i Helse Førde har bestemt å redusere antal overvåkingsplassar ved sjukehuset på Nordfjordeid frå seks til to plassar. Dei to overvåkingsplassane skal då gå til reduksjon av dei femten sengane som føretaksleiinga har oppretta. Dette viser seg å vere alt for lite.

Overlege NN ved medisinsk avdeling ved sjukehuset på Nordfjordeid har sendt bekymringsmelding til leiinga i Helse Førde om at dette kunne gå ut over pasientsikkerheita. Når så overlege NN ikkje får gjennomslag frå leiinga i helseføretaket, tok NN saka opp med media, for å legge press på leiinga i Helse Førde. Dette gjorde overlege NN i lojalitet overfor pasientane.

Sogn og Fjordane FrP ber Helseministeren om å gripe inn overfor leiinga i Helse Førde, både for det som gjeld styreleiar, adm. direktør og fagsjef, slik at tilsette kan få seie i frå utan at dei vert trua med oppseiing. Den hersketeknikken som rår i Helse Førde overfor eigne tilsette må det øyeblikkeleg verte slutt på.

Sogn og Fjordane FrP ber stortingsrepresentant Åge Starheim om snarast å ta dette opp i eit skriftleg spørsmål til Helseministeren.”

Svar:

Helse Vest RHF skal gjennom sitt sørge-for-ansvar, sikre spesialisthelsetjenester til befolkningen i

helseregionen i tråd med Stortingets vedtak, regjeringens politikk, oppdragsdokument og aktuelle styringsdokumenter.

Helse Førde HF og Helse Vest RHF gjennomfører nå prosesser i tråd med nevnte føringer og vedtak. Jeg er informert om at Helse Førde HF har opprettet et omstillingsutvalg som skal sikre at omstilling ved Nordfjord sjukehus skjer i henhold til de prinsippene som er etablert med tillitsvalgte og vernetjenesten i Helse Førde HF. Dette er i tråd med lov og avtaleverk samt omstillingsdokumentet til Helse Førde HF.

Omstillingsutvalget skal legge til rette for at endringene skjer gjennom medvirkning, dialog og gjennom en god prosess med alle ansatte. Først skal de personellmessige konsekvensene av endringene avklares, så skal alle muligheter for andre oppgaver utredes. Ansatte som berøres av omstillingene skal med andre ord få utredet hvilke andre oppgaver som de kan bli kvalifisert til å arbeide med ved sykehuset i Nordfjord eller ved andre enheter i Helse Førde HF.

Det er redegjort internt og eksternt om at det er på denne måten at omstillingen skal gjennomføres ved Nordfjord sjukehus, i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser og avtaleverket for øvrig. Helse Vest RHF har forsikret meg om at det skal bli lagt vekt på dialog i omstillingsprosessene og at prosessene følges nøye. Dette er viktig for de berørte ansatte som trenger god og konkret informasjon om muligheter for videre arbeid i helseforetaket.

Omstillinger må gjennomføres med tillitsbaserte relasjoner med alle parter, samtidig som kravene til et godt arbeidsmiljø for de ansatte og forsvarlige tjenester til pasientene blir ivaretatt. Omstillinger kan medføre offentlig kritikk fra egne ansatte. I foretaksmøtene med de regionale helseforetakene i januar i år ble det presisert at det skal mye til før slike ytringer er i konflikt med lojaliteten til arbeidsgiver, og at slik kritikk som hovedregel bør møtes med motinnlegg som viktigste virkemiddel.

SPØRSMÅL NR. 725

Innlevert 26. januar 2012 av stortingsrepresentant Afshan Rafiq

Besvart 2. februar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen

Spørsmål:

«Under Bondevik II regjeringen ble det for første gang utgitt en egen strategi for kvinnehelse, som det ble tvverrpolitisk oppslutning om i Stortinget.

Har regjeringen fulgt opp dette arbeidet, eventuelt hvilke konkrete tiltak har regjeringen satt i gang for et tilpasset helsetilbud for kvinner?»

BEGRUNNELSE:

Kjønnsperspektivet er ikke godt nok ivaretatt i helse- og omsorgstjenestene, noe som fører til at særlig kvinner får et dårligere helsetilbud. Eksempelvis er tilbudet om diagnostikk og behandling av hjertelidelser i stor grad tilpasset menn. Dette til tross for at flere kvinner rammes av dette samtidig som symptomene arter seg forskjellig. Forskning på kvinnehelse viser at kvinner får senere og dårligere hjelp enn menn f.eks. ved hjerteinfarkt og slag, selv om flere kvinner enn menn rammes av dette.

Svar:

Helse- og omsorgsdepartementet prioriterer kvinnehelse som et eget satsingsområde. Kvinnehel-

sestrategien (2003-2013) innebærer at kjønnsperspektivet skal være sentralt i helse- og omsorgssektoren, både i forskning, politikkkutforming, forebygging og tjenester.

I Nasjonal helse- og omsorgsplan legges hovedvekten på behov for å inkludere et kjønnsperspektiv i all virksomhet hvor dette er relevant i forebygging, behandling, rehabilitering, samt forskning og undervisning av helsepersonell. Spesielle utfordringer knyttet til kvinners og menns helse må møtes med tilstrekkelig kunnskap og ressurser.

Det er iverksatt en rekke tiltak som ledd i oppfølging av Kvinnehelsestrategien. Jeg vil her redegjøre for enkelte av tiltakene.

Som en oppfølging av Kvinnehelsestrategien ble det fra 2004 etablert en strategisk satsing på forskning på kvinners helse i regi av Norges forskningsråd (NFR). I 2012 er det avsatt 7,6 mill. kroner i øremerkede midler til forskning på kvinnehelse. Tematisk sett er imidlertid forskning på kvinners helse svært bredt og omfatter psykisk helse, muskel- og skjelettlidelser, kreft, hjertesykdom, vold og reproduktiv helse mv. Helse- og omsorgsdepartementet har bedt Forskningsrådet sikre ivaretagelse av

kjønnsperspektivet i sin forskning, og kjønnsperspektivet er nedfelt i mange av rådets programplaner. NFR har finansiert og finansierer flere prosjekter om kvinner og psykisk helse, herunder spiseforstyrrelser, rusproblematikk, seksuell legning, overgrep og svangerskaps- og fødselsdepresjon. Ifølge opplysninger fra Forskningsrådet vil ca. 30 mill. kroner bli brukt til forskning hvor kvinnehelse inngår i 2012.

Kjønnsperspektiv og bevisstgjøring om kjønnsforskjeller i klinisk forskning ivaretas gjennom styringsbudskap til de regionale helseforetakene. De øremerkede midlene fra Helse- og omsorgsdepartementet til forskning i helseforetakene i 2012 er på i underkant av 490 mill. kroner. Helseforetakene har fått i oppdrag å prioritere oppbygging av forskningskompetanse innen forskningssvake fagområder, herunder kvinnehelse. Ved å få inn et kjønnsperspektiv i forskning på hjertesykdom i de regionale helseforetakene, vil vi få ny kunnskap om hjertesykdom hos kvinner.

Når det gjelder bl.a. medikamentell behandling og utvikling av nye terapier, har de forskningsetiske komiteene utarbeidet retningslinjer for inklusjon av begge kjønn i medisinsk forskning, med særlig vekt på inklusjon av kvinner i fertil alder og gravide, og behovet for kjønnsspesifikke analyser.

Regjeringen ønsker også å satse på kunnskapsutvikling om sykdommer som særlig rammer kvinner. Dette gjelder for eksempel beinskjørhet og brystkreft.

Som et eksempel kan nevnes at Lovisenberg Diakonale Sykehus (LDS) har flere forskningsprosjekter vedrørende osteoporose. Sykehuset deltar blant annet i et større EU-prosjekt vedrørende osteoporose og genetik.

Det er en tverrfaglig forskningsgruppe (Bergen Osteoporosis Research Group) ved Haukeland universitetssykehus (HUS) som samler forskere (epidemiologer, ernæringsforskere, biologer, revmatologer, geriater, endokrinologer, ortopedier, laboratorieleger) som studerer ulike osteoporosetema. Osteoporose er ifølge NFR et av de vanligste forskningsområdene på kvinnehelseområdet.

Kapasitet og ventetid for rekonstruksjon etter brystkreft er i dag for lang. Det er mitt mål at kapasiteten skal styrkes, og at ventetiden skal gå ned. Dette må skje gjennom forsterket fokus på kvalitet i pasientbehandlingen og på at behandlingen av kreftpasienter må skje i helhetlige forløp. På bakgrunn av de lange ventetidene og behovet for gode behandlingkjeder ba Helse- og omsorgsdepartementet om en gjennomgang av de nasjonale retningslinjene for behandlingen av brystkreft. Som et resultat av dette arbeidet har vi nå lagt til grunn at rekonstruksjon av bryst skal være en del av behandlingen ved brystkreft og må planlegges allerede tidlig i et behandlingsfor-

løp. Helsedirektoratet har nedsatt en arbeidsgruppe som består av fagpersoner fra alle de regionale helseforetakene, representanter innen bryst- og endokrinkirurgi, plastisk kirurgi og onkologi og Kreftforeningen. Arbeidsgruppen skal blant annet komme med forslag til tidsplan for pasientforløp i forhold til brystrekonstruksjon, og hvordan et slikt behandlingstilbud bør organiseres med frist mars i år.

I 2006 åpnet Nasjonalt medisinsk kompetansesenter for kvinnehelse. Helse Sør-Øst RHF tildeler 11,3 mill. kroner årlig til drift av senteret. Senteret skal ha et særskilt fokus på bl.a. sykdommer som primært rammer kvinner, reproduktiv helse og en fremtidsrettet svangerskaps- og fødselsomsorg, herunder innvandrerkvinneres reproduktive helse. Senteret skal også arbeide med livsstilsykdommer og lidelser der sykdomsforløpet kan være ulikt hos kvinner og menn, samt forebygging og behandling av hjerte/kar sykdommer hos kvinner. Senteret har i dag en betydelig forskningsaktivitet og noe utadrettet virksomhet knyttet til kompetansespredning og undervisning.

I tillegg til nasjonal kompetansetjeneste for kvinnehelse er det etablert en kompetansetjeneste for amming og en kompetansetjeneste for gynekologisk onkologi.

Fra 2012 har departementet i tillegg opprettet seks nye nasjonale behandlingstjenester og kompetansetjenester i spesialisthelsetjenesten med fokus på kvinnehelse:

- Nasjonal behandlingstjeneste for fertilitetsbevarende behandling med autologt ovarialvev (fertilitetsbevarende behandling med tilknyttede reproduksjons-medisinske biobanker)
- Nasjonal behandlingstjeneste for fertilitetsbevarende kirurgisk behandling av livmorhalskreft (radikal trachelectomi)
- Nasjonal behandlingstjeneste for gynekologiske fistler
- Nasjonal kompetansetjeneste for svangerskap og revmatiske sykdommer
- Nasjonal kompetansetjeneste for inkontinens og bekkenbunnsykdommer
- Nasjonal kompetansetjeneste for CFS/ME

For å kunne yte bedre helsetjenester til kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn skal opplæring og veiledning av helsepersonell fortsatt styrkes. Helsedirektoratet har fått i oppdrag å gjennomføre tiltak for å styrke språk- og kulturkompetansen hos personell i helseforetakene knyttet til den samiske befolkningen og til innvandrere. De regionale helseforetakene skal også iverksette tiltak for å styrke de ansattes språk- og kulturkompetanse knyttet til samisk befolkning og andre grupper med særskilte behov. Det er videre stilt som krav at det skal iverksettes tiltak for at alle pasienter, uavhengig av språk og kulturell bakgrunn,

gis mulighet til deltagelse i mottakelse av helsehjelp.

Undersøkelser viser at den generelle seksualundervisningen fortsatt ikke er tilstrekkelig innrettet på å inkludere kjønnsperspektivet. Blant innvandrergruppen er kjønnsperspektivet spesielt viktig der enkelte grupper av innvandrerkvinner har høy sårbarhet for hiv. Nasjonal hiv-strategi "Aksept og Mestring" (2009-2014) ivaretar kvinneperspektivet, både i mål og tiltak rettet mot informasjon, helseadferd, forskning og seksualadferd.

Helt opp til 60-årsalderen får menn flere skader enn kvinner. I de eldste aldersgruppene skjer det derimot flest skader hos kvinner. Slik disse store kjønnsforskjeller tilsier, er utvikling av kjønns spesifikk kunnskap, informasjonsbudskap og metoder for fore-

bygging viktig, og dette er også vektlagt i Nasjonal strategi for å forebygge ulykker som medfører personskader, "Ulykker i Norge 2009-2014".

Det er laget et rundskriv om forebygging av kjønnslemlestelse som beskriver hvordan kommunehelsetjenesten kan gjennomføre tilbud om underlivsundersøkelser til jenter og kvinner som kommer fra områder i land der forekomsten av kjønnslemlestelse er 30 % eller mer ifølge WHO.

Kvinnehelsestrategien er nå inne i sine siste år. Helsedirektoratet har derfor i 2012 fått i oppdrag å gjennomgå strategien og også å utarbeide forslag til nye tiltak innenfor kjønn og helse slik at vi sikrer at virksomheten på helseområdet oppfyller regjeringens mål om likeverdige helsetjenester.

SPØRSMÅL NR. 726

Innlevert 26. januar 2012 av stortingsrepresentant Torbjørn Røe Isaksen

Besvart 3. februar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen

Spørsmål:

«Hva vil statsråden gjøre for å få ned ventetidene og øke operasjonskapasiteten for denne pasientgruppen?»

BEGRUNNELSE:

4 300 menn får kreft i prostata hvert år. En del av disse må operere vekk prostata. For ganske mange medfører det inkontinens som kan bli varig dersom det ikke utføres en operasjon. Det er to steder i landet hvor denne operasjonen blir utført, Rikshospitalet og Tromsø. Ingen av disse sykehusene har kapasitet til å utføre de antall operasjoner som er nødvendig for å få ned ventetiden. I Oslo opererer de kun 3 dager i uken, delvis fordi det ikke er operasjonsstuer tilgjengelig. Ifølge opplysninger undertegnede har fått, har Rikshospitalet begynt å avvise pasienter fra andre regioner.

Svar:

Prostatakreft er den hyppigste kreftformen blant menn. 5 års relativ overlevelse var 87 prosent i 2009. Dette er en økning fra 68 prosent i 1999. Nærmere 90 prosent av all ny kreft oppdages i aldersgruppen over 50 år, slik er det også med prostatakreft. I 2009 var det 29804 personer som levde med en prostatakreftdiagnose. Det tilsvarende tallet var 14812 i 1999.

Prostatakreft en stor sykdom, og behandlingen

blir tilrettelagt ut fra hvilket stadium sykdommen befinner seg i. Ved prostatakreft er det flere behandlingsalternativer – kirurgi, hormonbehandling, strålebehandling, eller vente og se. Det siste alternativet er relativt vanlig ved prostatakreft, fordi utviklingen for mange er langvarig og langsom, og bivirkninger og ulemper man kan få ved behandling er større enn resultatene av behandlingen. Valg av kurativ behandling vil være avhengig av sykdomsaggressivitet, pasientens andre sykdommer og generelle helsetilstand, pasientens forventede levetid og pasientens eget ønske. Det er derfor viktig at pasienten er nøye utredet og informert før det treffes et behandlingsvalg, noe som fordrer et tett samarbeid mellom kirurger, onkologer og allmennleger.

Helsedirektoratet opplyser at operasjoner ved kreft i prostata utføres i alle de regionale helseforetakene. De regionale helseforetakene har de senere årene arbeidet med en hensiktsmessig funksjonsfordeling for kreftkirurgi med fokus på volum og kvalitet, herunder kirurgisk behandling av prostatakreft. For øvrig kan jeg henvise til at Oslo universitetssykehus for to uker siden meldte at ventetiden på operasjoner for prostatakreft er redusert fra seks måneder til seks til åtte uker etter at miljøene på Rikshospitalet, Radiumhospitalet og Aker ble slått sammen i 2010. I følge Oslo universitetssykehus gjennomføres nå til sammen om lag 500 prostatakreftoperasjoner hvert år ved hjelp av to Da Vinci-roboter.

De nasjonale retningslinjene for diagnostikk, behandling og oppfølging av prostatakreft som kom i 2009, har ført til at behandlingen gjøres likt i hele Norge. Retningslinjene vil bli revidert i løpet av våren 2012, og vil bli oppdatert i forhold til internasjonalt kunnskapsnivå på området. Videre er det i oppdragsdokumentet til de regionale helseforetakene for 2012 et mål at utdanningskapasiteten for onkologer og patologer skal gjennomgås og vurderes. Jeg har bedt om en rapportering på status og rekrutteringssituasjonen for disse spesialistene innen utgangen av 2. tertial 2012.

Jeg er opptatt av gode og effektive pasientforløp for kreftpasienter. Vi har igangsatt flere tiltak for å oppnå dette, blant annet innføring av normerte forløpstider for kreftbehandling i 2011. Dette innebærer

at henvisningen skal være vurdert av spesialist innen 5 dager, at utredningen skal være startet innen 10 dager, og at behandling skal være startet innen 20 dager fra henvisning fra fastlege er mottatt. Målsettingen er at 80 prosent av pasientene skal komme innenfor disse forløpstidene. De normerende forløpstidene gjør det nødvendig at helseforetakene har ytterligere fokus på og treffer tiltak for å fjerne flaskehalser i behandlingen.

Gjennom en økning i helsebudsjettene og prioritering av ressursene til definerte formål, og en tett oppfølging gjennom eierfunksjonen for sykehusene, faglige retningslinjer og systematisk måling av resultatene, vil dette bidra til å forbedre resultatene innen kreftbehandling.

SPØRSMÅL NR. 727

Innlevert 26. januar 2012 av stortingsrepresentant Robert Eriksson

Besvart 9. februar 2012 av nærings- og handelsminister Trond Giske

Spørsmål:

«18. november 2011 oppnevnte regjeringen et bredt sammensatt utvalg som skal foreta en helhetlig revisjon av sjømannsloven og utarbeide utkast til ny lov. Undertegnede har blitt kontaktet av Fellesforbundet for Sjøfolk (FFFS) hvor de opplyser at de har vært i kontakt med Næringsdepartementet, og hvor de fremmet et klart ønske om å få sitte i utvalget, men at dette ikke ble imøtekommet.

Vil statsråden legge til rette for at det oppnevnte utvalg kan suppleres med ett medlem fra FFS?»

BEGRUNNELSE:

Det vises til at regjeringen ved kongelig resolusjon av 18. november 2011 oppnevnte et bredt sammensatt utvalg som skal foreta en helhetlig revisjon av sjømannsloven og utarbeide utkast til ny lov.

Fellesforbundet for sjøfolk (FFFS) har gjennom flere år kanskje vært den mest ivrige aktør i å få endret og erstattet dagens sjømannslov, noe flere rettsaker underbygger. Undertegnede mener det vil være viktig at alle relevante synspunkter og erfaringer med dagens sjømannslov fremkommer i utvalgets arbeid, og mener derfor det burde vært en styrke for det arbeid som er igangsatt at utvalget hadde blitt supplert med et medlem fra FFS.

Undertegnede håper statsråden vil tilrettelegge

for at utvalget kan suppleres med ett medlem, slik at de ansatte som er organisert hos FFFS også har en stemme inn i utvalget.

Svar:

Sjømannslovutvalget ble opprettet den 18. november 2011. Arbeidstakersiden har en representant fra hver av følgende organisasjoner: Det norske maskinistforbund, Norsk Sjømannsforbund, og Norsk Sjøoffisersforbund. Arbeidsgiversiden er representert som følger: En felles representant for Norges Fiskerlag/Fiskebåtrederens forbund, en felles representant for Rederienes Landsforening/Fraktefartøyenes Rederiforening/ Hurtigbåtrederens Rederiforbund, samt en representant for Norges Rederiforbund.

Ved sammensetningen av offentlige lovutvalg er det generelt ikke hensiktsmessig eller vanlig at slike utvalg er for store. Dette av hensyn til effektiviteten i utvalget. For Sjømannslovutvalget var det dessuten viktig å sikre en lik balanse mellom de sentrale arbeidstakerorganisasjoner på den ene siden og de sentrale arbeidsgiverorganisasjoner på den andre siden. Samtidig var det viktig at berørte offentlige myndigheter var representert i utvalget. Regjeringen hadde videre et ønske om å oppnevne to uavhengige eksperter for å sikre en bredere og uavhengig kompetanse i utvalget. På denne bakgrunn fant ikke regjeringen

plass for FFFS i selve utvalget og jeg ser heller ikke grunn til at denne beslutningen bør revurderes.

Det betyr derimot ikke at FFFS eller andre som har interesser i en ny sjømannslov ikke kan delta i debatten eller komme med innspill til den nye loven. Tvert i mot, jeg ønsker en bred og god debatt om den nye lovens innhold fra alle berørte parter. Når utvalget avgir sin innstilling vil departementet sende den på en bred høring og da blir det en formell anledning for høringsinstansene til å gi kommentarer til utredningen. FFFS vil naturligvis være en av høringsinstansene.

Det er dessuten ingenting i veien for at FFFS eller andre fremsetter synspunkter underveis til utvalget. Utvalgets interne arbeid er riktignok unntatt offentlighet, men utvalget kan altså motta synspunkter fra andre underveis. I hvilken grad slike synspunkter tas til følge, avgjøres av utvalget selv.

Jeg ser frem til å motta utvalgets utredning og lovforslag og ikke minst til å etablere en fremtidig moderne lov som i enda større grad ivaretar sjøfolkenes rettigheter og som vil bidra til å gjøre sjømannsyrket enda mer attraktivt.

SPØRSMÅL NR. 728

Innlevert 26. januar 2012 av stortingsrepresentant Linda C. Hofstad Helleland

Besvart 1. februar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa

Spørsmål:

«I forbindelse med diskusjonen rundt eventuelt nytt regelverk for motorferdsel i utmark er det ønskelig å få belyst hvordan ferdsel på snøscooter ligger an i forhold til trafikksikkerhet på vei. Jeg tenker her særlig på ulykkestall relativt sett sammenlignet med andre transportmidler.

Hvilke erfaringer har veimyndighetene når det gjelder trafikksikkerhet for snøscooter?»

BEGRUNNELSE:

I de senere år er det kommet erfaringsrapporter fra inn- og utland som skal vise at ferdsel med snøscooter på godt merket led er forbundet med lav ulykkesrisiko sammenlignet med ferdsel utenfor merket led (løypenett). Som en følge av et slikt faktum kan man videre hevde at kanalisering av ferdsel med snøscooter til et merket løypenett vil ha en betydelig sikkerhetsgevinst. Dette er bare en av flere potensielle tiltak for å bedre trafikksikkerheten på snøscooter, som bør tillegges vekt i diskusjonen rundt et nytt regelverk for motorferdsel i utmark.

Svar:

Det er i de seneste årene gjort mye arbeid for å øke kunnskapsnivået om snøscooterulykker. Statens vegvesen har utgitt en rapport med analyse av politirapporterte snøscooterulykker på veg. Høg-

skolen i Finnmark har utført et FoU-prosjekt, «Snøscooter og trafikksikkerhet», på oppdrag fra Finnmark fylkeskommune og Statens vegvesen. Prosjektet omfatter bl.a. litteraturstudier, feltarbeid blant snøscooterbrukere og forslag til forebyggende tiltak. Statens vegvesen har også utgitt et eget hefte beregnet på brukerne hvor det settes fokus på å formidle kunnskap og erfaringer om trygg ferdsel med snøscooter slik at risikoen for ulykker reduseres.

Det er likevel slik at det i dag ikke er noe godt system for fullstendig rapportering og registrering av personskaueulykker i forbindelse med snøscooterkjøring - utover de ulykkene som blir meldt til politiet. Statistikken over personer skadd i snøscooterulykker i Norge er derfor noe mangelfull. Det er likevel slik at tallet på trafikkulykker med snøscootere har økt i takt med økt snøscootertrafikk de senere årene. Videre tyder de undersøkelser som er gjort på at risikoen for å havne i en ulykke med snøscooter er betydelig høyere enn med bil. Det skjer videre langt færre ulykker der det er tilrettelagt med merkede løyper.

Statens vegvesen opplyser at de, som oppfølging av Nasjonal tiltaksplan for trafikk- sikkerhet på veg 2010-2013, vil utarbeide en veileder for risikoanalyse og kvalitets- sikring av snøscooterløyper. Veilederen vil bl.a. ta opp problemstillinger som trasévalg, merking og skilting av løyper. Det vil også bli utarbeidet standarder for slik merking.

SPØRSMÅL NR. 729**Innlevert 26. januar 2012 av stortingsrepresentant Afshan Rafiq****Besvart 3. februar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen****Spørsmål:**

«Hvilke konkrete tiltak vil regjeringen sette i gang for å styrke skolehelsetjenesten?»

BEGRUNNELSE:

Skolehelsetjenesten er en meget viktig del av skolen, men det viser seg nå at skolehelsetjenesten på mange skoler rundt om i Norge har liten tid til rådighet per elev blant annet på grunn av lav bemanning. Det bidrar til at mange elever ikke får det helsetilbudet de har krav på. Skolehelsetjenesten trenger et nasjonalt løft, ikke minst fordi en helsesøster kan fange opp signaler om psykiske belastninger, skader og mistroivsel på helt andre områder enn lærere.

Svar:

Jeg er helt enig med representanten Rafiq i at skolehelsetjenesten er en viktig del av skolen. Skolehelsetjenesten er i en gunstig posisjon for å kunne tidlig identifisere både risikofaktorer og helseproblemer hos barn og unge, og for å kunne intervensere i forhold til disse problemene slik at de ikke utvikler seg til mer alvorlige lidelser. Dette fordrer at tjenesten er lett tilgjengelig for brukerne, og at den er tilgjengelig over tid.

Skolehelsetjenesten er i all hovedsak finansiert gjennom kommunenes frie inntekter. Regjeringen har imidlertid en egen tilskuddsordning til helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Denne ordningen ble styrket med 10 mill. kroner i statsbudsjettet for 2012, slik at tilskuddet nå er på 19,2 mill. kroner. Tilskuddet gis til kommuner etter søknad, og kommuner som ønsker å styrke disse tjenestene som en del av en helhetlig satsing på forebygging skal prioriteres. Regjeringen ønsker at dette tilskuddet skal bidra til at

kommuner igangsetter en langsiktig styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Det er samtidig viktig at kommunene gjør sine prioriteringer ut fra lokale forhold og sine spesielle utfordringer. Det er kommunene selv som må prioritere å styrke denne tjenesten.

Etter ny helse- og omsorgstjenestelov er kommuner pliktige til å tilby helsetjeneste i skolen. På bakgrunn av at helsestasjons- og skolehelsetjenesten nå er hjemlet i en ny lov, er Helsedirektoratet gitt i oppdrag å vurdere dagens forskrift og om det er behov for å revidere denne. Det rapporteres fra mange kommuner at helsestasjons- og skolehelsetjenesten er svekket, og da særlig skolehelsetjenesten, og det er gjort tilsyn i Sør- Trøndelag som avdekket at disse tjenestene hadde store mangler. På bakgrunn av dette er det naturlig at det gjøres en gjennomgang av forskriften som regulerer tjenestene og en vurdering av om endringer kan være en egnet virkemiddel for å styrke tjenesten. Helsedirektoratet har med utgangspunkt i dette oppdraget arrangert et to-dagers seminar med blant annet representanter fra kommuner og relevante fagmiljøer og fagforeninger om hvordan helsestasjons- og skolehelsetjenesten best kan styrkes.

På bakgrunn av foreløpige tilbakemeldinger fra Helsedirektoratet er det mest sannsynlig at det blir foretatt en revidering av forskriften som regulerer helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Jeg vil ikke forskuttere innholdet i en slik revidering, men anser at dette vil bli en svært viktig prosess for å legge grunnlaget for en styrket helsestasjons- og skolehelsetjeneste. De utfordringene som er blitt avdekket i forbindelse med tilsyn, og som har blitt løftet fram i faglige fora, vil være viktig underlagsmateriale for en slik revidering.

SPØRSMÅL NR. 730**Innlevert 26. januar 2012 av stortingsrepresentant André Oktay Dahl****Besvart 8. februar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Hva er regjeringens vurdering av EUs nye personvernregler for behandling av nettdata, og når og hvordan vil Stortinget bli involvert i arbeidet med disse forslagene til endringer?»

BEGRUNNELSE:

EUs nye personvernregler for behandling av nettdata, ble nettopp lagt frem. Det nye lovforslaget inneholder blant annet en regel om at alle personer skal kunne ta med seg sine personlige data - fra en leverandør til en annen. Det betyr i praksis at man som eksempelvis Facebook-bruker skal kunne få med seg alle bilder og annet man ønsker å bringe med seg til et annet sosialt medie, for eksempel Google+. Dette er et svært viktig prinsipp, og tilsvarer det som skjedde i telemarkedet for noen år siden, ved at man skal få med seg telefonnummeret sitt når man skifter mobilleverandør. Dette innebærer at man kan i nettmarkedet konkurrere på bedre personvern og datahåndtering. Det er svært viktig at regjeringen deltar aktivt overfor EU og tidlig involverer Stortinget. Behandlingen av datalagringsdirektivet synliggjorde til dels hvor på etterskudd Norge har vært i denne type prinsipielle og rettslige spørsmål.

Svar:

EU-kommisjonen presenterte 25. januar 2012 en reform for modernisering av EUs personvernregler. Kommisjonen foreslår to nye regelverk:

- en generell forordning om behandling av personopplysninger og overføring av disse
- et direktiv for myndighetenes behandling av personopplysninger ved forebygging, etterforskning og straffeforfølgning av lovbrudd, og ved straffegjennomføring.

Forordningen skal erstatte gjeldende personvern-direktiv 95/46/EF, som er inntatt i EØS-avtalen og som i stor grad ligger til grunn for personopplysningsloven. Direktivet skal erstatte rammebeslutning 2008/977/JIS for personvern innen politisamarbeid og annet rettslig samarbeid i straffesaker, som er inntatt i Schengen-avtalen og gjennomført i politiregisterloven.

I følge Kommisjonen er viktige målsetninger med reformen å styrke individers rett til personvern, sikre at borgerne er informert om hva som skjer med deres personopplysninger og sette dem i stand til å håndheve sine rettigheter mer effektivt.

Jeg ønsker forslagene fra EU-kommisjonen velkommen. Jeg støtter Kommisjonen i at den teknologiske utviklingen siden personverndirektivet ble vedtatt for 17 år siden, tilsier at det er på tide å gjennomgå reglene for å sikre at de er tilpasset vår digitale virkelighet.

Når det gjelder det nærmere innholdet i forslagene, er det ennå for tidlig å si hva regjeringens posisjon er. Forslagene er omfattende og berører en rekke ulike sektorer. Jeg har iverksatt en prosess for å fastlegge Norges syn på forslagene, der berørte departementer og andre aktører skal trekkes inn.

Jeg ønsker å legge til rette for at Norge skal ta aktiv del i den videre lovgivningsprosessen i EU. I Rådet skal saken behandles i de aktuelle arbeidsgruppene, og arbeidet vil starte opp i slutten av februar. Jeg vil arbeide for at forslagene i størst mulig grad blir behandlet i Rådets fellesorgan, der Norge deltar på lik linje med EUs medlemsland.

Når det gjelder spørsmålet om hvordan Stortinget skal involveres i arbeidet, er det etter min vurdering naturlig at Stortinget orienteres om saken i Stortingets Europautvalg. Det er ennå for tidlig å si noe sikkert om tidspunktet for orienteringen. Dersom de nye reglene forutsetter lovendringer, vil Stortinget bli orientert også gjennom lovarbeidet.

SPØRSMÅL NR. 731**Innlevert 27. januar 2012 av stortingsrepresentant Vigdis Giltun****Besvart 6. februar 2012 av arbeidsminister Hanne Inger Bjurstrøm****Spørsmål:**

«I skriftlig spørsmål nr. 540 (2011-2012) tok jeg opp flere problemstillinger og konsekvenser som sammenslåingen av hjelpemiddelsentralene i Oslo og Akershus har hatt for brukere og ansatte i de berørte kommunene. Både brukere og flere kommuner har også tatt opp problemer knyttet til lange ventetider ved hjelpemiddelsentralen.

Kan statsråden gi et mer utdypende og konkret svar på hva som nå er den totale ventetiden for brukerne av hjelpemidler, og om ventetiden er å anse som tilfredsstillende?»

BEGRUNNELSE:

I flere presseoppslag er det kommet fram at brukere må vente svært lenge på hjelpemidlene. Et eksempel er TV2 som 18.11.2011 viste en ung mann som måtte vente i et halvt år på nye hjul til rullestolen sin. Hjelpemiddelsentralen erkjente problemene knyttet til både utlevering og reparasjoner. Det er behov for status når det gjelder hva ventetidene er, samt utviklingen på området. For brukerne er det den totale ventetiden som merkes i praksis, og den omfatter både svartid på telefon, saksbehandlingstider, ventetid på faglig rådgivning, levering og reparasjoner. Den totale ventetiden er tiden fra behov er meldt til hjelpemiddelsentralen til hjelpemidlet er levert eller reparert. Disse ventetidene har også betydning for kommunale fagfolks mulighet til å gjøre sin jobb overfor brukerne. Rask ekspedering og god service ved hjelpemiddelsentralene er viktig for å forebygge skader, og for at de med nedsatt funksjonsevne skal kunne klare seg bedre i hverdagen.

Svar:

Representanten Giltun viser til mitt tidligere svar på dokument nr. 15:540 (2011–2012) vedrørende saksbehandlingstider og ventetid ved NAV Hjelpemiddelsentralen Oslo/Akershus. Representanten Giltun ber nå om en utdypende og konkret tilbakemelding på ventetiden på hjelpemidler. Spørsmålet er formulert generelt, men jeg legger til grunn at det bes om mer utdypende informasjon om ventetider ved hjelpemiddelsentralen i Oslo og Akershus.

Prosessen fra et behov for et hjelpemiddel oppstår og til hjelpemiddelet blir overlevert bruker består av flere faser, og kan variere ut fra hvilken type hjelpemiddel bruker har behov for. Arbeids- og velferds-

etaten har statistikk for ventetid fra søknad innleveres og til bruker får hjelpemiddelet utlevert.

Kommunen er førstelinjetjeneste i hjelpemiddelsaker. Når det oppstår et behov for et hjelpemiddel, skal brukeren som hovedregel henvende seg til sin kommune eller bydel. Hvor lenge brukerne må vente på å få hjelp fra kommunen eller bydelen varierer mellom den enkelte kommune og bydel. Dette er en fase i den totale ventetiden som Arbeids- og velferds-etaten ikke har kontroll på, og derfor heller ikke har statistisk oversikt over.

NAV Hjelpemiddelsentral Oslo og Akershus betjener brukere i 22 kommuner og 15 bydeler. Forenklede søknader behandler hjelpemiddelsentralen som hovedregel samme dag som de kommer inn, og hjelpemidlene kjøres normalt ut fra Hjelpemiddelssentralene til kommunene en gang i uken.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har opplyst at de fleste ordinære søknader behandles også samme dag som de kommer inn. Flere av disse hjelpemidlene må imidlertid bestilles hos leverandør. Tiden det tar før brukeren får sitt hjelpemiddel kan variere fra en uke til et par måneder, men denne ventetiden ligger utenfor etatens direkte kontroll.

Ved ordinære søknader sørger hjelpemiddelsentralen for at hjelpemidlene kjøres til kommunelagrene i Akershus og til Hjelpemiddelteknisk enhet i Oslo. Det er kommunenes ansvar å sørge for at hjelpemidlene kjøres ut fra kommunelagrene til brukerne. Ventetiden i den enkelte kommune kan variere fra dager til måneder, avhengig av hvilke ressurser kommunene har satt av til distribusjon. I Oslo kjører Hjelpemiddelteknisk enhet hjelpemidlene ut til brukerne. Hjelpemiddelteknisk enhet flyttet i desember 2011, og har noe etterslep på hjelpemidler som ennå ikke er utlevert til brukerne.

Hjelpemiddelsentralen i Oslo og Akershus hadde i 2011 utfordringer med tilgjengelighet på telefon. Sentralen har arbeidet målrettet med dette området. I januar 2012 var den gjennomsnittlige ventetiden på telefoni 33 sekunder. Dette vurderer jeg som tilfredsstillende.

Representanten ber om et konkret og utdypende svar på situasjonen, og jeg har derfor bedt Arbeids- og velferdsdirektoratet om en oversikt over saksbehandlings- og leveringstider.

Tallene viser gjennomsnittlig saksbehandlingstid og leveringstid for hjelpemidler på landsbasis for 2011. Tall for Oslo og Akershus er oppgitt i parentes.

Saksbehandlingstid ble til orientering registrert separat for henholdsvis Oslo og Akershus i 2011.

- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for hjelpemidler i dagliglivet: 12 dager (4,2 dager for Oslo og for Akershus).
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for hjelpemidler i arbeidslivet: 39 dager (18,2 dager for Oslo og 14 dager for Akershus).
- Gjennomsnittlig leveringstid for hjelpemidler bestilt via forenklet søknad (bestillingsordningen): 6 dager (12 dager for Oslo/Akershus).
- Gjennomsnittlig leveringstid for hjelpemidler på lager: 13 dager (22 dager for Oslo/Akershus).

- Gjennomsnittlig leveringstid for hjelpemidler som må bestilles: 36 dager (47 dager for Oslo/Akershus).

Oslo og Akershus ligger godt an sammenlignet med landsgjennomsnittet på saksbehandlingstid, men har i 2011 hatt noen utfordringer knyttet til leveringstid.

Jeg er opptatt av at ventetidene skal være så korte som mulig, og departementet vil derfor fortsette å følge utviklingen for saksbehandlingstid og leveringstid innenfor hjelpemiddelområdet og ta opp saken med direktoratet dersom saksbehandlingstider ikke utvikler seg tilfredsstillende.

SPØRSMÅL NR. 732

Innlevert 27. januar 2012 av stortingsrepresentant Vigdis Giltun

Besvart 2. februar 2012 av arbeidsminister Hanne Inger Bjurstrøm

Spørsmål:

«For 2012 har regjeringen strammet inn på hjelpemiddelområdet. Produktgrupper fjernes fra folketrygdloven med begrunnelse at disse er rimelige eller at de er vanlige i befolkningen. Omfanget av endringene er uklart.

Hva er det som avgjør om et hjelpemiddel er rimelig og hvorvidt det er et vanlig produkt for befolkningen?»

BEGRUNNELSE:

For 2012 strammes det blant annet inn på hjelpemidler til barn og unge (trening, stimulering og aktivisering), og hjelpemidler for å spise, drikke, lage mat og kle på seg og ivareta personlig hygiene. Håndtak som monteres i boligene for å forebygge fallulykker er også fjernet fra listen.

Gjennom folketrygdloven har personer med funksjonsnedsettelse rett til nødvendige hjelpemidler. Hjelpemidler tildeles ut fra individuelle behov. Hjelpemidler er viktig for likestilling og deltakelse. Hjelpemidler vil også være et svært viktig virkemiddel for å realisere samhandlingsreformen og legge til rette for at mange eldre kan greie seg hjemme lengst mulig.

Folketrygdloven uthules nå ved at mange hjelpemidler ikke lenger vil være stønadsberettiget. Omfanget av kuttene er uklart. Et eksempel er hjelpemidler for å spise. En skje med forstørret grep kan kjøpes

i ordinær handel for 100 kr. En skje med spesiell utforming for å møte bestemte funksjonsnedsettelse koster 400 kr. Det samme vil gjelde for de andre områdene av "småhjelpemidler". Det er høyst uklart hva regjeringen har lagt til grunn for å avgjøre om et hjelpemiddel er å anse som et allment og rimelig produkt som er vanlig i befolkningen, og hva som faller inn under folketrygdlovens bestemmelser om nødvendige hjelpemidler for personer med nedsatt funksjonsevne.

Det er også uklart om det er satt noen beløpsgrense for hva som anses som rimelig. Det er ønskelig å få tilgang til regjeringens analyser av forholdet mellom allmenne produkter og hjelpemidler, samt konsekvensanalyser av endringene med tanke på brukerne.

Svar:

Representanten Giltun stiller spørsmål vedrørende omtalen i Prop. 1 S (2011–2012) av innsparinger på hjelpemiddelområdet.

I folketrygdlovens forstand er et hjelpemiddel noe som er egnet til å direkte avhjelpe, erstatte og/eller kompensere for en funksjonssvikt. Folketrygdens samlede utgifter til hjelpemidler som formidles via Arbeids- og velferdsetaten var i 2010 om lag 5,3 milliarder kroner. I perioden 2001 til 2010 økte utgiftene med 10 prosent målt i faste priser. Samtidig sank antall brukere med 4 prosent. Gitt den forventede de-

mografiske utviklingen, viser beregninger gjort av Arbeids- og velferdsdirektoratet at det i 2030 vil være 40 prosent flere brukere av hjelpemidler enn i dag.

Grensen mellom hva som defineres som et hjelpemiddel og hva som er vanlige kommersielle produkter rettet mot almennheten endrer seg stadig, blant annet som følge av prisutvikling, teknologisk utvikling og økte krav til universell utforming. Den forventede utgiftsutviklingen framover gjør det viktig å kontinuerlig gå gjennom sortimentet for stønadsberettiget utstyr i folketrygden, slik at en sikrer at ressursene blir brukt til de brukerne ordningen er ment for.

Et hjelpemiddel kan være utstyr som er spesiallaget eller spesialtilpasset for funksjonshemmede. I tillegg kan det unntaksvis også gis stønad til annet utstyr dersom dette er spesielt egnet til å avhjelpe, erstatte og/eller kompensere for en bestemt funksjonssvikt og ikke er vanlig å anskaffe uavhengig av funksjonshemming til det aktuelle formål.

Hva som er et hjelpemiddel som folketrygden dekker, vil derfor endre seg over tid. Det som var å anse som et hjelpemiddel for en tid tilbake, for eksempel en garasjeportåpner, vil falle utenfor definisjonen av hjelpemiddel etter hvert som utviklingen går videre, og produktene har blitt vanlig å anskaffe.

Som et ledd i denne utviklingen, må det foretas løpende vurdering av hva som til enhver tid er å anse som et hjelpemiddel etter lov om folketrygd kapittel 10. Det ble derfor i forbindelse med budsjettet for 2012 vedtatt at utstyr som kan anses som ordinært utstyr tilgjengelig i ordinær handel, og som den enkelte selv bør ta ansvar for å kjøpe, skal fjernes fra sortimentet for stønadsberettiget utstyr i folketrygden.

Omtalen i Prop. 1 S (2011–2012) er ment som eksempler på slike hjelpemidler, og gjelder ikke utstyr som må spesialtilpasses for enkeltbrukere.

Arbeids- og velferdsdirektoratet er i gang med å utarbeide nærmere retningslinjer. Disse retningslinjene vil bli fastsatt i løpet av relativt kort tid.

SPØRSMÅL NR. 733

Innlevert 27. januar 2012 av stortingsrepresentant Dagfinn Høybråten

Besvart 1. februar 2012 av utenriksminister Jonas Gahr Støre

Spørsmål:

«Ifølge Aftenposten har sjømannskirkene økt bemanningen med 40-50 ansatte de siste ti årene for å kunne bistå nordmenn i utlandet.

Mener utenriksministeren det er rimelig at Den norske kirke i utlandet yter stadig mer bistand av konsulær karakter uten at dette kompenseres tilsvarende over statsbudsjettet?»

BEGRUNNELSE:

Aftenposten bringer 21.1.12 en oversikt over utviklingen av arbeidet med sosialsaker ved de 32 norske sjømannskirkene utenfor landets grenser. I fjor var det eksempelvis 1900 slike saker en økning på 16 prosent fra året før. Opptrappingen i stillinger de siste årene har hovedsakelig blitt finansiert av innsamlede midler. Det er ønskelig å få utenriksministerens vurdering av denne utviklingen og få vite hva han i samarbeid med andre departementer eventuelt vil foreta seg.

Svar:

Sjømannskirkens arbeid overfor norske borgere i utlandet verdsettes høyt i utenriksstjenesten og jeg kan

vise til et godt og bredt samarbeid på mange felter gjennom mange år.

Forholdet til utenriksstjenesten er formalisert gjennom en intensjonsavtale. Avtalen fastslår at utenriksstjenesten og Sjømannskirken har ulike roller, der ansvaret for konsulær bistand tilligger utenriksstjenesten, mens Sjømannskirken driver bl.a. kirkelig, sosial og annen virksomhet. De to organisasjonene samarbeider og utfyller hverandre innenfor sine respektive ansvarsområder og søker å ivareta noen av de behov norske borgere har i utlandet.

Intensjonsavtalen innebærer ikke at Sjømannskirken opptre på vegne av Utenriksdepartementet, selv i saker der virksomheten grenser opp mot det konsulære fagfelt (som bistand til nødlidende, sykdom, ved dødsfall, m.v.).

I de senere år har Sjømannskirken dessuten satset sterkere på sosialt arbeid, herunder familie- og relasjonsrådgivning og bistand til norske barn i samarbeid med norske og utenlandske barnevernmyndigheter. Dette er virksomhet som faller utenfor UD's ansvarsområde og som går utover rammene for konsulær bistand.

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 12 (Bistand til nordmenn i utlandet) (2010-2011) be-

handlet Stortinget både innretning og nivå på den konsulære innsatsen. Det var bred enighet om å videreføre dagens konsulære tjenestenivå. Stortinget signaliserte dessuten at Sjømannskirkens tilbud ikke burde svekkes. Dette er viktig også for utenriktjenesten.

Økning av bevilgningen til Sjømannskirken over statsbudsjettet er en sak for Fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren. Utenriksdepartementet vil likefullt vurdere hvordan vi kan gi konstruktiv støtte til Sjømannskirkens viktige rolle.

SPØRSMÅL NR. 734

Innlevert 27. januar 2012 av stortingsrepresentant Erna Solberg

Besvart 3. februar 2012 av utenriksminister Jonas Gahr Støre

Spørsmål:

«Situasjonen i Syria er svært alvorlig. Det pågår et væpnet opprør og det meldes om voldsom maktbruk og grove overgrep fra syriske myndigheter mot egen sivilbefolkning. På det internasjonale nivå hindrer enkelte av Syrias støttespillere, som Russland og Kina, at FN kan engasjere seg ytterligere.

Hvordan bidrar Norge til å påvirke situasjonen i Syria, og hvordan vil regjeringen bidra til å øke internasjonal oppmerksomhet og FNs engasjement overfor landet?»

Svar:

Jeg viser til mine svar på spørsmål om utviklingen i Syria i muntlig spørretime sist onsdag (1. februar 2012). Jeg deler fullt ut representanten Solbergs bekymring over utviklingen i landet. Flere tusen mennesker er drept siden opprøret startet for omlag ti måneder siden. Situasjonen er alvorlig og minner i stadig større grad om borgerkrig.

Norge har hele veien uttalt seg tydelig om utviklingen i landet og fordømt myndighetenes brutale og

uakseptable maktbruk mot sivilbefolkningen. Norge har tatt opp situasjonen i Syria i FNs menneskerettighetsråd, i FNs generalforsamling og med ulike deler av den syriske opposisjonen. Embetsmenn fra utenriksdepartementet har også fordømt overgrepene mot sivilbefolkningen i samtaler med syriske myndigheter. Den arabiske liga, som en regional aktør, har vært og er nærmest til å søke å forstå den komplekse situasjonen i Syria, og således best forutsetninger for å analysere og håndtere den. Norge støtter Den arabiske ligas fredsplan.

Arbeidet med en resolusjon om Syria pågår fortsatt i FNs sikkerhetsråd. Russland og Kina har uttrykt skepsis til det resolusjonsutkastet som foreligger. Det har de siste dagene vært noe bevegelse i forhandlingene og det er å håpe at rådet kan samles om en resolusjon som støtter Den arabiske ligas fredsplan. Norge har på politisk nivå også drøftet utviklingen i Syria med russiske myndigheter.

Forøvrig viser jeg til mine svarinnlegg i Stortinget sist onsdag.

SPØRSMÅL NR. 735**Innlevert 27. januar 2012 av stortingsrepresentant Hans Frode Kielland Asmyhr****Besvart 2. februar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«Frp mener det er viktig å føre en ansvarlig økonomisk politikk. Investeringer er bra når de øker samfunnets produksjonsevne. Det er fremlagt en utredning om muligheten for å investere nær 1000 mrd i samfunnsmessig ulønnsomme lyntogprosjekt.

Hvordan vil en slik investering påvirke norsk økonomi dersom den ble finansiert med oljepenger og gjennomført på 10 år?»

Svar:

Regjeringen følger handlingsregelen for en gradvis innfasing av oljeinntekter i norsk økonomi. Inntektene fases inn i økonomien om lag i takt med utviklingen i forventet realavkastning av Statens pensjonsfond utland, anslått til 4 pst. av fondskapitalen.

Løpende innbetalinger fra oljevirkosomheten overføres i sin helhet til Statens pensjonsfond utland, mens uttaket over tid bestemmes av handlingsregelen. På kort sikt skjermer handlingsregelen statsbudsjettet og fastlandsøkonomien fra svingninger i oljeprisen. På lang sikt innebærer den at statens utgifter holdes innenfor de rammene skatte- og formuesinntektene setter.

Økte utgifter til offentlige investeringer i for eksempel lyntog må finansieres innenfor de rammene som handlingsregelen setter, dvs. enten ved økte inntekter og/eller ved reduserte utgifter på andre områder. Budsjettets virkning på norsk økonomi avhenger både av endringer i størrelsen på underskuddet, og av størrelsen på og sammensetningen av budsjettets utgifts- og utgiftsside.

SPØRSMÅL NR. 736**Innlevert 27. januar 2012 av stortingsrepresentant André Oktay Dahl****Besvart 7. februar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Har regjeringen til hensikt å legge hovedredningssentralene under Politidirektoratet?»

BEGRUNNELSE:

Undertegnede er gjort kjent med at det vurderes å la Politidirektoratet ha ansvaret for Hovedredningssentralene, dvs. at Hovedredningssentralene legges under justis. Undertegnede antar at dette skjer i etterkant av 22. juli, men understreker behovet for at denne eventuelle vurderingen skjer med en helhetlig tilnærming. Undertegnede er også gjort kjent med at det råder til dels stor motstand mot en slik omstrukturering.

Svar:

Justisdepartementet har det overordnede administrative samordningsansvar for land-, sjø- og flyredningstjenesten, og har hatt det overordnede ansvaret for driften av Hovedredningssentralene (HRS) siden de ble opprettet i 1970.

Jeg er opptatt av at JDs ansvar for samfunnssik-

kerhets- og beredskapsfunksjoner i fredstid skal tydeliggjøres og styrkes. En styrking og tydeliggjøring av departementets beredskapsansvar og eventuelle endringer av departementets beredskapsoppgaver vil også kunne få konsekvenser for beredskapsarbeidet i virksomhetene i justissektoren.

Jeg kan opplyse at i en intern rapport 31. januar 2012 (Justis- og beredskapsdepartementets ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap) er fremmet følgende forslag til tiltak om redningstjenesten:

- Snarlig utarbeidelse av ny kongelig resolusjon om redningstjenesten.
- Den administrative ledelsen av Hovedredningssentralene flyttes ut av departementet. Det utredes nærmere hvor det administrative ansvaret for Hovedredningssentralene skal plasseres – Politidirektoratet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap eller som en egen enhet underlagt departementet.

Endringsforslag vil bli vurdert ut fra en helhetlig tilnærming til beredskapsarbeidet.

SPØRSMÅL NR. 737**Innlevert 30. januar 2012 av stortingsrepresentant Arne Sortevik****Besvart 6. februar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen****Spørsmål:**

«Ifølge Bergensavisen har språkrådet mottatt klager som gjelder Haukeland universitetssykehus sin manglende bruk av nynorsk. Klagen gjelder alt fra annonser til pasientinformasjon i brosjyrer. Haukeland har som de øvrige store statlige sykehusene omfattende problemer med lange ventelister. Det fremstår som meningsløst at tid, krefter og ressurser skal brukes på målformen.

Hva vil statsråden gjøre for at sykehuset får konsentrere innsatsen om pasientbehandling og ikke om administrasjonsspråk?»

Svar:

Den 18. mars 2004 gjorde Kulturdepartementet vedtak om at de regionale helseforetakene og helseforetakene er å regne som statsorgan etter lov om målbruk i offentlig tjeneste. Dette innebærer at de regionale helseforetakene og helseforetakene er omfattet av målbruksloven og skal følge denne slik som Stortinget har forutsatt.

Norsk språkråd er statens rådgivende organ i spørsmål som gjelder norsk språk, og skal dessuten føre tilsyn med oppfølgingen av målloven når det gjelder statsorganer under departementsnivå.

SPØRSMÅL NR. 738**Innlevert 30. januar 2012 av stortingsrepresentant Bård Hoksrud****Besvart 6. februar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa****Spørsmål:**

«På tungt.no 19.01 kan vi lese at en av Blomquists vogntog skaper store problemer på veinettet i Oslo, og at vogntoget ikke er utrustet til å kjøre her. Blomquist er etablert i Slovakia og 95 pst. eid av Posten Norge der statsråden er generalforsamling.

Er det virkelig statens oppgave å eie et internasjonalt post- og logistikkonsern, som konkurrerer med norske transportører, og i tillegg bidrar til trafikkaos på norske veier?»

Svar:

Posten Norge AS eier 95 prosent av slovakiske

Blomquist Trucking AS, et selskap de var med på å etablere i 2007. Blomquist har i hovedsak kjøring til og fra utlandet og overholder de kabotasjeregler som gjelder i Norge og ellers i EU.

Fra eiers side er viktige forutsetninger for Postens engasjement i virksomheter innenfor internasjonal post og logistikk er at de skal bidra til å støtte opp under kjernevirksomheten i morselskapet gjennom realisering av synergieffekter, og at selskapene skal bidra positivt til Postens økonomi.

En gjennomgang av Postens ulike datterselskaper vil bli foretatt i den kommende stortingsmeldingen om Postens virksomhet.

SPØRSMÅL NR. 739**Innlevert 30. januar 2012 av stortingsrepresentant Bård Hoksrud****Besvart 6. februar 2012 av samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa****Spørsmål:**

«Dødsbrannen i Eidsvolltunnelen tirsdag 17. januar 2012 viser hvor farlig det er å bygge tunneler med brannfarlig PE-skum som byggemateriale og hulrom i tunneltaket der brannen kan spre seg. I Europa unngår man dette problemet ved å helstøpe veitunneler, og Jernbaneverket bruker den samme metoden på nye jernbanetunneler her i Norge. Det er viktig å lære mest mulig av ulykker på norske veier, slik at Norge kan bli like god som Sverige på trafikksikkerhet.

Hva vil statsråden gjøre for å bedre sikkerheten i norske veitunneler?»

BEGRUNNELSE:

Brannen i Eidsvolltunnelen i januar er dessverre ikke en unik hendelse. I 2011 hadde vi også en alvorlig ulykke i Oslofjordtunnelen, og i avisen Varden 9. januar i år kommer det frem at brannvesenet har funnet en rekke sikkerhetsavvik ved gjennomgang av Høgenheitunnelen på gamle E18. Fremskrittspartiet ønsker at Norge skal ha et uavhengig transporttilsyn, men det er ingen tvil om at staten er ansvarlig allerede innenfor dagens system. I § 6 i brann- og eksplosjonsvernloven kommer det nemlig frem at eier, dvs. staten i dette tilfellet, plikter å sørge for nødvendige sikringstiltak for å forebygge og begrense brann, eksplosjon eller annen ulykke.

Svar:

Innledningsvis vil jeg understreke at, så langt jeg har fått informasjon om, er det ingen sammenheng mellom det fatale utfallet av ulykken i Eidsvolltunne-

len tirsdag 17. januar 2012 og den etterfølgende brannen i tunnelkonstruksjonen.

Statens vegvesen har en rekke funksjonskrav til vann- og frostsikringskonstruksjoner som tillates brukt i vegtunneler. Som eksempel på slike kan nevnes at tunnelrommet skal sikres mot vann og is, konstruksjonen skal tåle en påkjørsel av en gitt størrelse og løsningene skal motstå branner som normalt kan forventes å oppstå i den enkelte tunnel.

I Eidsvolltunnelen var kollisjonen mot tunnelveggen i en av havarilommene så kraftig at veggelementer ble skjøvet ut av posisjon i sammenstøtet, og at det brennende kjøretøyet dermed kom i direkte kontakt med PE-skummet som tok fyr. Årsaken til at betongelementet ble skjøvet ut av stilling vil bli undersøkt for å kunne vurdere om det er behov for ytterligere forsterkning for denne type konstruksjoner.

Statens vegvesen har en målsetning om å fase ut bruk av PE-skum som vann- og frostmateriale i vegtunneler, og har arbeidet med dette over lang tid sammen med potensielle leverandører, men har så langt ikke kommet frem til produkter med like gode og allsidige egenskaper. Når PE-skum brukes skal dette tildekkes med betong. Statens vegvesen er kjent med at Jernbaneverket har beskrevet en løsning med helstøpt hvelv med membran som vannsikring for tunnelene på fellesprosjektet langs Mjøsa, og vil følge med på hvilke erfaring og konklusjoner som kommer ut av dette som grunnlag for å vurdere andre løsninger enn de vi bruker i dag.

Statens vegvesen har også sett på effekten av fullt utstøpte vegtunneler og vil arbeide med å skaffe frem et godt beslutningsgrunnlag for evt. fremtidig bruk ved å benytte metoden i et konkret byggeprosjekt.

SPØRSMÅL NR. 740**Innlevert 30. januar 2012 av stortingsrepresentant Hans Frode Kielland Asmyhr****Besvart 7. februar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«Ser statsråden noen prinsipielle betenknninger ved at tingrettsdommere blir innkalt til å tjenestegjøre som lagdommere for visse perioder i de samme lagdømmene som deres egen tingrett tilhører?»

Svar:

Ordningen med såkalte tilkallingsdommere til lagmannsrettene er regulert i domstolloven § 10. Etter denne bestemmelsen kan førstelagmannen tilkalle dommere fra tingrettene i lagdømmet til å ta sete i retten. Det kan kun opptre én tilkallingsdommer i hver

sak, med unntak for tilfeller hvor en av lagmannsrettens ordinære dommere uventet får forfall. Tilkallingsdommere fra tingretten kan ikke behandle anker fra sin egen tingrett.

Ordningen med tilkallingsdommere ble vurdert av Domstolskommisjonen, jf. NOU 1999:19 Domstolene i samfunnet, og av Justisdepartementet i Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) Om lov om endringer i

domstoloven m.m. (den sentrale domstoladministrasjon og dommernes arbeidsrettslige stilling)(se punkt 9.6.8). Både kommisjonen og departementet anbefalte at ordningen skulle opprettholdes, men foreslo samtidig den nå vedtatte regelen om at det bare kan delta én tilkallingsdommer i hver sak. Jeg viser til departementets vurdering av hensyn for og imot ordningen i den nevnte lovproposisjonen.

SPØRSMÅL NR. 741

Innlevert 30. januar 2012 av stortingsrepresentant Hans Frode Kielland Asmyhr

Besvart 7. februar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Mange barn som er fornærmede i f.eks. sedelighetssaker opplever det som problematisk at rettsprosessene ofte tar lang tid. Saken kommer opp i flere rettsinstanser, barnet må vitne flere ganger, og ofte vil saken få omfattende omtale i media. Den tiltaltes rettsikkerhet må selvfølgelig ivaretas, men barna føler ofte vår lange rettsprosess som utfordrende.

Hvilke tiltak ser statsråden for seg kan gjennomføres for å få en raskere behandling av saker hvor barn er involvert?»

Svar:

En rettsprosess vil ofte føles utfordrende for fornærmede i straffesaker. Det er viktig at de fornærmede føler seg inkludert, og at de blir behandlet med verdighet og respekt på ethvert trinn av saken. Dette er bakgrunnen for at deres stilling og rettigheter i straffeprosessen ble styrket ved lov 7. mars 2008 nr. 5 om endringer i straffeprosessloven mv. (styrket stilling for fornærmede og etterlatte). Lovendringene trådte i kraft 1. juli samme år, og ga fornærmede og etterlatte utvidet rett til informasjon og kontradiksjon gjennom hele straffesaksbehandlingen, utvidet rett til bistandsadvokat, rett til bedre kontakt med politi og påtalemyndighet, utvidet rett til å være til stede i rettsmøter og flere rettigheter i forbindelse med gjenåpning av straffesaker.

Barn utgjør en særlig sårbar gruppe fornærmede. Det å skulle forklare seg om et overgrep – kanskje i flere omganger – vil utvilsomt for mange innebære en tung belastning og kan bidra til å opprettholde traumene fra overgrepet. Samtidig er det – ut fra hva som står på spill – viktig at straffesakene blir godt opplyst, jf. straffeprosessloven § 294. Det er dessuten

grunnleggende at straffedommer skal kunne ankes. Representantens spørsmål vitner om at det kan være en vanskelig balansegang mellom dette og det å gjøre prosessen så skånsom som mulig for barn og unge som har vært ofre for alvorlige kriminelle handlinger.

Ordningen med dommeravhør av barn er resultat av en avveining av slike hensyn. Med hjemmel i straffeprosessloven § 239 første ledd, avgir barn under 16 år som regel forklaring utenfor rettsmøte. Avhøret skal normalt foretas innen to uker etter anmeldelsen av den straffbare handlingen, jf. straffeprosessloven § 239 fjerde ledd. Er det foretatt dommeravhør, blir barnet normalt ikke innkalt til eventuell hoved- og ankeforhandling. I stedet leses avhøret opp eller spilles av, jf. straffeprosessloven § 298. Barn mellom 14 og 16 skal imidlertid gjøres kjent med at de har rett til å avgi forklaring under hovedforhandlingen, jf. påtaleinstruksen § 8-12 annet ledd femte punktum.

Dommeravhøret innebærer en sikring av barnets forklaring, slik at det slipper å få sin forklaring trukket i tvil på grunn av tidsforløpet eller på grunn av nyanseforskjeller mellom forklaring avgitt til politiet og forklaring gitt under hoved- eller ankeforhandling. På bakgrunn av den belastningen det er for mindreårige å skulle forklare seg i retten – kanskje gjentatte ganger, ble aldersgrensen for dommeravhør ved fornærmedereformen hevet fra 14 til 16 år. Jeg vil understreke at Justisdepartementet har nedsatt en arbeidsgruppe som gjennomgår reglene om dommeravhør og observasjon av barn og psykisk utviklingshemmede. Arbeidsgruppen skal blant annet vurdere hvor avhør skal foretas slik at barnet ivaretas på en best mulig måte. I tillegg skal arbeidsgruppen vurdere hvilken frist som skal gjelde for å avholde dommeravhør.

Ettersom barn under 16 år varetas av ordningen med dommeravhør, er problemstillingen som representanten løfter frem, først og fremst aktuell for fornærmede som har fylt 16 år. Her vil jeg trekke frem at juryutvalget i NOU 2011: 13 «Når sant skal skrives», foreslår at det i særtilfeller, der det vil være en uforholdsmessig tung byrde for fornærmede å forklare seg på nytt, skal gis adgang til avspilling av eventuelle lyd- og bildeopptak fra tingretten under ankebehandlingen. Utvalget påpeker at dette vil sikre at særlig sårbare fornærmede slipper å gjenta de sider

av hendelsesforløpet og ettervirkninger som det er mest belastende å forklare seg om. Utvalget presiserer at en forutsetning for avspilling er at den ikke går på bekostning av hensynet til saksopplysning, og legger derfor opp til at fornærmede – for å kunne ta til motmæle og oppklare misforståelser – må møte til ankeforhandlingen og svare på eventuelle supplerende spørsmål. Departementet vil vurdere dette spørsmålet som ledd i oppfølgingen av utredningen. Utredningen er sendt på høring 30. august 2011, med frist 1. mars 2012.

SPØRSMÅL NR. 742

Innlevert 30. januar 2012 av stortingsrepresentant Ketil Solvik-Olsen

Besvart 9. februar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen

Spørsmål:

«Dagbladet melder 30.01.12 at Krisen i Iran kan øke oljeprisen med 10 dollar/fat. Dette vil gi økte inntekter til Norge, både til staten og til oljeselskapene, som igjen forbruker av sine inntekter til lønn, investeringer, innkjøp etc.

Alt annet likt, hvor mye vil overføringene til oljefondet øke i 2012 dersom oljeprisen øker med USD 10/fat for hele året, og hvor mye vil oljeselskapers virksomhet i Norge øke sine inntekter/overskudd i samme situasjon?»

Svar:

Tabell 2.4 i Nasjonalbudsjettet 2012 viser anslått virkning av en endring i oljeprisen på statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten i 2012. I beregningene er det lagt til grunn at gassprisene endrer seg prosentvis like mye som oljeprisen, men med et tidsetterslep. Dette har sammenheng med at deler av gassen som selges fra norsk sokkel er knyttet opp mot langsiktige, oljeindekserte kontrakter. Tabellen viser at en oljepris som i 2012 er 10 kroner høyere per fat enn anslått av regjeringen, vil øke statens netto kontantstrøm i 2012 med 4,6 mrd. kroner. Som en tilnærming kan denne tabellen brukes ved

beregning av også større endringer i oljeprisen, der virkningstallet multipliseres med 5 dersom vi ønsker å finne effekten av en økning i oljeprisen på 50 kroner per fat, med 10 dersom oljeprisen øker med 100 kroner per fat, osv. En økning i oljeprisen i 2012 på 10 USD per fat (58 NOK med dagens valutakurs) vil ut fra dette gi en økning i statens netto kontantstrøm på i underkant av 27 mrd. kroner i 2012.

Fra samme tabell fremkommer det at eksportverdien av petroleumsvirksomhetens produkter i Norge vil øke med 6,4 mrd. ved en økning i oljeprisen på 10 kroner per fat. Ved å følge samme resonnement som redegjort for over, finner vi at en økning i oljeprisen i 2012 på 10 USD per fat vil gi en økning av eksportverdien i 2012 på i overkant av 37 mrd. kroner.

En høyere oljepris kan føre til at oljeselskapene vurderer det som lønnsomt å øke sine investeringer. Det vil i tilfelle gi lavere overskudd i selskapene på kort sikt og dermed lavere skatte- og avgiftsinntekter til staten. Samtidig kan økt investeringsaktivitet gi økte inntekter til både selskapene og staten på noe lenger sikt. Slike atferdsendringer i oljeselskapene som følge av endret oljepris er ikke medregnet i tabell 2.4 i Nasjonalbudsjettet 2012.

SPØRSMÅL NR. 743**Innlevert 30. januar 2012 av stortingsrepresentant Anders B. Werp****Besvart 7. februar 2012 av justisminister Grete Faremo****Spørsmål:**

«På hvilken måte vil statsråden bidra til en plassering av arbeidsgiveransvaret for heltids ombud ved forliksrådene, slik at ombudene får de samme rettigheter som andre folkevalgte i heltids stillinger?»

BEGRUNNELSE:

Stortinget vedtok i 2004 statlig overtakelse av forliksrådene i Norge, som er et meget viktig lavterskeltilbud innenfor det norske rettssystemet.

Oslo Forliksråd består av 12 statlige ombud i fulltidsstilling, og behandler rundt 25 000 sivilsaker per år som ellers hadde havnet i tingretten. Justisdepartementet ved sivilavdelingen har budsjettansvaret. Til dags dato er ikke arbeidsgiveransvaret for forliksrådet avklart. Loven fastsetter at ombud i forliksrådet må være i yrkesaktiv alder. Tjenesteperioden er 4 år. Ombudene må derfor avslutte annen yrkesaktiv karriere for å inneha ombudet.

Arbeidsgivere er pålagt å sørge for at arbeidstakere skal ha tjenestepensjon og være yrkesskadeforsikret. Da Oslo forliksråd var kommunalt tok Oslo kommune fullt arbeidsgiveransvar. Justisdepartementet derimot viser til at ombud i Oslo forliksråd ikke mottar lønn, men godtgjøring. Uten lønn – intet ansettelsesforhold, og heller intet forhold til NAV. Dette gjelder for øvrig også de andre forliksrådene i hele landet som har fulltidsstillinger. Oslo forliksråd opplever at Staten ved justisdepartementet tilsidesetter de lovpålegg som gjelder alle landets arbeidsgivere ved ikke å avklare arbeidsgiveransvaret for forliksråd.

For Oslos vedkommende motarbeides og vanskeligjøres rekruttering av dyktige, innsiktsfulle ombud med bred erfaring og kunnskapsbase ved den manglende avklaring.

Svar:

Forliksrådet er en meklingsinstitusjon med begrenset kompetanse til å avsi dom. Medlemmene i

forliksrådene velges av kommunestyret for en periode av fire år av gangen. Medlemmene anses som dommere og er uavhengige i sin dømmende virksomhet. Engasjementet som medlem i forliksrådet anses som et verv og medlemmene er ikke ansatt i staten. Som representant Werp nevner, ble det overordnede økonomiske og administrative ansvaret for forliksrådene overført fra kommunen til staten i 2004.

Forliksrådene skal ha minst ett møte i måneden, eventuelt flere dersom saksmengden krever det. For øvrig gjelder ingen regulering av arbeidstiden. For de fleste medlemmene innebærer det å være medlem en begrenset arbeidsmengde som ikke er til hinder for å ta annet arbeid. Medlemmene mottar en godtgjørelse for engasjementet. Godtgjørelsen gis som hovedregel pr. sak, men det kan fastsettes en årlig godtgjørelse for det enkelte forliksråd. Dette er særlig aktuelt for forliksråd med store saksmengder. Justisdepartementet har siden 2006 hatt en slik ordning for de fire største forliksrådene i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger.

Oslo forliksråd står i en særstilling blant forliksrådene. Medlemmene der utfører arbeid som tilsvarer omtrent 100 % stilling for det enkelte medlem og har som hovedregel vervet som hovedinntektskilde. Departementet har dekket budsjettunderskudd som følge av utgifter til utbetalinger ved sykdom og fravær ved foreldrepermisjon, som ikke er blitt dekket av NAV. Videre har departementet bevilget penger slik at Oslo forliksråd selv har kunnet kjøpe seg pensjonsforsikringer, idet medlemmene ikke omfattes av Statens pensjonskasse.

Jeg er kjent med at den arbeids- og velferdsrettslige stillingen for medlemmene i Oslo forliksråd er noe uavklart. Justisdepartementet arbeider derfor for tiden med å avklare status og for å se om det er behov for å etablere en varig særordning som på en hensiktsmessig måte sikrer medlemmene. Oslo forliksråd er orientert om dette arbeidet.

SPØRSMÅL NR. 744**Innlevert 30. januar 2012 av stortingsrepresentant Siri A. Meling****Besvart 9. februar 2012 av olje- og energiminister Ola Borten Moe****Spørsmål:**

«I 2009 fikk Bjerkreim Vindpark (tidligere Eike-land/Steinsland), Moi-/Laksesvelafjellet, Gravdal og Skinansfjellet ja på konsesjonssøknadene fra NVE. Vedtakene ble imidlertid påklagd og OED har siden hatt disse sakene til behandling. Bjerkreim kommune etterlyste et endelig vedtak i sakene tidlig i desember 2011, men har ennå ikke fått noen tilbakemelding på denne henvendelsen.

Er statsråden enig i at ankebehandlingen har tatt urimelig lang tid, og når kan endelig avklaring på søknadene foreligge?»

Svar:

Konsesjonssøknadene i denne delen av Rogaland omfatter syv vindkraftprosjekter inkludert to planendringssøknader. Olje- og energidepartementet fikk klagesakene oversendt i september 2010, og har gjennomført befarung av samtlige prosjekter. På

grunn av planendringssøknadene og behovet for å se alle disse vindkraftsakene i sammenheng, var det nødvendig med egen behandling i NVE av planendringssøknadene. NVEs innstilling mottok departementet i september 2011.

Departementet har samtidig hatt til behandling og fattet vedtak for store kraftoverføringsanlegg av vesentlig betydning for vår kraftforsyningsikkerhet og for å få tilknyttet nye fornybarprosjekter til nettet. Kraftoverføringssakene hadde høy prioritet, og krevde mye saksbehandlingskapasitet over en lengre periode.

Jeg er opptatt av å få ned saksbehandlingstiden på ny fornybar energi. Jeg har derfor fått styrket saksbehandlingskapasiteten i departementet innen konsesjons- og klagebehandling. De aktuelle vindkraftsakene i Rogaland prioriteres nå høyt, med sikte på en avgjørelse i løpet av første halvår 2012.

SPØRSMÅL NR. 745**Innlevert 30. januar 2012 av stortingsrepresentant Sonja Irene Sjøli****Besvart 8. februar 2012 av helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen****Spørsmål:**

«Det vises til tidligere spørsmål i Stortinget vedrørende ablasjonsbehandling og manglende kapasitet ved de offentlige sykehusene i Norge.

Kan undertegnende be statsråden redegjøre for status for kapasitetesoppbygging i de fire regionale helseforetakene, hvor mange som nå venter på behandling, og hvor lenge de må vente?»

Svar:

Jeg viser til mitt svar av 21.6.2011 på spørsmål nr. 1644 fra stortingsrepresentant Sonja Irene Sjøli, der jeg bl.a. redegjorde for Helsedirektoratets anbefaling om kapasitet for ablasjonsbehandling, ca. 1400 i året, jf. rapport fra mars 2010.

Rapporter fra de regionale helseforetakene i desember 2011 for ablasjonsbehandling ved atrieflim-

mer, viser et samlet antall behandlinger på 1564 (inkludert 200 ved Feiringklinikken), mot 450 i 2010.

I januar 2012 rapporterer de regionale helseforetakene følgende om kapasitet, antall ventende og gjennomsnittlig ventetid:

Helse Midt-Norge RHF

Behandlingskapasiteten holdes på samme nivå som i 2011 (210). 86 personer står på venteliste, og gjennomsnittlig ventetid stipuleres til 3-4 måneder, der de med store plager kan forvente kortere ventetid.

Helse Vest RHF

Behandlingskapasiteten holdes på 280 i 2012. Dette tilsvarer antatt forventede nye pasienter i år. Tallet er lavere enn i 2011. Det er nå 114 personer som venter på ablasjonsbehandling. Pasientene får

ventetid etter medisinske prioriteringer, og ingen venter mer enn seks måneder.

Helse Nord RHF

Helse Nord RHF planlegger å øke behandlingsskapasiteten i 2012. I underkant av 30 personer venter nå på ablasjonsbehandling. Ventetid for pasienter med rett til nødvendig helsehjelp har vært inntil seks måneder.

Helse Sør-Øst RHF

Helse Sør-Øst RHF planlegger en behandlingsskapasitet på 600 behandlinger i 2012, inkludert avtalen om 200 ablasjonsbehandlinger ved Feiringklinik-

ken, som videreføres i 2012. Antall ventende oppgis å være 223 personer med en estimert ventetid på 6-8 måneder. Feiringklinikken har 110 ventende.

Jeg viser for øvrig til at fristbruddavtalen mellom HELFO og HjerteCenter Varde skal sikre at pasienter som opplever fristbrudd fra helseforetakene får nødvendig helsehjelp. Avtalen er lite brukt.

Rapportering fra de regionale helseforetakene viser at det har vært en svært positiv utvikling i tilbudet til pasienter med atrieflimmer. Jeg er svært glad på vegne av hjerteflimmerpasientene som nå får et tilbud i tråd med gjeldende anbefalinger. Dette hadde ikke latt seg gjøre uten en kjempeinnsats fra helsepersonell som har stått på for å avvikle lange ventelister.

SPØRSMÅL NR. 746

Innlevert 31. januar 2012 av stortingsrepresentant Bente Thorsen

Besvart 7. februar 2012 av arbeidsminister Hanne Inger Bjurstrøm

Spørsmål:

«Mener statsråden det er til barnas beste at enslige forsørgere mister støtte fra NAV på bakgrunn av at samværsforelderen bor like i nærheten, og kan statsråden oppklare begrepsbruken i loven i tråd med spørsmålsstillers begrunnelse?»

BEGRUNNELSE:

Spørsmålsstilleren er kjent med en problemstilling for foreldre som har gått fra hverandre, hvor offentlig støtte til forelderen med hovedomsorg for barnet/barna kan falle bort hvis samværsforelder flytter inn i samme nabolag. Dette kan helt klart ha sin berettigelse i mange tilfeller, dersom foreldrene praktiserer fri bevegelse mellom hjemmene og ellers deler omsorgsbyrden mer likt enn hva samværsavtalen skal tilsi. Spørsmålsstilleren har også møtt ulike fortolkninger hos ulike saksbehandlere i NAV under forsøk på å finne ut av dette regelverket.

I følge lovteksten kan denne situasjonen falle inn under det som heter "andre nære boforhold", et begrep som stiller krav til dokumentasjon. Andre steder velger NAV-kontor å "konstatere nære boforhold" ved hjelp av avstandsmåling, noe som er problematisk både på bakgrunn av at Arbeids- og velferdsdirektoratet har opplyst at avstand ikke i seg selv kan brukes til å vurdere "nære boforhold" og fordi begrepet "nære boforhold" ikke benyttes i lovteksten.

En vesentlig utfordring her er at "nære boformål" er en bevisregel som ikke krever ytterligere dokumentasjon, mens "andre nære boforhold" må vurderes ut fra tilgjengelig informasjon. I følge NAVs rundskriv til ftrl. § 15 står det også at "det er forsørgeren som må sannsynliggjøre at vedkommende fyller vilkåret om ikke å leve sammen med den andre av foreldrene og vilkåret om å være alene om omsorgen for barn. Det er ikke NAV som skal «bevise» at disse vilkårene for stønad ikke er oppfylte", hvilket er umulig å praktisere hvis NAV samtidig opererer etter en såkalt bevisregel hvor innhentet/innsendt dokumentasjon anses som irrelevant.

Det vil derfor være svært gledelig hvis statsråden med det overordnede ansvaret for landets barne- og familiepolitikk kan klargjøre og presisere hva som ligger i lovens begrep "andre nære boforhold", og samtidig slå fast at NAV har plikt til å vurdere innkommet informasjon i de tilfeller hvor en forelder er pålagt å bevise sin status som enslig forsørger.

Svar:

Problemstillinger som spørsmålsstilleren tar opp i brevet, gjelder tilfellene der stønadsmottakeren bor i nærheten av den andre forelderen, og begrepene "nære boforhold" og "andre nære boforhold". Problemstillingene gjelder også bevisbyrde og dokumentasjon. Disse problemstillingene og begrepsbruken knytter seg til forutsetningene i folketrygdloven ka-

pittel 15 om at en person formelt og reelt må være enslig forsørger for å få rett til ytelser etter kapitlet. Reglene fremgår av loven og presiseres nærmere i Arbeids- og velferdsdirektoratets rundskriv om § 15-5 Enslig mor eller far.

Jeg vil først omtale spørsmålene som gjelder bevisbyrde og krav om dokumentasjon. Folketrygdloven § 15-5 første ledd sier:

”Medlemmet må sannsynliggjøre at vedkommende er enslig mor eller far med aleneomsorg for barn.”

Denne bestemmelsen, som gjelder hvem som har bevisbyrden, kom inn i loven som et tiltak mot trygdemisbruk, jf. Ot.prp. nr. 76 (2007-2008). Det er mange situasjoner som kan indikere at stønadsmottakeren i realiteten ikke er enslig. I særlig to situasjoner er det høy risiko for misbruk av stønadsordningene for enslige forsørgere; den ene er de tilfellene hvor foreldrene bor like i nærheten av hverandre og den andre er de tilfellene der stønadsmottakeren får et nytt barn med samme barnefar. I slike tilfeller kan det by på store vanskeligheter for NAV å føre bevis for at stønadsmottakeren ikke reelt er enslig forsørger. Trygderetten har i samsvar med fast og langvarig praksis lagt til grunn at det som hovedregel er den som mener å ha krav på den aktuelle ytelsen som også må føre bevis for kravet. For å gjøre det helt klart at det er stønadsmottakeren som har bevisbyrden, ble dette presisert i lovbestemmelsen.

Når det gjelder kravet til dokumentasjon, sies det blant annet i ovennevnte proposisjon side 51:

”I praksis vil regelen om kven som skal føre bevis innebære at desto fleire indikasjonar ein har på at han eller ho ikkje er einsleg forelder med eineomsorg, desto større krav til dokumentasjon må ein stille til stønadstakaren for at han eller ho skal kunne reknast å ha sannsynleggjort kravet.”

Jeg vil nå kommentere problemstillingene rundt ”nære boforhold” og ”andre nære boforhold”. Folketrygdloven § 15-5 andre ledd lyder:

”En mor eller far har aleneomsorgen for et barn når vedkommende varig har klart mer av den daglige omsorgen enn den andre av foreldrene. Ingen av foreldrene anses å ha aleneomsorgen for barnet ved boforhold som nevnt i § 1-5 fjerde ledd, eller ved andre nære boforhold.”

Bestemmelsen henviser til folketrygdloven § 1-5 om sivilstand:

”Når en persons rettsstilling etter denne loven er avhengig av om vedkommende er ugift, gift eller skilt...

”der fjerde ledd lyder:

”To personer som bor i samme hus, regnes som samboerpar selv om de bor i hver sin del av huset. Det kan gjøres unntak for personer som bor i hver sin boenhet i et hus med mer enn fire selvstendige og klart atskilte boenheter. To personer som vanligvis har felles bolig, regnes som samboerpar selv om de midlertidig bor atskilt.”

Begrepene ”nære boforhold” og ”andre nære boforhold” som brukes i direktoratets rundskriv, henviser til ordlyden i folketrygdloven § 15-5 andre ledd. ”Nære boforhold” er slike boforhold som er nevnt i samme lovs § 1-5 fjerde ledd, se ovenfor, mens ”andre nære boforhold” er boforhold som ikke omfattes av definisjonen i § 1-5 fjerde ledd. Hvilke boforhold dette skal være, må bero på en tolkning. I forarbeidene til bestemmelsen fremgår det at det ikke er fastsatt noen klar grense for når det foreligger ”andre nære boforhold” i relasjon til § 15-5 andre ledd. Arbeids- og velferdsetaten må derfor innhente nødvendige opplysninger og vurdere konkret om det foreligger ”andre nære boforhold” i lovens forstand.

I direktoratets rundskriv presiseres at dersom det foreligger ”nære boforhold” etter legaldefinisjonen i § 1-5 fjerde ledd, så skal det ikke foretas nærmere bevisvurdering. Når det gjelder alternativet ”andre nære boforhold” må Arbeids- og velferdsetaten vurdere saken nærmere.

Representanten Thorsen stiller spørsmål om det er til barnets beste at enslige forsørgere mister støtte fra Arbeids- og velferdsetaten når samværsforelderen bor like i nærheten. Jeg er enig i at det er positivt at barnet har god kontakt med den andre forelderen. Når det gjelder stønader til enslig far eller mor, så er det aleneomsorgen som er selve grunnlaget for støtten. Jeg kan derfor ikke se at det er mulig å komme utenom regler og rutiner om boforholdet, fordi dette kan si noe om fordelingen av omsorgen. Bestemmelsene er klart forankret i lovverket. Arbeids- og velferdsdirektoratet har ansvar for å fortolke og presisere det nærmere innholdet i reglene og gi retningslinjer for etaten om dette. Deretter er det opp til NAV-kontorets beste skjønn å anvende reglene for hvert konkret tilfelle. Jeg vil også presisere at dersom en bruker er uenig i et vedtak, kan det innklages til ny prøving i klageinstansen og eventuelt ankes videre til Trygderetten.

SPØRSMÅL NR. 747**Innlevert 31. januar 2012 av stortingsrepresentant Laila Marie Reiertsen****Besvart 7. februar 2012 av fornyings-, administrasjons- og kirkeminister Rigmor Aasrud****Spørsmål:**

«I gravferdsloven står det at det ikke skal være mer enn 10 virkedager mellom dødsfall og begravelse. Det er normalt å regne 5 virkedager i en uke. Men enkelte steder har man åpnet opp for begravelser også på lørdager.

Skal denne dagen da også regnes som virkedag slik at det blir 6 virkedager pr. uke, eller blir dette feil?»

BEGRUNNELSE:

Etter å ha blitt kontaktet av et begravelsesbyrå så ble jeg orientert om at det er usikkerhet med hvordan ordet virkedager i gravferdsloven skal tolkes. I gravferdsloven står det at det ikke skal gå mer enn 10 virkedager mellom dødsfall og gravferd. Man regner normalt ikke lørdag og søndag for virkedager. Hvis man for eksempel har tilbud om gravferd på en lørdag, blir da denne dagen også regnet som en virkedag? Da blir det i dette tilfellet 6 virkedager. Problemstillingen gjelder særlig i storbyene, der det er mer vanlig med begravelser på lørdager. Det hadde vært på sin plass at man fra departementet sin side kommer med en avklaring av dette, slik at man får en felles standard for hele landet.

Svar:

Fristen for gravlegging og kremasjon i gravferdsloven §§ 10 og 12 ble endret fra 8 dager til 10 virkedager ved lov 26. august 2011 nr. 40 om endringer i gravferdsloven og enkelte andre lover. Endringene trådte i kraft 1. januar 2012, jf. kgl. res. 26. august 2011 nr. 866.

I Prop. 81 L (2010–2011) foreslo departementet at fristen for gravlegging og kremasjon i gravferdsloven §§ 10 og 12 skulle utvides fra åtte til ti dager. Det

var ulike, og til dels motstridende, forslag om endringer i disse fristbestemmelsene i den forutgående høringsrunden. Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomite gikk i Innst. 393 L (2010–2011) inn for at fristen skulle endres til ti virkedager, og dette ble altså også vedtatt i Stortinget, jf. Lovvedtak 59 (2010–2011).

Jeg registrerer at ulike lover har ulik definisjon av uttrykket "virkedag". Spørsmålet som byr på tvil, er om lørdag skal, eller ikke skal, inngå i uttrykket "virkedag". I enkelte lover regnes lørdag som virkedag, for eksempel i lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie § 5, mens andre lover har regler om at en frist forlenges til den nærmest følgende virkedagen dersom fristen utløper på en lørdag, se for eksempel lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene § 149. I noen lover har man valgt en mellomløsning, der lørdag regnes som virkedag bare dersom institusjonen driver virksomhet denne dagen, eksempelvis i lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag § 12. Departementet har i sin rådgivning foreløpig lagt til grunn den sistnevnte forståelsen av uttrykket i gravferdsloven.

Jeg registrerer at det er ulike meninger om hvilken tolkning av de nye reglene om fristen for gravlegging og kremasjon i gravferdsloven som er mest hensiktsmessig. Departementet skal etter planen om kort tid sende forslag til flere endringer i forskrift 10. januar 1997 nr. 16 (gravferdsforskriften) på alminnelig høring. Jeg vil legge opp til at man i høringsrunden også innhenter synspunkter fra høringsinstansene om hva som vil være den mest hensiktsmessige tolkningen av uttrykket "virkedager" i gravferdsloven, om det bør legges til rette for en mest mulig felles praksis i hele landet, og om det eventuelt bør tas inn bestemmelser om spørsmålet i gravferdsforskriften.

SPØRSMÅL NR. 748**Innlevert 31. januar 2012 av stortingsrepresentant Erling Sande****Besvart 9. februar 2012 av finansminister Sigbjørn Johnsen****Spørsmål:**

«Gjennom 2011 vart ei rekke av landet sine skattekontor nedlagt, og i 2012 er det planlagt ytterligere sentralisering av skatteetaten. Sjølv om dei lokale kontora forsvinn, er kravet om personleg oppmøte for utanlandsk arbeidskraft for ID og skattekort det same. For mange næringsdrivande som har utanlandsk arbeidskraft medfører dette ei auke i kostnader og ressursbruk, så også for arbeidstakarane.

Kva vil statsråden gjere for å hindre at næringsdrivande og arbeidstakarar blir råka av sentraliseringa?»

GRUNNGJEVING:

Den omfattande sentraliseringa av skattekontor vert begrunna i at telefon og ny IT-teknologi langt på veg erstattar bruken av direkte besøk på skattekontoret. Skatteetaten meiner difor det ligg til rette for å samle fagmiljøa i større grad enn i dag. Likevel beheld ein krava til personleg oppmøte ved skattekontoret for nye utanlandske arbeidstakarar som tek arbeid her i landet. For mange næringsdrivande fører lengre avstand til skattekontoret til auka utgifter og meir logistikk. I tillegg tek det lengre tid før arbeidstakarane startar i produksjonen. Mange arbeidstakarar som kjem, må òg bruke tid og ressursar på ei reise som strengt tatt skulle vere unødvendig med dagens teknologi. Bildeoverføring frå arbeidsplass til det aktuelle skattekontoret burde kunne vurderast som ei løysing eller at registreringa kan skje på eit kontor i kommunen som til dømes hjå lensmann eller kommuneadministrasjon. Nokre skattekontor tek i bruk ambulerande tilbod for å møte denne etterspurnaden. Men tilbodet varierer landet over og gjev liten forutsigbarhet for den enkelte næringsdrivande. I alle fall all den tid dette ikkje vert etablert som ein struktur der etaten er forplikta til å ha eit slikt tilbod i dei ulike kommunane.

Svar:

Skatteetaten har fra 1. februar 2012 omorganisert sin ID-kontroll av utenlandske arbeidstakere og innvandrere. Bakgrunnen for beslutningen er at Skatteetaten har avdekket en rekke saker hvor utilstrekkelig ID-kontroll har medført tildeling av fødselsnummer og d-nummer på feil grunnlag. Falske og fiktive identiteter representerer et alvorlig samfunnsproblem, da misbruk av dette ofte er viktige brikker i økonomisk kriminalitet. Politiets erfaringer viser at falske identi-

teter ikke bare blir benyttet i forbindelse med bedragerier, men også ved smugling av mennesker og illegale varer, ulovlig innvandring, hvitvasking og terrorisme.

ID-kontroll er en kompleks oppgave. De økte kravene til kompetanse og teknisk kontrollutstyr har medført at Skatteetaten har besluttet at oppgaven ikke lenger skal utføres på alle skattekontor i landet, men samles på 41 nærmere bestemte skattekontor. På denne måten kan etaten bygge opp gode kompetansemiljøer på området og sørge for at kunnskapen holdes oppdatert på en bedre måte enn hvis oppgaven er spredt på alle kontorene i landet. Konsekvensene av feilregistreringer i folkeregisteret kan være store. Jeg støtter derfor Skatteetaten i at de nå setter i verk tiltak for å redusere risikoen for slike feil i fremtiden. Jeg ønsker å presisere at omorganiseringen er gjort med tanke på behovet for økt sikkerhet mot misbruk av falske identiteter, ikke for å spare kostnader. Skatteetaten har beregnet at de vil bruke mer ressurser på ID-kontroll i den nye ordningen enn tidligere.

De siste årene har Skatteetaten satset tungt på å bygge opp sine elektroniske tjenester. Det har også blitt satset mye på å bygge opp veiledningstjenesten per telefon, Skatteopplysningen. Disse tiltakene har sterkt redusert publikums behov for å oppsøke skattekontorene personlig. ID-kontroll er imidlertid en av de få oppgavene i etaten som det ikke er mulig å utføre elektronisk. For å oppnå tilstrekkelig trygghet for at personer blir registrert med riktig identitet i folkeregisteret kreves personlig oppmøte med gyldig og godkjent legitimasjon. Dagens regelverk og praksis tilsier at alle som skal ha skattekort eller bli registrert som bosatt i Norge, skal møte ved Skatteetatens kontorer for kontroll av identitet. Det er ikke lagt til grunn at kommunen eller andre kan ta på seg denne oppgaven.

I vurderingen av hvor kontorene som skal utføre ID-kontroll skal ligge, har Skatteetaten blant annet tatt hensyn til geografi, demografi og tilgjengelighet for nærliggende områder. Det har vært en målsetting at reiseavstanden for de aller fleste ikke skal overstige to timer. Det vil imidlertid være enkelte som får lenger reisevei enn tidligere i forbindelse med omorganiseringen, spesielt på steder med spredt bosetting. Skatteetaten har derfor iverksatt alternative tiltak for å finne gode løsninger for utenlandske arbeidstakere som trenger skattekort og d-nummer, blant annet oppsøkende tjeneste og utvidet åpningstid.

Skatteetaten er forberedt på å gå i dialog med de

kommunene og regionene som får lang reisevei til nærmeste skattekontor som utfører ID-kontroll. Etaten kan inngå avtaler om løsninger både med store arbeidsgivere og næringer med mange små arbeidsgivere med sesongbasert behov for arbeidskraft. Et eksempel er avtalen om oppsøkende virksomhet som nettopp er inngått mellom Nordkapp kommune og Skatt nord. Skatteetaten vil være til stede i kommunen 2-3 dager i måneden i perioder med stort behov for sesongbasert arbeidskraft og dermed økt behov for å søke om skattekort. Hele 80-90 pst. av de som trenger å få utført ID-kontroll i Nordkapp kommune, vil bli dekket av denne oppsøkende tjenesten.

Skattedirektoratet har også lagt en plan for informasjonsvirksomhet slik at den nye ordningen blir godt kjent i aktuelle brukergrupper. Omorganisering

er helt i startfasen, og Skatteetaten og næringslivet må få anledning til å høste erfaringer med den nye ordningen. Det er derfor ikke hensiktsmessig at etaten nå forplikter seg til å ha samme tilbud i alle kommuner. Det er viktig at etterspørselen etter etatens tjenester i de aktuelle regionene blir kartlagt og at alternative løsninger iverksettes på en mest mulig hensiktsmessig måte. Som eksempelet med Nordkapp viser, er Skatteetaten villig til å inngå konkrete og forpliktende avtaler med tanke på disse løsningene. Dette vil skape en forutsigbar og trygg situasjon for alle parter. Jeg vil framover følge med på hvordan den nye organiseringen av ID-kontrollen virker i praksis, og spesielt at de oppsøkende tjenestene fungerer etter intensjonen.

SPØRSMÅL NR. 749

Innlevert 31. januar 2012 av stortingsrepresentant Vigdis Giltun

Besvart 13. februar 2012 av justisminister Grete Faremo

Spørsmål:

«Jeg viser til Dokument nr. 15:649 (2011-2012) om personer som er fradømt retten til dyrehold, og at sanksjoner ilagt i et land vil ikke være rettskraftige i andre land. Statsråden ga en redegjørelse, men ikke noe svar på selve spørsmålet.

Mener statsråden at dagens lov og praksis er tilfredsstillende, eller vil statsråden samarbeide med de nordiske land om at rettskraftsvirkningene av en straffedom, der domfelte fradømmes retten til dyrehold, også skal få virkning i andre nordiske land eller innenfor EØS?»

BEGRUNNELSE:

Dette spørsmålet stilles da mange reagerer på at dyrevernsdommer ikke følges opp. I tilfeller hvor personen flytter til nabolandet kan personen tydeligvis fritt se bort fra dommen. Det er også kommet reaksjoner på at norske myndigheter heller ikke griper inn hvis personen skaffer seg dyr i prøvetiden så lenge dette skjer i nabolandet. Det er behov for tettere nordisk samarbeid på mange områder, og dette er et område hvor jeg håper regjeringene ønsker å finne frem til ordninger som ivaretar rettsikkerheten og dyrevernet på en bedre måte enn i dag.

Svar:

Den generelle loven om fullbyrdelse av utenlandske strafferettslige reaksjoner, er lov 20. juli 1991 nr. 67 om overføring av domfelte, jf. § 1 som lyder:

§ 1. Etter reglene i denne loven kan norske avgjørelser om strafferettslige reaksjoner fullbyrdes i utlandet og utenlandske avgjørelser om strafferettslige reaksjoner fullbyrdes i Norge. Loven gjelder ikke for avgjørelser som omfattes av lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v.

Loven gjennomfører Norges forpliktelser som følge av norsk tilslutning til Europarådets konvensjon 28. mai 1970 om internasjonal gyldighet av straffedommer (gyldighetskonvensjonen), og innebærer altså en mulighet til å overføre rettskraftvirkningene av en norsk straffedom til et annet land.

I forholdet mellom de nordiske landene gjelder lov 15. november 1963 om fullbyrding av nordiske dommer på straff m.v. Denne loven har regler om fullbyrdelse av dommer på fengselsstraff, bøtstraff samt tilsyn. Rettighetstap faller utenfor og må således løses i medhold av nevnte lov om overføring av domfelte og gyldighetskonvensjonen.

Det foreligger pr. i dag et samarbeid mellom de nordiske landene og de fleste andre europeiske land om fullbyrding av straffereaksjoner. Etter gyldig-

hetskonvensjonen artikkel 63 skal hver stat likevel gi informasjon om hvilke sanksjoner som kan fullbyrdes i vedkommende stat og om hvordan de fullbyrdes. Sverige har ikke meddelt at rettighetstap er en strafferettslig sanksjon som kan fullbyrdes der. I svensk rett medfører straffedommer generelt sett ikke rettighetstap slik vi kjenner det fra norsk rett. En norsk dom som går ut på tap av retten til dyrehold er således ikke en type straff som kan fullbyrdes i Sverige. Det er heldigvis svært sjelden at situasjoner som

dette oppstår. Jeg vil vurdere å ta spørsmålet opp i forbindelse med nordisk juridisk samarbeid.

Det er generelt en forutsetning for overføring av fullbyrding av strafferettslige reaksjoner at mottakerlandet har tilsvarende sanksjoner i intern rett. Jeg understreker at en norsk straffedom som går ut på rettighetstap vil kunne overføres til og fullbyrdes i andre land som er tilsluttet gyldighetskonvensjonen og som har rettighetstap som egen straffereaksjon.

SPØRSMÅL NR. 750

Innlevert 31. januar 2012 av stortingsrepresentant Torgeir Trældal

Besvart 8. februar 2012 av miljø- og utviklingsminister Erik Solheim

Spørsmål:

«I 2011 var kvoten på uttak av jerv i Nordland 14, men man felte bare 10. I 2012 er kvoten 22, mens det hittil i år felt 5 jerver.

Kan statsråden redegjøre for hvilke tiltak han vil iverksette hvis kvoten på uttak av jerv ikke blir oppfylt?»

Svar:

Gjennom rovviltforliket i 2011 videreførte Stortinget målsettingen om at lisensfelling for alminnelige jegere skal være hovedvirkemiddelet for å regulere jervebestanden. Per i dag fungerer imidlertid ikke lisensfelling av jerv tilfredsstillende, og i tråd med rovviltforliket legger vi ressurser i kontinuerlig forbedring og utvikling av et godt opplærings- og kurs-tilbud for å bidra til å øke effektiviteten i lisensfelling. Inntil lisensfelling av jerv fungerer mer tilfreds-

stillende vil det bli gjennomført ekstraordinære uttak. I tråd med rovviltforliket har Direktoratet for naturforvaltning fra og med inneværende sesong endret formen på slike uttak ved at det så langt det er mulig skjer i lisensfellingsperioden. Dette for å redusere antall hiuttak i yngleperioden etter at lisensfellingsperioden avsluttes 15. februar. Direktoratet er i kontinuerlig dialog med rovviltnemndene om behovet for iverksetting av ekstraordinære uttak, og allerede før jul fattet direktoratet vedtak om ekstraordinære uttak i enkelte områder. Per dags dato er det kun felt tre jerv i Nordland av lisensfellingskvoten på totalt 24 dyr. Det kan derfor være aktuelt å iverksette ekstraordinære uttak også i denne regionen. Nord i landet kan imidlertid lys- og sporingsforhold være en utfordring for effektive uttak og forsøk med helikopter har derfor foreløpig ikke vært aktuelt.